

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

САЙГАК ЄЛИЗАВЕТА ЛЕОНІДІВНА

УДК 336.64 : 338.48

ДИСЕРТАЦІЯ

**ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА
ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ТА СФЕРИ ГОСТИННОСТІ**

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Подані до захисту наукові досягнення є напрацюванням автора, а всі запозичені ідеї, наукові результати, цитати супроводжуються належними посиланнями на їх авторів та джерела опублікування

_____ Є. Л. Сайгак

Науковий керівник: Корнєєв Максим Валерійович, доктор економічних наук,
професор

Дніпро – 2023

АНОТАЦІЯ

Сайгак Є.Л. Формування фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за освітньо-науковою програмою 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» – Університет митної справи та фінансів. – Дніпро, 2023.

Визначено склад та узагальнено ключові характеристики найбільш поширених основних теоретичних підходів до встановлення природи фінансового потенціалу підприємства (ресурсного, перспективного, індикаторного, компетентісного підходів). Визначено сутність фінансового потенціалу підприємства як узагальнюючої інтегральної характеристики спроможності та здатності суб'єкту господарювання щодо акумулювання належних обсягів фінансового забезпечення, оптимізації розподілу та використання фінансових ресурсів в рамках перспективи здійснення процесів функціонування та розвитку для досягнення внутрішньоузгодженого комплексу стратегічних та операційних цілей, що обов'язково передбачають збереження стабільного фінансового стану, обмеження фінансових ризиків, гармонізацію відносин стейкхолдерів, підвищення вартості. Представлено узагальнення складу специфічних факторів формування фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності: мінливість та невизначеність змін умов формування попиту на послуги туризму та гостинності; підвищена мобільність руху фінансових потоків, актуалізація вимог щодо оперативного перерозподілу фінансів; розгалужений інтеграційний характер міжгалузевої взаємодії учасників процесу створення туристичного продукту; суперечливий характер конкурентно-коопераційної взаємодії великих підприємств та малого бізнесу в туристичній індустрії та в сфері гостинності; високий рівень підприємницьких та фінансових ризиків,

притаманний як для галузі послуг у цілому, так і для туристичної індустрії та сфери гостинності зокрема. Сформовано концептуальне підґрунтя для упорядкування структурно-функціонального наповнення та інструментально-методичного наповнення процесу формування фінансового потенціалу. Дано обґрунтування структури та складових механізму стратегічного управління розвитком фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності. Доведено необхідності формування окремої стратегії розвитку фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності.

Дано оцінку передумов формування фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України. Проведено аналіз фінансово-економічних результатів діяльності підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності. Виявлено тісний характер зв'язку та взаємообумовленості процесів стратегічного фінансового аналізу та формування стратегії розвитку фінансового потенціалу підприємства.

Встановлено роль та значення оцінки фінансового стану в стратегічному контексті розвитку підприємства. Визначено природу виникнення та встановлено характеристики зв'язку та взаємообумовленості процесів стратегічного фінансового аналізу та формування стратегії розвитку фінансового потенціалу підприємства. Проведено узагальнення положень щодо визначення змістовного наповнення фінансової стратегії підприємства. Визначено основні підходи до встановлення сутності фінансової стратегії: функціонально-управлінський підхід (запланована послідовність дій, тобто виконання функціоналу щодо акумулювання, розподілу, використання та відтворення фінансових ресурсів); капітальний підхід (виходить з визнання імперативного характеру пріоритету збільшення ринкової вартості суб'єкту господарювання в системі стратегічних цілей розвитку; передбачає відповідне зростання вагомості значення фінансової стратегії відносно до інших функціональних та операційних стратегій); поведінковий підхід (базується на віднесенні до сфери виконання фінансової стратегії насамперед принципів

настанов здійснення фінансових відносин підприємства із іншими учасниками ринкової взаємодії). Узагальнено склад характерних властивостей фінансової стратегії в механізмі формування та реалізації інших елементів стратегічного набору: орієнтація на тривалий час реалізації; цілеспрямованість, що визначає спрямованість та підпорядкованість набору фінансових цілей щодо імперативу виконання решти планів підприємства; включеність фінансових цілей в механізм реалізації стратегічних пріоритетів розвитку; оптимальність поєднання функціональних та вартісних параметрів виконання окремих елементів стратегічного плану. Запропоновано методичний підхід щодо оцінки фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності. Встановлено складові оцінювання фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності: параметри фінансового стану підприємства; стратегічні компетентності в сфері фінансового управління; зважена вартість залучення капіталу.

Узагальнено визначення економічного змісту та функціонального наповнення стратегії розвитку фінансового потенціалу підприємства. Запропоновано послідовність визначення стратегічних пріоритетів формування фінансового потенціалу підприємства. Розроблено методичний підхід до визначення пріоритетів розвитку фінансового потенціалу щодо альтернатив стратегічного вибору підприємства. Доведено, що передумови стратегічного вибору підприємства визначаються сполученням оцінок стану трьох факторів: конкурентна позиція підприємства на цільовому ринку; результативність використання фінансових ресурсів; інвестиційні потреби щодо фінансування розвитку підприємства. Встановлено склад ключових аспектів здійснення стратегічного вибору: ймовірні темпи зростання обсягів реалізації; джерела формування конкурентних переваг; ключові фактори генерації фінансових потоків; вплив підприємства на рівень ринкових цін; капіталоемність ринкових операцій; капіталоемність створення доданої вартості; капіталоемність інноваційної діяльності; вимоги до інноваційної активності; пріоритети інноваційної діяльності; джерела виникнення базових

фінансових ризиків; ключові фактори збільшення вартості підприємства. Систематизовано характеристики стану сформованості фінансового потенціалу в контексті визначення пріоритетів розвитку підприємства.

Оскільки реалізація стратегічного вибору у сфері формування та розвитку фінансового потенціалу підприємства пов'язано з численною кількістю загроз в дисертації розроблено методичний підхід до формування економічно безпечної фінансової поведінки підприємства. Основу реалізації зазначеного методичного підходу становить запропонована онтологічна модель фінансової поведінки підприємства, виконана в програмному середовищі Protégé та представлена як сукупність класів. Запропонована сукупність ознак економічної безпеки фінансової поведінки підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності. Введені ознаки подано як екземпляри класу онтологічної моделі, які через обґрунтовану систему відносин впливають на стратегічний вибір щодо орієнтирів розвитку фінансового потенціалу підприємства. Для розробки управлінських рішень у сфері розвитку фінансового потенціалу підприємства та моделювання сценаріїв їх реалізації запропоновано використання двох типів Байєсових мереж ймовірнісного логічного висловлювання (Байєсових мереж довіри), програмно реалізованих у середовищі Netica. Ймовірнісну мережу, побудовану з використанням блоків рішень та блоку корисності, застосовано для визначення компенсаторних можливостей фінансового потенціалу. Просту ймовірнісну мережу визначено для обґрунтування параметрів формування фінансового потенціалу, доповнених процедурами його фінансово-економічного обґрунтування.

Розроблено методичні положення щодо моніторингу стратегічних компетенцій сфери фінансового управління при формуванні фінансового потенціалу підприємства. Дано обґрунтування послідовності фінансового забезпечення реалізації стратегічного вибору підприємства. Запропоновано системи показників для здійснення моніторингу сфери фінансового управління при формуванні фінансового потенціалу підприємства

пропонується використання, склад якої визначається змістом відповідних стратегічних компетенцій із диференціацією за результативними, процесними, структурними ознаками. Проведено структурно-функціональне упорядкування фінансового забезпечення реалізації стратегічного вибору підприємства.

Ключові слова: фінанси підприємства, фінансовий потенціал, фінансове забезпечення, механізм стратегічного управління фінансами, фінансова безпека, фінансова стратегія, стратегічні компетентності, фінансовий стан, фінансовий моніторинг, фінансово-безпечна поведінка, туристична індустрія, сфера гостинності.

SUMMARY

Saihak Y.L. The financial potential formation of the tourism and hospitality industry enterprise. - Qualifying scientific work in the form of a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the educational and scientific program 072 "Finance, Banking and Insurance" within the field of knowledge 07 "Management and Administration" – University of Customs and Finance. – Dnipro, 2023.

Defined the composition and summarized key characteristics of the most common main theoretical approaches to establishing the nature of the financial potential of the enterprise (resource, perspective, indicator, competence approaches). Determined the essence of the determined financial potential as a generalizing integral characteristic of the capacity and ability of the economic entity to accumulate the appropriate amounts of financial support, optimization the distribution and financial resources use within the perspective implementing of the functioning and development processes to achieve an internally coordinated set of strategic and operational goals, which necessarily provide for maintaining a stable financial condition, limiting financial risks, harmonizing stakeholder relations, increasing value. Presented generalization of the specific factors composition for the formation of the enterprises financial potential in the tourism industry and the field of hospitality: the variability and uncertainty of changes in the conditions for the formation of demand for tourism and hospitality services; increased financial flows mobility, actualization of requirements for operational redistribution of finances; the extensive integration nature of the inter-industry interaction of the participants in the process of creating a tourist product; the contradictory nature of the competitive and cooperative interaction of large enterprises and small businesses in the tourism industry and in the field of hospitality; the high level of business and financial risks inherent in both the service industry in general and the tourism and hospitality industry in particular. The conceptual basis for organizing the structural and functional content and the instrumental and methodological content of the financial potential formation process formed. The structure justification and strategic

management mechanism development of the enterprise financial potential in the tourism industry and the field of hospitality given. The separate strategy forming necessity for the enterprise financial potential development in the tourism industry and the field of hospitality proved.

An assessment of the prerequisites for the enterprises financial potential formation in the tourism industry and the hospitality sector of Ukraine given. An analysis of the financial and economic results of the enterprises activities in the tourism industry and the field of hospitality carried out. The close nature of the connection and interdependence of the strategic financial analysis processes and the formation of the strategy for the development of the enterprise financial potential revealed.

Established the role and significance of the financial condition assessment in the strategic context of the enterprise's development. Determined the nature of the occurrence is determined and the characteristics of the connection and interdependence of the strategic financial analysis and the strategy formation for the enterprise financial potential development determined. Summarized provisions on determining the content of the company's financial strategy. Defined the main approaches to establishing the financial strategy essence are: the functional-management approach (the planned sequence of actions, i.e., the implementation of the function regarding the accumulation, distribution, use and reproduction of financial resources); the capital approach (proceeds from the imperative nature recognition of the economic entity market value priority in the strategic development of goal systems; assumes a corresponding increase in the financial strategy importance relative to other functional and operational strategies); behavioral approach (based on the assignment to the scope of the financial strategy implementation, first of all, of the principle guidelines for the enterprise's financial relations implementation with other participants in the market interaction). Summarized the financial strategy characteristic properties composition in the mechanism of formation and implementation of other elements strategic set is: a long time of implementation orientation; purposefulness, which determines the

orientation and subordination of a financial goals set to the company's fulfilling imperative plans; the financial goals inclusion in the strategic development implementation mechanism priorities; the functional combination optimality and cost parameters implementation of strategic plan individual elements. Proposed a methodical approach to assessing the enterprise financial potential in the tourism industry and the hospitality field. The financial potential components of the enterprise assessment in the tourism industry and the field of hospitality have been established: the parameters of the enterprise's financial condition; strategic competences in the field of financial management; weighted cost of raising capital.

The determination of the economic and functional content of the strategy for the development of the enterprise financial potential summarized. The sequence of determining the strategic priorities formation of the enterprise financial potential proposed. A methodical approach to determining priorities for the financial potential development in relation to alternatives for the enterprise strategic choice developed. Proven that the prerequisites for the enterprise strategic choice determined by the combination of three factors state assessments: the enterprise competitive position in the target market; effective use of financial resources; investment needs for financing the development of the enterprise.

The key aspects composition of the strategic choice implementation established: probable growth rates sales volume; competitive formation sources advantages; financial flows key factors generating; the enterprise influence on the level of market prices; market operations capital intensity; creating capital intensity added value; innovative activity capital intensity; innovative activity requirements; innovative activity priorities; basic financial risks sources; key factors in increasing the enterprise value. The characteristics of the financial potential formation state in the context of determining the priorities of the enterprise's development systematized.

Since the strategic choice implementation in the field of enterprise's financial potential formation and development associated with a large number of threats, the dissertation developed a methodical approach to the enterprise formation of

economically safe financial behavior. The basis of the specified methodical approach implementation proposed ontological model of the company's financial behavior, implemented in the Protégé software environment and presented as a set of classes. The proposed set of economic security signs of the enterprise financial behavior in the tourism industry and the field of hospitality. The introduced features presented as class instances of the ontological model, which, through a well-founded relations system, influence the strategic choice regarding the guidelines for the development of the enterprise financial potential. For the management solutions development in the field of the enterprise financial potential development and their implementation scenarios modeling, the use of two types of Bayesian networks of probabilistic logical expression (Bayesian trust networks), implemented in the Netica environment proposed. A probabilistic network built using decision blocks and a utility block to determine the compensatory possibilities of the financial potential applied. A simple probabilistic network for substantiating the parameters of the financial potential formation, supplemented by procedures for its financial and economic substantiation defined.

Methodical regulations for monitoring strategic competencies in the field of financial management during the enterprise financial potential formation developed. The rationale for the financial support sequence for the company's strategic choice implementation given. A system of indicators for monitoring the financial management sphere in the enterprise financial potential formation proposed, the use of which determined by the content of the relevant strategic competences with differentiation according to effective, process, and structural features. The structural and functional arrangement of financial support for the enterprise strategic choice implementation carried out.

Key words: *finance of enterprise, financial potential, financial support, strategic financial management mechanism, financial security, financial strategy, strategic competences, financial condition, financial monitoring, financial and safe behavior, tourism industry, hospitality industry.*

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Сайгак Є. Оцінка фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності в стратегічному контексті розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. №4 (320). С. 170–175 (0,55 друк. арк.).

2. Сайгак Є. Механізм стратегічного управління розвитком фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності. *Актуальні проблеми економіки*. 2022. №12 (258). С.148–156 (0,54 друк. арк.).

3. Костинець Ю.В., Кучер М.М., Сайгак Є.Л. Впровадження інновацій на підприємствах малого бізнесу у сфері туризму та гостинності. *Актуальні проблеми економіки*. 2021. №3. С. 80–89. (загальний обсяг – 0,42 друк. арк., особисто автора – 0,14 друк. арк.: визначено основні тенденції впровадження цифрових інновацій в готельних підприємствах, зроблено висновки про основні напрямки впровадження інновацій на підприємствах малого бізнесу у сфері туризму та гостинності).

4. Самойлик Ю.В., Стеблюк Н.Ф., Кучер М.М., Сайгак Є.Л. Міжнародний досвід формування стратегії та маркетингової політики підприємств готельного бізнесу. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія економічної науки*. 2021. №3. С. 197–202. (загальний обсяг – 0,48 друк. арк., особисто автора – 0,12 друк. арк.: проведено компаративний аналіз потенціалу країн та виявлено особливості розвитку готельного та туристичного бізнесу за показниками подорожей та туризму).

5. Самойлик Ю.В., Кучер М.М., Стеблюк Н.Ф., Сайгак Є.Л. Вплив пандемії на стратегію та маркетингову політику підприємств готельного бізнесу різних типів. *Актуальні проблеми економіки*. 2021. №4. С. 90–99. (загальний обсяг – 0,56 друк. арк., особисто автора – 0,14 друк. арк.:

обґрунтовано доцільність диференціації джерел синергії корпоративних інтеграційних об'єднань за напрямками – збільшення доходів, скорочення витрат, зменшення податкових відрахувань, зменшення додаткових капіталовкладень).

Статті у наукових періодичних виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та/або Web of Science:

6. Sukhachova O., Nebaba N., Sabirov O., Vyshnikina O., Saihak Y., Hlushenkova A. Comprehensive assessment of activities of corporate integration association of services enterprises. *AD ALTA: Journal of interdisciplinary research*. Vol. 12, Issue 1, Special Issue XXVII. 2022. P.103–107. (загальний обсяг – 0,84 друк. арк., особисто автора – 0,14 друк. арк.: обґрунтовано доцільність диференціації джерел синергії корпоративних інтеграційних об'єднань за напрямками – збільшення доходів, скорочення витрат, зменшення податкових відрахувань, зменшення додаткових капіталовкладень).

7. Polyakov M., Bilozubenko V., Nebaba N., Korneyev M., Saihak Y. Analysis of asymmetry factors in the development of the EU tourism industry. *Innovative Marketing*. 2020. Vol. 16. Issue 4. P.117–128. (загальний обсяг – 1,30 друк. арк., особисто автора – 0,26 друк. арк.: доведено пріоритетність заходів щодо підвищення рівня безпеки обслуговування клієнтів в механізмі забезпечення стратегічного розвитку підприємств готельного бізнесу).

Статті у зарубіжних наукових виданнях

8. Fisun I., Kucher M., Stebliuk N., Saihak Y., Prokopenko O. Modeling development strategy of tourism companies under the influence of external and internal environment: Evidence from Ukraine. *Tourism and Travelling*, 2022. №4(1). P. 1–15. (загальний обсяг – 1,20 друк. арк., особисто автора – 0,24 друк. арк.: досліджено ринкові тенденції в розвитку індустрії туризму, що визначають стратегічні аспекти формування національної туристичної

інфраструктури).

Праці апробаційного характеру

9. Сайгак Є.Л. Пріоритети та цільові орієнтири формування фінансової стратегії підприємства. *Інноваційні технології, моделі управління кібербезпекою ІТМК-2023: Міжнародна наукова конференція*. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2023. С.20–21. (0,17 друк. арк.).

10. Сайгак Є.Л. Структура та складові фінансової стратегії підприємства. *Інноваційні рішення в економіці, бізнесі, суспільних комунікаціях та міжнародних відносинах: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. 20 квітня 2023 р. Т 2. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2023. С. 163–166. (0,22 друк. арк.).

ЗМІСТ

ВСТУП	16
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ТА СФЕРИ ГОСТИННОСТІ	24
1.1. Фінансовий потенціал підприємства: економічна сутність, структура та складові	24
1.2. Стратегічні аспекти формування фінансового забезпечення розвитку підприємства	46
1.3. Механізм стратегічного управління розвитком фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності	64
Висновки за розділом 1	76
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ПЕРЕДУМОВ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ТА СФЕРИ ГОСТИННОСТІ УКРАЇНИ	78
2.1. Аналіз фінансово-економічних результатів діяльності підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності	78
2.2. Оцінка фінансового стану підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності в стратегічному контексті розвитку	96
2.3. Методичний підхід щодо оцінки фінансового потенціалу підприємства	121
Висновки за розділом 2	137
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ТА СФЕРИ ГОСТИННОСТІ	140
3.1. Визначення стратегічних пріоритетів формування фінансового потенціалу підприємства	140
3.2. Забезпечення економічно безпечного розвитку фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності	159

3.3. Методичні аспекти моніторингу стратегічних компетенцій сфери фінансового управління при формуванні фінансового потенціалу підприємства	177
Висновки за розділом 3	194
ВИСНОВКИ	197
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	200
ДОДАТКИ	234

ВСТУП

Актуальність теми. Стан сформованості фінансового потенціалу (в розрізі визначення кількісних параметрів розподілу наявних фінансових ресурсів, ідентифікації складу та встановлення ємності джерел залучення коштів, виявлення раціональності побудови системи фінансового управління та ін.) являє собою фундаментальну основу для забезпечення стабільності функціонування та розвитку підприємства. При цьому належність фінансового забезпечення бізнесової активності набуває надзвичайно вагомого значення в сучасному перспективному контексті зростання мінливості ринкового середовища, неухильне підвищення турбулентності та невизначеності перетворень якого визначає суттєве зростання економічних вимог до здатності підприємства відносно оперативності перерозподілу складових ресурсної бази господарювання відповідно до стратегічних змін, щодо підтримки стійкості фінансового стану, збереження інвестиційної привабливості та ін. Для вітчизняних підприємств актуалізація питань формування фінансового потенціалу, адекватного складності та розмаїттю сучасних передумов здійснення стратегічного вибору, додатково ускладнюється через обмеженість ємності доступних джерел фінансування розвитку, нестабільність інституціонального середовища, несприятливість ринкової кон'юнктури і т.і.

Особливого значення нагальність потреб щодо забезпечення належного стану сформованості фінансового потенціалу набуває для підприємств галузі нематеріального виробництва (до складу якої належать туристична індустрія та сфера гостинності), функціонування якої в найбільшій мірі визначається постійним зростанням гостроти ринкової конкуренції на внутрішньому та міжнародних ринках, збільшенням капіталоемності операційної діяльності, підвищенням небезпеки прояву фінансових та підприємницьких ризиків.

Різні аспекти формування фінансового потенціалу підприємства (ФПП) пригортали до себе увагу багатьох авторитетних вітчизняних та зарубіжних дослідників, таких як Бендер Р., Блакита Г., Бланк І., Борнонос В.,

Буряченко А., Вард К., Внукова Н., Воронкова А., Вотсон Д., Глущенко В., Горячева К., Гринько Т., Єрмошенко М., Єропутова О., Корнєєв М., Краснокутська Н., Малій О., Мозенков О., Олесюк О., Павлічек Д., Перекрест Т., Пробоїв О., Саух І., Семенов А., Хід А., Швиданенко Г., Юдіна О. та ін. Проте в більшості випадків сфера дослідження даної проблематики обмежується переважно фрагментованим розглядом окремих питань щодо розробки та реалізації фінансової стратегії, орієнтованої на забезпечення фінансами ресурсних потреб підприємства, на підтримку при цьому стійкості фінансового стану, на упорядкування розподілу грошових потоків та ін. Так, докладне вивчення питань фінансового забезпечення функціонування та розвитку підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності здійснювався у роботах таких відомих науковців як Вишневська О., Голднер Ч., Голод А., Завідна Л., Куніцин С., Любіцева О., Мальська М., Мансфелд Й., Мельниченко О., Пізам А., Рітчі Д., Саух І., Ткаченко Т., Худо В., Шведун В., Юдіна О. та ін. Однак окремі важливі теоретичні та практичні питання щодо утворення фінансового потенціалу суб'єктів господарювання даної галузі до цього часу залишаються невпорядкованими та вимагають поглибленого розгляду. Зокрема, на необхідність більш докладного вивчення потребує широке коло аспектів стратегічного контексту формування фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності, пов'язаних із урахуванням галузевих особливостей здійснення економічної активності при стратегічному управлінні розвитком ФПП, із розробкою фінансово-безпечних моделей поведінки на цільовому ринку, адаптованих до ризиків впливу кон'юнктурних змін, із стійкою підтримкою належного рівня інвестиційної привабливості бізнесу, із генерацією належних стратегічних компетенцій в сфері фінансового управління та ін. Відтак, високий ступінь актуальності та практичної значущості питань вибір теми, мети, визначення завдань та змісту дисертаційної роботи.

Актуальність і важливість вирішення зазначених питань для розвитку теоретичних і практичних засад формування фінансового потенціалу

підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності обумовили вибір теми дисертації, визначили мету і завдання дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт, що проводилися Університетом митної справи та фінансів за темою «Модернізація систем управління підприємств сфери обслуговування» (державний реєстраційний номер 0122U000214), у межах якої автором розроблено підхід щодо обґрунтування методичних положень із формування фінансової стратегії підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є теоретичне обґрунтування та розробка методичних положень щодо формування фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності. Досягнення поставленої мети визначило необхідність вирішення таких завдань:

- надати теоретичне обґрунтування структури та складових механізму стратегічного управління розвитком фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності;
- визначити та узагальнити передумови формування фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України;
- удосконалити методичне забезпечення оцінки фінансового потенціалу підприємства;
- обґрунтувати методичний підхід щодо формування економічно безпечної фінансової поведінки підприємства;
- розробити технологію визначення стратегічних пріоритетів формування фінансового потенціалу підприємства;
- сформувати методичний підхід щодо моніторингу стратегічних компетенцій сфери фінансового управління при формуванні фінансового потенціалу підприємства.

Об'єкт дослідження – процес формування фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності.

Предмет дослідження – теоретичні та науково-методичні підходи щодо організаційно-економічного забезпечення формування фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань використано такі методи: *теоретичне узагальнення, порівняльний аналіз* – для систематизації закономірностей взаємодії складових формування фінансового потенціалу підприємства; *морфологічний аналіз* – для уточнення сутнісного наповнення понятійно-категоріального апарату предметної сфери формування фінансового потенціалу; *монографічний метод* – для упорядкування стратегічних аспектів формування фінансового забезпечення розвитку підприємства; *аналіз і синтез, статистичний й фінансовий аналіз* – для аналізу фінансово-економічних результатів діяльності та для оцінки передумов формування фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності; *таксономічний аналіз* – для узагальнюючої оцінки фінансового стану підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності в контексті формування фінансового потенціалу; *кваліметричне експертне оцінювання* – для оцінювання стану сформованості стратегічних компетенцій підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності; *онтологічне моделювання* – для визначення структури предметної області та обґрунтування параметрів економічно безпечної фінансової поведінки підприємства; *Байєсова мережа ймовірного логічного висловлювання* – для обґрунтування управлінських рішень у сфері розвитку фінансового потенціалу підприємства та моделювання сценаріїв їх реалізації; *графічний* – для наочного зображення і схематичного представлення теоретичних та практичних результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження є закони України та рішення Кабінету Міністрів з питань формування та використання фінансів суб'єктів господарювання, розробки вітчизняних і зарубіжних науковців відносно організаційно-економічного забезпечення фінансового забезпечення функціонування та розвитку бізнесу, статистичні й звітні дані вітчизняних

підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності, матеріали наукових періодичних видань, науково-практичних конференцій, аналітичні огляди, офіційні ресурси мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в подальшому розвитку і удосконаленні теоретико-методичних підходів та науково-практичних положень із формування фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності, зокрема:

удосконалено:

– теоретичні положення щодо структуризації механізму стратегічного управління розвитком фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності, що, на відміну від існуючих підходів, пропонується розглядати в рамках динамічної взаємодії складових ФПП (джерела залучення та обсяги акумулювання фінансових ресурсів, стратегічні компетентності сфери фінансового управління; система фінансового управління; фінансовий стан; обсяги та часовий розподіл інвестиційних потреб) для забезпечення оперативного реагування на зміни фінансово-господарської ситуації в перспективному контексті розвитку підприємства;

– методичний підхід щодо оцінки фінансового потенціалу підприємства, відмінність якого полягає у включенні в систему оцінювання трьох ключових параметрів: фінансовий стан (визначається узагальненням показників майнового стану, платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості; рентабельності та ділової активності); сформованість стратегічних компетенцій в сфері фінансового управління (здатності та спроможності щодо ефективного виконання на підприємстві базових функцій фінансів); вартість залучення капіталу (оцінка доходності додаткових фінансово-інвестиційних ресурсів із усіх внутрішніх та зовнішніх джерел постачання;

– методичний підхід щодо формування економічно безпечної фінансової поведінки підприємства, відмінність якого полягає у додаванні ознак економічної безпеки до складових стратегії розвитку фінансового потенціалу підприємства, систематизації параметрів та типів фінансової поведінки в

рамках онтологічної моделі предметної області дослідження, формування запитів до якої дозволяє обґрунтувати рішення у сфері розвитку фінансового потенціалу, визначити сценарії та розробити процедури інструментального забезпечення їх реалізації;

набули подальшого розвитку:

– технологія визначення стратегічних пріоритетів формування фінансового потенціалу підприємства, що на відміну від існуючих, ґрунтується на зіставленні параметрів альтернатив та фінансових передумов стратегічного вибору підприємства із характеристиками сформованості стану фінансового потенціалу підприємства;

– методичні положення щодо моніторингу стратегічних компетенцій сфери фінансового управління при формуванні фінансового потенціалу підприємства, що на відміну від існуючих підходів передбачає використання системи показників, склад елементів та внутрішня побудова якої визначається змістом відповідних стратегічних компетенцій у складі фінансового потенціалу із диференціацією за результативними, процесними, структурно-функціональними ознаками.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці комплексного методичного забезпечення щодо формування фінансового потенціалу підприємства, а також у створенні рекомендацій із стратегічного планування розвитку фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності.

Наукові результати дисертаційної роботи, що мають прикладний характер, доведені до рівня конкретних методик і пропозицій, що були впроваджені в практику фінансового забезпечення функціонування та підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності. Зокрема, методичні положення щодо формування фінансової стратегії, а також рекомендації щодо удосконалення методик стратегічного фінансового аналізу і діагностики фінансового стану підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності знайшли практичне застосування у роботі ТОВ «Компанія «Термінал-А»

(довідка № 07-23/173 від 20.07.2023 р.). Викладені в дисертації пропозиції щодо підвищення ефективності процесів накопичення та використання фінансового потенціалу, методичні положення із формування фінансової стратегії підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності були впроваджені у роботу ТОВ «Олді Тревел» (довідка № 3195/008 від 04.09.2023).

Матеріали дослідження використовуються в освітньому процесі Університету митної справи та фінансів при викладанні дисциплін «Економіка та фінанси підприємств готельного та ресторанного бізнесу», «Економіка туристичного бізнесу» за спеціальностями 241 «Готельно-ресторанна справа» та 242 «Туризм», дисципліни «Економіка та менеджмент міжнародного туризму» для підготовки магістрів за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» (довідка №13.1-33/01/64 від 14.09.2023 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, всі результати якої одержані безпосередньо здобувачем і знайшли відображення в наукових публікаціях. Внесок здобувача в роботи, виконані у співавторстві, відображено у списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні результати досліджень, висновки і рекомендації, подані в дисертаційній роботі, пройшли апробацію у доповідях і виступах здобувача на двох міжнародних науково-практичних конференціях: «Інноваційні технології, моделі управління кібербезпекою ІТМК – 2023» (м. Дніпро, 2023), «Інноваційні рішення в економіці, бізнесі, суспільних комунікаціях та міжнародних відносинах» (м. Дніпро, 2023).

Публікації. Результати дисертаційної роботи відображено в 10 авторських публікаціях, серед них: 2 статті у виданнях, внесених до наукометричних баз даних Scopus та/або Web of Science (загальним обсягом 2,14 друк. арк., де особисто здобувачеві належить 0,40 друк. арк.), 5 статей в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України (загальним обсягом 2,55 друк. арк., де особисто здобувачеві належить 1,49 друк. арк.); 1 стаття в зарубіжному науковому виданні (загальним обсягом 1,20 друк. арк., де особисто здобувачеві належить 0,24 друк. арк.); 2 тез доповідей

у матеріалах конференцій (загальним обсягом 0,39 друк. арк.). Загальний обсяг публікацій становить 6,28 друк. арк., з яких особисто здобувачеві належить 2,52 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертаційної роботи становить 327 сторінок, у тому числі 28 таблиць, 21 рисунок, список використаних джерел із 375 найменувань, 10 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ТА СФЕРИ ГОСТИННОСТІ

1.1. Фінансовий потенціал підприємства: економічна сутність, структура та складові

Фінансові ресурси відіграють ключову роль та мають виняткове значення для забезпечення ефективного функціонування та усталеного розвитку підприємства. Так, Мочерний С. та Поддєрьогін А. [231, с.505] наголошують, що фінанси підприємств займають провідне місце в фінансовому устрої суспільства, оскільки становлять один із чільних елементів сфери суспільного виробництва, в рамках якої відбувається не тільки створення економічних благ, але й розширення фінансової бази господарювання, формування національного доходу країни тощо. Ч. Лі та Д. Фіннерті [352, с.9] наполягають, що саме через трансформації фінансів підприємства здійснюється підпорядкування економічних відносин, які в комплексі складають бізнесову активність, щодо оптимізації шляхів досягнення найважливіших цільових орієнтирів діяльності (темпи зростання обсягів операцій, ринкова частка, ліквідність активів, добробут власників-акціонерів й інших стейкхолдерів та ін.). Селіверстова Л. та Єрмакова О. [264, с.28] також підкреслюють, що фінанси підприємств становлять базову основу для здійснення усього спектру обмінно-розподільчих відносин, що визначають зміст та характер економічних зв'язків суб'єктів господарювання із постачальниками та споживачами, а також із різними ланками усіх рівнів фінансової системи держави. Тілкот Е. та Візинтин Ф. [373, с.28] наголошують, що впровадження ефективної моделі організації фінансів корпоративного бізнесу в умовах загострення глобальної ринкової конкуренції постає найбільш вагомим джерелом формування конкурентних переваг не

тільки на підприємницькому, але й також на національному та міжнародному рівнях економічної системи. Василик О. [49, с.17] також відзначає, що через упорядкування руху та розподілу фінансових ресурсів підприємств в контексті забезпечення безперервності процесів розширеного відтворення в цілому здійснюється задоволення широкого кола індивідуальних та суспільних потреб.

Отже, в економічній діяльності суб'єктів господарювання особлива роль та виняткове значення фінансів визначається через виконання низки ключових функцій, до складу яких науковці звичайно відносять такі: розподільна (аллокаційна), відтворювальна, акумулятивна (капітальна), контрольна, вартіснотворча. Розподільна (аллокаційна) функція полягає в упорядкуванні сукупності господарських відносин з приводу розподілу та використання економічних (фінансових) ресурсів через використання специфічних фінансових важелів регулювання руху відповідних грошових потоків (Акімова Л. та Акімов О. [2, с.37], Аніловська Г та ін. [298, с.13], Ватсон Д та Хід А. [375, с.45], Власова Н. та ін. [60, с.13], Глущенко А. [69, с.13], Григораш О. та ін. [79, с.1073-1076], Зеліско І. [121, с.1], Зимовець В. та Терещенко О. [122, с.81], Кузнецова А. [157, с.12], Лисяк Л. та ін. [171, с.18], Нестеренко А. [210, с.130], Олійник О. [216, с.201], Панченко В. [222, с.3], Тимошик Н. та Є. Семчишин [283, с.234]). Виконання відтворювальної функції передбачає забезпечення розширеного відтворення економічної (насамперед, ресурсної) бази функціонування підприємства через стимулювання вибору найбільш ефективних форм господарювання для створення подальших сприятливих передумов для стійкого розвитку (Власова Н. та ін. [60, с.13], Григораш О. та ін. [79, с.1073-1076], Зеліско І. [121, с.1], Нестеренко А. [210, с.130], Олійник О. [216, с.201]). Зміст акумулятивної (капітальної) функції пов'язаний із залученням фінансових ресурсів, необхідних для створення економічної бази функціонування та розвитку підприємства, з широкого кола зовнішніх і внутрішніх джерел (Акімова Л. та Акімов О. [2, с.37], Аніловська Г та ін. [298, с.13], Панченко В.

[222, с.3], Тимошик Н. та Є. Семчишин [283, с.234]). Здійснення контрольної функції спрямовано на інституціоналізацію умов оптимального використання фінансових ресурсів підприємства через утворення належного механізму фінансового контролю над дотриманням при цьому цільових орієнтирів та економічних пропорцій (Акімова Л. та Акімов О. [2, с.37], Аніловська Г та ін. [298, с.13], Власова Н. та ін. [60, с.13], Глущенко А. [69, с.13], Кузнецова А. [157, с.12], Лисяк Л. та ін. [171, с.18], Нестеренко А. [210, с.130], Олійник О. [216, с.201], Панченко В. [222, с.3], Тимошик Н. та Є. Семчишин [283, с.234]). Виконання вартіснотворчої функції передбачає пріоритетність орієнтації рішень щодо залучення та використання фінансів щодо задоволення вимог максимізації вартісних оцінок підприємства як цілісного бізнесу (Антонець М. [5, с.120], Бруер В. та ін. [337, с.3-6], Зимовець В. та Терещенко О. [122, с.83], Плікус І. [229, с.104-105], Рей Р. та Русс Т. [363, с.53-69], Фроуд Д. та ін. [344, с.81-87], Шевченко В. [318, с.180-181] та ін.).

Слід, проте, відзначити, що виокремлення зазначених базових функцій фінансів підприємства в значній мірі орієнтовано та узгоджено із динамікою сталого протікання господарського циклу («виробництво-споживання»), насамперед – щодо спрямованості на дотримання вимог із забезпечення безперервності здійснення відтворювального процесу (через оптимізацію розподілу заздалегідь акумульованих фінансових ресурсів за напрямками продуктивного використання при контролі дотримання вимог ефективності, результативності, спрямованості на збільшення вартості бізнесу та ін.). Так, зокрема, Бланк І. [29, с.23] прямо підкреслює, що сутнісні характеристики фінансових ресурсів, що визначають їхній функціонал (залучення, реінвестування, продуктивне використання, контроль цільового призначення витрат капіталу у грошовій формі), при цьому розглядаються в певному детермінованому плановому періоді, хоча й із обов'язковим урахуванням різних факторів ризику. Проте зростання динамічної мінливості економічного середовища, що є характерною рисою сучасних умов здійснення бізнесової активності, закономірно та логічно визначає необхідність суттєвого

розширення кола актуальних господарських задач (перш за все пов'язаних із необхідністю підтримки стійкості функціонування та розвитку суб'єктів господарювання в нечітко визначеному майбутньому), вирішення яких, в свою чергу, потребує значного збагачення функціоналу фінансів підприємства. Крім того, неухильне підвищення управлінської значущості стратегічного контексту, орієнтованого перш за все на ідентифікацію та урахування слабкопрогнозованих майбутніх ризиків та можливостей, для забезпечення стійкого розвитку суб'єктів господарювання обумовлює необхідність активізації ролі фінансів у підтримці сталості економічного зростання, при досягненні оригінальних конкурентних переваг та при зміцненні конкурентних позицій і т. і.

Так, зокрема, Бруер В. та ін. [337, с.3-6], Зимовець В. та Терещенко О. [122, с.83-84], пропонують додатково виділяти для фінансів підприємств трансформаційну (полягає у встановленні особливих засад перетворення певних умов залучення капіталу на недосконалому ринку в оформлення додаткових преференцій власників капітальних ресурсів щодо обмеження прийняття ними ризиків, отримання ексклюзивних майнових вигод та ін.), поведінкову (характеризує вплив, який надається алокаційним розподілом фінансових потоків на ухвалення стейкхолдерами рішень щодо участі у діяльності підприємства), інформаційну (витікає з необхідності належної інформаційної підтримки рішень сторонніх інвесторів та інших аутсайдерів бізнесу в умовах асиметрії розподілу відомостей про ризики та прибутковість активів) функції. Проблематика нейтралізації негативного впливу інформаційної асиметрії на ухвалення фінансових рішень знаходить також відображення у позиції Кучер Г. [165, с.47-48], яка наполягає на доцільності виокремлення індикативної функції фінансів підприємства, виконання якої дає можливість (через формування внутрішньоузгодженої системи показників фінансового стану суб'єкту господарювання) підвищити обізнаність стейкхолдерів-аутсайдерів стосовно спроможності цього підприємства щодо досягнення економічних цілей. В розвиток такого підходу Строкович Г. та

Гончарук С. [278, с.115] наполягають, що саме такого роду розширення функціоналу фінансів підприємства дозволяє суттєво збільшити не тільки обізнаність, але й відповідальність осіб, що приймають фінансові рішення («сприяти створенню ефективного власника»), у тому числі – в контексті здійснення стратегічних змін, таких як активізація корпоративних інтеграційних процесів, зростання вагомості екологічних та соціальних аспектів економічного розвитку тощо.

Зростання складності та розмаїття комплексу сучасних вимог щодо ефективного виконання функцій фінансів в актуальному стратегічному контексті забезпечення сталого розвитку звичайно знаходять відображення у оформленні положень концепту фінансового потенціалу підприємства (ФПП). Так, Коваленко О. та ін. [135, с.24] підкреслюють, що виникнення та оформлення категоріального змісту фінансового потенціалу як складової відтворювального процесу стає можливим тільки в рамках формування зрілого механізму товарно-грошових відносин, що має обов'язково доповнюватися взаємодією із ефективно функціонуючим та інституціонально розвиненим ринком капіталу. Нагорнюк О. [206, с.105] відзначає також, що необхідність виокремлення фінансового потенціалу в ряду явищ і процесів господарського життя визначається динамічним характером прояву специфічних властивостей ФПП, серед яких особливе значення для забезпечення сталого розвитку підприємства («носія потенціалу») мають цільова адаптивна орієнтація на досягнення відповідності розподілу фінансів щодо неочевидних умов (як зовнішніх, так і внутрішніх) майбутньої діяльності, перспективна спрямованість вибору джерел довгострокового залучення коштів для фінансування розвитку та ін. Боронос В. [39, с.155] стверджує з цього приводу, що саме фінансовий потенціал в довгостроковій площині забезпечення бізнесової активності постає ключовою передумовою для розбудови механізму динамічного виробничого перетворення економічних ресурсів на очікувані результати функціонування та розвитку підприємства.

З іншого боку, Пробоїв О. [237, с.155] відзначає, що власне виокремлення фінансового потенціалу як такого визначається переважно нагальністю потреб у розбудові особливого механізму ухвалення та виконання стратегічних управлінських рішень стосовно акумулювання та розподілу фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення розвитку суб'єкту господарювання. Крім того, Пробоїв О. [237, с.155] вважає, що в контексті формування ФПП додаткового специфічного змісту набуває насамперед інформаційна функція фінансів, зміст якої при цьому доповнюється через необхідність постійного проведення особливого роду спеціалізованого стратегічного аналізу як джерела отримання актуальних відомостей відносно довгострокових запитів підприємства щодо фінансування розвитку. Реалізацію даного функціоналу, наприклад, Левченко Н. [167, с.118] прямо пов'язує із виділенням у складі ФПП низки індикаторів, коливання значень яких мають виступати свідченнями-сигналами щодо змін стратегічних характеристик підприємства. Подібного роду зміни Корнійчук Г. [142, с.26] пропонує розглядати в контексті виявлення актуальних фінансових можливостей та передумов забезпечення конкурентоспроможності суб'єкту господарювання в умовах динамічних трансформацій середовища господарювання, в той час як С. Леськів та Ж. Семчук [169, с.41], навпаки, засвідчують важливість спостереження за рівнем індикаторів ФПП для своєчасного запобігання накопиченню ризиків та виявленню загроз неплатоспроможності підприємства. Більше того, наприклад, Ігнашкіна Т. та Шура Н. [125, с.113] в цілому пропонують розглядати фінансовий потенціал суб'єкту господарювання як відображення його спроможності («зворотний показник») щодо запобігання загрозам виникнення ситуації банкрутства або необхідності здійснення антикризових заходів щодо фінансового оздоровлення.

Слід, проте, відзначити, що змістовне наповнення категорії «фінансовий потенціал», як слушно відзначає Корнійчук Г. [142, с.26], повинне враховувати не тільки сутнісну характеристику фінансів суб'єкту

господарювання (визначаються при цьому як відносини з приводу акумулювання, розподілу та використання фінансових ресурсів), але й також має бути узгоджене із іншими елементами механізму стратегічного управління (насамперед – із рештою складових потенціалу підприємства). Так, Турчак В. [288, с.51] наголошує на тому, що ФПП взагалі не може змістовно розглядатися у відриві («як ізольована категорія») від складного комплексу факторів розвитку підприємства, оскільки, з одного боку, фінансовий потенціал, безумовно, характеризує забезпеченість стратегічних рішень коштами, але, з іншого боку, вплив інших складових зовнішнього та внутрішнього середовища, в свою чергу, у вирішальній мірі визначає здатність суб'єкту господарювання щодо залучення, акумулювання, розподілу фінансових ресурсів як основи для формування і відтворення фінансового потенціалу.

Крім того, слід повністю погодитися із думкою Левченко Н. [167, с.116], яка наполягає на тому, що ФПП не може вважатися певним «особливим видовим проявом» (для якого притаманна при цьому буде певна статичність, зумовлена орієнтацією на наявні обсяги фінансових ресурсів) потенціалу як такого. Навпаки, відзначає Левченко Н. [167, с.116], ФПП набуває властивості динамічно діючої рушійної сили економічного розвитку тільки в контексті та в перспективі взаємодії із іншими складовими й передумовами здійснення даного процесу. Нагорнюк О. [206, с.105] додає до цього, що власне індивідуальні властивості фінансового потенціалу підприємства (як в теоретичному аспекті, так і в практичному вимірі) в повній мірі виявляються лише в тісному зв'язку із іншими складовими механізму господарського управління. З такою позицією повністю солідаризуються, зокрема, Куліш Г. та Чепка В. [159, с.30], які стверджують, що ФПП постає ключовим інструментом впливу на решту елементів потенціалу підприємства (ресурсний, виробничий, маркетинговий, інноваційний, інформаційний, організаційний та ін.) для сприяння досягненню широкого кола стратегічних та поточних цілей діяльності. З іншого боку, цілком слушним в даному

контексті слід вважати також точку зору, докладно представлену Брюховецькою Н., Булеєвим І., Іваненко Л. [43, с.131] відносно того, що складність та розмаїття процесу економічного розвитку визначає необхідність управління потенціалом як цілісним системним явищем, тобто з урахуванням значущих залежностей та відносин між складовими потенціалу підприємства (до складу яких, безперечно, належить ФПП), синхронізації їхньої взаємодії, наявності зворотних зв'язків та ін.

Таким чином, вивчення категоріальної сутності, структурної побудови, характерних властивостей фінансового потенціалу підприємства (через очевидну наявність ознак фрактальної вкладеності та структурної супідрядності потребує насамперед розгляду природи походження та особливостей оформлення потенціалу підприємства (постає відносно до ФПП родовим явищем) як такого.

Найбільш широкого поширення серед дослідників проблематики визначення сутності потенціалу підприємства (див., наприклад Ареф'єва О. та Коренков О. [10, с. 45-47], Бабина О. [14, с.26], Брюховецька Н. та ін. [43, с.131], Васюренко В. [54, с.52], Гудзь Ю. [90, с.92], Должанський І. та ін. [103, с.13], Квасній Л. [130, с.248-250], Коваль Л. [134, с.65], Маслак О. та Безручко О. [190, с.202], Навроцький Н. [204, с.97-99], Пастухова В. [224, с.31], Рєпіна І. [241, с.265] та ін.) набув ресурсний підхід до розгляду цього питання. Відповідно до положень ресурсного підходу, потенціал підприємства вважається відображенням наявності цілісної сукупності різного роду економічних ресурсів (уречевлених та нематеріальних), що можуть бути успішно залучені та ефективно використані для досягнення виробничих або інших господарських цілей. Своєрідною варіацією ресурсного підходу слід вважати також концепт («ресурсно-резервний підхід»), в рамках якого потенціал розглядається не стільки як вже сформована ресурсна база господарювання, скільки як певна сукупність резервів економічних ресурсів та продуктивних потужностей, що можуть бути за необхідності додатково задіяні підприємством для виконання різного роду цілей і завдань (подібна

точка зору докладно представлена у роботах Гречан А. [76, с.40], Должанський І. та ін. [103, с.13], Іванець О. [123, с.155], Мойсеєнко І. [201, с.58], Хомяков В. та Бакум І. [303, с.11], Шкроміда Н. [322, с.149] та ін.). В іншій інтерпретації положень ресурсного підходу до визначення сутності потенціалу підприємства як явища господарського життя науковці (див., зокрема, Барібіна Я. [17, с.48-52], Верхоглядова Н. та Коваленко Є. [58, с.71], Гринько Т. [81, с.19], Жилінська Л. [110, с.54], Олексюк О. [215, с.16], Орехова А. [220, с.309], Ружицька Т. [246, с.180] та ін.) пропонують також розглядати економічні ресурси (становлять базову основу потенціалу як такого) у нерозривній єдності із тими виробничо-збутовими можливостями, які виникають (або можуть бути сформовані) через володіння та розпорядження зазначеними ресурсами. Левченко Н. [167, с.115] вважає навіть доречним визначати такого роду точку зору як певний «факторний» (або «соціально-економічний» в трактуванні Блашак В. [31, с.75]) підхід, в рамках якого потенціал підприємства характеризується як складна система взаємодії ключових факторів виробництва (матеріальних та трудових), оптимальність поєднання яких дозволяє розширити здатність та спроможність суб'єкту господарювання щодо розв'язання будь-яких економічних завдань.

Ключовою перевагою ресурсного підходу до розгляду природи виникнення та особливостей виявлення потенціалу суб'єкту господарювання насамперед слід вважати посилену увагу щодо визначення економічних (перш за все, в грошовому вимірі) параметрів ресурсної бази розвитку цього суб'єкту, що у достатній мірі відповідає традиційним підходам щодо розгляду функціоналу фінансів підприємства. Проте, з точки зору автора, характеристики ймовірної продуктивності вже сформованого або наявного в перспективі комплексу ресурсного забезпечення здатні набувати реального наповнення тільки в контексті реалізації однієї з доступних альтернатив розвитку суб'єкту господарювання. Склад та зміст таких альтернатив визначаються вибором обраних стратегічних цілей та пріоритетів, а також положеннями відповідних стратегій досягнення поставлених при цьому

завдань. Логіка прояву такого зв'язку знайшла, зокрема, відображення у формуванні цільової концепції потенціалу (див., наприклад, Гава В. та Божко Е. [65, с.6], Гончар О. [72, с.37], Горбокони В. [74, с.122, 131], Должанський І. та ін. [103, с.13], В. Іванов та ін. [124, с.9], Квасницька Р. та Тарасюк М. [129, с.75], Маслак О. та ін. [188, с.149], Мочерний С. [203, с.464], Олексюк О. [215, с.16], Савченко Т. [261, с.329], Турило А. [281, с.66] та ін.), в рамках якої передбачається досягнення та закріплення обов'язкової відповідності стану сформованості ресурсної бази підприємства щодо досяжності стратегічних орієнтирів розвитку, визначених на засадах компромісного узгодження та гармонійного збалансування інтересів ключових стейкхолдерів. В даному контексті, наприклад, Брюховецька Н., Булеєв І. та Іваненко Л. [43, с.131] наполягають навіть на доцільності застосування інтегрованого ресурсно-цільового підходу до розгляду сутності потенціалу підприємства. З іншого боку, зокрема, Блащак В. [31, с.75], Назаренко А. [207, с.23] відзначають необхідність сутнісного звуження змісту описаного підходу до «результативного концепту», в рамках якого потенціал підприємства буде складатися тільки із завдань, що знаходяться в площині реальної досяжності для даного суб'єкту господарювання. Проте, такого роду трактування, очевидно, не у повній мірі відповідає вимогам забезпечення перспективної спрямованості визначення потенціалу, яка за досить точним висловом Плікус І. [230, с.92], обов'язково має відповідати вимозі «орієнтації в майбутнє», тобто визначати стратегічні перспективи розвитку підприємства на основі цілеспрямованого розширення наявних можливостей.

Вагомою позитивною рисою цільового підходу слід вважати насамперед посилення уваги щодо управлінського аспекту формування та використання потенціалу, що в найбільшій мірі відповідає вимогам забезпечення при цьому стратегічної орієнтації відповідних рішень, яка є характерною для теоретичних та практичних аспектів розгляду даної категорії. Проте в положеннях цільового концепту недостатньо висвітленими, з точки зору автора, залишаються значущі питання, пов'язані із встановленням

функціональних та операційних зв'язків і залежностей, що визначають динаміку трансформації накопиченого ресурсного забезпечення (вихідний стан економічної системи підприємства) на результати діяльності, що мають відповідати змісту та характеру поставлених стратегічних цілей (змінені на краще в процесі розвитку параметри суб'єкту господарювання, що до того ж мають характеризуватися розширеним відтворенням потенціалу). Актуалізація потреб у поглибленому вивченні даної проблематики знайшла відображення у оформленні процесного підходу до розгляду потенціалу підприємства (див., зокрема, Бачевський Б. та ін. [236, с.114], Величко О. [57, с.19], Краснокутська Н. [151, с.37,54], Мартиновський В. та Кравець В. [185, с.50], Плікус І. [229, с.104-105], Тарасюк Г. та Ярмолюк М. [281, с.171], Філіппова С. та Боденчук Л. [297, с.132], Челомбітько Т. [308, с.232], Чумаков К. [309, с.228], І. Школа та ін. [108, с. 11–12] та ін.). Положення цільового концепту передбачають розширення складу елементів потенціалу через внесення до нього структурних та функціональних властивостей підприємства, що в комплексі визначають перспективу результативності та ефективності здійснення комплексу бізнес-процесів. При цьому слід відзначити, що в рамках використання процесного підходу відбувається досить плідна інтеграція позитивних рис ресурсного та цільового підходів, оскільки бізнес-процеси в даному контексті вважаються перш за все засобами виробничої рекомбінації економічних ресурсів, саме оптимізація операцій із перетворення яких дозволяє в ході розвитку досягти поставлених стратегічних цілей.

Незважаючи на очевидні переваги та позитивні риси процесного концепту, в його положеннях поза належної уваги, з точки зору автора, все ж таки залишаються щонайменш дві групи ключових факторів розвитку підприємства, які пов'язані, по-перше, із розкриттям соціального характеру природи підприємства як відкритої суспільної системи, а, по-друге, із широтою виявлення різноспрямованого впливу конкурентних сил на ресурсних та цільових ринках на функціонування і розвиток суб'єктів

господарювання.

Так, Чумаченко М. [310, с.204] прямо підкреслював, що потенціал підприємства (як цілісне явище господарського життя) визначається насамперед відносинами, що виникають між економічними агентами з приводу вибору оптимальної альтернативи використання (у т.ч., в процесному розумінні) наявної ресурсної бази для досягнення максимальних фінансових результатів. Таке визначення, з одного боку, в значній мірі наближає характеристики потенціалу до розглянутого вище функціоналу фінансів підприємства, а з іншого – дозволяє забезпечити належне урахування людського фактору (інтереси, стимули, мотиви стейкхолдерів, засоби реалізації індивідуальних та групових цілей, моделі поведінки і т.і.) в стратегічному управлінні. Таким чином, посилена увага щодо вивчення поведінкового аспекту виявлення властивостей потенціалу підприємства дозволило сформуванню основи для відповідного концепту (див., наприклад, Бутнік-Сіверський О. та Рябикіна Н. [47, с.403], Козирева О. [139, с.76], Чумаченко М. [310, с.204], Шабатура Т. [312, с.105-117] та ін.), в рамках якого категоріальну сутність потенціалу запропоновано розглядати також й в контексті задоволення вимоги щодо досягнення відповідності між продуктивними силами (ресурсне забезпечення та процесна складова) та виробничими відносинами (механізм реалізації інтересів стейкхолдерів в процесі соціально-економічної взаємодії). Реалізація такого підходу, таким чином, дає можливість як надати більш реалістичного та змістовного характеру щодо процедур визначення цілей при формуванні потенціалу, так і в достатній мірі врахувати вплив людського фактору на структурно-функціональні параметри комплексу бізнес-процесів підприємства.

Проте, з іншого боку, складне сполучення інтересів, мотивів, цільових орієнтирів стейкхолдерів являє собою надзвичайно динамічне явище (безперервні зміни якого прямо визначаються рухливістю балансу прагнень та очікувань окремих впливових індивідів та груп осіб), а, отже, не може в повній мірі вважатися стійким елементом процесу формування потенціалу як

фундаментальної стратегічно-орієнтованої основи для забезпечення стабільного функціонування та усталеного розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

Виокремлення у складі зовнішнього середовища підприємства групи факторів, пов'язаних із конкурентною взаємодією на ресурсних та цільових ринках, в свою чергу, цілком логічно обумовлюється майже вирішальним характером впливу ринкової конкуренції на формування можливостей для належного акумулювання та ефективного використання ресурсів, досягнення широкого кола цілей діяльності і т. і. Ідентифікація впливу зазначених факторів звичайно здійснюється через виділення окремої складової потенціалу підприємства – маркетингового (Дубницький В. та Маркова Н.М. [107, с.124-128], Маслак О. [188, с.36-39], Співак А. [271, с.262-268], Українська Л. та Яхкінд В. [292, с.244-248] та ін.) або конкурентного (Бабій В. [13, с.130-135], Беляєва Н. [22, с.43-52], Воронкова А. [63, с.23-24], Сімонова В. [268, с.94-95] та ін.) потенціалу. Проте, як наполягають, зокрема, Ажаман І. [1, с.22-25], Ареф'єва О. та ін. [8, с.5-6], Васьківська К. та ін. [52, с.1]. Сафонов Ю. та Завізена Н. [261, с.13] та ін., виявлення дії конкурентних сил на динаміку розвитку підприємства має бути прямо представлена у категоріальному наповненні змісту потенціалу як окрема його складова, що в цілому характеризує сприятливість умов ринкового оточення даного суб'єкту господарювання для реалізації поставлених цілей і завдань.

Безумовно, вплив ринкових сил на формування потенціалу підприємства у певній мірі знаходить відображення і в розглянутих вище підходах. Наприклад, система бізнес процесів, окрім орієнтації на здійснення внутрішньовиробничих переділів ресурсів, має також і зовнішнє виявлення, що полягає насамперед у розбудові складного комплексу зв'язків підприємства із ключовими постачальниками та партнерами. Але навіть за такий підхід, поза контекстом визначення потенціалу суб'єкту господарювання можуть залишитися конкурентні аспекти його ринкової активності (гострота суперництва на цільових ринках,

конкурентоспроможність продукції, конкурентні позиції інших учасників ринкових відносин і т. і.), що саме й обумовлює посилення уваги дослідників до вивчення цих питань. З іншого боку, представлення широкого кола ринкових факторів (мають переважно зовнішню природу походження та характеризуються високим рівнем динамічності змін) як складових потенціалу підприємства у певній мірі суперечить найбільш поширеним трактуванням сутності даної економічної категорії.

Посилення управлінської орієнтації на вирішення вагової проблеми забезпечення відповідності внутрішнього середовища підприємства щодо різного роду перетворень його господарського оточення також закономірно знаходить відображення у спробах осмислення категоріальної сутності потенціалу. Так, наприклад, у роботах Бабиної О. та Карпенко О. [12, с.58], Пастухової В. [224, с.31], Федоніна О., Репіної І., Олексюка О. [294, с.66] та ін. потенціал пропонується розглядати в контексті підвищення адаптаційних властивостей підприємства, які знаходять прояв у формуванні його здатності щодо гнучкого протистояння (адаптації, акомодатії) до будь-яких перетворень господарського середовища (не тільки змін, що мають ринкове походження, але також і трансформацій, пов'язаних із впливом набагато більш широкого кола зовнішніх чинників – технологічних, соціальних, демографічних та ін.). Проте очевидно надмірна змістовна широта описаного концепту визначила (з точки зору, зокрема, Васьківської К. та ін. [53, с.222], Возняк Г. [62, с.108], Гринько Т. та Вознюк О. [83, с.1], Калінеску Т., Романовської Ю., Кирилова О. [127, с.154], Круш П. та Дергалюк М. [155, с.12]) доцільність звуження цільових орієнтирів протиставлення потенціалу підприємства щодо ентропійних змін зовнішнього середовища до набагато більш обмежених рамок запобігання проявам конкретних фінансових загроз, таких як неплатоспроможність, втрата ліквідності, небезпека щодо ініціювання процедури банкрутства та ін.

Актуалізація питань розбудови належного механізму фінансування розвитку суб'єктів господарювання в сучасних умовах зростання

турбулентності та збільшення невизначеності змін господарського середовища цілком логічно призводить до підвищення уваги широкого кола дослідників щодо розгляду специфічних фінансових аспектів реалізації стратегічних перспектив бізнесу, зокрема, в контексті виокремлення фінансового потенціалу як ключової складової потенціалу підприємства у цілому. Так, Мельник О. [193, с.49] підкреслює, що саме динамічний характер виявлення фінансового потенціалу (знаходить прояв у здатності щодо гнучкого реагування на зміни зовнішнього оточення через перерозподіл фінансової бази ресурсного забезпечення розвитку та перегляд структури джерел залучення коштів) дає можливість суттєво посилити адаптаційні спроможності підприємства. З іншого боку, наприклад, Кучер Г. [165, с.47-48] наполягає також на тому, що саме через формування фінансового потенціалу переважно відбувається реалізація ключових функцій фінансів (розподільчої, відтворювальної, контрольної). Крім того, Портна О. [235, с.106] відзначає, що фінансовий потенціал підприємства необхідно розглядати також у вимірах виконання системоутворюючої (стрижневий елемент, навколо якого відбувається поєднання різних елементів та інституцій, комплексу зв'язків та відносин між ними), інструментальної (організаційно-методичне наповнення механізму управління фінансами), моніторингової (індикація життєздатності та спроможності підприємства щодо розвитку) функцій. В свою чергу, Мельник О. [193, с.49] додає, що підтримка довгострокової орієнтації управлінських рішень в контексті визначення фінансового потенціалу дозволяє суттєво розширити можливості урахування додаткових потенційних ризиків, що постає, в свою чергу, запорукою забезпечення стабільності функціонування бізнесу у стратегічній перспективі.

Проте очевидна складність та неоднозначність сутнісного наповнення, а також надмірне розмаїття передумов формування та використання фінансового потенціалу підприємства (ФПП) закономірно визначає наявність суттєвих розбіжностей щодо визначення економічного змісту даної категорії. Так, Федонін О., Рєпіна І., Олексюк О. [294, с.17] переконливо доводили, що

надзвичайно поширена серед дослідників позиція відносно ототожнення фінансового потенціалу із сукупністю фінансів підприємства ні в якій мірі не відповідає комплексному характеру виявлення ФПП. З даною точкою зору повністю солідаризується Стецюк П. [273, с.130], що характеризує фінансові ресурси тільки як одну із складових фінансового потенціалу. З іншого боку, наприклад, Дараган А. та Другова О. [94, с.191] вказують на похідний характер походження ФПП від фінансових ресурсів та пропонують розглядати фінансовий потенціал виключно в площині відносин, які виникають на підприємстві навколо процесів руху грошових потоків, формування та розподілу доходів і т. і. До складу такого роду стосунків Кучер Г. [165, с.26] пропонує відносити фінансові зв'язки, що проявляють себе на різних рівнях економічної системи суспільства (суб'єктами цих зв'язків постають державні органи, міжнародні фінансові інституції, фізичні та юридичні особи – резиденти різних країн світу і т. і.).

Дискусійний характер вирішення питань ідентифікації змісту та визначення складових фінансового потенціалу має, проте, не тільки суто теоретичний аспект виявлення фінансових передумов розвитку підприємства. В даному випадку слід повністю погодитися із думкою Маслак О. [189, с.125], яка підкреслює, що неоднозначність трактувань природи ФПП (зокрема, проявляється у протиставленні вузької «ресурсної» концепції на противагу більш широкому «капітальному» підходу) знаходить пряме відображення у суттєвих розбіжностях при встановленні особливостей структурної побудови, властивостей елементів, джерел формування, факторів управлінського впливу та інших параметрів фінансового потенціалу. Крім того, зокрема, Бачевський Б. та ін. [18, с.4] додає до цього, що навіть в рамках найбільш поширеного ресурсного підходу серед думок науковців наявними є суттєві відмінності при розгляді сутності ФПП в контексті принципової змістовної розбіжності між поглядами на перспективу виявлення фінансово-ресурсної основи фінансового потенціалу.

Так, з точки зору Бачевського Б. та ін. [18, с.4], розгляд ФПП як

сукупності наявних фінансових ресурсів (характеризують стан сформованості фінансового забезпечення) зовсім не відповідає трактуванням змісту даної категорії в аспекті накопичення «резервів» або «запасів» (визначають здатність суб'єкту господарювання щодо вирішення широкого кола завдань діяльності, реалізації різних альтернатив розвитку і т. і.). Крім того, наприклад, Руда Р. [245, с.172] цілком слушно відзначає, що розгляд природи фінансового потенціалу навіть в рамках ресурсного трактування його сутності не може вважатися повним поза уваги щодо результативних параметрів використання фінансових ресурсів. Виходячи із такої позиції, Ігнашкіна Т. та Шура Н. [125, с.112], Стояненко І. та ін. [274, с.21] при ідентифікації змістовного наповнення ФПП наполягають на доцільності виділення (нарівні із ресурсним підходом, положення якого, зокрема, докладно розглянуто у роботах Богми О. та ін. [32, с.38-39], Васьківської К. та ін. [53, с.222], Возняк Г. [62, с.108], Левченко Н. [167, с.115], Малій О. [180, с.218], Назаренко А. [207, с.23], Ребрик Ю. та Павлюченко М. [240, с.379], Стояненко І. та ін. [274, с.21] та ін.) також результативного концепту, в рамках якого фінансовий потенціал пропонується розглядати як відображення здатності підприємства щодо отримання певного позитивного ефекту (результату – насамперед, у вигляді прибутку) від використання фінансових ресурсів. З іншого боку, Назаренко А. [207, с.23] наполягає на необхідності цільового орієнтування ФПП на формування набагато більш широкого кола результатів діяльності суб'єкту господарювання, перш за все – на досягнення показників стабільності фінансового стану. В свою чергу, Васьківська К. та ін. [53, с.222], Малій О. [180, с.218] пропонують додатково розширити склад значущих параметрів фінансового стану у результативній концепції фінансового потенціалу за рахунок характеристик ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та ін., в той час як, наприклад, Богма О. та ін. [32, с.38-39], Стояненко І. та ін. [274, с.21] наполягають на доцільності включення до ФПП прогностичних оцінок майбутніх доходів суб'єкту господарювання та оцінок ймовірності перетворення грошових

потоків на зростання вартості і т. і.

Проте більш глибокого та змістовного наповнення результативний підхід щодо з'ясування природи ФПП набуває у поглядах тих науковців, які зосереджують увагу на структурно-функціональному аспекті досягнення поставлених цілей та отримання очікуваних результатів розвитку. Так, зокрема, Ребрик Ю. та Павлюченко М. [240, с.379] наголошують на доцільності розгляду сутності фінансового потенціалу в рамках функціонально-результативного концепту, тобто як сформованої здатності підприємства щодо використання розмаїтого інструментарію фінансового управління для виконання завдань стійкого розвитку. В більшій же мірі, з точки зору автора, пізнавальна спроможність такого підходу набуває розкриття у поглядах науковців (див. роботи Ареф'єва С. та Ничипорук М. [9, с.130], Краснокутської Н. [151, с.40], Малій О. [180, с.218], Маслак О. [189, с.125], Стояненко І. та ін. [274, с.21] та ін.), що пропонують вважати ФПП саме відображенням сформованого на підприємстві управлінського функціоналу, ефективного застосування якого в сфері використання фінансових ресурсів дозволяє забезпечити досягнення широкого кола різних за змістом цілей. Крім того, наприклад, Левченко Н. [167, с.115] наполягає на доцільності суттєвого розширення кола складових фінансового потенціалу, які визначають спроможність суб'єкту господарювання щодо виконання певних господарських завдань, через включення до ФПП інших факторів виробництва, таких як людський капітал, виробничі компетенції та ін. («факторний підхід»). Відповідно ж до погляду Богми О. та ін. [32, с.38-39], рамки факторного концепту слід розширити на всі чинники виробництва, що у певній мірі надають вплив на використання фінансових ресурсів, рух фінансових потоків, отримання фінансових результатів діяльності підприємства тощо. Таким чином, усі розглянуті точки зору у певній мірі можна вважати різновидами ресурсного підходу, що у той або інший спосіб базуються на уявленнях саме про факторну (ресурси, резерви, інші чинники виробництва) природу походження складових фінансового потенціалу.

Однак в сучасних дослідженнях проблематики формування та використання ФПП в достатній мірі представлено також і позиції, що відповідають більш широким поглядам на ідентифікацію змістовного наповнення потенціалу підприємства (зокрема, близькі до розглянутих вище положень процесного, поведінкового та інших підходів). Так, наприклад, Ареф'єв С. та Ничипорук М. [9, с.132], Васильєва Т. та ін. [50, с.350-352], Возняк Г. [62, с.108], Левченко Н. [167, с.115], Малій О. [180, с.218], Ребрик Ю. та Павлюченко М. [240, с.379], Стояненко І. та ін. [274, с.21] та ін. відзначають поширеність точки зору, належно до якої ФПП вважається виявленням можливостей підприємства щодо фінансового забезпечення перспектив функціонування та розвитку, джерелом формування чого постають особливого роду економічні відносини (процесний, порівняльний підходи), специфічний механізм трансформації товарно-ресурсних потоків на грошові потоки (функціональний, оптимізаційний підходи), складна та мінлива сукупність детермінант виконання функцій фінансів підприємства (комплексний підхід) та ін.

Неоднозначність та розмаїття позицій науковців щодо розгляду проблематики формування фінансового потенціалу підприємства визначає в рамках даного дослідження доцільність узагальнення (на основі проведення морфологічного аналізу) існуючих теоретичних положень щодо встановлення змістовного наповнення та визначення складових ФПП (див. дод. А). Систематизація ключових елементів, за допомогою яких здійснюється науковий опис сутності фінансового потенціалу підприємства, в свою чергу, дозволила здійснити структурування відповідної предметної області (рис. 1.1), визначити склад та узагальнити ключові характеристики найбільш поширених основних теоретичних підходів до встановлення природи ФПП – ресурсного, перспективного, індикаторного, компетентісного (табл. 1.1).

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА

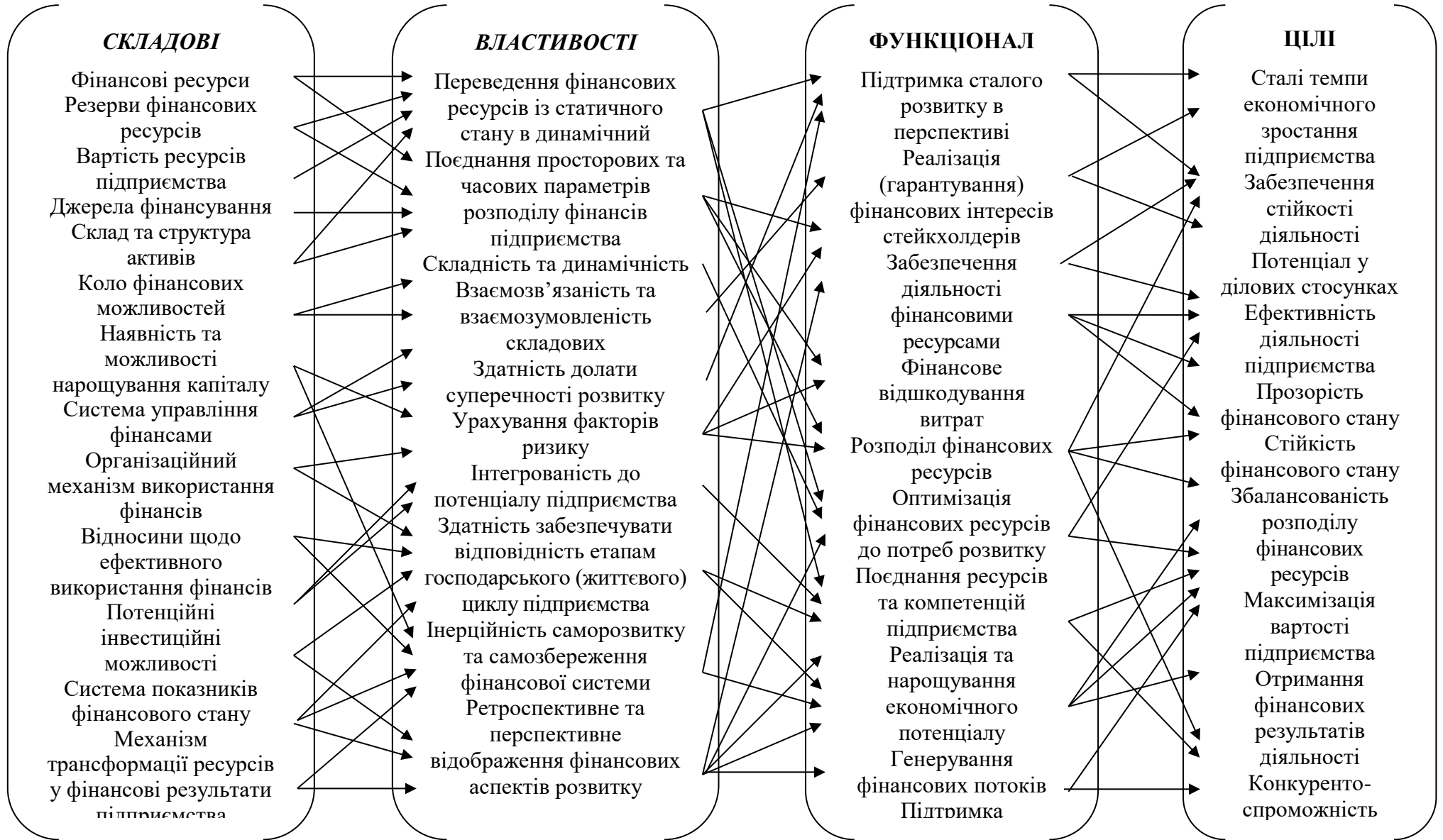

Рис.1.1. Структуризація предметної області ідентифікації сутності фінансового потенціалу підприємства (авторська розробка за узагальненням положень, наведених у дод. А)

Порівняльна характеристика теоретичних підходів до визначення сутності поняття «фінансовий потенціал підприємства» (авторська розробка за узагальненням положень, наведених у дод. А)

Ознака	Характеристика ознаки, за підходами до визначення сутності поняття «фінансовий потенціал підприємства»			
	ресурсний	перспективний	індикаторний	компетентісний
Зміст підходу до ідентифікації фінансового потенціалу	Сукупність фінансових ресурсів (наявних або доступних в перспективі), що можуть бути використані для досягнення стратегічних цілей розвитку підприємства	Комплекс передумов («можливостей») для фінансового забезпечення і підтримки процесів стійкого функціонування і розвитку підприємства в перспективі	Система взаємоув'язаних індикаторів та показників фінансового стану, що характеризують ефективність використання фінансових ресурсів підприємства	Набір сформованих здатностей і спроможностей підприємства щодо ефективного використання фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку
Складові фінансового потенціалу	Фінансові ресурси та резерви, джерела залучення фінансових ресурсів, цілі (очікувані результати) функціонування та розвитку	Склад та параметри ємності джерел залучення фінансових ресурсів, механізм розподілу та використання фінансових ресурсів, цілі розвитку	Параметри фінансового стану підприємства, які визначають результати взаємодії елементів механізму фінансового управління підприємством	Компетенції (стратегічні та операційні) та різного роду відносини щодо оптимізації використання фінансових ресурсів
Функціонал фінансового потенціалу	Забезпечення збалансованості джерел залучення та оптимізація розподілу фінансових ресурсів в стратегічній перспективі	Підтримка інвестиційної привабливості, збільшення обсягів нарощування капіталу, оптимізація руху фінансових потоків	Гармонізація та збалансування наявного стану фінансових ресурсів із стратегічними потребами забезпечення розвитку підприємства	Управління формуванням та використанням фінансових ресурсів підприємства для забезпечення досягнення широкого кола цілей
Переваги підходу	Орієнтація на встановлення зв'язків та залежностей між використанням фінансових ресурсів та досягненням стратегічних цілей розвитку	Розширення складу факторів визначення фінансових засад розвитку, урахування альтернатив фінансового забезпечення розвитку	Високий ступень формалізації оцінок ФПП, спрямованість на запобігання проявам фінансових ризиків, системність аналітичного підходу	Посилення уваги до управлінських, поведінкових, економічних засад формування фінансового забезпечення розвитку підприємства
Обмеження щодо використання підходу	Недостатня увага щодо організаційно-економічних та управлінських аспектів формування стратегічних можливостей підприємства у фінансовій сфері	Недостатня оформленість визначення складових ФПП («можливостей»), слабка структурованість зв'язків та відносин між елементами фінансового потенціалу	Відсутність належної уваги щодо виробничо-економічних та поведінкових аспектів фінансових відносин, переважно ретроспективний характер оцінювання	Недостатньо чіткий та неоднозначний характер ідентифікації змісту та складових ФПП, надмірна широта охоплення предметної сфери дослідження

Проведене узагальнення наявних теоретичних положень щодо визначення змістовного наповнення фінансового потенціалу підприємства у сучасних дослідженнях свідчить про недостатню однозначність та неповну упорядкованість поглядів науковців на дане питання. З огляду на виявлене розмаїття розглянутих точок зору, автор вважає за доцільне цілком погодитися із позиціями, сформульованими, зокрема, у роботах Ареф'єва С. та Ничипорук М. [9, с.132], Малій О. [180, с.218], Маршук Л. [187, с.57], Ребрик Ю. та Павлюченко М. [240, с.379], Стояненко І. та ін. [274, с.21] та ін., що виходять із необхідності розробки комплексного підходу до вивчення природи ФПП. Отже, фінансовий потенціал підприємства являє собою узагальнюючу інтегральну характеристику спроможності та здатності суб'єкту господарювання щодо акумулювання належних обсягів фінансового забезпечення, оптимізації розподілу та використання фінансових ресурсів в рамках перспективи здійснення процесів функціонування та розвитку для досягнення внутрішньоузгодженого комплексу стратегічних та операційних цілей, що обов'язково передбачають збереження стабільного фінансового стану, обмеження фінансових ризиків, гармонізацію відносин стейкхолдерів, підвищення вартості та ін.

Слід, проте, відзначити, що для більшості розглянутих підходів характерною є певна обмеженість уваги щодо розгляду процесів формування та використання ФПП в стратегічній перспективі, що знаходить прояв у зосередженості великою мірою на вивченні передумов фінансового забезпечення (накопичення ресурсів, генерація компетентностей та ін.) або на розгляді цільових вимог та обмежень (підтримка задовільного фінансового стану, отримання результатів господарювання, зміцнення конкурентних переваг та ринкових позицій тощо). При цьому стратегічний контекст формування фінансового потенціалу в інструментальному та методичному аспектах забезпечення стабільності функціонування та стійкості розвитку підприємства залишаються недостатньо вивченими та потребують додаткового опрацювання.

1.2. Стратегічні аспекти формування фінансового забезпечення розвитку підприємства

Успішність здійснення заходів щодо забезпечення належної ресурсної бази функціонування та розвитку підприємства, якість управлінських дій щодо оптимізації розподілу всіх видів економічних ресурсів між сферами бізнесової активності майже у вирішальній мірі визначають спроможність та здатність суб'єкту господарювання щодо виконання комплексу поставлених в довгостроковій перспективі цілей та завдань. В свою чергу, стратегічний контекст акумулювання фінансових ресурсів, необхідних для належної тривалої підтримки стійкості економічної діяльності, визначається перш за все стрижневим та системоутворюючим характером впливу фінансів на динаміку процесів функціонування та розвитку підприємства. Саме фінансові ресурси постають, із одного боку, базовою основою (насамперед, через структурне визначення й економічне оформлення значущих взаємозв'язків і залежностей між ключовими бізнес-процесами) для ресурсного забезпечення реалізації довгострокових планів діяльності суб'єкту господарювання, а з іншого – сприяють створенню своєрідної системи різного роду можливостей та обмежень щодо власне досягнення широкого кола стратегічних та операційних завдань.

Крім того, реалізація ключових функцій фінансів в перспективній площині підтримки стійкості та цілеспрямованості розвитку підприємства визначається додатковими специфічними особливостями, пов'язаними, зокрема, із фінансовим забезпеченням саме довгострокових потреб у всіх видах ресурсів (капітальна функція), збалансуванню у просторі та часі фінансово-економічних параметрів виконання інших складових системи стратегічного планування – насамперед, функціональних та операційних стратегій (алокаційна функція), урахуванням впливу динаміки життєвого циклу підприємства на збереження довгострокової стійкості фінансового стану (відтворювальна функція), сприяння підвищенню вартості суб'єкту

бізнесу як цілісного майнового комплексу (вартіснотворча функція), виявлення ключових тенденцій змін фінансового стану в контексті розвитку (контрольна функція) та ін.

Виняткове значення фінансів у формуванні та реалізації перспектив розвитку підприємства, таким чином, обумовлює необхідність належного упорядкування та обов'язкового оформлення фінансових аспектів стратегічного управління бізнесом в рамках окремої фінансової стратегії, обумовленої та підпорядкованої вимогам реалізації стратегічного набору суб'єкту господарювання. Так, зокрема, Бланк І. [30, с.11] докладно доводив, що ключова роль та функціональний характер фінансової стратегії (як окремої складової системи планів) в процесах стратегічного управління полягає насамперед у фінансовому обґрунтуванні довгострокових цілей, у об'єктивізації передумов вибору оптимальних шляхів розвитку, а також у посиленні адаптаційної спроможності підприємства при реагуванні на несподівані зміни господарського оточення через сформовану здатність до відповідного перерозподілу фінансових ресурсів. З іншого боку, Лазорчин В. [166, с.187-188] підкреслює, що саме фінансова стратегія охоплює усі аспекти активності підприємства у фінансово-інвестиційній сфері, а, отже, у великій мірі визначає зміст переважної більшості управлінських рішень щодо розвитку суб'єкту господарювання. Фінансова стратегія, як наполягають Данилюк М. та Савко О. [93, с.217], Даценко Г. [96, с.162-165], у певній мірі являє собою інтегративну основу для формування єдиного вектору цільової спрямованості розвитку для гармонізації сполучення різних орієнтирів та пріоритетів діяльності (у тому числі та насамперед, при встановленні джерел фінансування різних сфер бізнесової активності). В свою чергу, Журавльова І. [111, с.18] звертає увагу на значущість виконання фінансовою стратегією інтегративної функції (полягає у забезпеченні узгодженості змін в структурі капіталу відповідно до вимог фінансування розвитку) в стратегічному наборі підприємства. Крім того, Гончаренко О. [73, с.37] відзначає також, що функціонал стратегічного фінансового планування слід розглядати як один з

головних елементів механізму розвитку підприємства у цілому. Романишин В. та Бернацька А. [243, с.61] наголошують, що саме через розробку та реалізацію фінансової стратегії (цільовим орієнтиром виконання якої стає максимізація вартості підприємства) в цілому здійснюється забезпечення ефективності господарської діяльності і т.і.

Проте серед науковців на цей час відсутньою є повна та достатня злагожденість думок відносно сутності фінансової стратегії, а також щодо структурної побудови та функціонального наповнення механізму стратегічного планування фінансового забезпечення розвитку підприємства. В значній мірі, з точки зору автора, дискусійний характер думок щодо остаточного вирішення даного питання пов'язаний як із відсутністю єдності позицій дослідників щодо ідентифікації природи та визначення функціоналу стратегії суб'єкту господарювання, так і з неоднозначністю поглядів на роль, місце та значення фінансової стратегії в системі стратегічного планування на підприємстві зокрема.

Так, серед найбільш поширених підходів щодо встановлення сутності та змісту стратегії підприємства (СП) можна визначити такі основні концепти: нормативний, що виходить із розгляду СП як певної чітко окресленої послідовності (втіленої у підготовлений план) дій щодо досягнення широкого кола довгострокових цілей підприємства, в свою чергу – підпорядкованих обов'язковим вимогам щодо зміцнення конкурентних позицій (Боярська М. [41, с.309], Довгань Л. та ін. [102, с.24], Калініченко Ю. [126, с.110], Ковтун О. [137, с.27], Кукушкін Ю. [158, с.226], Мельник Л. [192, с.670], Мізюк Б. [197, с.10], Немцов В. та Довгань Л. [212, с.28], Пастухова В. [224, с.39], Помаз О. [233, с.141], В. Пономаренко [234, с.6], Стівенсон В. [367, с.69] та ін.); управлінський, в положеннях якого стратегія вважається сукупністю правил та настанов щодо здійснення управлінського процесу (прийняття та реалізація рішень), через дотримання яких забезпечується також інтеграція різних дій та заходів в єдиний контур стратегічного управління (Ансофф І. [331, с.68], Бутинець Ф. та Шигун М. [45, с.256], Гордієнко П. [75, с.87],

Дойль П. [340, с.36], Т. Заєць [116, с.16-18], Мінцберг Г. та ін. [356, с.73], Олейник Л. та Кузнецова А. [214, с.125], Покропивний С. та Колот В. [232, с.166], Соколенко В. [270, с.72-73], Томпсон А. та Стрікланд А. [370, с.19-20], М. Хацер [301, с.112], Хілл Ч. [348, с.15], Чендлер А. [338, с.15-16] та ін.); поведінковий, в рамках якого стратегія розглядається як певна обрана підприємством форма рефлексивного сприйняття та адаптивного реагування на зміни середовища господарювання в ході реалізації довгострокових планів та програм, орієнтованих на підтримку сталості розвитку, досягнення стратегічних цілей та ін. (Нельсон Р. та Уінтер С. [358, с.72], Пушкар О., Тридід О., Путятін Ю. [238, с.80], Роберт М. [364, с.22], Строкович Г. [277, с.8], Трухан О. [287, с.240], Шершньова З. [319, с.117] та ін.) і т. і.

При цьому слід підкреслити, що для переважної більшості думок науковців щодо ідентифікації сутності стратегії підприємства властивим є чіткий наголос на базовому характері виявлення потенціалу як, з одного боку, вихідної характеристики передумов для власне обґрунтування довгострокових планів розвитку, а з іншого – як ключового критерію для оцінювання оптимальності стратегічних та поточних рішень, а також і в певній мірі – як цільового орієнтиру для здійснення стратегічного вибору у цілому. Так, наприклад, Кукушкін Ю. [158, с.226] відзначає, що положення стратегії підприємства виходять з імперативу забезпечення ефективного використання його потенціалу як найважливішої вихідної основи для успішного досягнення основних перспективних цілей даного суб'єкту господарювання. В розвиток такого підходу, зокрема, Тюха І. та Денисюк І. [291, с.36], Левицький Ю. та Костін Ю. [150, с.61] додатково підкреслюють, що успішне виконання широкого й розмаїтого кола завдань розвитку підприємства стає можливим тільки на засадах випереджувального забезпечення формування належного рівня його потенціалу. В свою чергу, Саєнко М. [249, с.9] додає, що накопичення потенціалу підприємства дає можливість забезпечити процес

розвитку від негативного впливу непередбачуваних та невизначених ризиків, пов'язаних із неочікуваними змінами середовища господарювання та ін.

Отже, формування та реалізація стратегії розвитку передбачають, таким чином, необхідність конкретизації та деталізації складових стратегічного набору підприємства, а саме – визначення ієрархічної побудови комплексу цілей та належних до них планів та рішень (зокрема, в операційному та функціональному аспектах), ідентифікації ресурсних можливостей та обмежень, обґрунтування загальних принципів та настанов економічної поведінки та господарської взаємодії та ін. З іншого боку, ієрархічна підпорядкованість елементів стратегічного управлінського процесу (що складається перш за все із дотриманням вимоги відповідності в парі «стратегічні цілі – стратегії реалізації цілей») в значному ступені ускладнює також здійснення структуризації системи стратегічних планів підприємства. Тому серед науковців існує спостерігається велике розмаїття підходів щодо визначення природи, складу, сутності та змісту, характеру відносин та залежності між різними видами стратегій.

Так, за думкою Портера М. [362, с.45-46, 55-60], три можливі базові стратегії (стратегічні альтернативи) забезпечення конкурентних переваг підприємства (лідерство за витратами; диференціювання; концентрація) стають загальним підґрунтям для формування певних наборів стратегічних планів більш низького ієрархічного рівня. З точки ж зору Томпсона А. і Стрікланда А. [370, с.70-88], за рівнями формування стратегічних рішень стратегії послідовно розділяються на корпоративну, ділову та комплекси функціональних (в межах певної функціональної сфери діяльності) та операційних (носять чітко виражений міжфункціональний характер) стратегій. За думкою Гриньової В. та Попова О. [85, с.200-207], ієрархічна побудова системи стратегічних планів підприємства також складається з двох основних рівнів: по-перше, з корпоративної стратегії розвитку, і, по-друге, з підпорядкованого до цієї стратегії комплексу функціональних (маркетингова, цінова, інноваційна, розвитку персоналу) та операційних стратегій

(конкурентної взаємодії, товарна, ресурсна, фінансово-інвестиційна стратегії). Слід, проте відзначити, що за будь-який підхід визначення стратегічних цілей та формування належних стратегій підприємства являє собою кінцевий й підсумковий результат здійснення складного управлінського циклу, етапами якого при цьому постають прогнозування, планування та програмування дій та заходів щодо упорядкування майбутньої виробничо-господарської активності.

Таким чином, обґрунтування загальної стратегії розвитку, а також деталізоване розкриття її положень в окремих складових (таких, як фінансова стратегія) нерозривно пов'язані із побудовою відповідно складної ієрархії операційних і функціональних стратегічних планових документів (стратегій та політик), взаємоузгоджених за єдиними пріоритетами реалізації. Виняткова ж роль фінансової стратегії для підтримки стійкості розвитку підприємства пов'язана насамперед з тим, що саме через параметри фінансового стану (відображають якість виконання ключового функціоналу фінансів) при стратегічному плануванні відбувається збалансування широкого кола інших функцій і задач, здійснюється розбудова організаційного-економічного забезпечення стабільної роботи підприємства і т. і. З іншого боку, планування фінансового забезпечення розвитку постає вихідною базою для розробки інших функціональних та операційних стратегій, а також щодо формування відповідного комплексу фінансових бюджетів, тому що (як на це було наголошено вище) саме доступність фінансових ресурсів являє собою одне з найважливіших критеріальних обмежень щодо ухвалення базових стратегічних рішень відносно вибору масштабів, сфер і напрямків діяльності.

Вагомість значення обґрунтованого вибору належної фінансової фінансової стратегії підприємства (ФСП) логічно обумовлює необхідність докладного вивчення питань ідентифікації сутнісного наповнення, виокремлення структури і складових, встановлення алгоритму формування ФСП у складі стратегічного набору.

Проведене автором узагальнення теоретичних положень щодо визначення змістовного наповнення фінансової стратегії підприємства (дод. Б)

дозволило визначити поширеність серед поглядів науковців таких основних підходів до розв'язання даного питання: функціонально-управлінський підхід, в рамках якого ФСП розглядається як запланована послідовність дій (виконання функціоналу) щодо акумулювання, розподілу, використання та відтворення фінансових ресурсів відповідно до вимог забезпечення належної реалізації решти узгодженої сукупності складових стратегічного набору підприємства; капітальний підхід, положення якого виходять з визнання імперативного характеру пріоритету збільшення ринкової вартості суб'єкту господарювання в системі стратегічних цілей розвитку, що, в свою чергу, передбачає відповідне зростання вагомості значення ФСП відносно до інших функціональних та операційних стратегій; поведінковий підхід, що базується на віднесенні до сфери виконання ФСП насамперед принципових настанов здійснення фінансових відносин підприємства із іншими учасниками ринкової взаємодії.

Отже, характерними особливостями, що витікають як із визначення ролі та значення фінансових ресурсів в системі ресурсного забезпечення розвитку підприємства, так і зі встановлення місця фінансової стратегії в механізмі формування та реалізації інших елементів стратегічного набору, за думкою автора, є такі: орієнтація на тривалий час реалізації; цілеспрямованість, що визначає спрямованість та підпорядкованість набору фінансових цілей щодо імперативу виконання решти планів підприємства; включеність фінансових цілей в механізм реалізації стратегічних пріоритетів розвитку; оптимальність поєднання функціональних та вартісних параметрів виконання окремих елементів стратегічного плану та ін.

Крім того, підтримка стійкості функціонування та стабільності розвитку підприємства передбачає необхідність обов'язкового урахування в комплексі стратегічних цілей інтересів усіх зв'язаних з підприємством груп економічних агентів, у тому числі й насамперед – персоналу. Тому на підприємстві цілком доцільним здається формування додаткових фондів, кошти яких мають бути спрямовані на забезпечення якості та безпеки трудового життя. Фінансова

стратегія підприємства повинна також враховувати пріоритети щодо фінансування не тільки виробничої діяльності, але й здійснення заходів щодо покращення умов та підвищення безпеки праці, збільшення рівня якості трудового життя та інших соціальних програм. Таким чином, ідентифікація змістовного наповнення фінансової стратегії має розкривати також й її соціально-економічну природу і роль, що виконується ФСП в рамках механізму стратегічного управління відповідно до сучасних практик посилення соціальної відповідальності бізнесу, для яких властивими є дотримання гуманістичних вимог.

Отже, фінансова стратегія в цілому являє собою сформовану на основі заздалегідь визначених норм та правил економічної поведінки (поведінковий аспект) та орієнтовану на перспективу систему запланованих дій (функціонально-управлінський аспект) з ефективного залучення, акумулювання, використання й перерозподілу фінансових ресурсів (капітальний аспект) для виконання фінансових цілей, що забезпечують розвиток підприємства.

Слід до того ж відзначити, що при дослідженні питань розгляду сутнісного наповнення ФСП вагоме місце та значущу роль відіграє визначення та урахування стану фінансового потенціалу підприємства. Так, Бланк І. [29, с.15] прямо відносить низку завдань щодо формування та використання фінансового потенціалу до складу ключових перспективних цільових орієнтирів підприємства при здійсненні дій та заходів в рамках реалізації фінансової стратегії. В розкриття такого підходу, деякі науковці (наприклад, Бруслиновська І. та Матвійчук В. [42, с.110], Данилюк М. та Савко О. [93, с.323, 326], Домбровська С. та Лапіна І. [104, с.141], Лазорчин В. [166, с.191]) підкреслюють, що саме через органічність включення процедур визначення стану ФПП в послідовність етапів стратегічного фінансового планування забезпечується досягнення оптимального співвідношення положень фінансової стратегії із вимогами повного розкриття економічного потенціалу розвитку підприємства у цілому. Крім того, зокрема, Журавльова І.

[111, с.9] наголошує, що зростання ринкової вартості капіталу підприємства в результаті успішної реалізації належно сформованої фінансової стратегії насамперед стає відображенням розширення відтвореного при цьому фінансового потенціалу. В розвиток такого підходу, В. Мартиненко [184, с.81] відзначає, що збільшення ФПП як очікуваний результат виконання фінансової стратегії підприємства постає формою виявлення основних властивостей ФСП, що полягають у необоротності впливу (рішення, пов'язані із розподілом фінансових ресурсів, визначають нереверсивність змін у розміщенні коштів), перманентності (виконання ФСП нерозривно пов'язано із безперервністю руху фінансових та відповідних до них товарно-ресурсних потоків) та довгостроковості (підтримка перспективної управлінської орієнтації).

З іншого боку, Гриньов А. та Ястремська О. [84, с.123], Костирко Л. [149, с.13], Тимоць М. та Борович О. [282, с.35], Костевич О. [146, с.30], Куліш Г. та Чепка В. [159, с.29] та ін. вказують на необхідність неодмінного узгодження положень фінансової стратегії із параметрами фінансового потенціалу підприємства (зокрема, в аспектах визначення внутрішніх можливостей акумулювання коштів та ємності доступних зовнішніх джерел фінансування розвитку). Більше того, наприклад, Делл'Атті С. та ін. [339, с.72-81] наголошують на доцільності використання оцінок фінансового потенціалу (розглядається при цьому в контексті визначення структури та ємності доступних джерел фінансування) для встановлення вихідної ринкової позиції як основи для формування комплексу стратегій розвитку. В свою чергу, Филипченко О. та Колеснік Т. [295, с.151] відзначають, що саме стан компетентісної складової фінансового потенціалу у визначальній мірі характеризує здатність та спроможність системи управління підприємством щодо генерування стратегічних та поточних фінансових планів, адекватних щодо досягнення актуальних перспективних цілей (зокрема, в контексті збереження задовільного фінансового стану, акумулювання та розподілу грошових потоків і т. і.).

Отже, при формуванні фінансового потенціалу підприємства в

стратегічному контексті розвитку знаходять відбиття різні аспекти бізнесової активності (темпи росту обсягів операційної діяльності, якість маркетингово-збутової діяльності, структура та динаміка витрат, вартість і структура капіталу підприємства та ін.), що впливають на фінансовий стан суб'єкту господарювання, визначають інвестиційні запити, характеризують досконалість системи фінансового управління тощо. В свою чергу, конфігурація розподілу грошових потоків підприємства також має вагоме значення для прийняття стратегічних рішень у фінансовій сфері. Тому до вивчення впливу цих факторів на формування фінансової стратегії слід підходити не тільки з погляду оцінювання достатності ресурсного забезпечення, що розглядається переважно у статичному вимірі, але й визначати тенденції динамічних змін (що дозволяє виявляти стратегічні розриви при виконанні певних управлінських функцій в сфері формування та реалізації ФСП). Так, за думкою М. Поукока та А. Тейлора [360, с.36], якість фінансової стратегії як міра задоволення вимогам успішної реалізації більш загальної економічної стратегії залежить від впливу з боку ряду факторів, що перш за все визначають персональний склад і вмотивованість виконавців, а також досконалість методичного й ресурсного підґрунтя процесу її формування.

Розглядаючи фінансову стратегію як сукупність рішень у сфері фінансово-інвестиційної діяльності, Гриньов А. та Ястремська О. [84, с.123] виділяють фактори, що визначають формування ФСП, а саме такі: характер зв'язку та чіткість орієнтації параметрів стратегічного фінансового планування та ринкової стратегії підприємства; наявність зовнішніх інституціональних, регулятивних, економічних та інших обмежень для фінансово-господарської активності; конкурентна позиція суб'єкту господарювання на цільовому ринку; характеристики ресурсного забезпечення розвитку. З точки зору Домбровської С. та Лапіна І. [104, с.141], до кола ключових факторів формування ФСП слід віднести також склад та ємність джерел фінансування, характер фінансових відносин суб'єкту господарювання із ключовими стейкхолдерами, фінансовий стан та перспективи змін ринкової вартості

підприємства, структурні та функціональні параметри системи фінансового управління, інвестиційні потреби розвитку та ін. В свою чергу, Романишин В. та Бернацька А. [243, с.61] звертають також увагу на додаткову необхідність щодо урахування в рамках вирішення даного питання таких чинників як перспективний контекст відповідності внутрішнього середовища підприємства щодо тенденцій змін зовнішнього господарського оточення, збалансованість співвідношення складових власне фінансової стратегії, прийнятність для бізнесу передбачуваного рівня ділових та суто фінансових ризиків тощо. Крім того, наприклад, Радова Л. та Череп А. [239, с.131] пропонують серед параметрів ринкового середовища суб'єкту господарювання при розробці його фінансової стратегії додатково здійснювати також компаративну оцінку фінансового стану та проводити аналіз конкурентних переваг ключових суперників підприємства на цільовому ринку та ін.

Складний та розмаїтий склад факторів формування ФСП, в свою чергу, постає основою для побудови класифікації елементів фінансової стратегії, що дозволяє систематизувати й упорядкувати їхні різновиди (див., зокрема, Костін Ю. та Левицький Ю. [150, с.60-63], Нагорнюк О. [206, с.104-109], Савко О. [247, с.79-82] та ін.) по наступним ознакам: структура джерел фінансових ресурсів, терміни одержання кредитів і позик, механізм повернення коштів, вид інвестиційної діяльності та ін. Для різних варіантів формування фінансової стратегії в різних господарських ситуаціях (зокрема, в контексті подолання проявів кризових умов) зазначені вище класифікаційні ознаки можуть доповнюватися також наступними характеристиками: вплив управлінських дій на кінцевий результат, характер (походження) залучених коштів, період прийняття і реалізації фінансових рішень, напрямок управлінських дій.

До складу значущих параметрів фінансової стратегії досить часто відносять також основні елементи функціоналу фінансової діяльності. До кожного з таких параметрів відповідною вважається сукупність елементів, що

детально його розкриває – тобто, в якості складових розглядаються фактори, що впливають на процес формування фінансових функцій. Так, при вирішенні питань і проблем використання зовнішніх фінансових ресурсів беруться до уваги питання, що визначають походження коштів (позиковий, власний капітал), структуру джерел, часові параметри залучення ресурсів. Отже, з точки зору автора, розглядаючи функції фінансової стратегії, що характеризують основні стратегічні аспекти фінансової діяльності підприємства, доцільно виділити наступні процеси: залучення фінансових ресурсів (фінансування); забезпечення ефективного використання (інвестування та управління обігом коштів); підтримка належного фінансового стану (насамперед – досягнення прийнятного рівня ліквідності і платоспроможності); розподіл результатів використання фінансових ресурсів (дивідендна сфера).

Логіка процесу формування фінансової стратегії спирається також на базові правила, тобто принципи здійснення стратегічного планового процесу в сфері фінансів (див. дод. В.). У вітчизняній літературі не існує єдиної системи принципів, дотримання яких при розробці фінансової стратегії в умовах зростання динамічності змін економічних відносин підвищувало ефективність реалізації ФСП. Нагальна необхідність ідентифікації й виділення таких принципів визначається стохастичністю і варіабельністю будь-якого управлінського рішення, у тому числі – фінансового характеру.

Слід також додати, що змістовна характеристика розглянутих принципів не є однозначною та унікальною, оскільки окремі з них стосуються насамперед специфічних питань формування фінансової стратегії, а деякі є притаманними й щодо процесів стратегічного планування в інших сферах економічної активності підприємства. Так, дотримання принципу централізму і самостійності передбачає задоволення інтересів усіх зацікавлених осіб, а також дотримання вимог комплексності при здійсненні процесу розробки і реалізації певного фінансового проекту. З іншого боку, широта виявлення концептуальних засад стратегічного фінансового планування часто не

дозволяє виконавцям зосередитися на якості й послідовності реалізації зазначених принципів в повному обсязі, у зв'язку з цим може виникати необхідність їхнього угруповання й укрупнення та ін. Проте існують також специфічні особливості фінансового планування, пов'язані з притаманними ринковим відносинам вимогами господарської самостійності, самофінансування, матеріальної зацікавленості й відповідальності, які також знаходять своє відбиття у процесі планування забезпечення розвитку підприємства фінансовими ресурсами. Крім того, усі елементи методологічного базису формування ФСП знаходяться в нерозривному взаємозв'язку та постійній взаємодії, а, отже, для повного розкриття принципів засад стратегічного фінансового планування в кожній конкретній ситуації можуть бути застосовані специфічні форми і методи (в даному аспекті помітного значення набуває доцільність урахування також принципів фінансового менеджменту, що визначають правила здійснення фінансових розрахунків та ін.).

Крім того, при формуванні ФСП необхідно враховувати ймовірність виникнення суттєвих протиріч при визначенні місця цієї стратегії в стратегічному наборі підприємства. Так, з погляду власників, ФСП належить до складу основних елементів системи стратегій, оскільки має забезпечувати зростання доходу на вкладений капітал (у вигляді виплачених дивідендів або зростаючої ринкової вартості-капіталізації). Тому головним цільовим орієнтиром при формуванні ФСП для власників підприємства стає накопичення коштів (обсягів доходу та прибутку) для виплати дивідендів, обмеження ризику та підвищення доходності підприємства. Цільова спрямованість фінансової стратегії при цьому (наприклад, для акціонерів акціонерного товариства) буде переважно зосереджена на забезпеченні короткострокової прибутковості. З погляду ж вищого керівництва та персоналу підприємства, навпаки, фінансова стратегія буде скоріше належати до суто забезпечувальних елементів стратегічного набору (упорядковує рух коштів, що відображають конфігурацію розподілу товарно-ресурсних

потоків), тобто, стане відігравати в більшій мірі роль підпорядкованого засобу при реалізації інших стратегій та забезпечення стійкості розвитку підприємства взагалі, визначатиме можливості інвестування тощо.

Слід підкреслити також, що в сфері стратегічного планування на підприємстві постійно виникає проблема узгодження інтересів, що презентуються даною стратегією, із наявністю достатнього рівня доступних обсягів фінансових ресурсів, із забезпеченням належного фінансового стану (платоспроможності, ліквідності та ін.) підприємства. Крім того, на цей час для значної частки, зокрема, вітчизняних підприємств властивою є реактивна форма управління фінансами, що знаходить прояв у прийнятті управлінських рішень у вигляді простого реагування на поточні проблеми. Такого роду хибної орієнтації можна уникнути, якщо на стадії розробки загальної концепції економічної стратегії та при визначенні рамок утворення набору її альтернатив саме фінанси будуть вважатися загальним підґрунтям для вироблення цієї концепції, тому що саме фінансові ресурси найчастіше стають одним з критеріальних обмежень щодо цілепокладання і обґрунтування стратегій досягнення таких цілей. ФСП дає можливість упорядкувати перспективний контекст виконання функцій фінансів, а також визначити шляхи оптимального використання фінансових ресурсів для вирішення широкого кола поставлених завдань за різними альтернативними варіантами економічної стратегії. На стадії стратегічного вибору, коли відбувається аналіз та оцінка таких варіантів, саме у фінансовій стратегії знаходять відображення результати виконання окремих складових економічної стратегії підприємства, тобто – саме у фінансових показниках відбиваються результати розв'язання задач, пов'язаних із послідовним виконанням положень економічної стратегії.

Спираючись на узагальнене визначення стратегії, представлене вище, автор пропонує розглядати фінансову стратегію також як довгостроковий якісно визначений напрямок дій, реалізація яких дозволяє підприємству вирішувати комплекс таких завдань: вибір оптимальної структури капіталу і управління капіталом; розробка та реалізація дивідендної політики; фінансова

підтримка дій та заходів щодо підтримки стійкості конкурентних позицій підприємства.

Таким чином, слід повністю погодитися із точкою зору Шершньової З. та Оборської С. [320, с.192], відповідно до якої керівництво підприємства при розробці та реалізації фінансової стратегії змушене постійно балансувати у виборі між коротко- та довгостроковими ефектами використання фінансових ресурсів, тому певні протиріччя спостерігатимуться також і в стандартних фінансових цілях та стратегіях, до складу яких належать такі: збільшення внутрішньої вартості капіталу (для АТ – акціонерного); досягнення високих темпів зростання доходів і дивідендів на частки вкладеного капіталу; раціональне обмеження обсягів залучення зовнішніх джерел фінансування (тобто покращення співвідношення власного та позичкового капіталу); вдосконалення структури капіталу (оптимізація співвідношення між основним та оборотним капіталом) тощо. Проте, все ж таки однією з основних задач планового процесу як функції стратегічного управління слід вважати забезпечення більш ефективного розподілу фінансових ресурсів. Реалізація фінансової стратегії допомагає вирішенню складного питання щодо того, які саме цілі є обґрунтовано досяжними при наявних фінансових ресурсах і як саме їх варто використовувати для досягнення цілей.

Отже, з точки зору автора, для визначення складових ФСП, по-перше, більш доцільним є застосування терміну «політика», який за змістом точніше відповідає підпорядкованому характерові елементів фінансової стратегії, що витікає з ієрархічності побудови будь-якого стратегічного планового документу (відмінність політики від стратегії полягає насамперед у залежності завдань реалізації політики від цілей більш високого рівня, на досягнення яких спрямовується стратегія). По-друге, на певне спрощення вимагає склад компонентів ФСП. Так, стратегію заборгованості більш доцільно представити як складову певної політики управління капіталом підприємства, а стратегії накопичення і споживання в сучасних умовах –розглядати у межах дивідендної політики. Так само, інвестиційні плани підприємства аж ніяк не

можуть вважатися самостійними стратегічними документами, оскільки реалізація цих планів обов'язково має забезпечувати виконання більш широкого кола маркетингових, виробничих, економічних та інших цілей підприємства, досягнення яких є предметом реалізації стратегій більш високого порядку. На підставі наведених міркувань, автор вважає, що фінансова стратегія як частина загальної стратегії підприємства в контексті формування фінансового потенціалу підрозділяється на основні складові, які зображені на рис. 1.2, а саме: політика управління капіталом; інвестиційна політика (у т.ч. – емісійна політика); дивідендна політика.

Політика управління капіталом підприємства являє собою довгостроковий напрямок, прямуючи яким підприємство вирішує задачі, що стосуються обґрунтування оптимальної моделі поведінки в господарському середовищі щодо вибору цільової структури капіталу (за критерієм вартості капіталу), а також щодо прийняття окремих фінансових рішень, сумісних з цільовою структурою.

Цільова структура капіталу може згодом змінюватися відповідно до змін умов господарювання, але в будь-який момент підприємство повинно мати певну заздалегідь визначену (сплановану) структуру капіталу, в той час як окремі фінансові рішення обов'язково мають бути сумісні з цією структурою. Так, якщо, наприклад, рівень заборгованості буде нижче встановленого, то підприємство, ймовірно, може збільшити обсяги запозичень, а якщо коефіцієнт заборгованості стане перевищувати встановлений ліміт, то підприємство, ймовірно, буде змушене вдатися до залучення зовнішніх джерел отримання коштів і т.і.

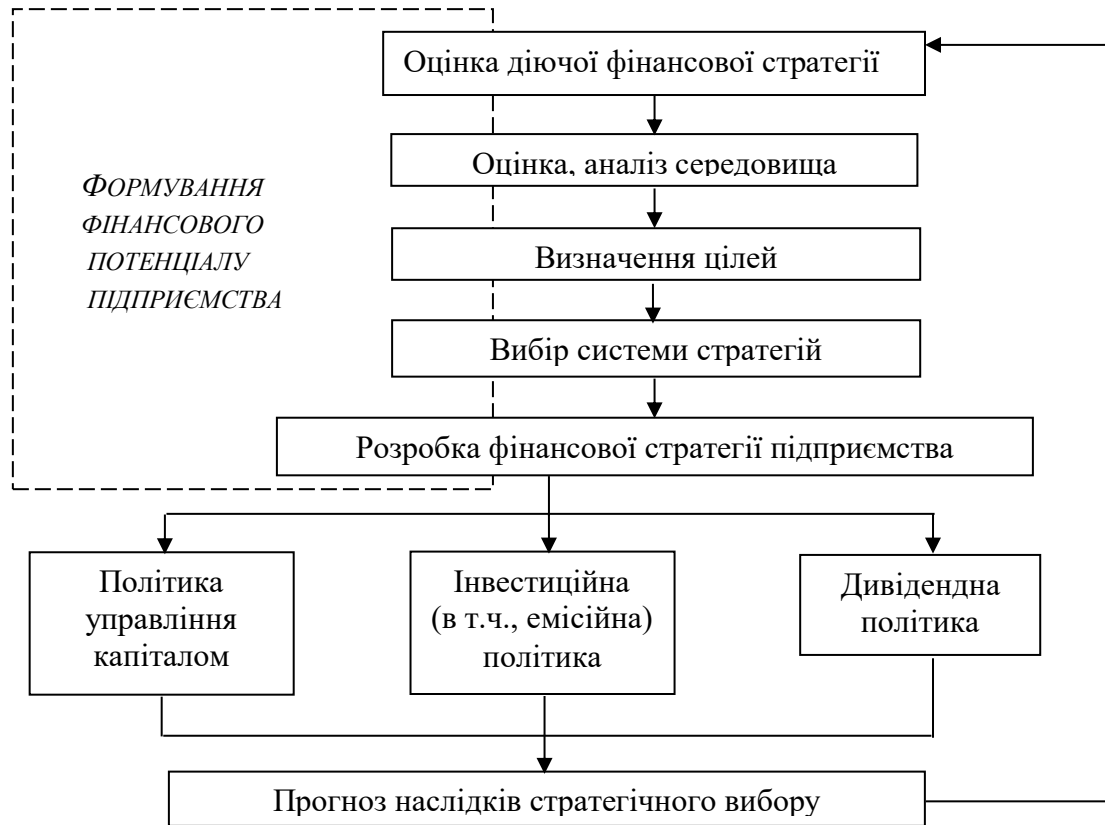

Рис. 1.2. Послідовність стратегічного фінансового планування розвитку підприємства в контексті формування фінансового потенціалу (авторська розробка)

Дивідендна політика являє собою довгостроковий напрямок, прямуючи яким підприємство вирішує задачі щодо вибору методів і прийомів максимізації сукупного здобутку акціонерів і достатнього фінансування діяльності підприємства. Дивідендна політика корпоративного підприємства, як і управління структурою капіталу, впливає на ринкову капіталізацію акціонерного бізнесу.

Інвестиційна діяльність підприємства розглядається в нашому дослідженні як діяльність, спрямована на вкладення у власну матеріально-технічну базу або у товарно-матеріальні запаси, тому пропонується розглядати стратегію інвестиційної діяльності як довгостроковий напрямок, прямуючи яким підприємство вирішує задачі щодо забезпечення ефективного розширеного відтворення. Інвестуючи власну діяльність як за рахунок внутрішніх, так і за рахунок зовнішніх джерел (таких, як кредити, субсидії і

доходи від діяльності на ринках цінних паперів) підприємство вирішує задачі вдосконалення виробничого профілю і посилення позитивного впливу зовнішніх умов на його діяльність. Інвестиції, спрямовані в зовнішнє середовище, здійснюються, як правило, у виді пайової участі підприємства в спільних проектах, у виді прямого кредитування підприємств, від яких залежить успіх даного суб'єкту господарювання. Інвестиції, спрямовані на внутрішній розвиток, дозволяють підвищити стратегічний потенціал підприємства за рахунок створення необхідної кількості товарно-матеріальних запасів і збільшення таких ресурсів, як технічні, технологічні, просторові та інші, що дають можливість постійно оновлювати продукцію, використовуючи гнучкі виробничі системи і виробничі ресурси підприємства.

Визначаючи фінансову та економічну політику підприємства, забезпечуючи інвесторів і кредиторів достовірною інформацією про його фінансово-економічний стан, фінансова стратегія, таким чином, займає центральне місце в стратегічному управлінні та є одним з основних факторів забезпечення інвестиційної привабливості підприємства.

Автор вважає, що теоретико-методичні аспекти формування фінансової стратегії мають ґрунтуватися не тільки на ринковому підході, але й з урахуванням позицій ресурсного підходу і положень концепту ключових компетенцій. Іншою передумовою необхідності доопрацювання методичних засад стратегічного планування у фінансовій сфері є винятково важлива роль фінансової стратегії у розробці й реалізації загальної стратегії. Виходячи з цих міркувань, автор вважає, що основні прийоми і правила формування фінансової стратегії можуть бути упорядковані та виражені так:

Крім того, на додаткове вивчення та урахування в ході стратегічного планування фінансово-господарської діяльності вимагають також проблеми методичного узгодження та інструментального забезпечення взаємозв'язку між розробкою фінансової стратегії та формуванням фінансового потенціалу підприємства.

1.3. Механізм стратегічного управління розвитком фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності

Характерною рисою сучасного етапу розвитку світового господарства є суттєве розширення частки галузей нематеріального виробництва у структурі обсягів створення економічних благ. Слід, проте, відзначити, що на відміну від галузей матеріального виробництва, сфера послуг визначається специфічними особливостями формування фінансового забезпечення розвитку підприємств. До складу такого роду особливостей необхідно, зокрема, віднести такі: динамічність коливань споживчого попиту на послуги, відбиттям змін якого часто постає необхідність оперативного перерозподілу руху фінансових потоків; розмаїття та неоднозначність споживчих вимог щодо корисності послуг, підвищення якості та конкурентоспроможності яких при цьому може вимагати значних обсягів додаткових капітальних вкладень та непередбачуваних поточних витрат; майже необмежені резерви збільшення доданої вартості при створенні послуг, що визначають можливість суттєвого зростання обсягів генерації доходу суб'єктів господарювання; прискорена швидкість обертання обігового капіталу; високий рівень підприємницьких та фінансових ризиків, зростання яких пов'язано із неочевидним характером наслідків економічних рішень в умовах збільшеної (зокрема, для діяльності в сфері послуг) турбулентності ринкового середовища; інтеграційна природа створення споживчих властивостей послуг (нематеріальних благ), надання яких звичайно здійснюється при об'єднанні зусиль суб'єктів господарювання різних видів діяльності, сукупна інвестиційна підтримка роботи яких потребує великих інвестиційних витрат та ін.

Специфічний характер формування фінансового забезпечення розвитку сфери послуг знаходить підтвердження також і в контексті розгляду стратегічних та операційних аспектів формування фінансового потенціалу підприємств індустрії туризму та гостинності, що на цей час належить до складу галузей нематеріального виробництва, які демонструють найбільш

стрімкі темпи збільшення обсягів діяльності та прибутків. Саме активізація розвитку зазначеної галузі економіки постає наочним відображенням зростання людського добробуту та багатства внаслідок стрімкого розширення продуктивних сил суспільства (див., наприклад, Лисенко М. [175, с.128-129], Любіцева О. та Бабарицька В. [177, с.11] та ін.), підвищення якості життя та ускладнення споживчих запитів широких верств населення в різних країнах світу (Гайдук А. [67, с.5], Ткаченко Т. [284, с.6], Вишневіська О. [58, с.52] та ін.), розширення меж міжкультурного взаємодії та крос-культурного обміну (Арчер М. [363, с.99-100], Мальська М. та Худо В. [181, с.22], Шульга М. [323, с.197] та ін.) і т.і.

Найчастіше стратегічні аспекти фінансового забезпечення розвитку підприємств індустрії туризму та сфери гостинності розглядаються в контексті формування туристичного потенціалу відповідних суб'єктів господарювання та (в більш широкому аспекті) територій-дестинацій, в межах яких розташовані певні рекреаційні ресурси, культурно-історичні пам'ятки та ін. Так, Бутко М. та Самко О. [46, с.33-38] наполягають, що нерозривна єдність (вкладеність як складової) туристичного потенціалу із сукупним економічним потенціалом регіону дозволяє достатньо широко розглядати стан забезпеченості підприємств територіального господарського комплексу фінансовими ресурсами як вагомий чинник формування стратегічних перспектив розвитку бізнесу у сфері гостинності та туризму (нарівні із параметрами забезпечення певного регіону природними та трудовими ресурсами та ін.). Крім того, Гуменюк В. [92, с.232-242] передбачає доцільність здійснення оцінки економічної складової туристичного потенціалу регіону на засадах узагальнення параметрів фінансово-майнового стану (вартість матеріально-технічної бази, актив балансу) підприємств даної галузі, розташованих в межах даної території. З іншого боку, наприклад, Алієв Р. [4, с.50] цілком справедливо не погоджуючись із таким надмірно широким підходом, пропонує розглядати питання фінансового забезпечення розвитку підприємств туристичної галузі та сфери гостинності тільки в більш

визначеному, інвестиційному, аспекті формування туристичного потенціалу регіону. При цьому Алієв Р. [4, с.50] також пропонує звертати особливу увагу на кластерну природу розвитку туристичної індустрії, діяльність суб'єктів якої тісно пов'язана із бізнесовою активністю підприємств інших галузей, таких як сільське господарство та будівництво (у т.ч. – через певну спорідненість інвестиційних процесів).

Інтеграційний підхід, згідно з яким фінансове забезпечення розвитку підприємств індустрії туризму та сфери гостинності має розглядатися в контексті розбудови механізму кластерної взаємодії відповідних суб'єктів господарювання в межах формування туристичного потенціалу та забезпечення туристичної привабливості певної території, набув досить широкого поширення серед поглядів науковців. Так, Бардаш С. та Петрук О. [15, с.73-74] пропонують розглядати кластерно-інтеграційний аспект формування фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності перш за все в контексті поглиблення ділового співробітництва учасників відповідних франчайзингових мереж. З іншого боку, як відзначають Бардаш С. та Петрук О. [15, с.74], налагодження такого типу інтеграційних відносин між підприємствами галузі передбачає необхідність додаткового оформлення більш широких економічних передумов формування фінансового потенціалу учасників франчайзингової мережі (таких як координація дій цих суб'єктів при реалізації конкурентних стратегій розвитку, узгоджених, в тому числі, із урахуванням відмінностей у перебігу життєвого циклу бізнесу). Широту інтеграційних зв'язків туристичної індустрії та сфери гостинності із іншими видами економічної діяльності (такими як транспортне та інфраструктурне господарство, культурна та мистецька справа і т. і.) Бондар Ю. та Друзенко К. [36, с.144] в цілому вважають джерелом виявлення однієї з найбільш значущих особливостей фінансового забезпечення розвитку даної галузі, що полягає у обов'язковій необхідності інвестування у зазначені суміжні сфери бізнесу. Проте, як підкреслюють Бондар Ю. та Друзенко К. [36, с.144], окрім безперечного

додаткового навантаження на фінансовий потенціал туристичних підприємств, такого роду потреби у розширеному інвестуванні можуть приносити в перспективі й надлишковий соціальний ефект (зокрема, для мешканців певних територіальних громад). Тому, з огляду на потенційну можливість підвищення якості життя місцевого населення при розширенні масштабів бізнесової активності підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності, суб'єкти господарювання даної галузі у певній мірі можуть розраховувати на отримання безпосередньої або непрямой фінансової допомоги від територіальних громад або держави. Крім того, Ткаченко Т. та Соколова К. [285, с.109] цілком слушно відзначають також, що додатковим джерелом формування фінансової бази розвитку суб'єктів галузі на регіональному рівні (з огляду на можливість розширення потенційних корисних ефектів) може виступати й капітал місцевого бізнесу або навіть окремих приватних інвесторів.

З іншого боку, Папш В. та Бошота Н. [223, с.373] підкреслюють, що досягнення високих фінансових результатів господарської діяльності та збереження стійкого фінансового стану туристичних підприємств являє собою не тільки вагомий чинник підвищення туристичного потенціалу регіону, але й потужне джерело для збільшення фіскальних резервів, що, у тому числі, можуть бути ефективно використані для реінвестування у профільні об'єкти сфери гостинності (зокрема, як пропонують Бондар Ю. та Друзенко К. [36, с.146] – для розширення капітальних вкладень у розвиток внутрішнього та соціального туризму). Однак, наприклад, Бочко О. та ін. [40, с.2] справедливо вказують також на неоднозначність виявлення фінансового ефекту від діяльності підприємств туристичної галузі (насамперед, таких, що засновані на комунальній формі власності), оскільки функціонування даних суб'єктів бізнесу, з одного боку, найчастіше передбачає певне субсидювання з боку місцевих бюджетів, а з іншого – може бути спрямовано на одержання непрямих (системних) ефектів.

Складність та неоднозначність передумов здійснення процесів

фінансового забезпечення розвитку підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності закономірно знаходять відображення і в неоднозначності позицій науковців щодо ідентифікації сутності фінансового потенціалу суб'єктів господарювання даної галузі. Так, Лелюк О. [168, с.110] відзначає, що фінансовий потенціал туристичного підприємства являє собою відображення структури та ємності джерел фінансування, що обов'язково розглядаються, проте, у динаміці контексту змін фінансової стійкості суб'єкту господарювання як результату реалізації певної фінансової стратегії. З іншого боку, наприклад, Шаповал В. та ін. [314, с.82-83], навпаки, при структуризації стратегічного набору туристичного підприємства не розглядають фінансову стратегію як окрему складову відповідного комплексу стратегій, що у певній мірі суперечить заявленій при цьому ж цільовій орієнтації стратегічного планування на досягнення фінансової безпеки (трактування змісту якої, проте, також дуже звужується до рамок отримання обсягів прибутку, достатніх для підтримки фінансової стійкості та запобігання кризовим явищам). В свою чергу, Саух І. [247, с.110] наголошує, що фінансовий потенціал підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності відображає саме сукупні фінансові можливості суб'єкту господарювання, сформовані на засадах використання належного кадрового та інформаційного забезпечення в системі фінансового управління для акумулювання необхідних для підтримки стійкості розвитку фінансових ресурсів, збереження задовільного фінансового стану та стратегічної позиції у фінансових відносинах.

Актуалізацію питань розгляду фінансового потенціалу підприємств готельного господарства Бардаш С. та Петрук О. [15, с.73], Гривківська О. та Мельник І. [77, с.29-30], Завідна Л. [114, с.75] в цілому пов'язують із надзвичайно високим рівнем мінливості та невизначеності змін ринкового оточення, що є притаманним для суб'єктів зазначеного виду діяльності. З точки зору Завідної Л. [114, с.75], Биби В. та ін. [23, с.289-290] саме турбулентність господарського середовища для даного виду вітчизняного бізнесу у великій мірі визначає поширення в останні роки тенденцій щодо

зростання збитковості підприємств готельного господарства. Вагомим джерелом надзвичайної динамічності змін умов господарювання в галузі (окрім в цілому характерної для сучасного бізнесу тенденції відносно активізації ринкових перетворень) Крупський О. [33, с.67] вважає складний характер формування попиту на туристичні послуги, що пов'язаний насамперед із надмірною суб'єктивізацією впливу соціально-психологічних особливостей клієнтів на оформлення конкретних споживчих запитів. Крім того, показовим проявом слабкої передбачуваності наслідків впливу подібної турбулентності Мазур І. та Алієв Р. [179, с.98] вважають, наприклад, руйнівний вплив наслідків пандемії COVID-19 на функціонування та розвиток туристичного бізнесу (а, отже, й на формування та використання фінансового потенціалу підприємств галузі) в як в глобальному масштабі, так і на локальному, підприємницькому, рівні. З іншого ж боку, Захарчук С. [278, с.1-3] цілком слушно відзначає, що потенційні можливості забезпечення прибутковості галузі туризму при порівняно невеликих витратах набагато перевищують (через суттєво більш високу швидкість обігу коштів, низьку вартість створення робочих місць тощо) показники доходності інших видів економічної діяльності, що саме й визначає високий рівень привабливості туристичного бізнесу для інвестицій.

В розвиток такого підходу, наприклад, Кривоберець М. [152, с.99-100] в цілому пропонує розглядати фінансовий потенціал як один із базових елементів (нарівні із людською та операційною складовою) формування потенціалу конкурентоспроможності суб'єктів туристичної індустрії та сфери гостинності. В свою чергу, Гладинець Н. [68, с.103] підкреслює, що саме наявність доступу суб'єктів господарювання до джерел залучення фінансово-кредитних та інвестиційних ресурсів являє собою ключову передумову для забезпечення конкурентоспроможності підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності. З цього приводу Бондар Ю. та Друзенко К. [36, с.144-145] відзначають, що саме очевидні відмінності у фінансових можливостях підприємств, що здійснюють різні масштаби операцій (суб'єкти малого

підприємництва та підприємства із середніми й дуже значними масштабами операцій) постають однією з найбільш вагомих конкурентних переваг великого бізнесу в туристичній індустрії. Так, зокрема, Михайліченко Г. [196, с.122] підкреслює, що надзвичайно високий рівень фінансової стійкості туристичних консолідаторів (як звичайно суб'єктів великого глобального бізнесу) пояснюється не тільки чималим масштабом здійснюваних операцій, але й сформованою до того ж здатністю відносно здійснення у разі необхідності надшвидких змін у русі значних обсягів фінансових потоків в рамках єдиної мультиструктурної корпорації.

До складу характерних особливостей здійснення господарської активності підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності, що знаходять безпосереднє відображення у часовому розподілі грошових потоків та утворенні додаткових потреб у фінансовому забезпеченні підприємств галузі, Апелът Г. та ін. [6, с.53-54] відносять часто сезонний характер формування попиту на туристичні послуги, пов'язаний із кліматичними та іншими обмеженнями. Тому, очевидно, що стратегія розвитку фінансового потенціалу підприємства галузі має не тільки орієнтуватися на вибір оптимальних рішень щодо розподілу коштів, але й передбачати фінансування різного роду заходів щодо згладжування коливань споживчого попиту та відповідних до них змін у русі фінансових потоків. Надзвичайно високий рівень підприємницьких та фінансових ризиків, властивий для діяльності підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності, Нашкерська М. [209, с.170] також в цілому пропонує вважати характерною особливістю формування фінансового забезпечення розвитку бізнесу суб'єктами господарювання в даній галузі.

Розмаїття передумов утворення фінансової бази розвитку підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності знаходить також відображення у неоднозначності позицій науковців щодо розгляду аналітичного забезпечення процесів формування фінансового потенціалу відповідних суб'єктів господарювання.

Так, Завідна Л. [114, с.76-78] пропонує здійснювати компаративне оцінювання (ранжування) фінансового потенціалу підприємств готельного господарства шляхом узагальнення традиційних параметрів фінансового стану (абсолютна ліквідність, покриття, рентабельність активів та власного капіталу, автономія, фінансовий леверидж, фінансова стійкість, оборотність активів), до яких додаються показники рентабельності основних засобів та рентабельності операцій (які, очевидно, мають відображати специфіку виявлення відповідної сфери діяльності при формуванні ФПП). В свою чергу, Саух І. [258, с.307] при вирішенні питань стратегічного аналізу фінансового потенціалу наголошує на доцільності виділення двох основних напрямків: ретроспективний фінансовий аналіз (ідентифікуються обсяги накопичення ФПП через узагальнення показників стану активів та фінансової стійкості); планування рівня розвитку ФПП (платоспроможність, ділова активність, ефективність діяльності, ринкова активність). Гривківська О. та Мельник І. [77, с.29-30] пропонують здійснювати рейтингову оцінку фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії також за традиційними напрямками проведення фінансового аналізу для встановлення типу фінансової стійкості, що власне й постає характеристикою рівня сформованого ФПП. В свою чергу, Самородов Б., Саух І., Виговська Н. [257, с.299-300] наполягають на необхідності забезпечення динамічного характеру оцінювання фінансового потенціалу туристичних підприємств через впровадження відповідної дескриптивної моделі взаємодії внутрішнього та зовнішнього контуру фінансового забезпечення розвитку – в контексті функціонування механізму трансформації всіх видів ресурсів у фінансові результати діяльності. При розгляді питань формування фінансової бази функціонування та розвитку підприємств туристичної індустрії Тарасова В. та Ковалевська І. [280, с.746-747] окрему увагу пропонують також приділяти вивченню динаміки та економічному аналізу руху грошових коштів та ін.

Таким чином, формування фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності відбувається в контексті

сполученого виявлення таких специфічних факторів економічного розвитку суб'єктів господарювання даної галузі економіки:

мінливість та невизначеність змін (перш за все, пов'язані із сезонним характером та соціокультурною турбулентністю запитів споживачів) умов формування попиту на послуги туризму та гостинності, наслідком чого постає підвищена мобільність руху фінансових потоків, актуалізація вимог щодо оперативного перерозподілу фінансів та ін.;

розгалужений інтеграційний характер міжгалузевої взаємодії учасників процесу створення туристичного продукту, що не тільки призводить до суттєвого ускладнення питань деталізованого узгодження фінансових стратегій різних учасників даного процесу, але й визначає неминучість збільшення сукупних інвестиційних потреб, зокрема, пов'язаних із необхідністю інвестування у розвиток суміжних галузей (насамперед, інфраструктурних) та територій;

суперечливий характер конкурентно-коопераційної взаємодії великих підприємств та малого бізнесу в туристичній індустрії та в сфері гостинності, що, з одного боку, носить симбіотичний характер (дозволяє у повній мірі розкрити майже необмежений споживчий потенціал туристичного продукту в напрямку утворення нової вартості за рахунок розширення параметрів корисності цього продукту для збільшення доходності операцій через інтеграцію продуктивних можливостей різних суб'єктів), але, з іншого боку, призводить до поглиблення стратегічного розриву між фінансовими можливостями учасників даного ринку, що розрізняються за масштабами здійснюваної економічної активності;

високий рівень підприємницьких та фінансових ризиків, притаманний як для галузі послуг у цілому, так і для туристичної індустрії та сфери гостинності зокрема, що знаходить відображення у посиленні вимог щодо урахування в рамках положень фінансової стратегії, орієнтованої у тому числі на розвиток фінансового потенціалу профільних підприємств, додаткових передумов та заходів відносно забезпечення фінансового стану даних суб'єктів

господарювання від виявлення негативного впливу з боку джерел виникнення потенційної економічної небезпеки.

Отже, складний та розмаїтий характер виявлення широкого факторів у поєднанні із тиском розглянутих вище специфічних особливостей фінансової підтримки розвитку підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності визначає, з точки зору автора, актуалізацію (як в теоретичному плані, так і в суто практичній бізнесовій площині) питань упорядкування структурно-функціонального наповнення та інструментально-методичного наповнення процесу формування фінансового потенціалу. Вирішення даного завдання пропонується здійснити в рамках визначення структури та характеристики складових відповідного механізму стратегічного управління розвитком ФПП туристичної індустрії та сфери гостинності.

Проблематика вивчення фінансових механізмів розвитку підприємства у сучасних дослідженнях науковців звичайно здійснюється в рамках таких основних підходів: структурного, положення якого виходять із узагальнення організаційно-функціональних (переважно визначаються статичною природою походження – розподіл функціоналу та відповідальності, визначення норм та правил поведінки і т. і.) параметрів певного об'єкту фінансового управління, які визначають системні характеристики та властивості (див., зокрема, Воронкова Т. та Біляк А. [64, с.1], Грушина А. [88, с.91-93], Кульчицький М. [161, с.286], Носирев О. та ін. [213, с.110] та ін.); процесного, прихильники якого пропонують розглядати механізм фінансового управління як певну послідовність дій (динамічний аспект), упорядковану насамперед в технологічних рамках оптимального здійснення певних фінансово-економічних операцій та відносин (Аранчій В. та Зоря О. [4, с.156-159], Бруслиновська І. та Матвійчук В. [42, с.104-106], Зайцева Л. [117, с.101-102], Хрущ Н. та Лісова А. [305, с.141], Швець Ю. [315, с.236-238] та ін.); комплексний, в рамках якого здійснюються спроби ефективного поєднання статичних та динамічних аспектів системної побудови управлінського процесу (Гурвіц Л. [349, с.27-42], Дончак Л. та Шкварук Д. [105, с.31-32],

Кіктенко О. та Буря В.В. [132, с.115-120], Маскін Е. [354, с.23-38; 355, с.171-196] та ін).

В основу авторського концепту визначення структури та складових механізму стратегічного управління розвитком фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності (рис.1.3) було взято саме комплексний підхід, який, з одного боку, в найбільшій мірі відображає як складність побудови організаційно-економічного та структурно-функціонального забезпечення управлінського процесу, що мають відповідати розмаїттю такого неоднозначного об'єкту управління, яким є ФПП. З іншого боку, застосування комплексного підходу, в свою чергу, дає також можливість щодо належного урахування динамічного характеру виявлення потреб щодо швидкого реагування на зміни фінансово-господарської ситуації в контексті функціонування та розвитку підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності (ТІСГ).

Особливістю реалізації представленого авторського підходу слід вважати доведення необхідності формування окремої стратегії розвитку фінансового потенціалу підприємства ТІСГ, що, на відміну від вже існуючих традиційних підходів щодо визначення сутності та встановлення структури ФСП, орієнтована на упорядкування впливу факторів та удосконалення ресурсного забезпечення розвитку фінансового потенціалу відповідного суб'єкту господарювання через використання належного комплексу форм, методів, інструментарію стратегічного фінансового управління. Іншою специфічною рисою даного механізму слід вважати застосування авторського бачення структури та елементів ФПП, до складу яких (у всій складності зв'язків та відносин між ними) пропонується віднести такі: джерела залучення фінансових ресурсів; обсяги акумулювання фінансових ресурсів, стратегічні компетентності сфери фінансового управління; систему (структурно-функціональний та організаційно-економічний аспекти) фінансового управління; фінансовий стан підприємства; обсяги та часовий розподіл інвестиційних потреб.

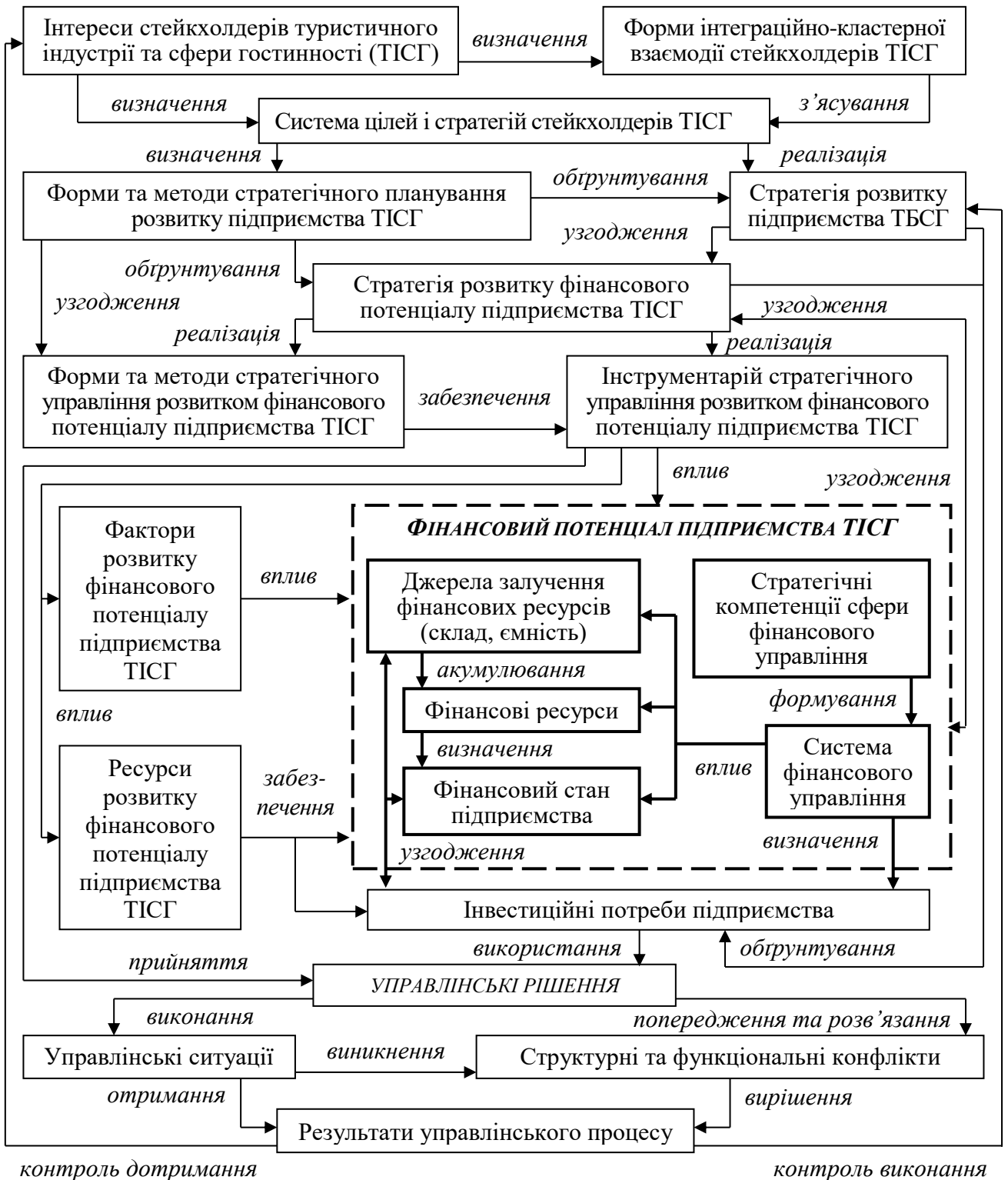

Рис.1.3. Структура та складові механізму стратегічного управління розвитком фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності (авторська розробка)

Реалізація положень представленого концепту передбачає необхідність розробки та доопрацювання методичних та інструментальних засад стратегічного управління розвитком фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності.

Висновки за розділом 1

1. Фінансовий потенціал підприємства являє собою узагальнюючу інтегральну характеристику спроможності та здатності суб'єкту господарювання щодо акумулювання належних обсягів фінансового забезпечення, оптимізації розподілу та використання фінансових ресурсів в рамках перспективи здійснення процесів функціонування та розвитку для досягнення внутрішньоузгодженого комплексу стратегічних та операційних цілей, що обов'язково передбачають збереження стабільного фінансового стану, обмеження фінансових ризиків, гармонізацію відносин стейкхолдерів, підвищення вартості та ін.

2. Фінансова стратегія в цілому являє собою сформовану на основі заздалегідь визначених норм та правил економічної поведінки (поведінковий аспект) та орієнтовану на перспективу систему запланованих дій (функціонально-управлінський аспект) з ефективного залучення, акумулювання, використання й перерозподілу фінансових ресурсів (капітальний аспект) для виконання фінансових цілей, що забезпечують розвиток підприємства.

3. Формування фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності відбувається в контексті сполученого виявлення таких специфічних факторів економічного розвитку суб'єктів господарювання даної галузі економіки: мінливість та невизначеність змін умов формування попиту на послуги туризму та гостинності; розгалужений інтеграційний характер міжгалузевої взаємодії учасників процесу створення туристичного продукту; суперечливий характер конкурентно-коопераційної

взаємодії великих підприємств та малого бізнесу в туристичній індустрії та в сфері гостинності; високий рівень підприємницьких та фінансових ризиків, притаманний як для галузі послуг у цілому, так і для туристичної індустрії та сфери гостинності зокрема.

4. Доведено необхідність формування окремої стратегії розвитку фінансового потенціалу підприємства ТІСГ, що, на відміну від вже існуючих традиційних підходів щодо визначення сутності та встановлення структури ФСП, орієнтована на упорядкування впливу факторів та удосконалення ресурсного забезпечення розвитку фінансового потенціалу відповідного суб'єкту господарювання через використання належного комплексу форм, методів, інструментарію стратегічного фінансового управління.

5. Складний та розмаїтий характер виявлення широкого факторів у поєднанні із тиском розглянутих вище специфічних особливостей фінансової підтримки розвитку підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності визначає, з точки зору автора, актуалізацію (як в теоретичному плані, так і в суто практичній бізнесовій площині) питань упорядкування структурно-функціонального наповнення та інструментально-методичного наповнення процесу формування фінансового потенціалу. Вирішення даного завдання пропонується здійснити в рамках визначення структури та характеристики складових відповідного механізму стратегічного управління розвитком ФПП туристичної індустрії та сфери гостинності.

Висновки та результати дослідження, наведені у розділі, опубліковані у працях № 251, 252, 253, 254, 361, 369 за списком літератури.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ПЕРЕДУМОВ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ТА СФЕРИ ГОСТИННОСТІ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз фінансово-економічних результатів діяльності підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності

Туристична індустрія та сфера гостинності являє собою одну з провідних галузей світового господарства, на частку якої протягом 2014-2019 рр. припадало до 10,3% усіх робочих місць (у т.ч., до 20% новоутворених позицій зайнятості) та 10,4% глобального валового продукту (10 трлн. дол. США) [332]. При цьому туристична індустрія та сфера гостинності, навіть попри вкрай несприятливі для розвитку бізнесу умови 2019-2020 рр., продовжувала демонструвати дуже високу динаміку економічного зростання. Так, незважаючи на надзвичайно руйнівний вплив глобальної пандемії, пов'язаної із поширенням COVID-19 (падіння обсягів діяльності в туристичній галузі тільки у 2020 р. в порівнянні із попереднім, доковідним, 2019 роком, становило 49,1%, в той час як світові збитки суб'єктів галузі досягли 4,5 трлн. дол. а втрати робочих місць – 62млн. од. [341, с.2]), вже у 2022 р. темпи відновлення туристичного ринку досягли 22,0% (частка туристичної галузі у світовій економіці становила 7,9%), у т.ч., за рахунок створення 22 млн. нових робочих місць [332]. При цьому позитивний вплив динамічних процесів зростання туристичної індустрії та сфери гостинності на темпи економічного розвитку суспільства не обмежується рамками тільки даної галузі господарства, а призводить до виникнення низки мультиплікативних (супутнього або каскадного характеру походження) ефектів (див., зокрема, Білан Ю., Васильєва Т. та ін. [336, с.77-81], Бойко М. [33, с.26-27], Вакуленко В. та ін. [289, с.1], Гринько Т. [80, с.184-187], Демко В. [97, с.146], Колосінська М. та Бойда С. [140, с.1], Підвальна О. та Богуславська С. [227, с.86],

Ткаченко Т. [284, с.144], Требічка Б. [371, с.18] та ін.) у суміжних видах діяльності (рис.2.1).

Рис.2.1. Характеристика видів економічної діяльності та господарських зв'язків підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності (авторська розробка)

Так, зокрема, за оцінками [341], мультиплікативний ефект від здійснення капітальних вкладень на підприємствах туристичної індустрії та сфери гостинності (ТІСГ) дозволяє сформувати від 1,2 до 4,0-кратне (залежно від регіону або країни) збільшення обсягів інвестицій у суб'єкти господарювання інших галузей, що пов'язані із ТІСГ коопераційно-інтеграційними відносинами. Крім того, як доводять Вакуленко В. та ін. [289, с.1], в Україні надання послуг з туризму та гостинності додає безпосередню підтримку щодо розвитку більш, ніж 40 галузей господарської активності, а також сприяє забезпеченню зайнятості до 10-15% економічно активного населення (при тому, що вартість створення одного робочого місця в туристичній сфері є приблизно у 20 разів більш дешевим, ніж у, наприклад, промисловості).

Надзвичайно сприятливі потенційні умови для активізації розвитку національної туристичної індустрії та сфери гостинності пов'язані також із розмаїттям природних (фізико-географічних, гідрологічних, структурно-геологічних та ін.) об'єктів та культурно-історичних пам'яток, розташованих на території України. Саме унікальність сполучення природно-рекреаційних та історико-культурних ресурсів, здатних стимулювати зацікавленість внутрішніх та зарубіжних туристів-відвідувачів, визначає вагомість перспектив розширення масштабів діяльності підприємств вітчизняної ТІСГ.

З іншого боку, слід відзначити, що стан використання наявного великого туристичного потенціалу регіонів України та держави у цілому протягом тривалого часу залишається неприпустимо незадовільним. Причинами стагнації розвитку національної туристичної індустрії та сфери гостинності є негативний вплив широкого кола факторів, що мають як у певній мірі об'єктивну (тривалість процесів окупації частки території України та продовження по цей час активних бойових дій, суттєве погіршення екологічної обстановки навіть в природно-рекреаційних зонах, неприпустимо значні трансакційні витрати бізнесу, нестача внутрішнього платоспроможного попиту, що додатково була обтяжена також умовами штучних обмежень,

викликаних проявами глобальної пандемії, та ін.), так і суб'єктивну (обмеженість інвестиційної привабливості суб'єктів, низька ефективність маркетингово-комунікаційної активності підприємств галузі, недостатній рівень конкурентоспроможності туристичного продукту, що пропонується споживачеві, і т. і.) природу походження. Наслідками кризових проявів, що визначали розвиток вітчизняних підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності протягом останніх років (2011-2020 рр.), стали, зокрема, суттєве згорання масштабів в'їзного та внутрішнього туризму (відбувався поступовий перерозподіл туристичних потоків на користь виїзного туризму), помітне зменшення кількості колективних засобів розміщення (КЗР) та місць в них, а також значне скорочення кількості відвідувачів КЗР (табл. 2.1).

При цьому негативний вплив процесів обмеження можливостей бізнесу відносно надання якісного туристичного продукту (що було цілком закономірним у відзначених умовах обмеження конкуренції на внутрішньому ринку), очевидно, відзначався також збільшенням цінових параметрів пропозиції, оскільки супроводжувався підвищенням обсягів реалізації товарів та послуг, створених підприємствами ТІСГ (див. дод. Д.). Такого роду структурні диспропорції, в свою чергу, саме й поставали (нарівні із втратою з 2014 р. контролю над часткою об'єктів туристичного бізнесу, розташованих на тимчасово окупованих територіях) передумовами для перерозподілу туристичних потоків в сторону виїзного туризму, що не могло не позначатися негативно на, зокрема, збільшенні вивозу валюти за межі держави. Відображенням негативного характеру впливу розглянутих вище ключових тенденцій розвитку національного ринку послуг із туризму та гостинності був також тривалий (протягом 2013-2021 рр., див. дод. Ж) характер збитковості діяльності близько 50% вітчизняних готелів й решти засобів тимчасового розміщування, значний рівень збитковості суб'єктів, які здійснювали діяльність із забезпечення стравами та напоями, а також туристичних агентств та операторів (від 25% до 50%).

Таблиця 2.1

**Аналіз динаміки туристичних потоків та показників діяльності колективних засобів розміщення в Україні
у 2011-2020 рр. (узагальнено та розраховано за [100])**

Роки	Кількість туристів, які були обслуговані туроператорами та тур агентами, за роками, у т.ч.								Кількість колективних засобів розміщення (КЗР)		Кількість місць у КЗР		Кількість осіб, що перебували у КЗР, у т.ч.:			
	усього, тис. осіб	темп змін за рік ¹ , %	в'їзні (іноземні) туристи		виїзні туристи		внутрішні туристи		усього, од.	темп змін за рік, %	усього, од.	темп змін за рік, %	усього, тис. осіб	темп змін за рік, %	іноземці	
			усього, тис. осіб	темп змін за рік, %	усього, тис. осіб	темп змін за рік, %	усього, тис. осіб	темп змін за рік, %								
2011	2200,0	н/р	234,3	н/р	1250,1	н/р	715,6	н/р	5882,0	н/р	567,3	н/р	7426,9	н/р	1427,7	н/р
2012	3000,7	36,4	270,1	15,3	1956,7	56,5	774,0	8,2	6041,0	2,7	583,4	2,8	7887,4	6,2	1554,8	8,9
2013	3454,3	15,1	232,3	-14,0	2519,4	28,8	702,6	-9,2	6411,0	6,1	586,6	0,5	8303,1	5,3	1665,1	7,1
2014	2425,1	-29,8	17,1	-92,7	2085,3	-17,2	322,7	-54,1	4572,0	-28,7	406,0	-30,8	5423,9	-34,7	551,5	-66,9
2015	2019,6	-16,7	15,2	-11,2	1647,4	-21,0	357,0	10,6	4341,0	-5,1	402,6	-0,8	5779,9	6,6	665,8	20,7
2016	2549,6	26,2	35,1	131,4	2061,0	25,1	453,6	27,0	4256,0	-2,0	375,6	-6,7	6544,8	13,2	863,7	29,7
2017	2806,4	10,1	39,6	12,9	2289,9	11,1	477,0	5,2	4115,0	-3,3	359,0	-4,4	6661,2	1,8	824,5	-4,5
2018	4557,4	62,4	75,9	91,8	4024,7	75,8	456,8	-4,2	4719,0	14,7	300,0	-16,4	7006,2	5,2	917,9	11,3
2019	6132,1	34,6	86,8	14,3	5524,9	37,3	520,4	13,9	5335,0	13,1	370,6	23,5	6960,9	-0,6	959,4	4,5
2020	2360,3	-61,5	12,0	-86,2	2125,7	-61,5	222,6	-57,2	4523,0	-15,2	312,1	-15,8	3379,5	-51,5	254,4	-73,5

¹ – темп змін визначається до попереднього року (тут і далі).

При цьому необхідно звернути окрему увагу на те, що суб'єкти малого підприємництва (у т.ч., мікропідприємства) в переважній мірі демонстрували помітно менший рівень прибутковості діяльності, ніж в середньому за певними видами діяльності, що може вважатися свідченням того, що наявні адаптивні можливості малого бізнесу суттєво поступалися вимогам щодо пристосування до турбулентності зовнішнього оточення. Навіть за більш оптимістичний варіант пояснення причин виникнення такої тенденції (здійснення тіньової господарської активності, поза оподаткуванням та обліком у даних офіційної статистики) необхідно відзначити, що така стратегія бізнесу не може розглядатися як перспективна із точки зору забезпечення стійкості функціонування та стабільності розвитку. Іншим суттєвим проявом незадовільного стану національної туристичної індустрії та сфери гостинності слід вважати й виникнення помітних територіальних диспропорцій у розвитку продуктивних сил галузі (див. дод. Д). Так, в регіональній структурі розподілу обсягів реалізації товарів та послуг підприємств ТІСГ помітним є переважання декількох ключових центрів господарської активності, таких як м. Київ, Львівська, Одеська, Запорізька області (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Регіональна структура обсягів реалізації товарів та послуг підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності у 2014-2021 рр. (розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Регіони (області) України	Частка регіону в загальних обсягах реалізації виду економічної діяльності, по роках, %							
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Тимчасове розміщення	Вінницька	1,31	0,29	0,42	0,40	0,39	0,41	0,46	0,34
	Волинська	0,64	0,59	0,45	0,46	0,47	0,36	0,36	0,32
	Дніпропетровська	3,67	3,11	3,70	2,54	2,42	2,72	3,88	1,95
	Донецька	5,49	3,42	3,01	1,58	1,69	1,94	1,25	1,53
	Житомирська	0,20	0,21	0,25	0,20	0,18	0,22	0,14	0,13
	Закарпатська	2,12	1,74	1,55	1,85	1,78	1,91	3,35	1,85
	Запорізька	5,57	5,15	3,27	3,54	4,08	4,68	4,35	3,63
	Івано-Франківська	1,42	1,69	1,14	3,42	3,21	3,38	4,67	4,55
	Київська	2,66	3,84	3,10	2,86	3,12	2,48	4,60	3,10
	Кіровоградська	0,52	0,24	0,27	0,28	0,42	0,55	0,70	0,52
	Львівська	11,49	16,03	13,76	13,67	12,85	13,08	11,15	12,59
	Миколаївська	1,59	1,42	1,28	1,12	1,26	1,42	1,86	1,40
	Луганська	0,19	н/р	0,24	0,25	0,20	0,27	0,36	н/р

Продовження табл. 2.2

Вид економічної діяльності	Регіони (області) України	Частка регіону в загальних обсягах реалізації виду економічної діяльності, по роках, %							
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
-//-	Одеська	9,99	8,38	7,87	8,25	8,41	6,99	6,38	6,49
	Полтавська	1,39	1,17	1,46	1,69	1,68	1,95	2,12	1,95
	Рівненська	0,48	н/р	0,35	0,30	0,22	0,20	0,19	0,19
	Сумська	0,25	0,61	0,19	0,21	0,27	0,19	0,25	0,18
	Тернопільська	0,31	0,32	0,28	0,28	0,28	0,26	0,18	н/р
	Харківська	3,17	3,38	3,69	4,26	3,44	3,62	3,39	2,86
	Херсонська	1,87	1,23	1,57	1,32	1,42	1,59	2,03	1,80
	Хмельницька	0,62	0,57	0,58	0,62	0,53	0,49	0,64	0,42
	Черкаська	0,71	0,74	0,53	0,49	0,53	0,46	0,69	0,50
	Чернівецька	0,66	0,55	0,52	0,36	0,33	0,30	0,16	0,19
	Чернігівська	0,58	0,52	0,69	0,89	0,56	0,50	0,88	0,64
	м. Київ	43,10	43,89	49,84	49,15	50,25	50,04	45,98	52,34
Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування	Вінницька	0,54	0,53	0,40	0,46	0,32	0,38	0,16	0,20
	Волинська	0,47	0,53	0,34	0,27	1,15	1,04	0,62	0,82
	Дніпропетровська	2,33	2,42	2,93	2,48	2,92	2,31	2,98	3,93
	Донецька	1,06	0,82	0,50	0,44	0,51	0,73	0,51	0,67
	Житомирська	0,67	0,57	0,67	0,81	0,70	0,62	0,59	0,47
	Закарпатська	0,82	0,82	0,78	0,64	0,59	0,44	0,35	0,25
	Запорізька	0,58	0,50	0,59	0,56	0,54	0,39	0,55	0,53
	Івано-Франківська	0,54	0,59	0,57	0,44	0,42	0,36	0,37	0,31
	Київська	3,57	н/р	4,84	5,22	3,23	2,99	2,51	3,03
	Кіровоградська	0,13	0,13	0,14	0,08	0,08	н/р	н/р	н/р
	Луганська	н/р	н/р	0,15	0,15	0,12	н/р	н/р	н/р
	Львівська	4,88	5,34	5,75	4,80	5,13	4,22	3,08	3,37
	Миколаївська	0,25	0,23	0,25	0,14	0,18	0,26	0,23	0,16
	Одеська	3,29	2,79	3,13	2,69	3,21	2,56	2,46	3,65
	Полтавська	0,62	0,35	0,51	0,27	0,32	0,22	0,21	0,18
	Рівненська	1,48	0,94	0,68	0,50	0,43	0,43	0,38	0,37
	Сумська	0,47	0,36	0,32	0,25	0,22	0,19	0,18	0,14
	Тернопільська	0,27	0,24	0,26	0,28	0,29	0,22	0,20	0,25
	Харківська	2,05	2,10	4,86	4,36	3,41	4,58	4,58	4,65
	Херсонська	0,39	0,44	0,50	0,47	0,53	0,53	0,55	0,56
	Хмельницька	0,41	0,36	0,32	0,27	0,27	0,27	0,23	0,26
	Черкаська	0,73	0,60	0,56	0,28	0,27	0,23	0,19	0,21
Чернівецька	0,37	0,22	0,28	0,25	0,24	0,21	0,09	0,10	
Чернігівська	н/р	2,57	2,04	2,22	0,94	1,38	0,96	0,76	
м. Київ	71,11	73,72	68,62	71,66	73,97	75,27	76,77	73,17	
Діяльність туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання і пов'язана з цим діяльність	Вінницька	0,24	0,34	0,30	0,45	0,49	0,31	0,44	0,15
	Волинська	0,10	0,64	0,16	0,21	0,14	0,15	0,08	0,07
	Дніпропетровська	2,46	0,94	1,83	1,77	1,64	1,18	1,31	0,93
	Донецька	0,21	0,11	0,18	0,63	0,38	0,32	0,56	0,44
	Житомирська	0,18	0,33	0,24	н/р	0,34	0,18	0,21	0,24
	Закарпатська	0,27	0,19	0,28	0,23	0,32	0,24	0,31	0,24
	Запорізька	1,73	1,56	1,71	1,59	1,36	0,97	0,85	0,73
	Івано-Франківська	н/р	5,45	5,80	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	Київська	0,34	0,51	0,50	0,53	0,46	0,35	0,38	0,33
	Кіровоградська	0,18	0,12	0,12	н/р	0,08	0,06	0,07	0,17
	Луганська	0,02	0,02	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	Львівська	4,86	6,95	7,94	8,17	7,76	6,70	5,51	5,08
	Миколаївська	0,08	0,09	0,08	0,10	0,09	н/р	0,23	0,17
Одеська	2,55	2,64	2,77	3,02	2,20	1,60	1,60	1,55	

Продовження табл. 2.2

Вид економічної діяльності	Регіони (області) України	Частка регіону в загальних обсягах реалізації виду економічної діяльності, по роках, %							
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
-//-	Полтавська	0,15	0,21	0,16	0,35	0,25	0,10	0,09	0,12
	Рівненська	н/р	0,16	0,13	0,15	0,20	0,18	0,20	0,12
	Сумська	0,35	0,36	0,24	0,22	0,16	0,14	0,16	0,12
	Тернопільська	0,20	0,21	0,16	0,18	0,20	0,13	0,04	0,04
	Харківська	1,17	2,57	1,20	1,42	0,97	0,89	1,26	0,85
	Херсонська	н/р	0,48	0,28	0,32	0,22	0,16	0,16	0,20
	Хмельницька	0,18	0,15	0,09	0,10	0,09	0,10	0,16	0,17
	Черкаська	0,33	0,44	0,29	0,42	0,23	0,11	0,06	0,07
	Чернівецька	н/р	0,25	0,13	0,80	0,49	0,42	0,40	0,32
	Чернігівська	0,13	0,05	н/р	н/р	н/р	0,05	0,05	0,04
	м. Київ	77,51	75,22	75,37	75,06	76,98	83,01	80,82	84,39

Чіткий прояв тенденцій щодо подібної регіональної локалізації економічних операцій у певній мірі засвідчує також і високий рівень ринкової концентрації бізнесу, небезпечний із точки зору виникнення значних ризиків зловживання монопольною владою (справедливість такого висновку підтверджується також і характерним надзвичайно високим для вітчизняної ТІСГ рівнем приховування статистичних відомостей про дії великих суб'єктів господарювання – відповідно до вимог [119] щодо конфіденційності інформації та блокування вразливих значень). Проте, виникнення такого роду диспропорцій розвитку цілком здатне виступати значною перешкодою для розвитку національної туристичної індустрії та сфери гостинності – як в територіальному вимірі (не дозволяє у повній мірі реалізувати вагомий туристичний потенціал регіонів України, представлений зазначеними вище численними природно-рекреаційними ресурсами та культурно-історичними пам'ятками), так і в ринковому аспекті (звужує можливості підвищення якості та доступності вітчизняного туристичного продукту через небезпеку зловживання монопольною владою, призводить до обмеження конкуренції через високу вартість бар'єрів входу на ринок та непомірні трансакційні витрати і т. і.). Подолання зазначених ризиків потребує насамперед активізації дій держави щодо удосконалення антимонопольного регулювання даного ринку, лібералізації інституціональних засад здійснення господарської

діяльності при зміцненні та удосконаленні механізму реалізації гарантій захисту прав споживачів та ін., що дозволить, в свою чергу, забезпечити умови для інтенсифікації діяльності суб'єктів господарювання в галузі у цілому.

Крім того, для вітчизняних підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності при стратегічному плануванні розвитку мають враховуватися цілком реальні перспективи (після успішного для держави завершення військових дій в межах кордонів країни та встановлення повного контролю над усіма тимчасово окупованими територіями) відновлення та навіть значного збільшення обсягів туристичних потоків (як щодо в'їзного, так і відносно внутрішнього туризму).

При цьому однією з ключових передумов реалізації потужного туристичного потенціалу України на засадах активізації господарської активності національного бізнесу є формування належного фінансового забезпечення розвитку вітчизняних підприємств ТІСГ, що виглядає особливо важливим з урахуванням цілком реальних в майбутньому перспектив виходу на внутрішній туристичний ринок країни великих транснаціональних корпорацій, що мають як великий досвід діяльності у даній сфері, так і доступ до надзвичайно ємних джерел акумулювання відносно дешевих інвестиційних ресурсів (внутрішніх та запозичених на світових ринках капіталу). Саме тому в зазначеному контексті прогнозів розвитку національної ТІСГ особливого значення набувають питання розбудови дієвого механізму стратегічного управління фінансовим потенціалом підприємств галузі, як це було доведено у п. 1.3. В свою чергу, вихідним етапом формування такого механізму слід вважати необхідність здійснення докладного стратегічного аналізу та всебічної оцінки фінансово-економічних результатів діяльності й фінансового стану суб'єктів бізнесу в туристичній індустрії та сфері гостинності.

Так, насамперед необхідно відзначити надзвичайно високий рівень нестабільності фінансових основ сучасного бізнесу у вітчизняній ТІСГ, що перш за все знаходило прояв у значних коливаннях вартісної оцінки підсумку балансу підприємств галузі у 2014-2022 рр. (див. дод. К, табл. К.1).

Причинами первісного виникнення та стійкого прояву тенденції щодо посилення економічно не виправданих перетворень підсумкової вартості активів та пасивів суб'єктів господарювання, слід, очевидно, вважати, по-перше, негативний вплив відзначених вище передумов погіршення ефективності та результативності бізнесової активності підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності, а також, по-друге, суттєві зміни (що у певній мірі також можна вважати наслідком несприятливості бізнесового оточення) у чисельності економічних агентів, що здійснювали операції в даній сфері (див. дод. К, табл. К.2). При цьому необхідно підкреслити, що дуже значні (до 10-20%) різноспрямовані річні коливання кількості суб'єктів ТІСГ спостерігалися у різні періоди за усіма профільними видами економічної діяльності, що є можна вважати переконливим підтвердженням сталості відзначених негативних проявів. Безумовно, в даному контексті ключову роль у виникненні тенденцій щодо підвищеної мобільності бізнесу в напрямках припинення або відновлення операцій в галузі відгравало переважання серед суб'єктів ТІСГ фізичних осіб-підприємців (окрім сфери діяльності туристичних операторів). Проте, як засвідчує поглиблене вивчення результатів діяльності та фінансового стану підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності, і для представників середнього та великого бізнесу протягом періоду, що аналізується, характерним стало неухильне накопичення кризових тенденцій розвитку.

Так, найбільш помітним джерелом виявлення значних утруднень щодо вирішення завдань забезпечення стабільності фінансового стану та стійкості розвитку підприємств слід вважати стагнацію інноваційно-інвестиційних процесів оновлення матеріально-технічної бази діяльності, відображенням чого були суттєві коливання вартості необоротних активів (див. дод. К, табл. К.3). При цьому відзначимо, що навіть позитивні зміни у вартісних параметрах необоротних активів переважно носили не економічний, а суто обліковий характер переоцінки, підтвердженням чого став стабільно дуже високий рівень зношеності основних засобів та нематеріальних активів

підприємств ТІСГ (див. дод. К, табл. К.3-К.5) при збереженні достатньо незмінної частки необоротних активів у підсумку балансу (табл. 2.3). Негативний характер оцінки проявів описаної тенденції щодо зростання зношеності матеріально-технічної бази економічної активності суб'єктів туристичної індустрії та сфери гостинності додатково посилюється як раз через об'єктивно надзвичайно великий рівень частки необоротних засобів у вартості активів, що пояснюється достатньо високою фондоємністю більшості профільних видів діяльності (за виключенням послуг, що надавалися туристичними агентствами та операторами, бронювання тощо).

Цілком справедливим в даному контексті здається припущення відносно того, що очевидні (з огляду на високий рівень зношеності основних фондів) проблеми із фінансово-інвестиційним забезпеченням розвитку суб'єктів ТІСГ були у великій мірі пов'язані із необхідністю першочергового (на шкоду пріоритетам оновлення матеріальної бази профільної операційної діяльності) поповнення оборотних засобів підприємств, потреби у чому визначалися стабільним (принаймні, до кризи 2020-2021 рр., пов'язаної із поширенням глобальної пандемії) збільшенням обсягу коштів, задіяних у господарському обороті (див. дод. К, табл. К.6). З іншого боку, на підприємствах галузі, ймовірно, повністю відсутньою або суттєво ускладненою щодо ефективної реалізації була також можливість щодо оптимізації структури майна шляхом ініціювання продажу або вибуття необоротних активів, які не могли продуктивно використовуватися у операційній діяльності бізнесу (див. дод. К, табл. К.7).

В свою чергу, вирішення нагальних проблем, пов'язаних із утрудненістю впровадження заходів щодо активізації інноваційно-інвестиційних процесів оновлення матеріально-технічної бази господарювання, було майже унеможливлене через обмеженість внутрішніх та недостатню доступність зовнішніх джерел фінансування розвитку.

Таблиця 2.3

Частка вартості необоротних активів у вартості активів, зношеність основних засобів та нематеріальних активів підприємств туристичної індустрії та сфері гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Частка вартості необоротних активів у вартості активів підприємств, за масштабами господарської діяльності, %, у т.ч.:				Рівень зносу основних засобів та нематеріальних активів підприємств, за масштабами господарської діяльності, %, у т.ч.:			
		усього	середній бізнес	малий бізнес, у т.ч.		усього	середній бізнес	малий бізнес, у т.ч.	
				усього	мікро-підприємства			усього	мікро-підприємства
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування	2013	72,33	н/р	74,77	79,39	75,32	75,17	75,92	84,96
	2014	75,53	н/р	87,60	88,28	72,47	71,90	74,31	80,85
	2015	74,45	н/р	75,88	87,98	71,93	71,49	73,22	78,62
	2016	71,38	н/р	71,53	98,72	68,37	67,73	69,78	77,19
	2017	69,42	н/р	64,38	79,47	65,30	н/р	70,19	79,31
	2018	73,31	н/р	64,84	83,80	66,94	н/р	70,30	73,18
	2019	75,42	н/р	75,73	79,17	64,39	н/р	64,02	65,15
	2020	75,35	н/р	69,10	86,19	62,66	61,24	65,58	66,29
	2021	75,19	94,86	66,37	86,65	61,49	60,18	64,35	65,27
	2022	71,93	89,68	63,26	80,88	57,38	56,22	59,35	60,03
Діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	77,53	85,65	72,59	73,01	66,17	65,25	66,68	70,86
	2014	73,19	64,31	74,73	70,03	55,27	40,40	58,38	79,37
	2015	59,61	н/р	н/р	58,84	53,61	н/р	н/р	78,34
	2016	61,03	н/р	н/р	56,39	53,44	н/р	н/р	74,39
	2017	62,51	н/р	н/р	58,09	61,18	н/р	н/р	76,74
	2018	63,24	н/р	н/р	55,93	69,27	н/р	н/р	76,58
	2019	61,56	64,62	61,18	48,42	65,73	54,28	69,12	74,25
	2020	64,89	н/р	н/р	65,90	75,00	н/р	н/р	84,29
	2021	48,54	71,43	45,62	57,72	68,41	56,20	72,48	77,84
	2022	39,95	64,22	37,77	48,19	68,65	50,56	73,55	75,89

Продовження табл. 2.3

Вид економічної діяльності	Роки	Частка вартості необоротних активів у вартості активів підприємств, за масштабами господарської діяльності, %, у т.ч.:				Рівень зносу основних засобів та нематеріальних активів підприємств, за масштабами господарської діяльності, %, у т.ч.:			
		усього	середній бізнес	малий бізнес, у т.ч.		усього	середній бізнес	малий бізнес, у т.ч.	
				усього	мікро-підприємства			усього	мікро-підприємства
Діяльність інших засобів тимчасового розміщування	2013	75,91	н/р	н/р	68,74	67,12	н/р	н/р	65,57
	2014	78,65	н/р	н/р	66,35	72,72	н/р	н/р	65,63
	2015	82,95	н/р	н/р	81,95	72,31	н/р	н/р	78,14
	2016	77,75	н/р	н/р	69,73	72,94	н/р	н/р	65,91
	2017	74,87	н/р	н/р	68,71	68,33	н/р	н/р	72,39
	2018	80,98	н/р	н/р	77,01	74,12	н/р	н/р	79,71
	2019	75,06	н/р	75,06	62,42	73,23	н/р	73,23	74,79
	2020	91,57	н/р	н/р	68,62	61,13	н/р	н/р	59,72
	2021	91,47	93,59	71,19	64,12	57,55	57,71	56,20	47,88
	2022	70,50	н/р	70,50	64,38	59,77	н/р	59,77	53,89
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	57,08	н/р	59,93	58,34	67,28	н/р	67,35	71,45
	2014	57,18	н/р	58,10	63,10	62,59	н/р	66,76	72,05
	2015	51,41	н/р	48,81	55,72	59,16	н/р	61,51	69,00
	2016	47,06	н/р	50,46	54,47	59,31	н/р	63,55	72,14
	2017	45,23	н/р	46,45	53,37	59,76	н/р	63,44	71,54
	2018	42,76	н/р	41,13	46,70	59,34	н/р	61,81	67,64
	2019	40,21	н/р	39,66	43,50	61,78	н/р	63,21	69,24
	2020	41,06	н/р	34,62	36,48	60,03	н/р	61,57	66,34
	2021	44,86	32,49	39,80	47,48	61,13	54,10	62,44	69,22
	2022	42,57	27,96	35,51	40,99	56,09	49,89	57,82	62,09
Діяльність туристичних агентств	2013	19,52	38,88	18,23	22,05	56,76	61,82	55,47	61,51
	2014	34,48	н/р	н/р	23,51	62,06	н/р	н/р	68,70
	2015	33,31	н/р	н/р	13,15	52,66	н/р	н/р	55,78
	2016	28,82	н/р	н/р	9,90	52,47	н/р	н/р	56,07
	2017	31,43	н/р	н/р	14,33	58,03	н/р	н/р	54,94
	2018	26,05	н/р	н/р	11,96	55,77	н/р	н/р	53,58
	2019	22,80	н/р	н/р	12,24	51,44	н/р	н/р	49,26
	2020	15,39	н/р	н/р	15,06	50,89	н/р	н/р	51,75
	2021	11,31	33,75	9,98	10,43	47,01	50,13	46,39	49,93
	2022	12,19	34,28	10,90	11,54	47,63	44,25	48,30	54,16

Продовження табл. 2.3

Вид економічної діяльності	Роки	Частка вартості необоротних активів у вартості активів підприємств, за масштабами господарської діяльності, %, у т.ч.:				Рівень зносу основних засобів та нематеріальних активів підприємств, за масштабами господарської діяльності, %, у т.ч.:			
		усього	середній бізнес	малий бізнес, у т.ч.		усього	середній бізнес	малий бізнес, у т.ч.	
				усього	мікро-підприємства			усього	мікро-підприємства
Діяльність туристичних операторів	2013	14,38	12,82	16,65	18,94	52,90	52,03	54,17	51,89
	2014	10,78	11,33	9,67	8,69	55,57	62,85	42,87	38,67
	2015	4,45	2,25	8,42	7,82	41,72	36,95	45,21	46,11
	2016	3,66	1,41	9,37	10,75	46,40	41,97	48,57	52,52
	2017	6,75	4,93	9,71	6,63	51,57	44,91	55,03	47,38
	2018	6,49	7,05	5,63	5,39	53,84	61,97	43,16	43,11
	2019	5,30	н/р	н/р	7,28	51,97	н/р	н/р	55,19
	2020	7,19	н/р	н/р	6,25	54,35	н/р	н/р	57,87
	2021	4,76	2,72	10,60	6,42	51,31	35,92	66,30	59,46
	2022	5,68	4,42	9,06	8,60	46,34	48,24	42,78	53,88
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	11,08	9,34	11,27	12,66	59,80	53,03	61,36	65,42
	2014	10,53	н/р	н/р	11,17	60,85	н/р	н/р	63,53
	2015	8,55	н/р	н/р	7,34	59,32	н/р	н/р	62,17
	2016	13,14	н/р	н/р	17,58	48,53	н/р	н/р	52,94
	2017	19,74	н/р	н/р	25,66	53,01	н/р	н/р	69,35
	2018	18,52	н/р	н/р	19,39	74,87	н/р	н/р	90,33
	2019	20,92	н/р	н/р	22,18	70,16	н/р	н/р	91,47
	2020	19,12	н/р	н/р	17,37	64,35	н/р	н/р	90,37
	2021	12,29	56,75	9,27	9,89	32,53	26,37	32,87	52,96
	2022	10,76	10,76	10,76	10,79	34,10	13,87	50,22	56,41

Так, по-перше, вивчення динаміки змін власного капіталу підприємств ТІСГ (див. дод. К, табл. К.8) вказує на суттєвість коливань або навіть на досягнення від'ємного рівня показників відповідних вартісних оцінок (зокрема, для підприємств, що здійснювали діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування, туристичних операторів тощо).

По-друге, навіть позитивність значень вартості власного капіталу для решти видів бізнесової активності в галузі все ж таки не дозволяла розраховувати на можливість залучення великих обсягів фінансових ресурсів засновників для поповнення статутного капіталу, в той час як поширеність тенденції відносно збитковості операцій майже повністю лімітувала здатність суб'єктів господарювання щодо розширеного використання ресурсів, отриманих із цього внутрішнього джерела поповнення власного капіталу (див. дод. Ж, табл. Ж.1-Ж.2).

Проте перспективи залучення на довгострокових засадах коштів із зовнішніх джерел фінансування (навіть через кредитування) для підприємств ТІСГ також залишалися вкрай обмеженими через екстремально або (найчастіше) неприпустимо високий рівень підприємницьких та фінансових ризиків для потенційних інвесторів вітчизняного бізнесу у туристичній індустрії та сфері гостинності. Так, відображенням обмеженої ємності доступних джерел залучення позикових ресурсів на тривалій основі слід вважати послідовне скорочення обсягів довгострокових зобов'язань суб'єктів ТІСГ (див. дод. К, табл. К.9), що супроводжувалося певним (але достатньо помірним) зростанням масштабів акумулювання поточних зобов'язань і забезпечення (див. дод. К, табл. К.10). При цьому необхідно відзначити, що для більшості підприємств, які здійснювали профільні види ділової активності, також властивими були значні коливання вартісних параметрів поточних зобов'язань та забезпечення, що, по-перше, відображало переважно вимушений характер дій щодо звертання за відносно дорогими короткостроковими кредитними лініями, а, по-друге, поставало відбиттям нелінійності виникнення потреб бізнесу у залученні позикових коштів через

поширеність випадків неможливості перекриття потреб фінансування через отримані власні фінансові результати діяльності. Підтвердженням справедливості такого припущення слід вважати динаміку показників залучення суб'єктами ТІСГ короткострокового банківського кредитування (див. дод. К, табл. К.11), коливання обсягів використання якого мали надзвичайно великий масштаб та різноспрямований характер.

Цілком закономірним наслідком накопичення проблем із фінансуванням поточної господарської активності для переважної більшості суб'єктів туристичної індустрії та сфери гостинності стало збереження на достатньо високому рівні або навіть помітне зростання обсягів поточної кредиторської заборгованості (див. дод. К, табл. К.12). З іншого ж боку, зазначені зобов'язання бізнесу ні в якій мірі не могли бути компенсовані через недостатність сформованого поточного забезпечення, обсяги якого покривали дуже невелику частку поточного боргового навантаження (див. дод. К, табл. К.13).

Іншим помітним негативним результатом поширення труднощів із формуванням фінансової бази діяльності, а також наслідків погіршення фінансового стану суб'єктів галузі стало збереження на незадовільно недостатньому для цілей розвитку (або навіть скорочення) обсягів зареєстрованого капіталу, що відображало неспроможність власників підприємств до ефективного залучення вкрай необхідних коштів (див. дод. К, табл. К.14). При цьому, незважаючи на в цілому позитивний характер тенденції відносно скорочення обсягів неоплаченого і вилученого капіталу (див. дод. К, табл. К.15), необхідно вказати також на збереження достатньо високого рівня значень даного показника протягом усього періоду 2013-2022 рр. для підприємств, які здійснювали діяльність із забезпечення стравами та напоями, туристичних агентств та туристичних операторів. Крім того, слід підкреслити, що в значній мірі вартість активів суб'єктів господарювання галузі ТІСГ була сформована через поступове, але дуже значне зростання розміру капіталу в дооцінках і додаткового капіталу (див. дод. К, табл. К.16).

Таке зростання у певній мірі поставало відображенням не скільки виявлення об'єктивних економічних процесів щодо активізації заходів щодо зміцнення матеріально-технічної бази господарювання за рахунок акумулювання та використання залучених інвестиційних ресурсів, скільки було відбиттям коректування відповідних фінансових оцінок.

Вичерпаність (принаймні, в поточному контексті перспектив розвитку) потенціалу залучення внутрішніх джерел фінансування підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності підтверджується також надзвичайно обмеженими масштабами формування резервного капіталу та інших резервів (див. дод. К, табл. К.17), що протягом усього аналізованого періоду знаходилися або на досить низькому рівні, або демонстрували тенденцію щодо скорочення обсягу. Поясненням несприятливості спрямованості змін даного показника для вирішення проблем фінансування діяльності суб'єктів господарювання слід вважати, по-перше, описану вище поширеність використання в бізнесових практиках галузі організаційно-правової форми унітарного підприємства (виключає можливість формування резервного фонду за рахунок збільшення вартості цінних паперів, що засвідчують права володіння часткою у статутному капіталі, наприклад, господарського товариства), і, по-друге, відсутність накопиченого нерозподіленого прибутку, або навпаки – наявність непокритих збитків бізнесу (див. дод. К, табл. К.18). Тому, з точки зору автора, саме негативний характер отриманих фінансових результатів господарювання (тобто, тривалу збитковість діяльності) слід вважати основною передумовою для обмеження можливостей підприємств галузі щодо акумулювання коштів, необхідних для фінансування розвитку як із внутрішніх (через відсутність мотивації власників відносно додаткового збільшення статутного капіталу для неефективно діючого бізнесу), так і зі зовнішніх джерел (відповідно, недостатня інвестиційна привабливість певного об'єкту для здійснення капітальних вкладень інвесторів-аутсайдерів).

Крім того, виникнення майже непоборних утруднень щодо довгострокового залучення зовнішніх джерел фінансування розвитку, очевидно, було пов'язано також із дією широкого кола причин макроекономічного (нестабільність інституціональних умов бізнесу; тривалий час високі інфляційні очікування; неприйнятне для підприємців податкове навантаження та ін.), ринкового (недостатня конкурентоспроможність створюваного вітчизняного туристичного продукту; високий рівень конкуренції з боку іноземної пропозиції; обмеженість внутрішнього попиту і т. і.), підприємницького (згадана вище низька інвестиційна привабливість більшості об'єктів для вкладання коштів; значні господарські ризики; незадовільність фінансового стану та перекредитованість бізнесу; недосконалість використовуваних процедур корпоративного управління і т. і.). В свою чергу, критична нестача або повна відсутність доступу вітчизняних підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності щодо необхідних обсягів інвестиційних ресурсів протягом майже усього періоду 2013-2022 рр. визначала поточний високий рівень та навіть (в окремих випадках) зростання вартості об'єктів незавершених капітальних інвестицій (див. дод. К, табл. К.19).

Тривалий характер наявності значних масштабів незавершених капітальних вкладень надзвичайно негативно відображається на фінансовому стані підприємств через, по-перше, виведення таким чином із господарського обороту великих сум коштів, використання яких, таким чином, у жодній мірі не дає можливості для збільшення доходу, по-друге, необхідність здійснення іноді чималих непродуктивних витрат, пов'язаних із утриманням певних об'єктів, і, по-третє, накопичення додаткових обсягів зобов'язань при використанні для здійснення такого роду інвестицій позикових коштів. При цьому необхідно підкреслити, що саме незавершені вкладення становили протягом 2013-2020 рр. дуже велику частку довгострокових капітальних інвестицій суб'єктів туристичної індустрії та сфери гостинності України (див. дод. К, табл. К.20).

Отже, слід відзначити, що умови здійснення бізнесової активності підприємств галузі протягом 2013-2014 рр. характеризувалися наявністю численних несприятливих проявів, що в значній мірі негативно відображалися на фінансово-економічних результатах діяльності. За таких обставин, суб'єкти вітчизняної ТІСГ змушені були не тільки впроваджувати активні заходи щодо підвищення конкурентоспроможності туристичного продукту, який пропонувався споживачам (для збереження та відновлення попиту навіть у кризовому контексті подолання наслідків поширення глобальної пандемії), але й шукати можливості для та розширення фінансово-ресурсної бази господарювання та зміцнення фінансового стану.

2.2. Оцінка фінансового стану підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності в стратегічному контексті розвитку

Оцінка фінансового стану підприємства з урахуванням стратегічного контексту має забезпечити інформаційну підтримку процесу обґрунтування комплексу управлінських рішень на основі повного, всебічного, достовірного вивчення різних аспектів фінансового забезпечення ресурсної бази розвитку, а також факторів і передумов формування належного фінансового потенціалу даного суб'єкту господарювання (з урахуванням усього складного комплексу зв'язків та відносин із широким колом стейкхолдерів – споживачів та клієнтів, ділових партнерів та постачальників, конкурентів і т. і.). В свою чергу, результати об'єктивної оцінки достатності та збалансованості поточних і перспективних фінансових потреб та можливостей постають підґрунтям для розробки та реалізації системи фінансових планів, стрижневим елементом якої є фінансова стратегія підприємства (рис. 2.2). Вирішення описаних завдань для кожного підприємства пов'язане також із необхідністю урахування унікальних особливостей, які, проте, мають бути враховані і погоджені в межах застосування єдиного концептуального підходу щодо стратегічного планування фінансового забезпечення розвитку.

Рис.2.2. Місце та роль оцінки фінансового стану в послідовності формування та реалізації фінансової стратегії підприємства (узагальнено за [7, 27, 41, 42, 75, 92, 96, 195, 209, 258, 310])

Завдання та алгоритми здійснення стратегічної оцінки фінансового стану підприємства визначають головні напрямки аналізу, а поглиблений розгляд на базі застосування широкого кола процедур обробки всієї доступної й достовірної інформації проводиться в рамках внутрішнього аналізу. Узагальнення існуючих підходів до стратегічного фінансового аналізу (див., наприклад, [7, 75, 84, 89, 93, 111, 224, 258, 257, 276, 299, 310 та ін.]), дозволяє зробити висновок про високу складність і трудоємність цього процесу, що вимагає ретельного розгляду безлічі можливих інтерпретацій і зіставлень, кінцеві результати якого можуть мати приблизний і ймовірнісний характер. У

кожному конкретному випадку такі інтерпретації являють собою перш за все неформальні процедури, якість виконання яких повністю залежить від стану сформованості професійних компетенцій відповідних фахівців-експертів. У загальному випадку стратегічні параметри фінансово-економічного стану суб'єкту господарювання (кожен з яких визначається деякою множиною різних за змістом показників) майже не можуть бути виражені в однорідних одиницях виміру. При цьому загальна оцінка стану підприємства, як і проведення діагностики окремих аспектів функціонування та розвитку, хоча й будуть ґрунтуватися на аналітичних розрахунках відповідних кількісних показників, все ж таки в більшій мірі являють собою насамперед суб'єктивну думку експерта, виражену часто нечіткими поняттями.

На практиці при проведенні стратегічного фінансового аналізу також виникає необхідність встановлення загальних тенденцій у зміні фінансового стану підприємства в часі. Очевидно, що вирішення даного завдання припускає виконання, принаймні, наступних етапів: розрахунку необхідних коефіцієнтів за кожний період; визначення тенденції зміни кожного коефіцієнта окремо; виявлення тенденцій у змінах якісних характеристик; ухвалення рішення щодо загальної тенденції зміни фінансового стану підприємства.

У загальному випадку вирішення даної проблеми звичайно передбачає необхідність розробки оціночної системи, що базується на переважно якісних характеристиках та формалізованій моделі, що дозволяє на підставі узагальнення використовуваних показників одержати комплексну оцінку фінансового стану підприємства. Особливістю такого підходу є те, що подібна формалізація може не завжди відповідати поданням експертів і користувачів, які оперують якісними оцінками. Наприклад, фінансово-економічний стан підприємства в системі стратегічного аналізу може характеризуватися якісними оцінками з великою часткою лінгвістичної невизначеності. Труднощі іншого порядку полягають у неузгодженості окремих методичних

аспектів формування вгнутрішньо цілісної та несуперечливої системи аналітичних показників.

При проведенні стратегічного фінансового оцінювання в цілому можна виділити три основних блоки: характеристика майнового стану (визначає перспективні резерви фінансування та ємність потенційних джерел залучення коштів, необхідних для реалізації проектів розвитку); оцінка структури балансу (дозволяє визначити найважливіші параметри фінансового стану підприємства) та аналіз використання коштів підприємства, тобто фінансових результатів його діяльності. Слід при цьому відзначити перш за все обмеженість і умовність нормативних значень окремих поширених в аналітичних практиках показників (таких як коефіцієнти поточної ліквідності, забезпеченості власними засобами, втрати платоспроможності), а до того ж для урахування специфіки здійснюваного виду економічної діяльності доцільною здається поглиблена диференціація таких значень за галузями. Отже, нормативні рівні певних коефіцієнтів не повною мірою характеризують і не в достатньому ступені об'єктивно відбивають фінансовий стан підприємства. З огляду на такого роду об'єктивні обмеження, доречним виглядає використання розширеної системи оцінки фінансового стану підприємства (із урахуванням більш широкого спектру оціночних характеристик, які, зокрема, дозволяють у більш повній мірі дати оцінку впливу ділової активності на фінансові аспекти функціонування суб'єкту господарювання). Проте оцінка ефективності реалізації прийнятої фінансової стратегії та визначення раціональності зробленого стратегічного вибору передбачає все ж таки обов'язкову необхідність застосування нормативних рамок аналізу відповідних показників, що в цілому задають загальну рамку аналізу результатів розвитку.

Результатом ефективної роботи підприємства є збільшення прибутку і його власних коштів. Позитивні тенденції в зміні величини обсягу власних коштів дозволяють поліпшити інвестиційну привабливість підприємства. Аналіз динаміки обігу є складовою частиною аналізу власних коштів.

Величина обігу підприємства залежить від попиту і від виручки, на яку значна дія надається з боку витратної складової операційної діяльності, що, в свою чергу, визначається комплексним впливом з боку двох груп факторів: зовнішнього походження, які постають похідними від здійснення масштабних макро- та мезоекономічних процесів (не залежать від діяльності підприємства); внутрішнього походження (безпосередньо пов'язані з різними сторонами здійснення підприємницької активності). Так, оскільки кінцевою метою господарювання є одержання прибутку, то, зокрема, оцінка передумов забезпечення прибутковості підприємства (таких, як співвідношення між умовно-постійними витратами, змінними витратами і валовою виручкою, що визначається розрахунками коефіцієнту покриття, безприбуткового обігу, запасу надійності та ін.) також стає важливим моментом при проведенні стратегічної оцінки фінансового стану підприємства.

Для вивчення тенденцій змін фінансового стану та формування фінансових результатів роботи вітчизняних підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності в стратегічному контексті розвитку розглянемо динаміку відповідних показників за групою суб'єктів ТІСР, які у 2018-2021 рр. здійснювали діяльність готелів та тимчасових засобів розміщення (ПрАТ «Готельний комплекс (ГК) «Братислава», ПрАТ «Туристично-готельний комплекс «Дністер», ПрАТ «Готель «Прем'єр Палац», ПрАТ «Тернопіль-готель»), туристичне та екскурсійне обслуговування (ПрАТ «Тернопіль-готель», ПрАТ «Івано-Франківськтурист», ПрАТ «Полтава-турист», ПрАТ «Хмельницьктурист»), діяльність туристичних агентств та туристичних операторів щодо комплексного обслуговування потреб у гостинності (ТОВ «Компанія Термінал-А», ТОВ «Олді Тревел»).

Зміни у майновому стані зазначених підприємств (відбиттям чого були відповідні зміни вартості активів і пасивів у підсумку балансу) протягом аналізованого періоду характеризувалися переважно негативною спрямованістю (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки показника підсумку балансу деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])

Підприємство	Підсумок балансу, по роках						
	усього, тис. грн.				темп змін за рік, %		
	2018	2019	2020	2021	2019	2020	2021
ПрАТ" ГК "Братислава"	131517,0	128305,7	129304,9	117084,5	-2,4	0,8	-9,5
ПрАТ "ТГК "Дністер"	144482,0	150001,0	144697,0	190394,0	3,8	-3,5	31,6
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	346996,0	336015,0	297228,0	306923,0	-3,2	-11,5	3,3
ПрАТ "Тернопіль-готель"	35961,0	38124,0	35957,0	36532,0	6,0	-5,7	1,6
ПрАТ "Івано-Франківськтурист"	12731,0	12301,0	12033,0	12274,0	-3,4	-2,2	2,0
ПрАТ "Полтава-турист"	11573,0	12664,0	13131,0	12465,0	9,4	3,7	-5,1
ПрАТ "Хмельницьктурист"	3328,0	6061,0	4719,0	4330,0	82,1	-22,1	-8,2
ТОВ "Компанія Термінал-А"	6195,0	5683,0	5791,0	5726,0	-8,3	1,9	-1,1
ТОВ "Олді Тревел"	26425,0	26073,0	26196,0	25949,0	-1,3	0,5	-0,9

Так, тільки у ПрАТ «Хмельницьктурист» у 2019 р. спостерігалось помітне (майже вдвічі) зростання вартісної оцінки підсумку балансу, що, проте стало наслідком не активізації інвестиційних процесів, а результатом простої переоцінки вартості основних засобів (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз динаміки вартості необоротних активів та основних засобів деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])

Підприємство	Роки	Необоротні активи		Основні засоби			
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	первісна вартість		знос	
				усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
ПрАТ "Готельний комплекс (ГК) "Братислава"	2018	121630,0	н/р	192122,0	н/р	73852,0	н/р
	2019	123039,0	1,2	218776,6	13,9	97113,7	31,5
	2020	119414,0	-2,9	225125,2	2,9	107075,1	10,3
	2021	112442,5	-5,8	225001,2	-0,1	115371,8	7,7
ПрАТ "Туристично-готельний комплекс (ТГК) "Дністер"	2018	138476,0	н/р	210382,0	н/р	72688,0	н/р
	2019	142802,0	3,1	219470,0	4,3	77290,0	6,3
	2020	140410,0	-1,7	219801,0	0,2	81272,0	5,2
	2021	148165,0	5,5	231830,0	5,5	85875,0	5,7
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	317369,0	н/р	1172168,0	н/р	875282,0	н/р
	2019	293891,0	-7,4	1174126,0	0,2	900240,0	2,9
	2020	265497,0	-9,7	1173661,0	0,0	922769,0	2,5
	2021	261889,0	-1,4	1197238,0	2,0	946092,0	2,5

Продовження табл.2.5

Підприємство	Роки	Необоротні активи		Основні засоби			
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	первісна вартість		знос	
				усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
ПрАТ "Тернопіль- готель"	2018	28321,0	н/р	41172,0	н/р	18700,0	н/р
	2019	27388,0	-3,3	41829,0	1,6	20643,0	10,4
	2020	26256,0	-4,1	34658,0	-17,1	13950,0	-32,4
	2021	28201,0	7,4	39351,0	13,5	16505,0	18,3
ПрАТ "Івано- Франківськ- турист"	2018	10527,0	н/р	19367,0	н/р	8840,0	н/р
	2019	10291,0	-2,2	20251,0	4,6	9960,0	12,7
	2020	10594,0	2,9	20559,0	1,5	9965,0	0,1
	2021	11361,0	7,2	22719,0	10,5	11358,0	14,0
ПрАТ "Полтава- турист"	2018	10051,0	н/р	20858,0	н/р	10807,0	н/р
	2019	10168,0	1,2	21374,0	2,5	11206,0	3,7
	2020	9795,0	-3,7	20723,0	-3,0	10928,0	-2,5
	2021	9712,0	-0,8	20697,0	-0,1	10985,0	0,5
ПрАТ "Хмельницьк- турист"	2018	3107,0	н/р	4225,0	н/р	1118,0	н/р
	2019	5840,0	88,0	9555,0	126,2	3715,0	232,3
	2020	4353,0	-25,5	7668,0	-19,7	3315,0	-10,8
	2021	4184,0	-3,9	7668,0	0,0	3484,0	5,1
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	4737,0	н/р	15050,0	н/р	10321,0	н/р
	2019	4410,0	-6,9	15124,0	0,5	10733,0	4,0
	2020	4168,0	-5,5	15274,0	1,0	11123,0	3,6
	2021	3792,0	-9,0	15282,0	0,1	11504,0	3,4
ТОВ "Олді Тревел"	2018	26074,0	н/р	37964,0	н/р	9852,0	н/р
	2019	25965,0	-0,4	36359,0	-4,2	10067,0	2,2
	2020	25784,0	-0,7	35876,0	-1,3	10113,0	0,5
	2021	25850,0	0,3	36051,0	0,5	10201,0	0,9

Основну частку вартості необоротних засобів підприємств галузі, фінансовий стан яких аналізується, становили саме основні засоби (табл. 2.6), оскільки тільки в структурі активів одного суб'єкту (ПрАТ «Готель Премер-Палац») були наявні значні об'єкти нематеріальних та інших оборотних активів (див. дод. Л, табл. Л.1), що мали помітно високу вартість. При цьому до складу позитивних тенденцій щодо стану матеріально-технічної бази зазначених суб'єктів туристичної індустрії та сфери гостинності слід віднести стабільну підтримку відносно невеликого рівня зношеності основних засобів (неприйнятно високі значення даного показника спостерігалися тільки у ТОВ «Компанія Термінал-А» від 68,58% у 2018 р. до 75,28% у 2021 р.).

Таблиця 2.6

Аналіз структури та зношеності елементів необоротних активів та основних засобів деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])

Підприємство	Роки	Частка основних засобів у необоротних активах (НО), %	Зношеність основних засобів, %	Частка нематеріальних активів у НО, %	Зношеність нематеріальних активів, %
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	97,24	38,44	0,10	43,53
	2019	98,88	44,39	0,09	49,03
	2020	98,86	47,56	0,08	55,65
	2021	97,50	51,28	0,06	65,46
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	99,44	34,55	0,10	71,34
	2019	99,56	35,22	0,08	77,31
	2020	98,66	36,98	0,06	83,40
	2021	98,51	37,04	0,06	82,13
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	93,55	74,67	0,07	89,85
	2019	93,19	76,67	0,06	92,14
	2020	94,50	78,62	0,04	96,04
	2021	95,90	79,02	0,05	95,02
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	79,35	45,42	0,00	н/р
	2019	77,36	49,35	0,00	н/р
	2020	78,87	40,25	0,00	н/р
	2021	81,01	41,94	0,00	н/р
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	100,00	45,64	0,00	н/р
	2019	100,00	49,18	0,00	н/р
	2020	100,00	48,47	0,00	н/р
	2021	100,00	49,99	0,00	н/р
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	100,00	51,81	0,00	н/р
	2019	100,00	52,43	0,00	н/р
	2020	100,00	52,73	0,00	н/р
	2021	100,00	53,08	0,00	н/р
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	100,00	26,46	0,00	н/р
	2019	100,00	38,88	0,00	н/р
	2020	100,00	43,23	0,00	н/р
	2021	100,00	45,44	0,00	н/р
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	99,83	68,58	0,17	55,56
	2019	99,57	70,97	0,43	38,71
	2020	99,59	72,82	0,41	46,88
	2021	99,63	75,28	0,37	56,25
ТОВ "Олді Тревел"	2018	107,82	25,95	0,00	н/р
	2019	101,26	27,69	0,00	н/р
	2020	99,92	28,19	0,00	н/р
	2021	100,00	28,30	0,00	н/р

З іншого боку, причинами збереження певної стабільності вартості активів підприємств, очевидно, є наявність об'єктивних труднощів даних суб'єктів господарювання із нарощуванням власного капіталу за рахунок залучення коштів із внутрішніх та зовнішніх джерел (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Аналіз динаміки вартості власного капіталу та окремих його складових деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])

Підприємство	Роки	Власний капітал		Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		Неоплачений капітал	
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	51623,0	н/р	15386,0	н/р	0,0	н/р
	2019	48327,3	-6,4	12894,6	-16,2	0,0	н/р
	2020	46999,7	-2,7	12372,1	-4,1	0,0	н/р
	2021	44323,7	-5,7	10501,2	-15,1	0,0	н/р
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	4058,0	н/р	-170443,0	н/р	0,0	н/р
	2019	35736,0	780,6	-137566,0	-19,3	0,0	н/р
	2020	37644,0	5,3	-135271,0	-1,7	0,0	н/р
	2021	43797,0	16,3	-127587,0	-5,7	0,0	н/р
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	-275316,0	н/р	-1131456,0	н/р	0,0	н/р
	2019	-162688,0	-40,9	-1019463,0	-9,9	0,0	н/р
	2020	-152577,0	-6,2	-1014983,0	-0,4	0,0	н/р
	2021	-86103,0	-43,6	-949025,0	-6,5	0,0	н/р
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	22634,0	н/р	15289,0	н/р	0,0	н/р
	2019	24007,0	6,1	16662,0	9,0	0,0	н/р
	2020	22465,0	-6,4	15120,0	-9,3	0,0	н/р
	2021	22585,0	0,5	15240,0	0,8	0,0	н/р
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	10509,0	н/р	263,0	н/р	0,0	н/р
	2019	10517,0	0,1	261,0	-0,8	0,0	н/р
	2020	9853,0	-6,3	-723,0	-377,0	0,0	н/р
	2021	9543,0	-3,1	-410,0	-43,3	0,0	н/р
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	10402,0	н/р	-1899,0	н/р	0,0	н/р
	2019	10483,0	0,8	-1825,0	-3,9	0,0	н/р
	2020	10666,0	1,7	-1651,0	-9,5	0,0	н/р
	2021	10593,0	-0,7	-1734,0	5,0	0,0	н/р
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	2356,0	н/р	-505,0	н/р	0,0	н/р
	2019	4494,0	90,7	-1127,0	123,2	0,0	н/р
	2020	3221,0	-28,3	-2400,0	113,0	0,0	н/р
	2021	1929,0	-40,1	-3692,0	53,8	0,0	н/р
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	2615,0	н/р	-5972,0	н/р	0,0	н/р
	2019	2615,0	0,0	-7002,0	17,2	0,0	н/р
	2020	2905,0	11,1	-7039,0	0,5	0,0	н/р
	2021	1614,0	-44,4	-8330,0	18,3	0,0	н/р
ТОВ "Олді Тревел"	2018	25947,0	н/р	-178,0	н/р	0,0	н/р
	2019	25895,0	-0,2	-267,0	50,0	0,0	н/р
	2020	23480,0	-9,3	65,0	-124,3	0,0	н/р
	2021	23422,0	-0,2	7,0	-89,2	0,0	н/р

Обмеженість джерел акумулювання капітальних ресурсів підприємств галузі знайшла закономірне відображення у майже повному припиненні інвестиційних процесів як у довгостроковій перспективі розвитку, так і навіть в короткочасному контексті діяльності (див. дод. Л, табл. Л.2-Л.3). З точки зору автора, окрім скорочення інвестиційних можливостей, контексті обмеженого доступу до внутрішніх джерел фінансування, особливу загрозу для забезпечення економічної та фінансової безпеки суб'єктів господарювання становить наявність великих обсягів непокритих збитків у структурі пасивів підприємств (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Структури пасивів деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])

Підприємство	Роки	Частка у вартості пасивів, за видами окремих пасивів, %					
		власний капітал	нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	зареєстрований капітал	додатковий капітал	резервний капітал	довгострокові зобов'язання
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	39,25	11,70	8,93	17,79	0,83	47,32
	2019	37,67	10,05	9,16	17,60	0,85	0,04
	2020	36,35	9,57	9,09	16,85	0,85	0,10
	2021	37,86	8,97	10,04	17,92	0,94	0,10
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	2,81	-117,97	69,21	1,15	0,71	91,27
	2019	23,82	-91,71	66,67	1,11	0,68	48,94
	2020	26,02	-93,49	69,11	1,15	1,80	10,24
	2021	23,00	-67,01	52,52	0,87	1,42	41,77
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	-79,34	-326,07	105,68	140,58	0,47	168,14
	2019	-48,42	-303,40	109,13	145,17	0,68	102,86
	2020	-51,33	-341,48	123,37	164,12	2,66	5,49
	2021	-28,05	-309,21	119,48	158,93	2,74	0,00
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	62,94	42,52	4,06	16,25	0,00	0,00
	2019	62,97	43,70	3,83	15,33	0,00	0,00
	2020	62,48	42,05	4,06	16,25	0,00	0,00
	2021	61,82	41,72	4,00	16,00	0,00	0,00
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	82,55	2,07	71,16	9,26	0,05	5,01
	2019	85,50	2,12	73,65	9,58	0,14	4,69
	2020	81,88	-6,01	75,29	9,80	0,22	1,97
	2021	77,75	-3,34	73,81	9,61	0,20	3,66
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	89,88	-16,41	88,74	17,50	0,05	0,00
	2019	82,78	-14,41	81,10	15,99	0,10	0,00
	2020	81,23	-12,57	78,21	15,42	0,17	0,00
	2021	84,98	-13,91	82,39	16,25	0,26	0,00

Продовження табл.2.8

Підприємство	Роки	Частка у вартості пасивів, за видами окремих пасивів, %					
		власний капітал	нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	зареєстрований капітал	додатковий капітал	резервний капітал	довгострокові зобов'язання
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	70,79	-15,17	81,67	3,13	1,17	0,00
	2019	74,15	-18,59	44,84	47,20	0,69	0,00
	2020	68,26	-50,86	57,60	60,63	0,89	0,00
	2021	44,55	-85,27	62,77	66,07	0,97	0,00
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	42,21	-96,40	42,21	118,31	0,00	0,00
	2019	46,01	-123,21	46,01	128,96	0,00	0,00
	2020	50,16	-121,55	45,16	126,56	0,00	0,00
	2021	28,19	-145,48	45,67	128,00	0,00	0,00
ТОВ "Олді Тревел"	2018	98,19	-0,67	41,12	0,06	0,00	0,00
	2019	99,32	-1,02	41,68	0,06	0,00	0,00
	2020	89,63	0,25	41,48	0,00	0,00	0,00
	2021	90,26	0,03	41,88	0,00	0,00	0,00

Обмеженість джерел фінансування розвитку підприємств ТІСГ протягом зазначеного періоду в значній мірі визначала також нестабільність показників фінансового стану даних суб'єктів господарювання, що, зокрема, знаходить відображення у значних коливаннях вартісних параметрів елементів обігових коштів, що визначають ліквідність активів (табл. 2.9; див. дод. Л, табл. Л.4).

Таблиця 2.9

Аналіз динаміки вартості окремих складових оборотних засобів деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])

Підприємство	Роки	Запаси		Гроші та їх еквіваленти		Витрати майбутніх періодів	
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	2486,0	н/р	312,0	н/р	0,0	н/р
	2019	783,4	-68,5	46,4	-85,1	6,4	н/р
	2020	1316,3	68,0	153,2	230,2	4,0	-37,5
	2021	1317,8	0,1	25,4	-83,4	2,0	-50,0
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	2057,0	н/р	655,0	н/р	131,0	н/р
	2019	2026,0	-1,5	2178,0	232,5	126,0	-3,8
	2020	1626,0	-19,7	1282,0	-41,1	36,0	-71,4
	2021	6491,0	299,2	4142,0	223,1	88,0	144,4

Продовження табл.2.9

Підприємство	Роки	Запаси		Гроші та їх еквіваленти		Витрати майбутніх періодів	
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	15155,0	н/р	2257,0	н/р	446,0	н/р
	2019	13376,0	-11,7	8799,0	289,9	489,0	9,6
	2020	11342,0	-15,2	4575,0	-48,0	332,0	-32,1
	2021	13004,0	14,7	7068,0	54,5	334,0	0,6
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	431,0	н/р	952,0	н/р	0,0	н/р
	2019	298,0	-30,9	135,0	-85,8	0,0	н/р
	2020	379,0	27,2	939,0	595,6	8,0	н/р
	2021	308,0	-18,7	394,0	-58,0	4,0	-50,0
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	1097,0	н/р	1472,0	н/р	0,0	н/р
	2019	556,0	-49,3	886,0	-39,8	0,0	н/р
	2020	1284,0	130,9	11,0	-98,8	0,0	н/р
	2021	443,0	-65,5	297,0	2600,0	0,0	н/р
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	382,0	н/р	229,0	н/р	3,0	н/р
	2019	403,0	5,5	1177,0	414,0	9,0	200,0
	2020	205,0	-49,1	1892,0	60,7	6,0	-33,3
	2021	491,0	139,5	631,0	-66,6	7,0	16,7
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	0,0	н/р	51,0	н/р	1,0	н/р
	2019	0,0	н/р	30,0	-41,2	1,0	0,0
	2020	1,0	н/р	33,0	10,0	0,0	-100,0
	2021	1,0	0,0	12,0	-63,6	0,0	н/р
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	820,0	н/р	298,0	н/р	0,0	н/р
	2019	761,0	-7,2	187,0	-37,2	0,0	н/р
	2020	746,0	-2,0	276,0	47,6	0,0	н/р
	2021	822,0	10,2	703,0	154,7	0,0	н/р
ТОВ "Олді Тревел"	2018	236,0	н/р	138,0	н/р	1,0	н/р
	2019	219,0	-7,2	32,0	-76,8	1,0	0,0
	2020	322,0	47,0	9,0	-71,9	1,0	0,0
	2021	59,0	-81,7	6,0	-33,3	0,0	-100,0

Надзвичайно високий рівень мінливості демонстрували також параметри дебіторської заборгованості підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності (табл. 2.10), що, очевидно, зумовлювалося не тільки накопиченням внутрішніх проблем фінансово-економічного ґатунку, але й поставало негативним проявом досить тривалих кризових явищ при формуванні споживчого попиту (були пов'язані як із подоланням наслідків руйнівної дії глобальної пандемії в сфері туризму, так і зі скороченням внутрішнього туризму через несприятливість макроекономічного та соціально-політичного клімату у країні в зазначений період).

Таблиця 2.10

Аналіз динаміки вартості окремих складових дебіторської заборгованості деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])

Підприємство	Роки	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом		Інша поточна дебіторська заборгованість	
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	5133,0	н/р	1707,0	н/р	35,0	н/р
	2019	2219,6	-56,8	1058,8	-38,0	860,4	2358,3
	2020	2306,7	3,9	285,0	-73,1	4880,8	467,3
	2021	1279,7	-44,5	185,1	-35,1	1126,5	-76,9
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	548,0	н/р	37,0	н/р	21,0	н/р
	2019	1145,0	108,9	2,0	-94,6	34,0	61,9
	2020	281,0	-75,5	2,0	0,0	30,0	-11,8
	2021	805,0	186,5	4558,0	у 2278 р.	64,0	113,3
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	9041,0	н/р	32,0	н/р	16,0	н/р
	2019	14646,0	62,0	32,0	0,0	9,0	-43,8
	2020	10457,0	-28,6	53,0	65,6	93,0	933,3
	2021	18478,0	76,7	32,0	-39,6	42,0	-54,8
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	6084,0	н/р	941,0	н/р	2,0	н/р
	2019	7514,0	23,5	1301,0	38,3	30,0	1400,0
	2020	7057,0	-6,1	602,0	-53,7	108,0	260,0
	2021	6197,0	-12,2	750,0	24,6	1,0	-99,1
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	7,0	н/р	21,0	н/р	3,0	н/р
	2019	13,0	85,7	5,0	-76,2	2,0	-33,3
	2020	22,0	69,2	13,0	160,0	0,0	-100,0
	2021	13,0	-40,9	8,0	-38,5	0,0	н/р
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	582,0	н/р	71,0	н/р	0,0	н/р
	2019	413,0	-29,0	89,0	25,4	0,0	н/р
	2020	346,0	-16,2	70,0	-21,3	760,0	н/р
	2021	332,0	-4,0	115,0	64,3	1120,0	47,4
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	55,0	н/р	3,0	н/р	4,0	н/р
	2019	39,0	-29,1	1,0	-66,7	4,0	0,0
	2020	82,0	110,3	0,0	-100,0	7,0	75,0
	2021	86,0	4,9	0,0	н/р	51,0	628,6
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	93,0	н/р	24,0	н/р	30,0	н/р
	2019	116,0	24,7	1,0	-95,8	6,0	-80,0
	2020	218,0	87,9	1,0	0,0	3,0	-50,0
	2021	54,0	-75,2	194,0	19300,0	9,0	200,0
ТОВ "Олді Тревел"	2018	187,0	н/р	64,0	н/р	0,0	н/р
	2019	24,0	-87,2	4,0	-93,8	3,0	н/р
	2020	21,0	-12,5	4,0	0,0	0,0	-100,0
	2021	3,0	-85,7	2,0	-50,0	0,0	н/р

Нестача ємності доступних джерел перспективного фінансування діяльності суб'єктів ТІСГ компенсувалося переважно збільшенням обсягів

поточних зобов'язань (табл. 2.11), серед яких домінували «інші» види такого роду забезпечення (див. дод. Л, табл. Л.5).

Таблиця 2.11

Аналіз динаміки вартості окремих складових зобов'язань деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])

Підприємство	Роки	Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення		Поточні зобов'язання		Зобов'язання за НО, утримуваними для продажу, та групами вибуття	
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	62229,0	н/р	17665,0	н/р	0,0	н/р
	2019	45,0	-99,9	79933,4	352,5	0,0	н/р
	2020	134,5	198,9	82170,7	2,8	0,0	н/р
	2021	118,1	-12,2	72642,7	-11,6	0,0	н/р
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	131863,0	н/р	8561,0	н/р	0,0	н/р
	2019	73407,0	-44,3	40858,0	377,3	0,0	н/р
	2020	14812,0	-79,8	92241,0	125,8	0,0	н/р
	2021	79522,0	436,9	67075,0	-27,3	0,0	н/р
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	583437,0	н/р	38875,0	н/р	0,0	н/р
	2019	345628,0	-40,8	153075,0	293,8	0,0	н/р
	2020	16309,0	-95,3	286796,0	87,4	0,0	н/р
	2021	0,0	-100,0	393026,0	37,0	0,0	н/р
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	0,0	н/р	2222,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	1784,0	-19,7	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	2490,0	39,6	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	2421,0	-2,8	0,0	н/р
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	638,0	н/р	12689,0	н/р	0,0	н/р
	2019	577,0	-9,6	13540,0	6,7	0,0	н/р
	2020	237,0	-58,9	13255,0	-2,1	0,0	н/р
	2021	449,0	89,5	13498,0	1,8	0,0	н/р
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	0,0	н/р	1171,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	2181,0	86,3	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	2465,0	13,0	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	1872,0	-24,1	0,0	н/р
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	0,0	н/р	972,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	1567,0	61,2	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	1498,0	-4,4	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	2401,0	60,3	0,0	н/р
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	0,0	н/р	2223,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	2741,0	23,3	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	2886,0	5,3	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	4112,0	42,5	0,0	н/р
ТОВ "Олді Тревел"	2018	0,0	н/р	4178,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	4478,0	7,2	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	2469,0	-44,9	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	2774,0	12,4	0,0	н/р

Інша група передумов погіршення фінансово-майнового стану підприємств ТІСГ визначалася нестабільністю генерації фінансових потоків, пов'язаних із здійсненням профільної діяльності даних суб'єктів господарювання. Так, для більшості підприємств протягом аналізованого періоду властивим був високий рівень диверсифікації доходів від операційної діяльності, а також інших доходів, надходження яких, проте, характеризувалися нестабільністю та значними коливаннями (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Аналіз динаміки окремих складових доходу деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])

Підприємство	Роки	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		Інші операційні доходи		Інші доходи	
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	27379,0	н/р	109,0	н/р	0,0	н/р
	2019	16900,2	-38,3	43,2	-60,4	1793,5	н/р
	2020	20378,4	20,6	4656,3	10678,5	1726,2	-3,8
	2021	10364,3	-49,1	10960,3	135,4	1700,1	-1,5
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	79951,0	н/р	8345,0	н/р	7,0	н/р
	2019	74299,0	-7,1	37925,0	354,5	15,0	114,3
	2020	23480,0	-68,4	18432,0	-51,4	0,0	-100,0
	2021	54486,0	132,1	606,0	-96,7	0,0	н/р
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	274274,0	н/р	142340,0	н/р	602,0	н/р
	2019	304782,0	11,1	42297,0	-70,3	14888,0	2373,1
	2020	119912,0	-60,7	16844,0	-60,2	177,0	-98,8
	2021	248828,0	107,5	60389,0	258,5	659,0	272,3
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	8481,0	н/р	0,0	н/р	5756,0	н/р
	2019	20338,0	139,8	6,0	н/р	0,0	-100,0
	2020	20346,0	0,0	0,0	-100,0	7,0	н/р
	2021	21551,0	5,9	0,0	н/р	2,0	-71,4
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	18575,0	н/р	283,0	н/р	0,0	н/р
	2019	22546,0	21,4	2656,0	838,5	0,0	н/р
	2020	1546,0	-93,1	1406,0	-47,1	0,0	н/р
	2021	21743,0	1306,4	769,0	-45,3	0,0	н/р
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	9034,0	н/р	3301,0	н/р	0,0	н/р
	2019	9044,0	0,1	3541,0	7,3	0,0	н/р
	2020	5645,0	-37,6	3193,0	-9,8	1969,0	н/р
	2021	7445,0	31,9	3200,0	0,2	0,0	-100,0

Продовження табл.2.12

Підприємство	Роки	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		Інші операційні доходи		Інші доходи	
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	1523,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2019	689,0	-54,8	0,0	н/р	0,0	н/р
	2020	10,0	-98,5	2454,0	н/р	0,0	н/р
	2021	38,0	280,0	946,0	-61,5	0,0	н/р
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	11187,0	н/р	4,0	н/р	0,0	н/р
	2019	12745,0	13,9	4,0	0,0	0,0	н/р
	2020	7505,0	-41,1	1,0	-75,0	0,0	н/р
	2021	12985,0	73,0	4,0	300,0	0,0	н/р
ТОВ "Олді Тревел"	2018	3834,0	н/р	535,0	н/р	25,0	н/р
	2019	2695,0	-29,7	1523,0	184,7	0,0	-100,0
	2020	3288,0	22,0	1061,0	-30,3	1677,0	н/р
	2021	1919,0	-41,6	1736,0	63,6	0,0	-100,0

Значна волатильність обсягів операційної активності зокрема та доходів підприємств у цілому цілком логічно визначали нестабільність здійснення внутрішньогосподарських процесів, спрямованих на створення доданої вартості, що знаходило відбиття у помітних коливаннях собівартості реалізації, решти операційних та інших витрат діяльності (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Аналіз динаміки окремих складових витрат деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])

Підприємство	Роки	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)		Інші операційні витрати		Інші витрати	
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	31598,0	н/р	191,0	н/р	0,0	н/р
	2019	15551,1	-50,8	5676,1	2871,8	0,0	н/р
	2020	21177,3	36,2	7090,5	24,9	0,0	н/р
	2021	17875,4	-15,6	7123,1	0,5	0,0	н/р
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	40368,0	н/р	166,0	н/р	33,0	н/р
	2019	42476,0	5,2	268,0	61,4	0,0	-100,0
	2020	22810,0	-46,3	243,0	-9,3	2,0	н/р
	2021	35328,0	54,9	56,0	-77,0	7,0	250,0

Продовження табл. 2.13

Підприємство	Роки	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)		Інші операційні витрати		Інші витрати	
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	161939,0	н/р	8517,0	н/р	116,0	н/р
	2019	167325,0	3,3	12980,0	52,4	10121,0	8625,0
	2020	100806,0	-39,8	7246,0	-44,2	65,0	-99,4
	2021	137460,0	36,4	4150,0	-42,7	119,0	83,1
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	10814,0	н/р	128,0	н/р	57,0	н/р
	2019	14357,0	32,8	185,0	44,5	245,0	329,8
	2020	14688,0	2,3	192,0	3,8	33,0	-86,5
	2021	17666,0	20,3	198,0	3,1	111,0	236,4
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	15329,0	н/р	393,0	н/р	0,0	н/р
	2019	19096,0	24,6	2550,0	548,9	0,0	н/р
	2020	2295,0	-88,0	132,0	-94,8	0,0	н/р
	2021	18701,0	714,9	381,0	188,6	0,0	н/р
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	7680,0	н/р	2786,0	н/р	0,0	н/р
	2019	7443,0	-3,1	2969,0	6,6	0,0	н/р
	2020	6436,0	-13,5	2500,0	-15,8	156,0	н/р
	2021	6025,0	-6,4	2382,0	-4,7	0,0	-100,0
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	1050,0	н/р	460,0	н/р	0,0	н/р
	2019	1113,0	6,0	487,0	5,9	0,0	н/р
	2020	1151,0	3,4	2041,0	319,1	0,0	н/р
	2021	1040,0	-9,6	487,0	-76,1	0,0	н/р
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	7172,0	н/р	100,0	н/р	41,0	н/р
	2019	8930,0	24,5	101,0	1,0	0,0	-100,0
	2020	5752,0	-35,6	25,0	-75,2	0,0	н/р
	2021	8186,0	42,3	80,0	220,0	0,0	н/р
ТОВ "Олді Тревел"	2018	3809,0	н/р	196,0	н/р	0,0	н/р
	2019	2978,0	-21,8	434,0	121,4	0,0	н/р
	2020	3009,0	1,0	606,0	39,6	1651,0	н/р
	2021	2239,0	-25,6	685,0	13,0	0,0	-100,0

Саме сукупний негативний вплив зазначених тенденцій, головними причинами поширення яких протягом тривалого часу, з точки зору автора, стали стагнація споживчого попиту та обмеженість внутрішніх можливостей виробників щодо створення й надання потенційним клієнтам конкурентоспроможного туристичного продукту, визначив передумови для утворення до 2018 р. великих обсягів непокритих збитків підприємств ТІСГ, а також (для багатьох суб'єктів господарювання) і подальшого здійснення збиткової діяльності у наступні роки (табл. 2.14).

**Аналіз динаміки фінансових результатів діяльності деяких підприємств
туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр.**

(розраховано за [293, 366, 368])

Під-приємство	Роки	Доходи		Витрати		Фінансовий результат до оподаткування		Чистий прибуток (збиток)	
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	27488,0	н/р	31789,0	н/р	-4301,0	н/р	-4301,0	н/р
	2019	18736,9	-31,8	21227,2	-33,2	-2490,3	-42,1	-2490,3	-42,1
	2020	26760,9	42,8	28267,8	33,2	1506,9	-160,5	-1506,9	-39,5
	2021	23024,7	-14,0	24998,5	-11,6	1973,8	31,0	-1973,8	31,0
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	65945,0	н/р	56417,0	н/р	9528,0	н/р	9784,0	н/р
	2019	89209,0	35,3	57786,0	2,4	31423,0	229,8	31678,0	223,8
	2020	33617,0	-62,3	31817,0	-44,9	1800,0	-94,3	1908,0	-94,0
	2021	52890,0	57,3	47026,0	47,8	5864,0	225,8	6153,0	222,5
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	320985,0	н/р	208357,0	н/р	112628,0	н/р	112628,0	н/р
	2019	240478,0	-25,1	227770,0	9,3	12708,0	-88,7	12708,0	-88,7
	2020	135349,0	-43,7	125041,0	-45,1	10308,0	-18,9	10308,0	-18,9
	2021	243509,0	79,9	177035,0	41,6	66474,0	544,9	66474,0	544,9
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	14230,0	н/р	14067,0	н/р	170,0	н/р	49,0	н/р
	2019	20345,0	43,0	18932,0	34,6	1413,0	731,2	1373,0	2702,0
	2020	20348,0	0,0	17945,0	-5,2	2403,0	70,1	1981,0	44,3
	2021	21558,0	5,9	21000,0	17,0	558,0	-76,8	120,0	-93,9
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	18858,0	н/р	18616,0	н/р	242,0	н/р	199,0	н/р
	2019	25012,0	32,6	24947,0	34,0	255,0	5,4	209,0	5,0
	2020	2959,0	-88,2	3791,0	-84,8	-832,0	-426,3	-832,0	-498,1
	2021	22512,0	660,8	22103,0	483,0	409,0	-149,2	336,0	-140,4
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	12335,0	н/р	12157,0	н/р	178,0	н/р	146,0	н/р
	2019	12585,0	2,0	12366,0	1,7	219,0	23,0	180,0	23,3
	2020	10887,0	-13,5	10625,0	-14,1	232,0	5,9	197,0	9,4
	2021	10596,0	-2,7	10576,0	-0,5	20,0	-91,4	16,0	-91,9
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	2563,0	н/р	2509,0	н/р	54,0	н/р	51,0	н/р
	2019	1837,0	-28,3	2418,0	-3,6	-581,0	-1175,9	-582,0	-1241,2
	2020	2493,0	35,7	3670,0	51,8	-1177,0	102,6	-1177,0	102,2
	2021	956,0	-61,7	2248,0	-38,7	-1292,0	9,8	-1292,0	9,8
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	11150,0	н/р	11348,0	н/р	-198,0	н/р	-234,0	н/р
	2019	12749,0	14,3	13779,0	21,4	-1030,0	420,2	-1030,0	340,2
	2020	7506,0	-41,1	8797,0	-36,2	-1291,0	25,3	-1291,0	25,3
	2021	12989,0	73,0	13026,0	48,1	-37,0	-97,1	-37,0	-97,1
ТОВ "Олді Тревел"	2018	4396,0	н/р	4721,0	н/р	-325,0	н/р	-353,0	н/р
	2019	4219,0	-4,0	4270,0	-9,6	-51,0	-84,3	-51,0	-85,6
	2020	4375,0	3,7	4368,0	2,3	7,0	-113,7	7,0	-113,7
	2021	3655,0	-16,5	3590,0	-17,8	65,0	828,6	65,0	828,6

Узагальнення динаміки фінансових результатів діяльності суб'єктів ТІСГ дозволяє представити комплексну характеристику фінансового стану підприємств за напрямками: оцінка майнового стану (табл. 2.15); оцінка платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості (табл. 2.16); оцінка рентабельності та ділової активності (табл. 2.17).

Таблиця 2.15

**Динаміка показників оцінки майнового стану деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр.
(розраховано за [293, 366, 368])**

Підприємство	Роки	Коефіцієнт частки основних засобів у НО ¹	Коефіцієнт зношеності основних засобів	Коефіцієнт оновлення необоротних активів	Коефіцієнт оновлення основних засобів	Зношеність нематеріальних активів
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	0,9724	0,3844	0,0881	0,0018	0,4353
	2019	0,9888	0,4439	0,0116	0,1387	0,4903
	2020	0,9886	0,4756	0,0000	0,0290	0,5565
	2021	0,9750	0,5128	0,0000	0,0000	0,6546
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	0,9944	0,3455	0,0034	0,0024	0,7134
	2019	0,9956	0,3522	0,0312	0,0432	0,7731
	2020	0,9866	0,3698	0,0000	0,0015	0,8340
	2021	0,9851	0,3704	0,0552	0,0547	0,8213
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	0,9355	0,7467	0,0180	0,0037	0,8985
	2019	0,9319	0,7667	0,0000	0,0017	0,9214
	2020	0,9450	0,7862	0,0000	0,0000	0,9604
	2021	0,9590	0,7902	0,0000	0,0201	0,9502
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	0,7935	0,4542	0,0256	0,0000	0,0000
	2019	0,7736	0,4935	0,0000	0,0160	0,0000
	2020	0,7887	0,4025	0,0000	0,0000	0,0000
	2021	0,8101	0,4194	0,0741	0,1354	0,0000
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	1,0000	0,4564	0,0523	0,0191	0,0000
	2019	1,0000	0,4918	0,0000	0,0456	0,0000
	2020	1,0000	0,4847	0,0294	0,0152	0,0000
	2021	1,0000	0,4999	0,0724	0,1051	0,0000
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	1,0000	0,5181	0,0726	0,0239	0,0000
	2019	1,0000	0,5243	0,0116	0,0247	0,0000
	2020	1,0000	0,5273	0,0000	0,0000	0,0000
	2021	1,0000	0,5308	0,0000	0,0000	0,0000
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	1,0000	0,2646	0,0353	0,0057	0,0000
	2019	1,0000	0,3888	0,8796	0,9751	0,0000
	2020	1,0000	0,4323	0,0000	0,0000	0,0000
	2021	1,0000	0,4544	0,0000	0,0000	0,0000
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	0,9983	0,6858	0,0942	0,0036	0,5556
	2019	0,9957	0,7097	0,0000	0,0049	0,3871
	2020	0,9959	0,7282	0,0000	0,0099	0,4688
	2021	0,9963	0,7528	0,0000	0,0005	0,5625

Продовження табл. 2.15

Підприємство	Роки	Коефіцієнт частки основних засобів у НО ¹	Коефіцієнт зношеності основних засобів	Коефіцієнт оновлення необоротних активів	Коефіцієнт оновлення основних засобів	Зношеність нематеріальних активів
ТОВ "Олді Тревел"	2018	1,0782	0,2595	0,0157	0,0426	0,0000
	2019	1,0126	0,2769	0,0000	0,0000	0,0000
	2020	0,9992	0,2819	0,0000	0,0000	0,0000
	2021	1,0000	0,2830	0,0026	0,0049	0,0000

Прим.: ¹ – для зручності подальших розрахунків, алгоритм проведення яких буде описаний нижче (у п. 2.3), розмірність показників тут і далі подана в частках одиниці.

Таблиця 2.16

Динаміка показників оцінки платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])

Підприємство	Роки	Коефіцієнт абсолютної платоспроможності	Коефіцієнт поточної платоспроможності	Коефіцієнт швидкої ліквідності	Коефіцієнт фінансової автономії	Коефіцієнт фінансової стійкості
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	0,0177	0,5597	0,4190	0,3925	0,8657
	2019	0,0006	0,0659	0,0561	0,3767	0,3770
	2020	0,0019	0,1204	0,1044	0,3635	0,3645
	2021	0,0003	0,0639	0,0458	0,3786	0,3796
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	0,2167	0,7016	0,4613	0,0281	0,9407
	2019	0,0827	0,1762	0,1266	0,2382	0,7276
	2020	0,0142	0,0465	0,0288	0,2602	0,3625
	2021	0,0970	0,0629	-0,0338	0,2300	0,6477
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	0,0581	0,7621	0,3723	-0,7934	0,8880
	2019	0,0575	0,2752	0,1878	-0,4842	0,5444
	2020	0,0160	0,1106	0,0711	-0,5133	-0,4585
	2021	0,0180	0,1146	0,0815	-0,2805	-0,2805
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	0,4284	3,4383	3,2444	0,6294	0,6294
	2019	0,0757	6,0179	5,8509	0,6297	0,6297
	2020	0,3771	3,8960	3,7438	0,6248	0,6248
	2021	0,1627	3,4411	3,3139	0,6182	0,6182
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	0,1160	0,1737	0,0872	0,8255	0,8756
	2019	0,0654	0,1484	0,1074	0,8550	0,9019
	2020	0,0008	0,0689	-0,0280	0,8188	0,8385
	2021	0,0220	0,0325	-0,0003	0,7775	0,8141
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	0,1956	1,2997	0,9735	0,8988	0,8988
	2019	0,5397	1,1444	0,9597	0,8278	0,8278
	2020	0,7675	1,3533	1,2702	0,8123	0,8123
	2021	0,3371	1,4706	1,2083	0,8498	0,8498
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	0,0525	0,2274	0,2274	0,7079	0,7079
	2019	0,0191	0,1410	0,1410	0,7415	0,7415
	2020	0,0220	0,2443	0,2437	0,6826	0,6826
	2021	0,0050	0,0608	0,0604	0,4455	0,4455

Продовження табл. 2.16

Підприємство	Роки	Коефіцієнт абсолютної платоспроможності	Коефіцієнт поточної платоспроможності	Коефіцієнт швидкої ліквідності	Коефіцієнт фінансової автономії	Коефіцієнт фінансової стійкості
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	0,1341	0,6559	0,2870	0,4221	0,4221
	2019	0,0682	0,4644	0,1868	0,4601	0,4601
	2020	0,0956	0,5624	0,3039	0,5016	0,5016
	2021	0,1710	0,4703	0,2704	0,2819	0,2819
ТОВ "Олді Тревел"	2018	0,0330	0,1740	0,1175	0,9819	0,9819
	2019	0,0071	0,0831	0,0342	0,9932	0,9932
	2020	0,0036	0,1669	0,0365	0,8963	0,8963
	2021	0,0022	0,0357	0,0144	0,9026	0,9026

Таблиця 2.17

Динаміка показників оцінки рентабельності та ділової активності деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])

Підприємство	Роки	Коефіцієнт рентабельності активів	Коефіцієнт рентабельності операцій	Коефіцієнт рентабельності основних засобів	Коефіцієнт фондовіддачі	Коефіцієнт стійкості економічного зростання
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	-0,0327	-0,1361	-0,0364	0,2315	-0,0833
	2019	-0,0194	-0,1601	-0,0205	0,1389	-0,0515
	2020	0,0117	0,0712	0,0128	0,1726	0,0321
	2021	0,0169	0,1104	0,0180	0,0945	0,0445
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	0,0659	0,2360	0,0692	0,5806	2,3480
	2019	0,2095	0,7398	0,2210	0,5226	0,8793
	2020	0,0124	0,0789	0,0130	0,1695	0,0478
	2021	0,0308	0,1660	0,0402	0,3733	0,1339
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	0,3246	0,6955	0,3794	0,9238	-0,4091
	2019	0,0378	0,0759	0,0464	1,1128	-0,0781
	2020	0,0347	0,1023	0,0411	0,4779	-0,0676
	2021	0,2166	0,4836	0,2647	0,9908	-0,7720
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	0,0047	0,0157	0,0076	0,3774	0,0075
	2019	0,0371	0,0984	0,0667	0,9600	0,0589
	2020	0,0668	0,1636	0,1160	0,9825	0,1070
	2021	0,0153	0,0316	0,0244	0,9433	0,0247
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	0,0190	0,0158	0,0230	1,7645	0,0230
	2019	0,0207	0,0134	0,0248	2,1908	0,0242
	2020	-0,0691	-0,3625	-0,0785	0,1459	-0,0844
	2021	0,0333	0,0219	0,0360	1,9138	0,0429
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	0,0154	0,0232	0,0177	0,8988	0,0171
	2019	0,0173	0,0294	0,0215	0,8895	0,0209
	2020	0,0177	0,0360	0,0237	0,5763	0,0218
	2021	0,0016	0,0033	0,0021	0,7666	0,0019
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	0,0162	0,0514	0,0174	0,4902	0,0229
	2019	-0,0959	-0,5220	-0,0995	0,1180	-0,1293
	2020	-0,2494	-1,0226	-0,2704	0,0023	-0,3654
	2021	-0,2984	-1,2423	-0,3088	0,0091	-0,6698

Продовження табл. 2.17

Підприємство	Роки	Коефіцієнт рентабельності активів	Коефіцієнт рентабельності операцій	Коефіцієнт рентабельності основних засобів	Коефіцієнт фондо-віддачі	Коефіцієнт стійкості економічного зростання
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	-0,0320	-0,0276	-0,0419	2,3656	-0,0757
	2019	-0,1812	-0,1153	-0,2346	2,9025	-0,3939
	2020	-0,2229	-0,2244	-0,3110	1,8080	-0,4444
	2021	-0,0065	-0,0045	-0,0098	3,4370	-0,0229
ТОВ "Олді Тревел"	2018	-0,0123	-0,0853	-0,0116	0,1364	-0,0125
	2019	-0,0020	-0,0171	-0,0019	0,1025	-0,0020
	2020	0,0003	0,0023	0,0003	0,1276	0,0003
	2021	0,0025	0,0290	0,0025	0,0742	0,0028

В подальшому в рамках даного дослідження сформована таким чином система показників оцінки фінансового стану підприємств (цілком можливим є доповнення або коригування відповідно до галузевої специфіки здійснення бізнесової активності) буде використана як елемент оцінювання фінансового потенціалу суб'єкту туристичної індустрії та сфери гостинності.

Таким чином, слід наголосити на наявності тісного зв'язку та взаємообумовленості процесів стратегічного фінансового аналізу та формування стратегії розвитку фінансового потенціалу підприємства. Так, по-перше, аналіз фінансового стану в перспективному контексті має бути загальною основою для побудови механізму стратегічного фінансового управління, що має забезпечувати (окрім оцінки суто фінансових чинників та прогнозування тенденцій розвитку фінансово-господарської діяльності) можливості щодо моделювання ймовірних економічних ситуацій, в ході яких будуть реалізовуватися фінансові плани, а також виявляти необхідність здійснення належних адаптивних змін на підприємстві. Визначення необхідності змін вимагає не тільки сформованості відповідних компетенцій щодо готовності реагувати на виявлення ключових тенденцій, що виникають через дію вже відомих факторів у даній галузі, але й певного кола здатностей та спроможностей, що дозволяють на основі урахування комбінацій відомих і прихованих величин приводити підприємство у готовність до дій у непередбачуваних обставинах, знаходити можливості для підвищення її

конкурентоспроможності тощо.

По-друге, систему стратегічної оцінки фінансового стану варто розглядати в набагато більш широкому контексті, ніж просто проведення комплексу аналітичних заходів. Стратегічний фінансовий аналіз являє собою цілісну сукупність облікових операцій, аналізу, діагностики одержаних результатів і прогнозування на перспективу, при чому дієвість та ефективність застосування цієї системи вирішальною мірою залежить від ступеня погодженості та взаємозалежності описаних її елементів. Складність, повнота та інші параметри стратегічної оцінки фінансового стану, у силу дії закону необхідної розмаїтості системи управління, повинні обов'язково відповідати аналогічним характеристикам факторів формування фінансово-економічного стану та результатів діяльності підприємства. У зворотному випадку, будь-яка фінансова стратегія, побудована на висновках зі стратегічного аналізу, не буде відповідати реальним потребам і вимогам майбутніх господарських ситуацій.

По-третє, результати стратегічної оцінки фінансового стану можуть вважатися достовірними і повними лише в тому випадку, коли в достатній мірі буде сформовано належний обсяг аналітичної бази для відбиття повноти передбачуваних альтернатив розвитку господарських ситуацій, а також буде зроблені відбір і класифікація видів і груп фінансово-економічних показників. Особливе значення при створенні такого роду інформаційного забезпечення здобуває не тільки точне й повне визначення складу факторів формування фінансово-економічного стану підприємства (відповідних властивостям цих факторів показників оцінки), але й виявлення характеру й інтенсивності взаємного впливу (прямого і опосередкованого) даних факторів один на одного, а також – на фінансово-економічний стан підприємства при реалізації обраного варіанту фінансової стратегії. При розробці системи показників стратегічної фінансової оцінки необхідно враховувати також можливе різноманіття цілей діяльності підприємства, які не слід повністю (принаймні, у коротко- і середньостроковій перспективі) ототожнювати тільки з досягненням стійкого фінансово-економічного стану, оскільки при

формуванні фінансової стратегії цілком можливим виглядає, зокрема, виникнення досить суттєвих варіацій впливу факторів формування та використання фінансового потенціалу, розмаїття яких буде відповідати широкому спектру стратегічних цілей підприємства.

По-третє, при розбудові системи стратегічного фінансового планування і при проведенні стратегічного аналізу на підприємстві слід враховувати, що дана система має виступати гнучким інструментом для виявлення негативних або позитивних тенденцій розвитку підприємства. Крім того, зазначена система, в свою чергу, повинна бути здатною щодо формування належного інформаційного забезпечення процесів прийняття стратегічних і поточних управлінських рішень (не тільки фінансового характеру) на різних рівнях управлінської ієрархії та відповідно до вимог відповідних осіб, що приймають такі рішення. Потреби в інформаційному забезпеченні прийняття управлінських рішень на різних рівнях ієрархії (а, отже, й структура системи стратегічного фінансового аналізу, а також склад та зміст вимог до повноти, оперативності, достовірності інформації, отриманої при проведенні аналітичних процедур) визначаються характером прийнятих відповідними особами (на відповідних рівнях ієрархії) рішень.

По-четверте, характерна ознака процедур стратегічної оцінки фінансового стану полягає в необхідності комплексного охоплення всіх релевантних (для цілей формування фінансового потенціалу) сфер діяльності підприємства з урахуванням впливу факторів внутрішнього середовища та зовнішнього оточення, з метою вироблення оптимальних варіантів оперативних, тактичних і стратегічних управлінських рішень. При цьому необхідно враховувати ситуаційний і періодичний характер впливу окремих факторів (насамперед, умов маркетингово-збутової та інноваційно-інвестиційної діяльності, змісту та кон'юнктури відносин між власниками-акціонерами підприємства й т.д.). Необхідність ситуаційного підходу до виявлення та визначення характеру впливу на фінансово-економічний стан зазначених факторів додатково визначається розмаїттям цілей, які

підприємство переслідує, і опосередкованим впливом ступеня досягнення цих цілей (виконання поставлених завдань) на зміну фінансово-економічного стану в довгостроковій перспективі, що неодмінно буде відбиватися на процедурах вибору фінансової стратегії.

По-п'яте, проведення стратегічної оцінки фінансового стану в цілому має бути зорієнтоване на постійне (безперервне) відстеження економічної інформації, з метою виявлення як негативного впливу окремих факторів формування фінансового потенціалу, так і позитивних впливів, подальше зіставлення яких може привести до розширення кола доступних альтернатив вибору варіантів прийняття управлінських рішень в межах обґрунтування положень фінансової стратегії підприємства. Додатковою вимогою до результатів здійснення стратегічного фінансового аналізу є також необхідність виявлення складу базових і ситуаційних інструментів впливу на стан факторів формування фінансового потенціалу, а надалі - сприяння формуванню на основі цих інструментів більш складних механізмів (насамперед – мотиваційних) забезпечення стійкості фінансово-економічного стану й підвищення фінансових результатів діяльності в ході реалізації обраної фінансової стратегії підприємства.

По-шосте, проведення стратегічного фінансового аналізу має враховувати наявність певної циклічності появи нестандартних ситуацій, з метою їхньої класифікації з урахуванням на перспективу реалізації обраної фінансової стратегії. Забезпечення даної здатності здійснюється на основі точного виявлення характеру й інтенсивності зв'язків факторів формування фінансового потенціалу (явних і схованих залежностей), а також визначення релевантних інтервалів зміни стану даних факторів, у межах яких діють однорідні закономірності факторного впливу на фінансово-економічний стан підприємства. При цьому самі по собі зазначені закономірності (їх кількісна або якісна характеристика) також повинні бути об'єктом вивчення й спостереження при реалізації обраної фінансової стратегії.

2.3. Методичний підхід щодо оцінки фінансового потенціалу підприємства

Проведення аналітичної роботи в напрямках оцінки фінансового стану, поглибленого розгляду різних аспектів формування економічних результатів роботи підприємства дозволяє зробити ґрунтовні та змістовні висновки відносно потреб та вимог щодо фінансування діяльності суб'єкту господарювання. Проте для розширеного вивчення передумов належного ресурсного забезпечення функціонування та розвитку (в контексті формування та використання фінансового потенціалу для реалізації перспектив зміцнення стратегічних позицій підприємства) цілком логічною здається доцільність вивчення можливостей для удосконалення наявних методичних підходів та положень, інструментальної бази аналітичної роботи з огляду на характерні особливості та специфічні відмінності ФПП як об'єкту такого дослідження.

Так, Самородов Б. та ін. [209, с.299] наголошують на тому, що для більшості сучасних підходів щодо оцінювання фінансового потенціалу притаманною є певна однобічність аналітичного спрямування (на внутрішній або зовнішній контур управління) у поєднанні із чітко вираженою тенденцією відносно звуження цільової орієнтації або до виключно об'єктного (параметри фінансового стану), або до переважно суб'єктного (визначені різними стейкхолдерами пріоритети реалізації фінансових можливостей суб'єкту господарювання) розуміння. В останньому випадку, як відзначає Белінська О. [19, с.268-272], поєднання методично різного (орієнтовано на розв'язання суттєво розбіжних за цільовими вимогами аналітичних завдань) інструментарію оцінки фінансового потенціалу (може складатися із комплексу динамічних і статичних, когнітивних та формалізованих, екстраполяційних та перспективних, а також іншого роду моделей та прийомів) може призводити до виникнення значних розбіжностей (навіть повної невідповідності) між очікуваннями зацікавлених осіб та отриманими результатами виконання

аналітичних процедур. В свою чергу, перспективи подолання такого роду труднощів, зокрема, Ареф'єв С. та Ничипорук М. [9, с.131-134] бачать у необхідності зосередження аналітичної уваги щодо оцінювання фінансового потенціалу на вивченні складу та на узагальненні функціональних властивостей внутрішніх зв'язків між елементами ФПП, що розглядається при цьому як слабо структурована система. Такий підхід підтримує також і Корнійчук Г. [142, с.26-29], що підкреслює специфічний характер виявлення індивідуальних особливостей складових фінансового потенціалу на різних рівнях ієрархії фінансового управління, що, в свою чергу, обов'язково має знаходити належне відображення у структурній побудові та змістовному наповненні відповідного комплексу аналітичних процедур оцінювання ФПП.

Крім того, зокрема, Саух І. [258, с.300] звертає увагу на необхідність обов'язкового урахування впливу часових факторів в контексті оцінювання фінансового потенціалу. З точки зору Саух І. [258, с.300], саме в даному аспекті полягає основна відмінність між, з одного боку, традиційними підходами щодо аналізу фінансового стану суб'єкту господарювання (визначається переважно ретроспективною спрямованістю), та, з іншого боку, із оцінкою ФПП (відрізняється особливим характером вимог щодо підтримки перспективної аналітичної орієнтації). При цьому Самородов Б. та ін. [258, с.299] підкреслюють, що ретроспективний характер традиційних положень щодо фінансового аналізу цілком здатен суттєво обмежувати (або навіть нівелювати) визначення зворотних зв'язків, що відграють особливе значення в рамках функціонування управлінської системи формування фінансового потенціалу підприємства.

Цал-Цалко Ю. [306, с.427] вказує, що із ускладненням структурної побудови та із збільшенням розмаїття релевантних параметрів функціонування певної економічної системи (так, як це, з точки зору автора даної роботи, в певній мір є притаманним контексту переходу від аналізу фінансового стану до оцінки фінансового потенціалу підприємства) відбувається актуалізація вимог щодо згортання зростаючої кількості

значущих аналітичних показників до невеликого кола узагальнюючих (інтегральних) коефіцієнтів. Так, Маринич І. та Дзіковський І. [194, с.105], з огляду на розмаїття значущих аспектів виявлення властивостей фінансового потенціалу, доводять необхідність розширеного використання комбінованих аналітично-діагностичних методів узагальнення параметрів ФПП (в напрямку поєднання ретроспективних та перспективних оцінок, урахування впливу факторів зовнішнього оточення та внутрішнього середовища і т. і.).

Отже, стратегічна спрямованість здійснення процедур оцінювання ФПП логічно визначає необхідність забезпечення при цьому високого рівня узагальнення (при обов'язковому дотриманні вимог щодо повноти, достовірності, актуальності та інших параметрів інформаційної бази дослідження). З іншого боку, наприклад, Левченко Н. [167, с.115-117] пропонує долати методичні труднощі, обумовлені надмірним розмаїттям предметної сфери оцінки фінансового потенціалу, через відбір (з усієї сукупності характеристик фінансового забезпечення функціонування та розвитку підприємства) тільки окремих ключових показників (індикаторів), що визначають орієнтири та пріоритети змін ФПП. З іншого боку, як доводить Мельник О. [193, с.47-50] навіть подібне обмеження складу релевантних показників все ж таки не дозволяє в достатній мірі досягти доречного і необхідного звуження інформаційної бази оцінювання, яка має при цьому включати групи індикаторів, що характеризують широке коло параметрів фінансово-господарської діяльності (фінансову результативність, платоспроможність, кредитне забезпечення, інвестиційне забезпечення, облігаційне забезпечення, резервне забезпечення, фінансову безпеку, балансову та ринкову вартість підприємства, сукупну акціонерну доходність та інвестиційну віддачу, виявлення загрози банкрутства тощо). З іншого боку, спроби спрощення структурної побудови та скорочення кола показників розгалуженої системи показників в напрямку виокремлення тільки обмеженого набору індикаторів (як пропонують здійснювати, наприклад, Бондар О. та ін. [35, с.164-165] в напрямках оцінки ефективності використання

фінансів у поєднанні із розглядом стратегічних перспектив розвитку) здатні негативно позначатися на змістовному аспекті формування результатів аналітичної роботи.

Слід також відзначити, що реалізація підходу, заснованого переважно на застосуванні індикаторів, може призводити й до невиправданого звуження як використовуюваного в дослідницьких цілях теоретичного базису ідентифікації сутності фінансового потенціалу, так і до необґрунтованого методичного спрощення відповідного аналітичного інструментарію. Так, наприклад, Ліснічук О. та Виноградова Є. [173, с.111-114], Мірошніченко В. та ін. [198, с.24], Скриньковський Р. [269, с.111-114] наполягають на доцільності розгляду фінансового потенціалу перш за все в контексті (з урахуванням пріоритетного значення відповідних показників) оцінки ймовірності банкрутства (досягнення стану неплатоспроможності суб'єкту господарювання). Такий підхід, з точки зору автора, також не може вважатися справедливим, оскільки, по-перше, не відповідає доведеному у п.1.1. даної дисертації набагато більш розширеному тлумаченню сутності ФПП, і, по-друге, враховує перш за все наявність тільки граничних лімітів (обмежень) щодо формування фінансової бази розвитку підприємства, у значній мірі ігноруючи потреби забезпечення перспективної орієнтації відповідних фінансових можливостей власне на вирішення завдань розвитку.

В свою чергу, Головкова Л. [70, с.37-42] переконливо доводить, що для сучасних підходів щодо оцінювання потенціалу підприємства в цілому притаманним є виявлення низки складних проблем методологічного (необхідність урахування динамічного характеру розвитку), теоретичного (складність ідентифікації природи потенціалу та сутності його складових), кваліметричного та метричного (поєднання якісного та кількісного аспекту оцінювання, узгодження шкал вимірювання показників), організаційного (труднощі інтеграції аналітичних процедур в загальний контур управління) походження. З точки ж зору автора даної дисертаційної роботи, приведений докладний перелік фундаментальних утруднень, які знаходять прояв при

проведенні оцінювання ФПП, слід обов'язково доповнити також проблематикою забезпечення адекватності, достовірності та актуальності використовуваної для аналітичних цілей вихідної інформації. При цьому складність потреб у створенні належної інформаційної бази дослідження визначається як описаним вище переважно ретроспективним підходом до визначення фінансового стану підприємства, так і очевидними труднощами суб'єктивними характеру, що виникають внаслідок суперечливості підходів стейкхолдерів щодо встановлення цільових орієнтирів оцінки.

Складність та неоднозначність вимог щодо вибору засобів вирішення аналітичного завдання оцінки фінансового потенціалу підприємства закономірно обумовила виникнення низки підходів щодо розробки методичного та інструментального забезпечення даного процесу (табл. 2.18). Відмінності між положеннями наведених підходів в цілому характеризують розкид позицій дослідників щодо обґрунтування напрямків, встановлення цільових настанов та виявлення складових оцінювання та ін.

Не менш значущі особливості проведення аналітичної роботи, з точки зору багатьох дослідників питань формування фінансового потенціалу, є властивими при розгляді галузевих відмінностей фінансового забезпечення функціонування та розвитку підприємств різних галузей економіки (зокрема, і туристичної індустрії та сфери гостинності). Так, Саух І. [258, с.300] пов'язує специфічний характер оцінювання фінансового потенціалу туристичних підприємств із своєрідністю здійснення виробничого процесу створення й надання туристичного продукту та із неоднозначністю умов формування споживчого попиту, а також із особливостями фінансового забезпечення даного виду економічної активності в цілому. Крім того, наприклад, Нашкерська М. [209, с.170-173] додатково акцентує увагу на тому, що високий ступень залежності туристичного бізнесу від мінливої ринкової кон'юнктури додатково визначає доцільність обов'язкового введення елементів стороннього (зовнішнього, тобто – з позицій стейкхолдерів-аутсайдерів

**Характеристика методичних підходів щодо оцінки фінансового потенціалу підприємства
(авторське узагальнення за літературними джерелами, наведеними у таблиці)**

Методичний підхід	Зміст підходу	Теоретичний базис	Складові оцінювання	Характеристика підходу		Автор, літ. джерело
				переваги	обмеження	
Модель Дюпона (трифакторна)	Порівняння операційної ефективності підприємств за моделлю рентабельності власного капіталу	Ресурсний підхід	Виробнича ефективність, ефективність використання активів, фінансовий леверідж	Зрозумілість, компаративна спрямованість, орієнтація на цілі власників	Високі вимоги щодо достовірності вихідної інформації	Гропеллі А, Нікбахт Е. [346, с.444-445]
Модифікована модель Дюпона	Експертне оцінювання (метод аналізу ієрархій) переваг бізнесу, доповнених оцінкою фінансового стану та економічного зростання	Ресурсний підхід. Перспективний підхід.	Переваги бізнесу (фінансовий стан та ділова активність), складові факторних моделей Дюпона	Комплексність підходу, перспективний характер результатів оцінки	Складність процедур оцінки, якісний характер експертизи (частково)	Завідна Л. [112, с.109-112]
Рейтингове ранжування	Рейтингова оцінка підприємств за результатами узагальнення в просторі нормалізованої матриці локальних показників	Ресурсний підхід. Перспективний підхід.	Стан активів, платоспроможність, фінансова стійкість, ділова і ринкова активність, ефективність діяльності	Компаративна спрямованість, широта охоплення предметної сфери оцінки	Неоднозначність визначення вагових коефіцієнтів, методична складність	Саух І. [258, с.309-314]
Динамічна модель стратегічного аналізу	Адитивна факторна модель інтегральної оцінки з рейтинговим ранжуванням	Ресурсний підхід. Компетентісний підхід	Складові забезпечення потенціалу (внутрішній та зовнішній контур управління)	Компаративна спрямованість, динамічний характер оцінки	Методична складність, широта вимог до вихідних відомостей	Самородов Б. та ін. [257, с.300-303]
Рейтингова оцінка за фінансовими показниками	Рейтингове ранжування фінансових показників за оціночними характеристиками рівнів фінансового потенціалу	Ресурсний підхід. Компетентісний підхід	Показники фінансової стабільності, ліквідності та платоспроможності, різні види рентабельності	Компаративна спрямованість, простота використання, доступність	Статичність оцінок, переважна орієнтація на показники фінансового стану	Гривківська О, Мельник І. [77, с.27-30]
						Нестерова С. та ін. [211, с.268-271]

Продовження табл. 2.18

Методичний підхід	Зміст підходу	Теоретичний базис	Складові оцінювання	Характеристика підходу		Автор, літ. джерело
				переваги	обмеження	
Комплексна рейтингова оцінка	Багатокритеріальна оцінка формування та використання фінансових ресурсів	Ресурсний підхід. Компетентісний підхід	Фінансовий стан, комерційна репутація, система управління фінансами	Широта охоплення предметної сфери оцінювання	Методична неоднорідність та складність оцінювання	Селезень О. [263, с.96-99]
Таксономічне узагальнення	Побудова стандартизованої матриці індикаторів, що відповідають статичним характеристикам об'єкту	Індикаторний підхід	Показники ділової активності, фінансового та майнового стану підприємства	Компаративна спрямованість, комплексність підходу	Необхідність охоплення достатньої для аналізу виборки	Савченко М., Коцемир О. [248, с.10-12]
Аддитивне узагальнення ємності джерел фінансування	Узагальнення показників наявності та перспективної доступності фінансового забезпечення розвитку	Ресурсний підхід. Індикаторний підхід	Внутрішні та зовнішні джерела фінансування (індикатори наявних і додаткових можливостей)	Визначення ємності джерел фінансування розвитку	Звужена орієнтація на визначення тільки джерел фінансування	Марченко В., Бондар А. [186, с.145-147]
Комплексний підхід	Поєднання процедур горизонтального, вертикального, трендового аналізу та оцінок забезпеченості	Ресурсний підхід. Індикаторний підхід	Індикатори результативності, платоспроможності, кредитного та резервного забезпечення, фінбезпеки і т.і.	Широта охоплення предметної сфери оцінювання	Надмірне методичне розмаїття, неоднозначність інтерпретації оцінок	Левченко Н. [167, с.115-117]
Вартісний підхід	Побудова профілю кривих оцінювання за результатами експрес-аналізу та рейтингової оцінки факторів вартості	Ресурсний підхід. Перспективний підхід.	Фінансовий стан, рентабельність операцій, ефективність використання активів (експрес-аналіз та рейтингова оцінка)	Широта охоплення предметної сфери оцінювання	Трудоємність оцінки, необ'єктивність нормативних значень	Стояненко І. [274, с.21-24]
Підхід для цілей розробки фінансової стратегії	Формалізований наявності та достатності фінансових ресурсів та рівня розвитку фінансових компетенцій	Ресурсний підхід Компетентісний підхід	Ресурсна (наявність ресурсів та джерел залучення), компетентісна (управлінська) складові фінансового потенціалу	Підвищення уваги до компетентісного аспекту формування ФПП	Змістовна невідповідність компетентісної складової вимогам даного підходу	Филипенко О., Колеснік Т. [295, с.152-154]

Методичний підхід	Зміст підходу	Теоретичний базис	Складові оцінювання	Характеристика підходу		Автор, літ. джерело
				переваги	обмеження	
Антикризовий підхід	Оцінка ймовірнісного запасу фінансової міцності, що зменшує загрозу банкрутства	Індикаторний підхід	Інтегральні оцінки ймовірності банкрутства та ймовірнісного ФПП	Посилення уваги до урахування фінансових ризиків	Сутнісна обмеженість трактування природи ФПП	Шура Н. [324, с.111-114]
Оптимізаційний підхід	Порівняння (визначення відповідності) розрахункових та еталонних (нормованих) значень ФПП	Ресурсний підхід	Ліквідність, дебіторська та кредиторська заборгованість), параметри фінансового стану підприємства	Спрямованість на оптимізацію стану і складових фінансового потенціалу	Недостатня увага до урахування нефінансових аспектів формування ФПП	Ребрик Ю., Павлюченко М. [240, с.380-385]
						Маслак О. [189, с.125-129]
Ресурсний підхід	Рейтингова комплексна оцінка стану та можливостей нарощування ФПП	Ресурсний підхід	Структура, оборотність та прибутковість фінансових ресурсів, фінансова стійкість	Перспективна орієнтація процедур оцінювання	Недостатня увага до нефінансових аспектів формування ФПП	Ковальчук Н. [136, с.1]
Дискримінантна модель	Побудова дискримінантної функції, що враховує динамічність змін параметрів оцінки у часі	Перспективний підхід.	Вектори інтегральної оцінки фінансового стану (за локальними показниками)	Перспективна та динамічна спрямованість оцінювання	Методична складність, неоднозначність динамічних оцінок	Куліш Г.П., Чепка В. [159, с.31-33]
Інтегральний підхід	Позиціонування зважених інтегральних показників стану функціональних складових ФПП за нормативною шкалою	Перспективний підхід. Ресурсний підхід	Результативність, платоспроможність та ліквідність, стійкість, потенціал власних фінансових ресурсів потенціал інвестицій	Широта охоплення предметної сфери оцінювання, урахування вагомості складових	Недостатня методична спрацьованість порядку розрахунку та визначення рекомендацій	Богма О. та ін. [32, с.40-44]
Динамічно-вартісний підхід	Визначення капітально-інвестиційних передумов (інвестиції, вартість капіталу) отримання прибутку	Перспективний підхід. Ресурсний підхід	Наявний (отримання прибутку) та діючий (здатність активів приносити прибуток) ресурсний потенціал	Орієнтація на вартісну інтерпретацію результатів оцінювання	Методична складність та теоретична неоднозначність	Плікус І. [230, с.10-15]

підприємств) оцінювання навіть в аспекті проведення аналізу фінансового стану та оцінки фінансових результатів діяльності суб'єктів ТІСР. В свою чергу, Самородов Б. та ін. [257, с.299] відзначають, що тіснота залежності широкого кола параметрів функціонування та розвитку туристичних підприємств (у т.ч., в контексті одержання фінансових результатів господарської діяльності) від не менш розмаїтого комплексу характеристик поточного стану та динаміки змін властивостей зовнішнього оточення бізнесу визначає необхідність розширеного застосування стратегічних підходів до оцінювання, що передбачають, зокрема, необхідність обов'язкового впровадження процедур експертної ідентифікації нечітких та слабоформалізованих аспектів виявлення закономірностей формування фінансового потенціалу.

Узагальнення характеристик представлених у табл. 2.18 положень з урахуванням перспективного контексту функціонування та розвитку підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності, а також з огляду на результати проведеного вище аналізу фінансових результатів діяльності суб'єктів даної галузі дозволило автору сформулювати власне бачення методичного підходу щодо опрацювання послідовності інтегральної оцінки фінансового потенціалу (рис.2.3). Особливістю представлених пропозицій слід вважати орієнтацію на використання положень теоретичного концепту розбудови механізму стратегічного управління розвитком ФПП (рис. 1.3), відповідно до змісту якого доцільним вважається включення в систему оцінювання трьох ключових параметрів: фінансовий стан підприємства; сформованість стратегічних компетенцій в сфері фінансового управління; ефективна вартість залучення капіталу.

Стратегічний аналіз фінансового стану підприємства в рамках підходу, що розглядається, рекомендовано виконувати за напрямками та у складі показників, представлених у табл. 2.15-2.17. Узагальнення зазначених показників (майновий стан; платоспроможність, ліквідність та фінансова стійкість; рентабельність та ділова активність) пропонується здійснювати

Рис. 2.3. Послідовність інтегральної оцінки фінансового потенціалу підприємства (авторська розробка)

шляхом розрахунку (послідовність якого в узагальненому вигляді подана на рис. 2.3) таксонометричного коефіцієнту розвитку багатомірних об'єктів (див., зокрема [138, 321, 327]). Результати визначення узагальнюючих показників для підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності наведено у табл. 2.19.

Таблиця 2.19

Результати узагальнюючої оцінки фінансового стану підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності (авторський розрахунок за відомостями, наведеними у табл. 2.15-2.17)

Підприємство	Значення узагальнюючого показника, частки од.				Зміни показника, за рік, часток од.		
	2018	2019	2020	2021	2019	2020	2021
ПрАТ "ГК "Братислава"	0,0583	0,3012	0,2322	0,2145	0,2429	-0,069	-0,0177
ПрАТ "ТГК "Дністер"	0,4395	0,7464	0,4177	0,3012	0,3069	-0,3287	-0,1165
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	0,7010	0,5191	0,3560	0,3930	-0,1819	-0,1631	0,037
ПрАТ "Тернопіль-готель"	0,2030	0,2831	0,3392	0,2509	0,0801	0,0561	-0,0883
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	0,2222	0,1365	0,2156	0,2438	-0,0857	0,0791	0,0282
ПрАТ "Полтава-турист"	0,3036	0,2412	0,3693	0,3544	-0,0624	0,1281	-0,0149
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	0,1857	0,1846	0,2531	0,1504	-0,0011	0,0685	-0,1027
ТОВ "Компанія Термінал-А"	0,4326	0,2457	0,1480	0,2120	-0,1869	-0,0977	0,064
ТОВ "Олді Тревел"	0,1409	0,1114	0,1121	0,1006	-0,0295	0,0007	-0,0115

Вивчення динаміки змін узагальнюючого показника оцінки фінансового стану підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності в цілому підтверджує зроблені у п.2.2 попередні висновки щодо достатньо високого рівня турбулентності фінансових результатів діяльності даних суб'єктів господарювання протягом аналізованого періоду.

Систематизацію оцінок за параметром сформованості стратегічних компетенцій в сфері фінансового управління пропонується здійснювати на основі експертного оцінювання з використанням бінарної шкали. Питання до експертів при проведенні самоаналізу стратегічних компетенцій (СК) може бути сформовано або за функціональним принципом (відповідно до повноти реалізації функціоналу робіт, виконуваних в межах системи стратегічного управління фінансовим потенціалом та потребують утворення належних СК), або при використанні структурно-управлінського (за елементами

організаційно-економічного забезпечення відповідного управлінського процесу формування та використання стратегічних компетенцій – нормативно-методичне, інструментальне, мотиваційне, соціокультурне та ін.). З точки зору автора, більш змістовно прийнятним слід вважати саме функціональний принцип диференціації сфер утворення стратегічних компетенцій підприємства, що відповідає визначенням у розд. 1 функціям фінансового забезпечення розвитку підприємства: розподільно-алокаційна (спроможність щодо ефективного регулювання руху фінансових потоків, пов'язаних із здійсненням бізнес-процесів підприємства – $СК_1$), відтворювальна (здатність щодо раціонального розподілу управлінських повноважень та виконавської відповідальності в системі фінансового управління – $СК_2$), капітальна (спроможність щодо вибору та реалізації заходів щодо оптимізації структури та вартості капіталу підприємства – $СК_3$), вартіснотворча (здатність щодо капіталізації одержаних фінансових результатів діяльності на зростання вартості суб'єкту господарювання – $СК_4$), інформаційно-контрольна (спроможність щодо формування належної інформаційної бази управління фінансовим потенціалом). Відзначимо, що формування змістовного наповнення питань для самоаналізу можуть також бути застосовані підходи та показники, використання яких для моніторингу стратегічних компетенцій буде детальніше розглянуто нижче, у п. 3.3 даної роботи.

Приклад оцінки стану стратегічних компетенцій щодо фінансового управління за функціональним принципом для двох вітчизняних суб'єктів туристичної індустрії та сфери гостинності (ТОВ «Компанія Термінал-А» та ТОВ «Олді Тревел») наведено у табл. 2.20. Експертами при проведенні опитування виступали співробітники підприємств, сфера діяльності яких безпосередньо перетинається із процедурами фінансового управління: вищі керівники (по одній особі), керівники фінансово-економічних підрозділів (по одній особі), фахівці фінансово-економічних підрозділів (по дві особи), керівники маркетингового підрозділу (по одній особі).

Таблиця 2.20

Результати проведення самоаналізу за експертним оцінюванням стану сформованості стратегічних компетенцій деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності у 2023 р. (авторська розробка)

Питання до експертів (за напрямками формування стратегічних компетенцій підприємства у фінансовій сфері)	Відповіді, за підприємствами, за експертами									
	ТОВ "Компанія Термінал-А"					ТОВ "Олді Тревел"				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Спроможність щодо ефективного регулювання руху фінансових потоків, пов'язаних із здійсненням бізнес-процесів підприємства (<i>СК₁</i>)										
Чи використовуються в процесі фінансового планування на підприємстві методичні положення щодо укладання планів за бюджетним принципом?	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Чи враховуються в фінансовому плануванні на підприємстві галузеві особливості здійснення бізнес-процесів (сезонність та ін.)?	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Чи використовуються в процесі фінансового планування на підприємстві методичні положення щодо менеджменту якості бізнес-процесів?	1	1	0	1	1	0	0	0	1	1
Чи передбачена оцінка (бальна або іншим чином) значущості відхилень фактичних фінансових показників від параметрів фінансового плану?	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
Чи використовуються при узгодженні стратегічних та поточних фінансових планів інструментарій укладання збалансованої системи показників?	1	1	1	0	0	1	1	0	0	0
Чи використовуються при укладанні стратегічного фінансового плану показники вартості підприємства та капіталізації бізнесу?	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1
Чи в достатній мірі в нормативно-методичній базі стратегічного планування представлені рекомендації із виявлення та оптимізації фінансових ризиків?	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Узагальнюючий показник за <i>СК₁</i>	0,829					0,723				
Здатність щодо раціонального розподілу управлінських повноважень та виконавської відповідальності в системі фінансового управління (<i>СК₂</i>)										
Чи в достатній мірі чітко визначено повноваження щодо управління фінансами в посадових обов'язках відповідальних осіб?	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1
Чи в достатній мірі чітко визначено повноваження щодо управління фінансами в положеннях про підрозділи підприємства?	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1
Чи в достатній мірі чітко визначено критерії поділу відповідальності за виконання робіт та завдань у фінансовій сфері на підприємстві?	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
Чи передбачено особливі вимоги щодо кваліфікації та освіти осіб, які приймають на підприємстві фінансові рішення?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Продовження табл. 2.20

Питання до експертів (за напрямками формування стратегічних компетенцій підприємства у фінансовій сфері)	Відповіді, за підприємствами, за експертами									
	ТОВ "Компанія Термінал-А"					ТОВ "Олді Тревел"				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Чи передбачено внутрішніми нормативними документами підприємства вимги щодо дотримання етичних стандартів ведення бізнесу при ухваленні фінансових рішень?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Чи передбачено обов'язковість періодичного проведення внутрішніх перевірок та аудиту фінансово-господарської діяльності підприємства?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Чи представлені у внутрішній нормативній базі підприємства обмеження щодо запобігання конфлікту інтересів при ухваленні посадовими особами фінансових рішень?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Узагальнюючий показник за CK_2	0,371					0,333				
Спроможність щодо вибору та реалізації заходів щодо оптимізації структури та вартості капіталу підприємства (CK_3)										
Чи передбачено в системі планів підприємства розробку довгострокових стратегій інвестиційного забезпечення розвитку бізнесу?	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Чи в достатній мір використовуються положення проектного підходу при плануванні інвестиційної діяльності підприємства?	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Чи розробляється на підприємстві окрема політика взаємодії із фінансовими стейкхолдерами стосовно залучення додаткових фінансових ресурсів?	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Чи передбачено в стратегічному плановому процесі здійснення моніторингу стану фінансового ринку при реалізації інвестиційної стратегії підприємства?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Чи передбачено урахування пріоритетів інноваційної політики при формуванні інвестиційної стратегії підприємства?	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0
Чи в достатній мірі показники інвестиційних проектів узгоджені із фінансовими планами (бюджетами) підприємства?	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Чи використовуються в процесі фінансового планування на підприємстві методичні положення щодо оцінки інвестиційної привабливості бізнесу?	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0
Узагальнюючий показник за CK_3	0,429					0,427				
Здатність щодо капіталізації одержаних фінансових результатів діяльності на зростання вартості суб'єкту господарювання ($C4_3$)										
Чи передбачають показники стратегічного плану цільові завдання щодо збільшення вартості підприємства як цілісного бізнесу?	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1
Чи враховується в практиках стратегічного планування вплив дисконтування на вартість і результативність використання активів?	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0

Продовження табл. 2.20

Питання до експертів (за напрямками формування стратегічних компетенцій підприємства у фінансовій сфері)	Відповіді, за підприємствами, за експертами									
	ТОВ "Компанія Термінал-А"					ТОВ "Олді Тревел"				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Чи використовуються в практиках планування на підприємстві інструментарій фінансового контролінгу вартості підприємства?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Чи передбачають показники діяльності за бізнес-одиницями підприємства вимоги щодо встановлення операційних вартісних нормативів виконання плану?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Чи враховуються в фінансовому плануванні та контролі індикатори, що відображають вплив нефінансових факторів на формування вартості підприємства?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Чи передбачено практиками фінансового планування на підприємстві моделювання впливу фінансових ризиків на показники оцінки вартості підприємства?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Чи проводиться в рамках стратегічного фінансового аналізу порівняльна оцінка вартісних показників даного підприємства та його ключових конкурентів?	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Узагальнюючий показник за <i>СК₄</i>	0,200					0,167				
Спроможність щодо формування належної інформаційної бази управління фінансовим потенціалом (<i>СК₅</i>)										
Чи використовуються в процесі фінансового планування на підприємстві формалізовані засоби моделювання фінансового стану?	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
Чи вичерпно повним є перелік показників фінансового плану для виконання завдань управління фінансовим потенціалом?	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Чи достатнім для виконання завдань фінансового планування є ступень інтегрованості різних баз даних у інформаційній мережі підприємства?	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1
Чи достатньо оперативним в системі планування є урахування відхилень фактичних показників від значень, передбачених фінансовим планом?	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1
Чи достатньо регулярними є практики моніторингу показників фінансового стану в системі фінансового управління підприємством?	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0
Чи враховуються в процесі фінансового планування фактичні прогнозні відомості про показники діяльності конкурентів та стан ринку?	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1
Чи в достатній мірі зручними є умови користування та простим доступ до внутрішньої інформаційної мережі підприємства з фінансових питань?	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Узагальнюючий показник за <i>СК₅</i>	0,829					0,567				
Узагальнюючий показник сформованості стратегічних компетенцій (<i>СК_i</i>)	0,531					0,455				

Комплексну характеристику вартості залучення капіталу пропонується формувати через встановлення оцінок доходності (без урахування вартості усіх потенційно можливих надходжень) додаткових фінансово-інвестиційних ресурсів із усіх джерел постачання (внутрішніх та зовнішніх). Так, підприємства, діяльність яких аналізується (ТОВ «Компанія Термінал-А» та ТОВ «Олді Тревел»), в практиці залучення додаткових фінансових ресурсів передбачали використання тільки короткострокових кредитів банків (середня ставка залучення – 24%, отже, ефективна вартість залученого капіталу – 0,760).

Узагальнення отриманих значень ключових параметрів формування фінансового потенціалу здійснюється через векторну інтерпретацію як віднесення довжини сформованого тривимірним позиціонуванням щодо відповідного значення еталонних характеристик, звичайно – максимально можливих (табл. 2.21).

Таблиця 2.21

Інтегральна оцінка фінансового потенціалу деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності у 2021 р. (авторський розрахунок)

Підприємство	Значення узагальнюючих показників стану складових оцінювання ФПП			Інтегральна оцінка ФПП
	фінансовий стан	сформованість стратегічних компетенцій в сфері фінансового управління	ефективна вартість залучення капіталу	
ТОВ "Компанія Термінал-А"	0,212	0,531	0,760	0,549
ТОВ "Олді Тревел"	0,101	0,455	0,760	0,515

Практична орієнтація отриманих результатів оцінювання полягатиме як у виявленні динамічних тенденцій змін у стані фінансового потенціалу підприємства, так і може бути посилена через розробку відповідних рекомендацій щодо визначення характеристик позиціонування ФПП у просторі сформованої на таких засадах трьохмірної матриці (рис.2.4), характеристика сегментів якої детальніше буде розглянута у п.3.1.

Висновки за розділом 2

1. Стан використання наявного великого туристичного потенціалу регіонів України та держави у цілому протягом тривалого часу залишається неприпустимо незадовільним. Причинами стагнації розвитку національної туристичної індустрії та сфери гостинності є негативний вплив широкого кола факторів, що мають як у певній мірі об'єктивну (тривалість процесів окупації частки території України та продовження по цей час активних бойових дій, суттєве погіршення екологічної обстановки навіть в природно-рекреаційних зонах, неприпустимо значні транзакційні витрати бізнесу, нестача внутрішнього платоспроможного попиту, що додатково була обтяжена також умовами штучних обмежень, викликаних проявами глобальної пандемії, та ін.), так і суб'єктивну (обмеженість інвестиційної привабливості суб'єктів, низька ефективність маркетингово-комунікаційної активності підприємств галузі, недостатній рівень конкурентоспроможності туристичного продукту, що пропонується споживачеві та ін.) природу походження.

При цьому негативний вплив процесів обмеження можливостей бізнесу відносно надання якісного туристичного продукту (що було цілком закономірним у відзначених умовах обмеження конкуренції на внутрішньому ринку), очевидно, відзначався також збільшенням цінових параметрів пропозиції, оскільки супроводжувався підвищенням обсягів реалізації товарів та послуг, створених підприємствами ТІСГ

2. Сукупний негативний вплив тенденцій розвитку туристичної індустрії та сфери гостинності, головними причинами поширення яких протягом тривалого часу стали стагнація споживчого попиту та обмеженість внутрішніх можливостей виробників щодо створення й надання потенційним клієнтам конкурентоспроможного туристичного продукту, визначив передумови для утворення (до 2018 р. та в подальші періоди) великих обсягів непокритих збитків та виявлення суттєвих коливань параметрів фінансового стану підприємств ТІСГ.

3. Результати об'єктивної оцінки достатності та збалансованості поточних і перспективних фінансових потреб та можливостей постають підґрунтям для розробки та реалізації системи фінансових планів, стрижневим елементом якої є фінансова стратегія підприємства. Характерними особливостями, що витікають як із визначення ролі та значення фінансових ресурсів в системі ресурсного забезпечення розвитку підприємства, так і зі встановлення місця фінансової стратегії в механізмі формування та реалізації інших елементів стратегічного набору, є такі: орієнтація на тривалий час реалізації; цілеспрямованість, що визначає спрямованість та підпорядкованість набору фінансових цілей щодо імперативу виконання решти планів підприємства; включеність фінансових цілей в механізм реалізації стратегічних пріоритетів розвитку; оптимальність поєднання функціональних та вартісних параметрів виконання окремих елементів стратегічного плану та ін.

4. Стратегічна спрямованість здійснення процедур оцінювання ФПП логічно визначає необхідність забезпечення при цьому високого рівня узагальнення (при обов'язковому дотриманні вимог щодо повноти, достовірності, актуальності та інших параметрів інформаційної бази дослідження). Складність та неоднозначність вимог щодо вибору засобів вирішення аналітичного завдання оцінки фінансового потенціалу підприємства закономірно обумовила виникнення низки підходів щодо розробки методичного та інструментального забезпечення даного процесу. Відмінності між положеннями наведених підходів в цілому характеризують розкид позицій дослідників щодо обґрунтування напрямків, встановлення цільових настанов та виявлення складових оцінювання та ін.

5. Узагальнення положень з урахуванням перспективного контексту функціонування та розвитку підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності, а також з огляду на результати проведеного аналізу фінансових результатів діяльності суб'єктів даної галузі дозволило автору сформулювати власне бачення методичного підходу щодо опрацювання послідовності

інтегральної оцінки фінансового потенціалу. Практична орієнтація отриманих результатів оцінювання полягатиме як у виявленні динамічних тенденцій змін у стані фінансового потенціалу підприємства, так і може бути посилена через розробку відповідних рекомендацій щодо визначення характеристик позиціонування ФПП.

Висновки та результати дослідження, наведені у розділі, опубліковані у працях № 148, 252, 254, 255, 256, 361 за списком літератури.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ТА СФЕРИ ГОСТИННОСТІ

3.1. Визначення стратегічних пріоритетів формування фінансового потенціалу підприємства

Розробка стратегії розвитку фінансового потенціалу (СРФП) відіграє ключову роль та має виняткове значення при структурному упорядкуванні та функціональному оформленні відповідного механізму стратегічного управління, концептуальні підходи щодо розбудови якого було представлено у п. 1.3 (див. рис. 1.3). Вагомість місця цієї стратегії в перспективному контексті пов'язана, по-перше, із власне переважною цільовою орієнтацією даного планового документу на розв'язання широкого кола надзвичайно важливих завдань щодо формування належного фінансового забезпечення розвитку суб'єкту господарювання (сприяє перш за все ефективному виконанню капітальної та вартіснотворчої функцій фінансів), і, по-друге, з тим, що саме через СРФП може бути ефективна здійснена як продуктивна інтеграція положень інших елементів стратегічного набору (решти стратегій та складових потенціалу) підприємства на спільній та узгодженій фінансовій основі (допомагає реалізації алокаційної та відтворювальної функцій), так і проведено упорядкування відносин між ключовими стейкхолдерами щодо врегулювання питань узгодження різноспрямованих інтересів та суб'єктивних очікувань з принципових фінансово-економічних питань (розширює можливості виконання трансформаційної та поведінкової функцій). Багатозначність економічного та управлінського змісту, а також розмаїття функціоналу стратегії розвитку фінансового потенціалу у складі стратегічного набору підприємства може бути описано кортежем виду:

$$\text{СРФП} = \langle Ц, IP, B, \Phi C, O, C, UP, \Phi, MP, Z, CM \rangle \quad (3.1)$$

Отже, обґрунтування та визначення цільових стратегічних орієнтирів розвитку фінансового потенціалу має природно неоднозначний та навіть суперечливий характер, що визначається різноспрямованістю інтересів стейкхолдерів підприємства (власне формують множину альтернатив цілей розвитку ФПП, зокрема, з позицій власників, інвесторів, кредиторів, персоналу, партнерів з коопераційних та комерційних зв'язків, сторонніх контактних аудиторій) стосовно формування, алокації та використання фінансів, розподілу одержаних результатів діяльності тощо. Слід відзначити, що такого роду неоднорідність очікувань зацікавлених осіб звичайно знаходить прояв при виконанні усього широкого кола функцій фінансів, але саме в стратегічній перспективі розвитку підприємства стає найбільш наявною та очевидною. Так, акумулювання фінансових ресурсів із внутрішніх джерел передбачає або обов'язковість складного пошуку оптимального рішення в площині вибору «споживання-реінвестування» (при цьому, зокрема, реалізація другої з альтернатив являє собою причину відтермінування горизонту окупності вкладених засновниками капітальних коштів), або необхідність вирішення не менш проблемного питання щодо утворення надійних гарантій, які постануть основою для отримання згоди власників на тимчасове (на період окупності інвестицій), але також зменшення їхнього добробуту при збільшенні внесків до статутного (zareєстрованого) капіталу. В свою чергу, залучення коштів із різних зовнішніх джерел також буде пов'язано щонайменш із виявленням потенційної дихотомії вибору між, з одного боку, із прийняттям вимог кредиторів відносно забезпечення надійності та безризикованості використання отриманих в борг фінансових ресурсів (як певних гарантій позичкодавців щодо запобігання загрози втрати наданих сум кредитів – через виділення резервів, посилення уваги позичальника до управління ризиками, контроль цільового використання коштів та ін.), але, з іншого боку, із необхідністю передбачення заходів щодо підвищення оцінок

інвестиційної привабливості підприємства як об'єкту для вкладання інвестицій (у т.ч., відносно реалізації активної дивідендної політики – що повертає нас до складного вибору між споживанням та реінвестуванням).

Аналогічно суперечливим постає контекст обґрунтованого визначення оптимального варіанту розподілу та використання фінансових ресурсів з точки зору задоволення цільових очікувань стейкхолдерів-інсайдерів та стейкхолдерів-аутсайдерів. Для персоналу та керівництва підприємства (інсайдерів) більш вагомим значення може набувати, по-перше, обмеження надмірних бізнесових ризиків, що здатні призвести до дестабілізації фінансового стану, і, по-друге, привабливою виглядає перспектива реінвестування отриманого прибутку на задоволення внутрішніх потреб і запитів інсайдерів шляхом нераціонального (за думкою більшості аутсайдерів) збільшення невиробничих витрат (при підвищенні оплати праці темпами, вищими за динаміку зростання продуктивності праці, при збільшенні розходів на покращення якості трудового життя, підтримку організаційного комфорту та ін.). Тому для інвесторів та кредиторів більш прийнятними та доречними будуть вважатися пріоритети максимізації прибутку та його розподілу в їхніх інтересах – як осіб, що сформували фінансову базу розвитку підприємства.

Для сторонніх контактних аудиторій (комерційні партнери та клієнти, територіальні громади, держава в особі різних уповноважених органів, громадські об'єднання та неприбуткові організації та ін.), що можуть у певній мірі вважатися нефінансовими інвесторами (здійснюють внесок у діяльність суб'єкту господарювання просторових, інтелектуальних, інфраструктурних, логістичних та інших ресурсів), більш важливими звичайно будуть виглядати інші пріоритети – такі як підтримка стійкості відносин підприємства із відповідними групами стейкхолдерів, збереження безперервності здійснення режимів такої взаємодії, забезпечення стійкості функціонування ланцюжків постачань і т. і.

Слід, проте, відзначити, що описане розмаїття ймовірних уявлень зацікавлених осіб відносно встановлення цільових настанов розвитку

фінансового потенціалу являє собою тільки відображення початкових очікувань різних впливових учасників даного процесу щодо визначення бажаних параметрів, досягнення яких має при узгодженні в рамках СРФП задовольнити сформоване на компромісній основі збалансоване бачення стану перспективної реалізації функціоналу фінансів. Отже, сукупність цілей розвитку фінансового потенціалу буде являти собою складну множину внутрішньо несуперечливих цільових орієнтирів ($\{C\}$) стосовно акумулювання необхідного для фінансування розвитку підприємства обсягу капіталу (наявного та такого, що тільки має бути додатково залучений – підмножина цілей $\{C_1\}$), необхідного для здобутку визначеного обсягу доходу та прибутку ($\{C_2\}$) на засадах досягнення очікуваного рівня ефективності використання фінансових ресурсів ($\{C_3\}$) при дотриманні вимог та обмежень щодо збереження стійких параметрів фінансового стану ($\{C_4\}$), які дозволяють убезпечити власників та кредиторів від часткової або повної втрати інвестованих чи запозичених ними коштів (підтримка рівня фінансової безпеки $\{C_5\}$).

Крім того, втілення зазначених цільових орієнтирів розвитку фінансового потенціалу має враховувати наявність достатньо широкого кола імперативів реалізації СРФП ($\{IP\}$), зміст та спрямованість впливу з боку яких визначаються характером включеності ФПП до складної систему його зв'язків із іншими елементами потенціалу суб'єкту господарювання, а саме: конкурентного потенціалу як відображення конкурентних позицій та конкурентних переваг, що водночас є як передумовою, так і кінцевою (надфінансовою) метою стратегічного вибору у цілому ($\{IP_1\}$); інноваційного потенціалу ($\{IP_2\}$, який визначає інноваційні пріоритети обґрунтування доцільності інвестиційних проектів, виконання яких має забезпечити виробничо-технологічне (виробничий потенціал – $\{IP_3\}$) та маркетингово-збутове (маркетинговий потенціал – $\{IP_4\}$) підґрунтя для зміцнення конкурентоспроможності бізнесу; організаційний потенціал ($\{IP_5\}$), в межах утворення якого визначаються організаційно-економічні засади побудови

внутрішнього механізму гармонізації та збалансування відносин ($\{B\}$) стейкхолдерів підприємства ($\{IP_6\}$), узгодження інтересів та очікувань яких постає основою для формалізації множини цілей $\{Ц\}$ взагалі.

Типізація множини ($\{B\}$) може бути представлена через диференціацію відносин стейкхолдерів за ознакою симетричності (еквівалентності впливу учасників на умови здійснення такого роду взаємодії), що дозволяє виділити групи симетричних (горизонтальні зв'язки при відносно рівному представництві інтересів зацікавлених осіб – $\{B_1\}$) та асиметричних (вертикальні зв'язки підпорядкування, що виникають або при домінуванні сторони верхнього рівня ієрархії – $\{B_2\}$, або, навпаки, ініціативно спрямовуються «знизу-нагору – $\{B_3\}$) стосунків.

При цьому необхідно додати, що формування імперативів реалізації стратегічного вибору має обов'язково розглядатися в контексті безпосереднього зв'язку усіх описаних вище елементів фінансового потенціалу із множиною факторів $\{\Phi C\}$ середовища формування ФПП, серед яких на окрему увагу заслуговують такі: ключові параметри функціонування фінансового ринку ($\{\Phi C_1\}$), тобто інфляційні очікування, умови кредитування, валютні обмеження та ін., а також характеристики механізму державного регулювання фінансів ($\{\Phi C_2\}$), що прямо визначають рамки виконання вимог $\{Ц\}$; особливості формування споживчого попиту ($\{\Phi C_3\}$) та конкурентна структура цільових ринків ($\{\Phi C_4\}$), що, в свою чергу, визначають активність державного антимонопольного регулювання ($\{\Phi C_5\}$); стан техніко-технологічної бази відповідного виду економічної діяльності ($\{\Phi C_6\}$), що окреслює структурну ($\{\Phi C_7\}$) та економічну ($\{\Phi C_8\}$) конфігурацію комерційно-постачальницьких та інтеграційно-коопераційних відносин суб'єктів, які здійснюють відповідну бізнесову активність в контексті відбиття специфічної динаміки перебігу етапів життєвого циклу ($\{\Phi C_9\}$) певної економічної системи, галузі, сегменту ринку, групи товарів та ін.

Виявлення відмінних за змістом та спрямованістю форм впливу факторів середовища $\{\Phi\}$ на розвиток фінансового потенціалу обумовлюється

як власне розмаїттям характеристик об'єктів – складових ФПП (множина $\{O\}$), так і специфічними властивостями зв'язків та відносин, а також функціональними та економічними залежностями між цими складовими, що знаходять прояв в контексті здійснення такого процесу розвитку. Відповідно до представленого у розд. 1 авторського бачення структури фінансового потенціалу, до об'єктів впливу в рамках розбудови механізму стратегічного управління розвитком ФПП було віднесено наступні явища: джерела залучення фінансових ресурсів з урахуванням параметрів їхньої ємності ($\{O_1\}$); фінансові потоки, що виникають внаслідок ухвалення рішень щодо акумулювання, розподілу, використання, відтворення, накопичення резервів фінансових ресурсів ($\{O_2\}$); узагальнене визначення фінансового стану підприємства ($\{O_3\}$) як сукупності характеристик, що відображають фінансові наслідки сполученої взаємодії усіх елементів бізнесової активності; стратегічні компетенції сфери фінансового управління ($\{O_4\}$), які складаються у набутих здатностях та спроможностях щодо ефективного виконання функціоналу фінансів в перспективному контексті розвитку суб'єкту господарювання; система фінансового управління ($\{O_5\}$), стан якої (з огляду на функціональну повноту, економічність роботи, мотиваційну орієнтацію та інші сформовані параметри) визначає реальні можливості щодо якнайбільш повного продуктивного розкриття фінансового потенціалу при обов'язковому дотриманні вимог економічної безпеки, попередження проявам фінансових та підприємницьких ризиків і т. і.

Виокремлення стратегічно-компетентісної та системно-організаційної складових ФПП прямо та безпосередньо відображає значущість суб'єктного аспекту (коло учасників відповідних управлінських дій – множина $\{C\}$) розвитку фінансового потенціалу. Отже, склад суб'єктів стратегічного процесу управління розвитком ФПП включає насамперед осіб, що приймають в його рамках ключові рішення, а саме: власників-інсайдерів, що беруть безпосередню участь не тільки в ухваленні стратегічних рішень, але й в поточному управлінні суб'єктом господарювання (множина учасників $\{C_1\}$)

представників вищого керівництва (також інсайдери), що за дорученням власників виконують окремі повноваження із розпорядження капіталом ($\{C_2\}$); аутсайдерів, коло яких становить частка власників ($\{C_3\}$), що здійснюють переважно пасивне (без безпосереднього втручання у поточне управління) володіння частками участі у статутному капіталі підприємства; інші портфельні інвестори ($\{C_4\}$) – зокрема, такі, що придбали строкові фінансові зобов'язання (облігації) або на інших поворотних умовах вклали кошти у даний бізнес; кредитори ($\{C_5\}$), відповідальність суб'єкту господарювання перед якими прямо визначається договірними засадами щодо надання позикових ресурсів. Крім того, особливу роль в стратегічному управлінні розвитком фінансового потенціалу у цілому та у втіленні поточних рішень щодо реалізації функціоналу фінансів на підприємстві відіграють лінійні та функціональні керівники структурних підрозділів, окремі відповідальні особи та виконавці ($\{C_6\}$).

Слід відзначити, що власне природа та сутність процесу управлінського впливу на розвиток фінансового потенціалу можуть бути виражені як генерування масиву управлінських рішень ($\{VP\}$), який відображає характер та зміст відносин, що виникають в рамках залежності $\{C\}U\{O\}$, яка, в свою чергу, у вирішальній мірі упорядковується параметрами $\{O_5\}$. Проте, з функціональної та операційної точок зору утворення масиву $\{VP\}$ (представленого насамперед стратегічними – $\{VP_1\}$, а вже у другу чергу – підпорядкованими положенням стратегічного вибору поточними рішеннями $\{VP_1\}$), відбувається через оформлення складного комплексу забезпечення ($\{Z\}$) ефективної реалізації функціоналу фінансового потенціалу ($\{\Phi\}$), що у певній мірі постає ретрансляцією базових функцій (алокаційної, відтворювальної, капітальної, вартіснотворчої, контрольної) фінансів в операційний контекст перспектив розвитку підприємства: оптимізація розподілу фінансових ресурсів та реконфігурація руху відповідних фінансових потоків ($\{\Phi_1\}$); акумулювання капіталу, необхідного для забезпечення інвестиційних та поточних потреб ($\{\Phi_2\}$) та, при необхідності,

визначення можливостей генерації додаткових стратегічних резервів коштів із внутрішніх (реінвестування прибутку – $\{\Phi_3\}$, збільшення внесків власників у зареєстрований капітал – $\{\Phi_4\}$) та зовнішніх (залучення фінансів сторонніх інвесторів – $\{\Phi_5\}$, позичання коштів шляхом звертання за кредитами – $\{\Phi_6\}$, розміщення боргових інструментів на відкритому ринку – $\{\Phi_7\}$) джерел; досягнення та збереження пропорцій та параметрів фінансового стану підприємства, що мають забезпечувати дотримання вимог фінансової безпеки бізнесу та запобігання загрозам неплатоспроможності ($\{\Phi_8\}$), формування та підтримка необхідного рівня інвестиційної привабливості суб'єкту господарювання ($\{\Phi_9\}$), запобігання нераціональному витрачання коштів підприємства ($\{\Phi_{10}\}$); інституціональне проектування та організаційне закріплення ($\{\Phi_{11}\}$) практик та моделей поведінки $\{МП\}$ суб'єктів $\{С\}$ як типізованих наборів індивідуальних ($\{МП_1\}$) та колективних ($\{МП_2\}$) дій, спрямованих на запобігання невиправданому збільшенню трансакційних витрат при здійсненні фінансових операцій в ситуації недосконалого ринку ($МП_{1-1}$ та $МП_{2-1}$ відповідно), визначенню оптимальних умов взаємодії із іншими зацікавленими особами ($МП_{1-2}$ та $МП_{2-2}$), на попередження виникненню та загостренню конфліктних ситуацій ($МП_{1-3}$ та $МП_{2-3}$).

В свою чергу, у складі комплексу підтримки ($\{З\}$) ефективної реалізації функціоналу фінансового потенціалу слід віднести так елементи як нормативно-методичне ($\{З_1\}$), інструментальне ($\{З_2\}$), структурно-організаційне ($\{З_3\}$), кадрове ($\{З_4\}$), інформаційне ($\{З_5\}$), технологічне ($\{З_6\}$) забезпечення. Нормативно-методичне забезпечення ($\{З_1\}$) утворюється шляхом імплементації теоретичних та практичних положень із використання різних методів розробки планів (генетичних, телеологічних – $\{З_{1-1}\}$) у комплекс процедур та правил стратегічного ($\{З_{1-2}\}$), оперативного ($\{З_{1-3}\}$) та бізнес-планування ($\{З_{1-4}\}$), що мають здійснюватися в рамках дотримання встановлених контрольних та регламентних приписів ($\{З_{1-4}\}$), унормованих відповідно до обов'язкових щодо виконання критеріїв та показників оцінки ефективності та якості здійснення управлінських операцій ($\{З_{1-5}\}$). До складу

інструментального забезпечення $\{Z_2\}$ належить набір прийомів та засобів, диференційованих в першу чергу за ознакою характеру передбаченого впливу з боку суб'єктів $\{C\}$ на множину об'єктів $\{O\}$, а саме: інструменти прямої ($\{Z_{2-1}\}$) та опосередкованої ($\{Z_{2-2}\}$) дії. Структурно-організаційне забезпечення ($\{Z_3\}$) управлінської діяльності являє собою модель побудови системи фінансового управління, в рамках якої здійснюється упорядкування кадрового забезпечення $\{Z_4\}$ (складається з кількісних $\{Z_{4-1}\}$, якісних – $\{Z_{4-2}\}$, структурних – $\{Z_{4-3}\}$ параметрів задіяного або доступного в перспективі до залучення персоналу) на засадах встановлення способів розподілу управлінських завдань ($\{Z_{3-1}\}$), критеріїв поділу відповідальності ($\{Z_{3-2}\}$) та принципів координації взаємозалежності підрозділів ($\{Z_{3-3}\}$), структури повноважень ($\{Z_{3-4}\}$), способів забезпечення взаємозв'язку та координації завдань, а також здійснення спільної діяльності щодо виконання цих завдань ($\{Z_{3-5}\}$), використовуваних засобів підтримки культурної самоідентифікації стейкхолдерів підприємства ($\{Z_{3-6}\}$). Формування інформаційного забезпечення $\{Z_5\}$ функціоналу фінансового потенціалу передбачає створення комунікаційної мережі з генерації, передачі, обміну, обробки та використання інформації, проектування та застосування зворотних зв'язків. Вузловими елементами даної мережі слід вважати джерела ($\{Z_{5-1}\}$ отримання необхідних обсягів ($\{Z_{5-2}\}$ інформації, що має передаватися та оброблятися із дотриманням процедур ($\{Z_{5-3}\}$ через канали інформаційного обміну та комунікації ($\{Z_{5-1}\}$. Технологічне забезпечення ($\{Z_6\}$) реалізації функціоналу фінансового потенціалу складається із елементів матеріально-технічної бази ($\{Z_{6-1}\}$) управлінського процесу, упорядкованих відповідно до логіки здійснення у часі та просторі відповідних виконавських операцій ($\{Z_{6-2}\}$).

Динамічний характер виявлення стратегії розвитку фінансового потенціалу, обумовлений перспективною спрямованістю розробки узгодженого комплексу управлінських дій щодо фінансового забезпечення перспектив діяльності підприємства визначається передбаченням множини станів майбутнього ($\{SM\}$), що являють собою різні ситуації сполучення

потреб, можливостей, ризиків щодо акумулювання та використання фінансів суб'єкту господарювання. Опис такого роду ситуацій здійснюється через формування сукупності прогнозів ($\{SM_1\}$), які передбачають різне бачення потоку подій майбутнього, в рамках якого варіативність бачення (на основі моделювання проявів відомих закономірностей та залежностей, що відображають діалектичну природу розвитку даної економічної системи) прийдешніх обставин існування явищ та здійснення процесів у різних сферах бізнесової активності буде логічно призводити до виявлення суттєвих розбіжностей у визначенні параметрів фінансового потенціалу. Звичайно в практиці стратегічного планування передбачається обов'язковість розробки прогнозів за песимістичною ($\{SM_{1-1}\}$), оптимістичною ($\{SM_{1-2}\}$), нейтральною або зваженою ($\{SM_{1-3}\}$) точкою зору на майбутнє. Планування можливостей адаптації (не тільки у локально-фінансовому контексті, але й у комплексному баченні сполучення інших аспектів розвитку) суб'єкту господарювання до релевантних змін умов діяльності, закладених у сформованих таким чином прогнозних оцінок, надалі може також передбачати розробку набору сценаріїв ($\{SM_2\}$), що являють собою деталізований опис послідовності дій підприємств в рамках прогнозного потоку подій, закладеного у ($\{SM_1\}$).

Реалізація описаного підходу щодо структурного упорядкування стратегії розвитку фінансового потенціалу у складі стратегічного набору підприємства передбачає необхідність виконання складної послідовності дій відносно визначення пріоритетів формування ФПП, яка заснована на використанні технології планування за встановленням стратегічного розриву (рис.3.1). Ключовим вихідним етапом в рамках здійснення даної послідовності постає визначення альтернатив стратегічного вибору підприємства в контексті обґрунтування пріоритетів розвитку.

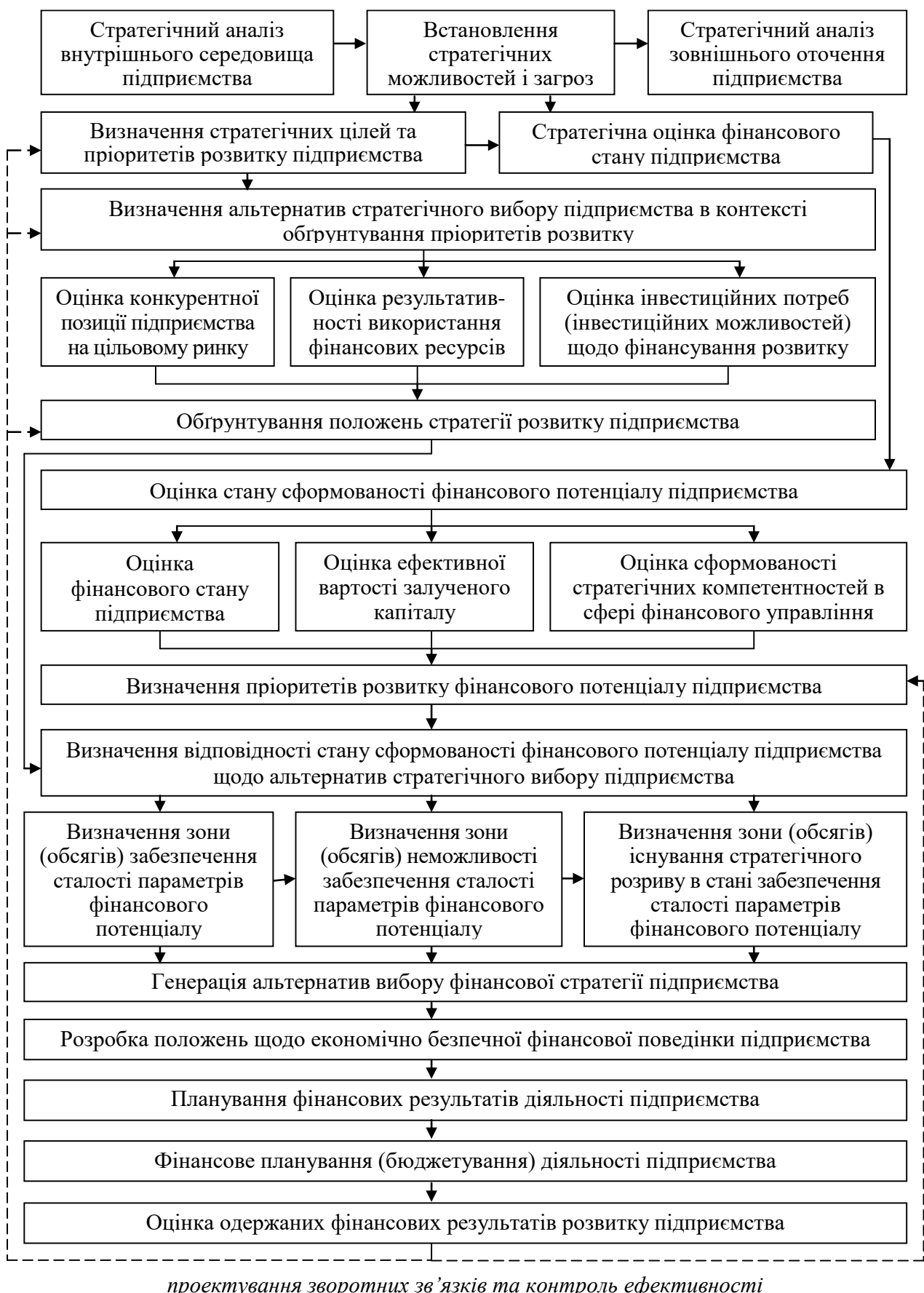

Рис.3.1. Послідовність визначення стратегічних пріоритетів формування фінансового потенціалу підприємства (авторська розробка)

Передумови стратегічного вибору підприємства в даному випадку визначаються сполученням оцінок стану трьох факторів (просторова інтерпретація поєднання яких представлена на рис. 3.2): конкурентна позиція (фактична, цільова) підприємства на цільовому ринку (пропонується визначати як частку суб'єкту господарювання на певному цільовому ринку або через інший інтегральний показник конкурентоспроможності чи сталості конкурентних позицій); результативність (фактична, очікувана) використання фінансових ресурсів (рекомендується розраховувати як відношення отриманих доходів до підсумку балансу або через розрахунок таксономічного показника за підходом, представленим на рис.2.3); інвестиційні потреби (інвестиційні можливості) щодо фінансування розвитку підприємства (пропонується встановлювати як відношення відповідного показника очікуваних інвестицій до підсумку балансу).

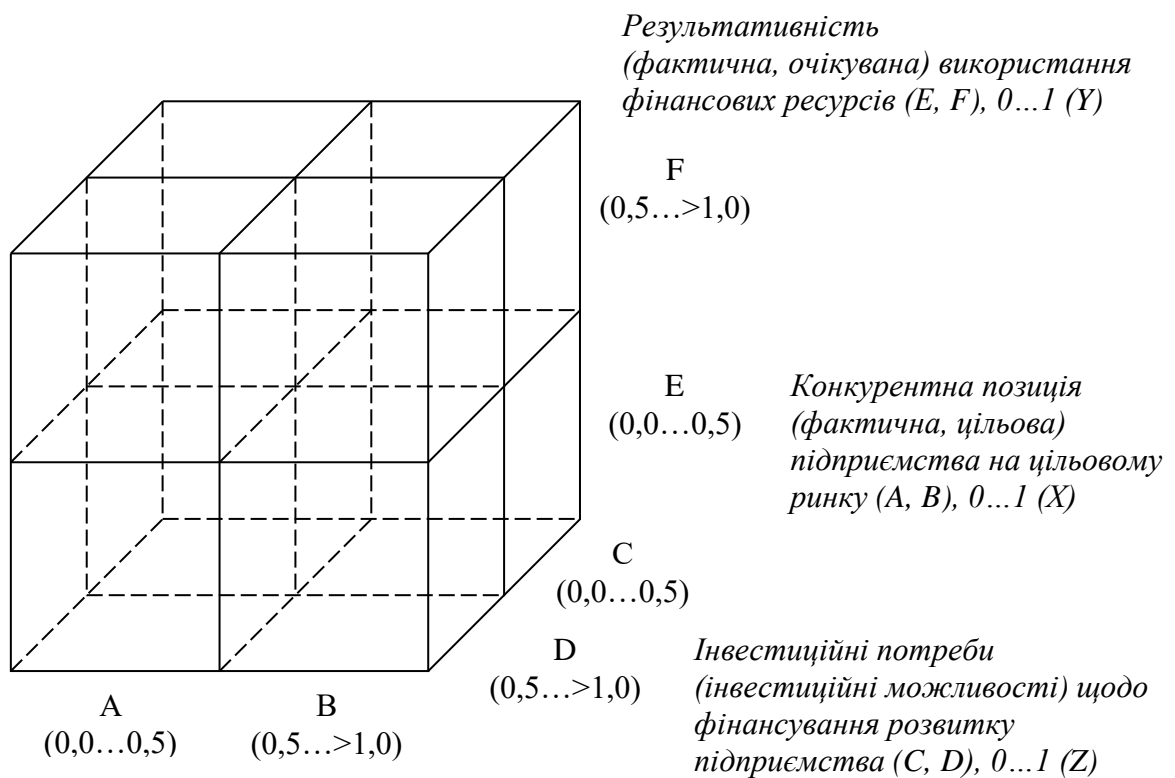

Рис. 3.2. Матриця просторової інтерпретації умов стратегічного вибору підприємства в контексті визначення пріоритетів розвитку фінансового потенціалу (авторська розробка)

Сполучення зазначених характеристик в контексті визначення пріоритетів розвитку визначає склад ключових аспектів здійснення стратегічного вибору, а саме таких: ймовірні темпи зростання обсягів реалізації; джерела формування конкурентних переваг; ключові фактори генерації фінансових потоків; вплив підприємства на рівень ринкових цін; капіталоемність ринкових операцій; капіталоемність створення доданої вартості; капіталоемність інноваційної діяльності; вимоги до інноваційної активності; пріоритети інноваційної діяльності; джерела виникнення базових фінансових ризиків; ключові фактори збільшення вартості підприємства (табл. 3.1).

Специфічність поєднання зазначених аспектів в рамках кожної з представлених комбінацій визначає, таким чином, комплекс альтернатив та фінансових передумов стратегічного вибору підприємства, що складаються із наступних варіантів стратегій розвитку: антикризовий процес (подолання кризових явищ у діяльності суб'єкту господарювання через фінансове оздоровлення при здійсненні суттєвих організаційно-економічних перетворень); захист ринкових позицій (використання переваг, пов'язаних із силою позицій підприємства у ринковій конкуренції, для акумулювання фінансових ресурсів, потрібних для підвищення ефективності діяльності); розширення ринкових позицій (активна ринкова експансія підприємства, рушійною силою якої постає сформований комплекс стійких переваг товарного походження, для обмеженої генерації додаткових фінансових потоків); накопичення прибутку (використання конкурентних переваг процесного та ринкового характеру для акумулювання фінансових ресурсів при тимчасовій обмеженості складу потенційно привабливих об'єктів для інвестування); інноваційний розвиток (активізація інвестиційних процесів, орієнтованих на розширене впровадження різного роду інновацій); інвестування в підвищення ефективності (зосередження капітальних вкладень та поточних управлінських дій на заходах щодо збільшення ефективності операційної діяльності); інвестування в конкурентний розвиток

**Характеристика аспектів стратегічного вибору підприємства в контексті визначення пріоритетів розвитку
(авторська розробка)**

Аспекти стратегічного вибору	Характеристики аспектів стратегічного вибору, за альтернативами визначення пріоритетів розвитку (рис. 3.2)							
	ACE	BCE	ACF	BCF	ADE	BDE	ADF	BDF
Ймовірні темпи зростання обсягів реалізації	Низькі	Помірні	Помірні	Високі	Низькі	Помірні	Помірні	Дуже високі
Джерела формування конкурентних переваг	Обмежені	Локальні (позиційні)	Локальні (процесні)	Комплексні (інноваційно-процесні)	Локальні (інноваційні)	Комплексні (інноваційно-позиційні)	Комплексні (процесно-позиційні)	Комплексні (всі джерела)
Ключові фактори генерації фінансових потоків	Випадкові	Підвищення цін	Збільшення обсягів продаж	Збільшення доданої вартості	Активне впровадження нововведень	Підвищення ефективності виробництва	Збільшення ринкової частки	Утримання ринкової позиції
Вплив підприємства на рівень ринкових цін	Відсутній	Значний	Незначний	Дуже значний	Незначний	Значний	Помірний	Дуже значний
Капіталоємність ринкових операцій	Незначна	Незначна	Помірна	Помірна	Дуже висока	Дуже висока	Значна	Значна
Капіталоємність створення доданої вартості	Незначна	Помірна	Низька	Низька	Дуже висока	Висока	Висока	Помірна
Капіталоємність інноваційної діяльності	Дуже висока	Висока	Помірна	Низька	Дуже висока	Висока	Висока	Помірна
Вимоги до інноваційної активності	Дуже високі	Високі	Помірні	Низькі	Дуже високі	Високі	Високі	Помірні
Пріоритети інноваційної діяльності	Комплексні	Продуктові, процесні	Продуктові	Ринкові	Процесні, ринкові	Процесні	Ринкові, продуктові	Комплексні
Джерела виникнення базових фінансових ризиків	Обмежена генерація доходу	Зменшення обсягів продаж	Обмежена генерація доходу	Скорочення ринкового попиту	Недостатня доходність інвестицій	Зростання гостроти конкуренції	Висока вартість капіталу	Зміни ринкової кон'юнктури
Ключові фактори збільшення вартості підприємства	Фінансове оздоровлення	Збільшення обсягів продаж	Збільшення прибутку	Збільшення прибутку	Реінвестування прибутку	Збільшення обсягів продаж	Інноваційне лідерство	Активна дивідендна політика

Таблиця 3.2

Характеристика альтернатив та фінансових передумов стратегічного вибору підприємства (авторська розробка)

Альтернатива (за рис.3.1)	Стратегія	Характеристика стратегічного вибору	Фінансові передумови реалізації стратегії
ACE	Антикризовий процес	Здійснення на підприємстві суттєвих структурних змін або проведення заходів із диверсифікації операцій (за відсутності потенційно прибуткових інноваційно-інвестиційних проектів)	Скорочення непродуктивних витрат. Оптимізація розподілу та упорядкування руху фінансових потоків. Пріоритетність фінансування операцій у невеликій кількості перспективних цільових сегментів ринку
BCE	Захист ринкових позицій	Використання переваг, пов'язаних із значною силою конкурентних позицій для відновлення ефективності здійснення операційної діяльності	Низький рівень еластичності попиту за ціною. Обмеженість впливу ринкової конкуренції на формування фінансових потоків бізнесу. Оптимізація витрат операційної діяльності та собівартості.
ACF	Розширення ринкових позицій	Активізація маркетингово-збутової діяльності з акцентуванням уваги споживачів на ціннові переваги товарної пропозиції виробника	Здатність щодо варіативної реалізації альтернативних варіантів ціннових стратегій на засадах використання резервів економії витрат. Обмеження інвестицій
BCF	Накопичення прибутку	Акумуляування надвисокого прибутку від операційної діяльності для подальшого реінвестування в нові потенційно прибуткові інноваційно-інвестиційні проекти	Оптимізація руху фінансових потоків. Здатність щодо забезпечення прибутковості накопичених для реінвестування коштів. Активізація пошуку потенційно прибуткових інноваційно-інвестиційних проектів.
ADE	Інноваційний розвиток	Активізація інвестиційних процесів техніко-технологічного оновлення виробничої бази та удосконалення маркетингово-збутової діяльності (оптимізація товарної пропозиції)	Можливість доступу підприємства до внутрішніх (додатковий капітал) та зовнішніх джерел (необхідної ємності) фінансування інвестицій. Значний потенціал прибутковості операцій на цільовому ринку
BDE	Інвестування в підвищення ефективності	Використання переваг лідируючої конкурентної позиції для акумуляування інвестиційних ресурсів, необхідних для відновлення високого рівня ефективності здійснення операційної діяльності	Оптимізація розподілу та упорядкування руху фінансових потоків. Здатність щодо забезпечення прибутковості накопичених для реінвестування коштів. Можливість доступу до зовнішніх джерел фінансування інвестицій.
ADF	Інвестування в конкурентний розвиток	Розширення ринкової частки підприємства на засадах активізації інвестиційного процесу, орієнтованого на підтримку лідерства в ефективності операційної діяльності	Наявність значної кількості потенційно прибуткових інноваційно-інвестиційних проектів. Можливість доступу підприємства до джерел (необхідної ємності) фінансування інвестицій.
BDF	Підтримка ринкового лідерства	Використання здобутих конкурентних переваг (ринкового та процесного походження) для збереження та зміцнення лідерської позиції в ринковому суперництві	Значний потенціал збереження прибутковості операцій на цільовому ринку. Оптимізація розподілу фінансових результатів діяльності (реінвестування та споживання). Упорядкування руху фінансових потоків.

(активізація інвестиційного процесу в напрямку посилення конкурентних переваг ринково-позиційного походження); підтримка ринкового лідерства (фінансування заходів, орієнтованих на попередження посиленню потенційними та реальними ринковими суперниками конкурентних переваг позиційного, процесного, товарного походження).

Визначення параметрів стратегічного вибору для двох підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності (ТОВ «Компанія Термінал-А» та ТОВ «Олді Тревел») дозволили встановити доцільність реалізації даними суб'єктами стратегій розширення ринкових позицій та антикризового процесу відповідно (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Показники обґрунтування стратегічного вибору деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності в контексті визначення пріоритетів розвитку фінансового потенціалу у 2020-2021 рр. (авторський розрахунок)

Показник	Підприємство	Значення показника, за роками		Рекомендація щодо стратегічного вибору, за роками	
		2020	2021	2020	2021
Конкурентна позиція (частка на цільовому ринку, часток од.)	ТОВ «Компанія Термінал-А»	0,061	0,058	A	A
	ТОВ «Олді Тревел»	0,126	0,108	A	A
Відношення інвестиційних потреб щодо фінансування розвитку підприємства до підсумку балансу (часток од.)	ТОВ «Компанія Термінал-А»	0,000	0,000	C	C
	ТОВ «Олді Тревел»	0,001	0,000	C	C
Результативність використання фінансових ресурсів (отриманий дохід до підсумку балансу, часток од.)	ТОВ «Компанія Термінал-А»	>1,000 (1,296)	>1,000 (2,268)	F	F
	ТОВ «Олді Тревел»	0,167	0,141	E	E
Рекомендована стратегічна альтернатива	ТОВ «Компанія Термінал-А»			ACF	ACF
	ТОВ «Олді Тревел»			ACE	ACE

Наступний крок в послідовності визначення стратегічних пріоритетів формування фінансового потенціалу підприємства пов'язаний із встановленням стану сформованості ФПП за алгоритмом, поданим у п. 2.3

(рис. 2.3, табл. 2.19). Крім того, позиціонування отриманих значень в просторі визначення стратегічних пріоритетів формування фінансового потенціалу підприємства (рис.3.3) дозволяє надати розширену характеристику стану сформованості фінансового потенціалу в контексті визначення пріоритетів розвитку підприємства (табл. 3.4).

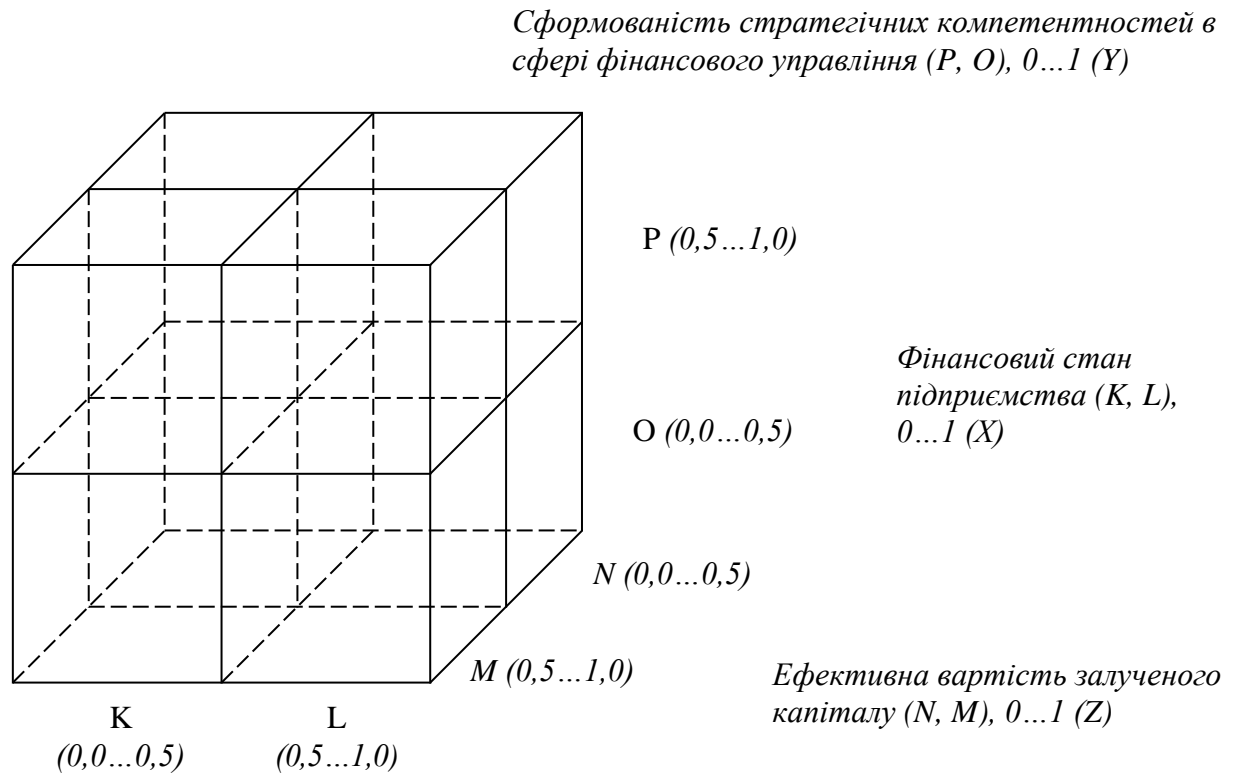

Рис. 3.3. Матриця просторової інтерпретації оцінки фінансового потенціалу підприємства (авторська розробка)

Отже, виходячи із даних, представлених у табл. 2.21, для ТОВ «Компанія Термінал-А» та ТОВ «Олді Тревел» властивою є оцінка стану сформованості фінансового потенціалу як помірною (КМР) та кризовою (КМО) відповідно. Для визначення пріоритетів розвитку фінансового потенціалу належно до обраного варіанту стратегічного вибору підприємства пропонується використання базових рекомендацій, розроблених згідно до характеристик сформованості ФПП (табл. 3.5).

Таблиця 3.4

Характеристика стану сформованості фінансового потенціалу в контексті визначення пріоритетів розвитку підприємства (авторська розробка)

Характеристики сформованості ФПП	Стан сформованості фінансового потенціалу, за осередками відповідної матриці (рис. 3.3)							
	КМО	KNO	KNP	KMP	LMO	LNO	LNP	LMP
Стійкість фінансового стану підприємства	Кризова	Низька	Низька	Помірна	Помірна	Висока	Дуже висока	Дуже висока
Збалансованість розподілу фінансів	Кризове розбалансування	Стійкий розподіл	Стійкий розподіл	Розбалансованість	Потреби у координації	Збалансований розподіл	Стійкий розподіл	Збалансований розподіл
Стан забезпеченості фінансами	Недостатня	Обмежена	Обмежена	Обмежена	Достатня	Повна	Повна	Достатня
Динамічність змін потреб у фінансах	Дуже висока	Висока	Низька	Висока	Висока	Помірна	Помірна	Значна
Пріоритети фінансування розвитку	Антикризові заходи	Антикризові заходи	Покращення фінансового стану	Захист ринкових позицій	Економія витрат	Нові проекти розвитку	Диверсифікація операцій	Нові проекти розвитку
Потреби у залученні додаткового капіталу із зовнішніх джерел	Обмежені	Високі	Значні	Обмежені	Помірні	Значні	Незначні	Помірні
Потенціал внутрішнього фінансування розвитку	Дуже обмежені	Дуже обмежені	Незначні	Обмежені	Обмежені	Помірні	Великі	Значні
Інвестиційна привабливість	Незначна	Майже відсутня	Помірна	Помірна	Помірна	Помірна	Висока	Значна
Диференціація фінансових ризиків	Значна	Велика	Невелика	Незначна	Значна	Невелика	Незначна	Невелика
Джерела виникнення загроз для фінансової безпеки	Інвестиції. Управління фінансами	Кризові прояви в розвитку	Нестійкість фінансового стану	Залучення додаткового капіталу	Управління капіталом	Управління фінансами	Вибір об'єктів інвестицій	Вимоги щодо доходності інвестицій
Перспективні напрямки підвищення фінансового потенціалу	Підвищення ділової активності	Залучення інвестицій	Покращення фінансового стану	Покращення фінансового стану	Покращення фінансового управління	Ефективність використання фінансів	Активне залучення інвестицій	Збільшення фінансових результатів
Стан сформованості	Кризовий	Незадовільний	Обмежений	Помірний	Достатній	Високий	Перспективний	Повністю сформований

Таблиця 3.5

Рекомендації щодо визначення пріоритетів розвитку фінансового потенціалу щодо альтернатив стратегічного вибору підприємства (авторська розробка)

Альтернативи стратегічного вибору (рис.3.2, табл.3.1-3.2)	Пріоритети розвитку фінансового потенціалу підприємства щодо альтернатив стратегічного вибору підприємства (рис. 3.3, табл. 3.3)							
	Кризовий	Незадовільний	Обмежений	Помірний	Достатній	Високий	Перспективний	Повністю сформований
Антикризовий процес	Продаж майна	Оптимізація капіталу	Оптимізація активів	Скорочення витрат	Оптимізація витрат	Залучення інвестицій	Активне інвестування	
Захист ринкових позицій	Скорочення витрат	Збільшення ділової активності	Оптимізація фінансових потоків	Залучення додаткового капіталу для інвестування	Оптимізація руху фінансових потоків	Інвестування у підвищення ефективності операцій	Інвестування у виробничу сферу	Інвестування у «бар'єри входу» на ринок
Розширення ринкових позицій	Оптимізація розподілу фінансів	Підвищення ділової активності	Покращення фінансового стану	Збільшення фінансування операцій	Покращення фінансового управління	Інвестування у виробничу базу	Інвестування у нові проекти	Інвестиції в інтеграційну взаємодію
Накопичення прибутку	Скорочення витрат	Оптимізація капіталу	Оптимізація активів	Оптимізація витрат	Оптимізація фінансових потоків	Підвищення інвестиційної привабливості	Тимчасове інвестування акумульованих фінансів у надійні інструменти	
Інноваційний розвиток	Залучення додаткового капіталу	Скорочення витрат	Залучення сторонніх інвестицій	Залучення додаткового капіталу	Підвищення інвестиційної привабливості	Вибіркове проектне інвестування	Інвестування у нові проекти	Інвестування у проекти диверсифікації
Інвестування в підвищення ефективності	Оптимізація розподілу фінансів	Оптимізація активів і бізнес-процесів	Оптимізація розподілу фінансових ресурсів	Оптимізація руху фінансових потоків	Інвестування у проекти оптимізації витрат	Покращення фінансового управління	Оптимізація непродуктивних витрат	Збільшення фінансових результатів
Інвестування в конкурентний розвиток	Оптимізація руху фінансів	Залучення кредитних ресурсів	Підвищення ділової активності	Покращення фінансового стану	Покращення фінансового управління	Підтримка інвестиційної привабливості	Інвестування у нові проекти розвитку	
Підтримка ринкового лідерства	Залучення сторонніх інвестицій	Залучення додаткового капіталу	Покращення фінансового управління	Оптимізація руху фінансових потоків	Підвищення ділової активності	Покращення фінансового управління	Удосконалення стратегічних компетенцій із фінансового управління	

Таким чином, належно до представлених в рамках розробленого підходу рекомендацій пріоритетами розвитку фінансового потенціалу для ТОВ «Компанія Термінал-А» та ТОВ «Олді Тревел» пропонується визначити збільшення фінансування операцій та продаж майна відповідно. Подані висновки та пропозиції окреслюють, таким чином, концептуальні рамки стратегічного вибору даних підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності та надалі потребують більш докладного розкриття, зокрема, в контексті визначення відповідних моделей формування фінансово-безпечної моделі поведінки (що слід вважати надзвичайно актуальним з огляду на виявлені тенденції щодо нестійкості фінансового стану даних суб'єктів господарювання).

3.2. Забезпечення економічно безпечного розвитку фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності

Формування, використання та розвиток фінансового потенціалу підприємства є динамічним процесом, який розгортається у часі та відбувається в рамках визначених стратегічних пріоритетів. Порядок визначення таких пріоритетів докладно описаний у підрозділі 3.1. Разом з тим, суттєвого значення набуває комплекс заходів щодо реалізації обраної стратегії розвитку фінансового потенціалу, невірний підбір та реалізація яких може призвести до неможливості підприємству протистояти впливу негативних факторів та до втрати стійкості функціонування. З цієї точки зору авторською гіпотезою є необхідність розгляду стратегії розвитку фінансового потенціалу (СРФП) підприємства через призму підтримки достатнього рівня його економічної безпеки в довгостроковому (стратегічному) періоді. Тобто пропонується робити окремий акцент на формуванні економічно безпечної фінансової поведінки підприємства.

Тут зазначимо, що в загальному випадку [56] під поведінкою розуміють сукупність дій та вчинків, форми та види реакції в певних ситуаціях або у

відповідь зміни в оточенні. При цьому дослідники визначають поведінку відносно окремих індивідів (осіб) або соціальних спільнот (такою спільнотою може бути підприємство, як відкрита соціально-економічна система, або навіть об'єднання підприємств чи ринки). Відповідно, відносно розвитку фінансового потенціалу доречним бачиться застосування концепту «фінансова поведінка підприємства». Хоча цей концепт присутній у наукових роботах численної кількості дослідників, існують доволі різні варіанти його інтерпретації. Так, наприклад, Садалія І. з співавторами [365] розглядають фінансову поведінку малих та середніх підприємств через звички та уподобання їх фінансових менеджерів, відкориговані на розмір власного капіталу підприємств. Тобто базисом дослідження [365] обрана соціально-психологічна складова фінансового менеджменту. Дихотомічною до цього дослідження є розробка Бертеро Е. та Ронді Л. [335], де досліджено вплив різного роду фінансових факторів та бюджетних обмежень на поведінку державних установ.

Для визначення змісту концепту фінансової поведінки підприємства та отримання його зв'язку з СРФП, а також для формування відповідного модельного базису та інструментального забезпечення реалізації фінансової поведінки підприємства пропонується застосування онтологічного моделювання. Таке моделювання зводиться як правило до визначення ключових понять предметної області та відносин між ними. Базовий перелік таких понять було представлено у заданому формулою (3.1) кортежі структуризації СРФП. Далі, орієнтуючись на запропонований Плаксієнко В. [48, с.173] формат візуалізації онтології, сформуємо онтологію економічно безпечної фінансової поведінки підприємства (O). Така онтологія буде своєрідним розширення елементів кортежу (3.1). Задані у цьому кортежі поняття вводяться до онтології як класи (задаються множиною $\{C\}$) та розширюються визначенням множини зв'язків між ними (задаються як $\{R\}$). Поданий на рис. 3.4 авторський варіант онтології формуванні економічно

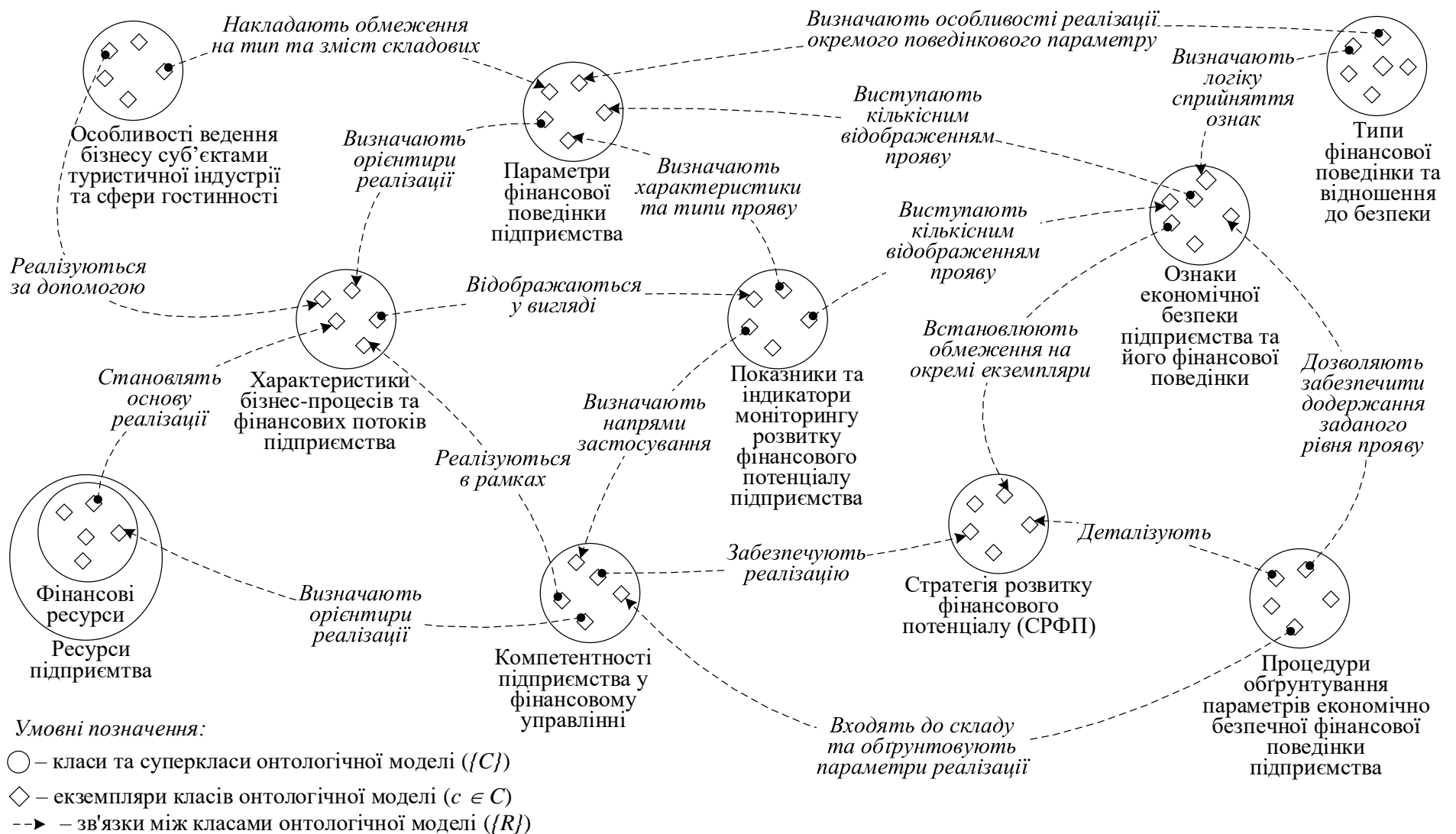

Рис. 3.4. Репрезентація онтологічної моделі формуванні економічно безпечної фінансової поведінки підприємства (авторська розробка з використанням описаного у [48, с. 173] методу візуалізації онтології)

безпечної фінансової поведінки ($O = \langle C, R \rangle$), в свою чергу, розвиває пропозиції [48] введенням супер-класів онтології за для більшої її структуризації та містить не всі складові кортежу (3.1).

Звернемо увагу на ряд авторських пропозицій, реалізованих в рамках поданого на рис. 3.4 візуального представлення онтологічної моделі. Перш за все зазначимо, що в наявних наукових розробках [335, 363] розкрито сутність та визначено змістовне наповнення варіантів реалізації фінансової поведінки, але при цьому не враховано ознаку підтримки економічної безпеки, а також не відображено зв'язок з формуванням та розвитком саме фінансового потенціалу підприємства. Отже, в рамках розробленої онтології запропоновано виділити клас ознак економічної безпеки формування та використання потенціалу підприємства, який співвідноситься з класом особливостей ведення бізнесу (параметрів організації діяльності) суб'єктами туристичної індустрії та сфери гостинності. Зіставлення індивідів перелічених двох класів з елементами кортежу (3.1) є другою відмінністю пропозицій автора, за рахунок яких саме і досягається реалізація економічно безпечної фінансової поведінки підприємства.

Практична реалізація зазначеного зіставлення реалізована з використанням безкоштовного пакету онтологічного моделювання *protege* [330], призначеного для моделювання інтелектуальних систем управління знанням. Застосування даного пакету дозволяє реалізувати наповнення елементів означених на рис. 3.4 класів онтологічної моделі. Відповідно можна зазначити, що безпосередньо фінансова поведінка моделюється через введення типів такої поведінки (у даному випадку пропонується застосовувати часто вживаний підхід щодо виділення консервативного, агресивного та збалансованого типів) та накладання їх на відповідні екземпляри класу фінансової поведінки. Реалізація такого зіставлення в системі *protege* відображена на рис. 3.5.

Подана на рис. 3.5 схема відображає перелік запропонованих складових фінансової поведінки та зіставлення їх з можливими типами такої поведінки (на рис. 3.5 відображено два класи з означеної на рис. 3.4 онтологічної моделі та представлено екземпляри цих класів).

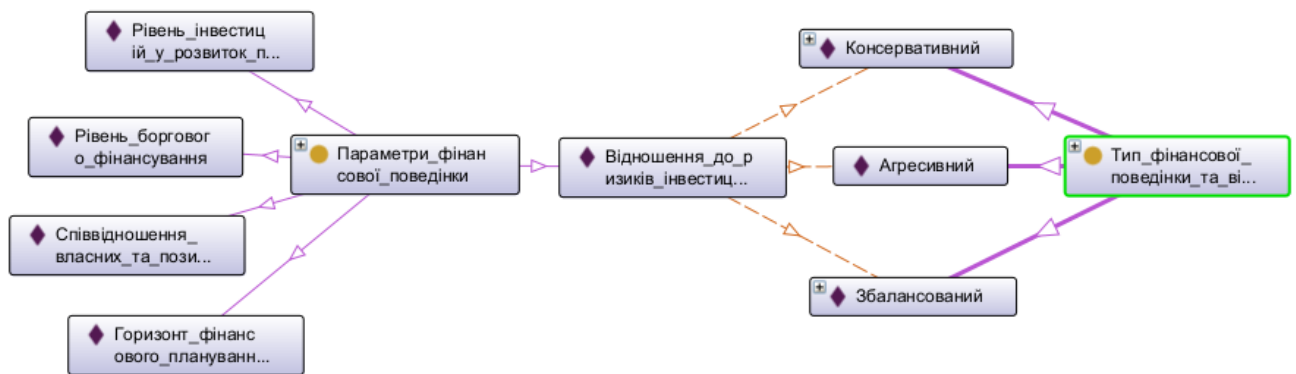
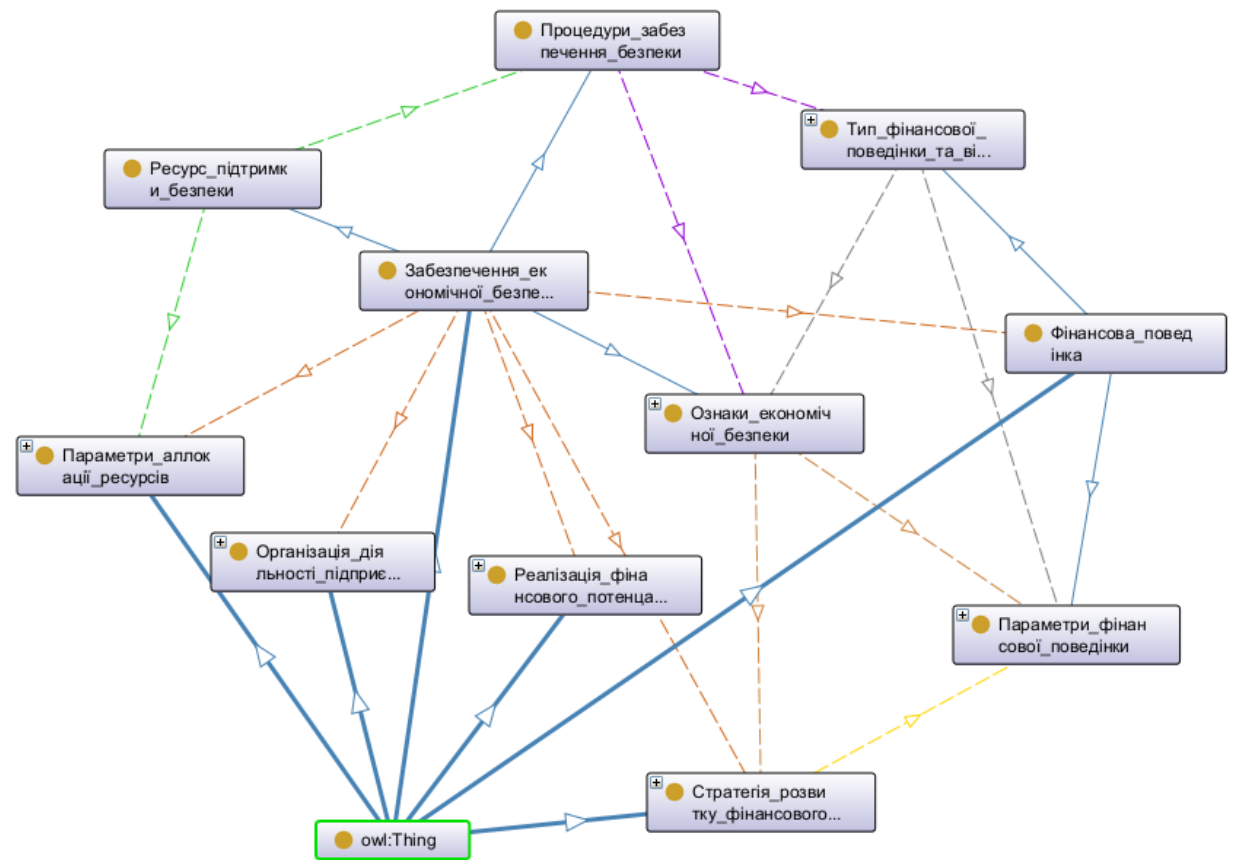
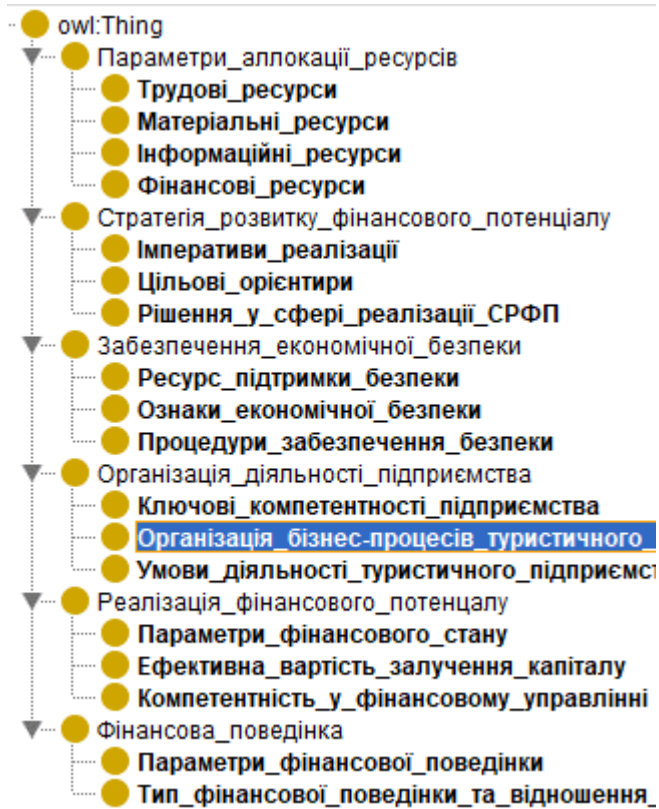

Рис. 3.5. Розкриття змісту концепту фінансової поведінки підприємства засобами онтологічного моделювання (авторська розробка)

Повний перелік класів онтологічної моделі реалізації СРФП та відображення зв'язків між ними в системі protege представлені на рис. 3.6. Також рис. 3.6 містить більшу деталізацію відносин між класами та супер-класами онтологічної моделі. Так, наприклад, для означеного на рис. 3.4 суперкласу параметрів організації діяльності підприємства додано класи умов діяльності та організації бізнес-процесів підприємства. Елементи кортежу (3.1) також представлено як супер-клас онтологічної моделі.

Таким чином, ключовою відмінністю наведеної на рис. 3.6 онтологічної моделі є обмеження визначених у п. 3.1 стратегічних пріоритетів формування фінансового потенціалу підприємства параметрами фінансової поведінки та вимогою додержання заданого рівня економічної безпеки. При цьому додавання екземплярів до означених на рис. 3.6 класів визначатиме особливості господарювання конкретного підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності (наповнення класів екземплярами буде розкривати найбільш суттєві для певного суб'єкта туристичної галузі підстави прийняття фінансових рішень).

Ієрархічна структура класів та супер-класів онтологічної моделі формування економічно-безпечної фінансової поведінки

Візуалізація відносин між супер-класами онтологічної моделі. Розкриття структури та взаємопов'язаності класів фінансової поведінки та економічної безпеки в рамках обраного типу поведінки підприємства

Рис. 3.6. Програмна реалізація онтологічної моделі формуванні економічно безпечної фінансової поведінки підприємства (авторська розробка з використанням програмного середовища protege)

Змістовне наповнення класу ознак економічної безпеки, реалізоване як відображення екземплярів класу економічно безпечної поведінки, що мають вплив на елементи СРФП ТОВ «Олді Тревел», представлено на рис. 3.7.

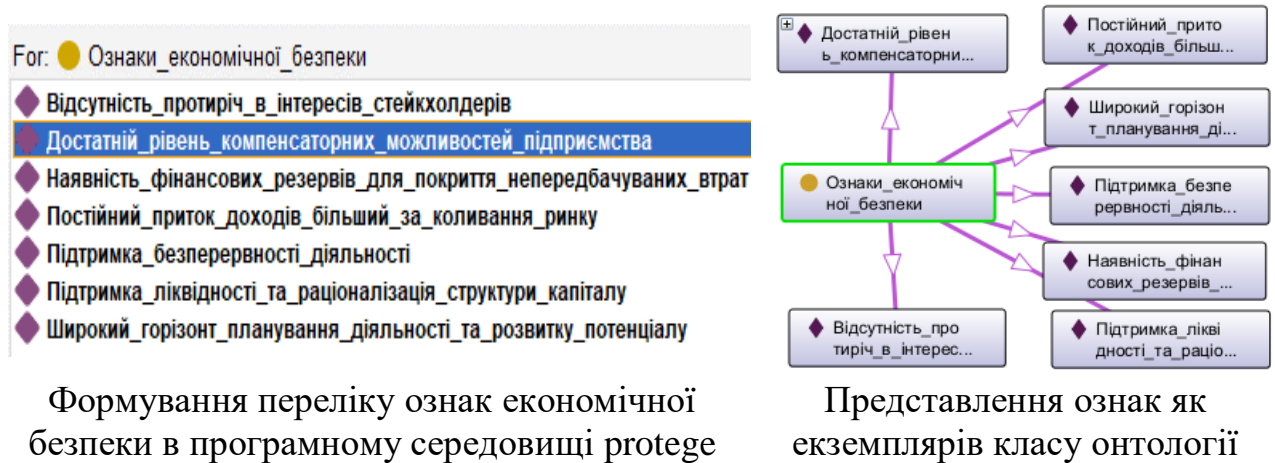

Рис. 3.7. Ознаки економічної безпеки фінансової поведінки підприємства, представлені як екземпляри класу онтологічної моделі (авторська розробка)

Орієнтація на представлену на рис. 3.6 онтологічну модель дозволяє обґрунтувати методичний підхід щодо формування економічно безпечної фінансової поведінки підприємства, який як раз і полягатиме у забезпеченні мепінгу (зіставлення та перенесення) перелічених на рис. 3.7 ознак економічної безпеки на решту класів розробленої в середовищі protege онтологічної моделі. При цьому реалізації такого мепінгу (врахування ознак економічної безпеки в рамках реалізації СРФП) розглядається як один з етапів візуалізовано на рис. 3.8 методичного підходу щодо забезпечення економічно безпечної поведінки.

Основу запропонованого на рис. 3.8 методичного підходу становить ухвалення та моніторинг реалізації рішень щодо провадження заданого типу фінансової поведінки підприємства, параметри якої подано як екземпляри класів розробленої онтологічної моделі. Тобто особа яка приймає рішення щодо формування та розвитку фінансового потенціалу підприємства (представник заданої у кортежі (3.1) множини $\{C\}$) через систему запитів до онтологічної моделі визначає параметри таких рішень з обов'язковим зіставленням таким

параметрів з вимогою додержання економічної безпеки (через зазначену процедуру меппінгу ознак).

Рис. 3.8. Етапи реалізації методичного підходу щодо формування економічно безпечної фінансової поведінки підприємства (авторська розробка)

При цьому для обґрунтування таких рішень застосовуються відібрані менеджментом підприємства процедури, які також подані як екземпляри класу «Процедури забезпечення безпеки» розробленої онтологічної моделі. У якості прикладу реалізації описаної логіки застосування онтологічної моделі розглянемо таку ознаку забезпечення економічно безпечної фінансової поведінки підприємства, як «Достатній рівень компенсаторних можливостей»

(ця ознака відображена як екземпляр наведеного на рис. 3.7 класу). Результати запиту до сформованої онтологічної моделі подано на рис. 3.9.

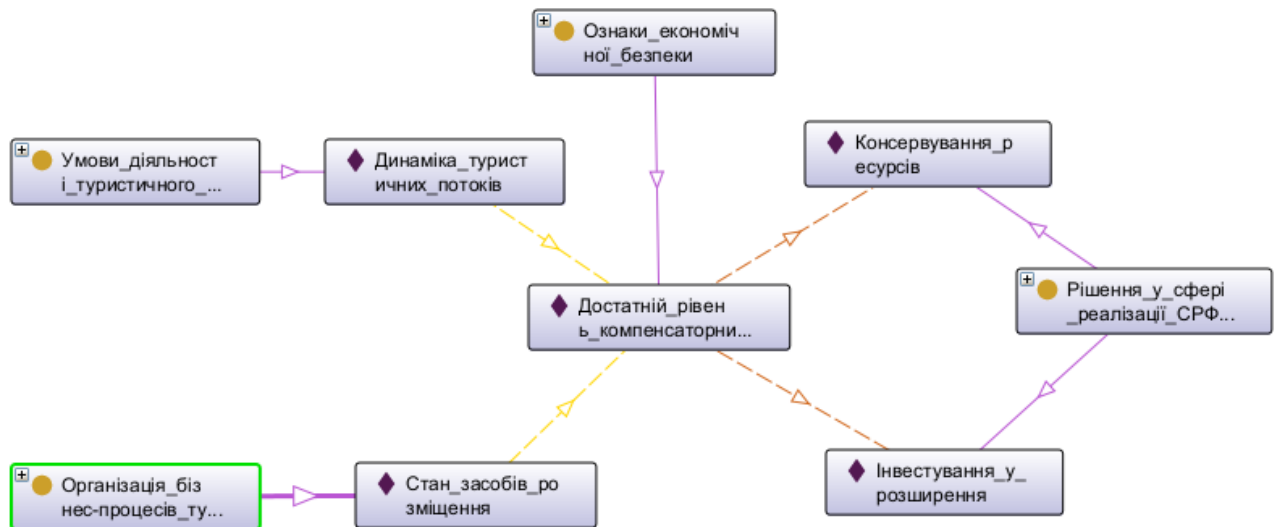

Рис. 3.9. Складова онтологічної моделі формування економічно безпечної фінансової поведінки підприємства, орієнтована на визначення орієнтирів реалізації його компенсаційних можливостей (авторська розробка)

На рис. 3.9 достатність компенсаційних можливостей представлено як одну з ознак економічно безпечної фінансової поведінки (як екземпляр відповідного класу розробленої онтологічної моделі). Під компенсаційними можливостями фінансового потенціалу у даному випадку розуміється здатність підприємства адаптуватися до змін туристичного ринку та мінімізувати ризики можливих втрат за рахунок застосування відповідних фінансових інструментів. Підприємство туристичної галузі та сфери гостинності можуть використовувати різного роду фінансові інструменти в рамках нарощування компенсаційних можливостей фінансового потенціалу. Це може бути збільшення гнучкості фінансування (швидкий перегляд джерел фінансування як елемент реалізації фінансової поведінки підприємства), хеджування ризиків та диверсифікація інвестицій, реструктуризація боргів та формування різного роду резервних фондів. Тобто компенсаційні можливості фінансового потенціалу прямо пов'язуються з стратегічним вибором підприємства та прийнятими в рамках

такого вибору управлінськими рішеннями. Обґрунтування таких рішень є одним з етапів розробленого методичного підходу (див. рис. 3.8), який базується на онтологічному моделюванні але передбачає застосування інших методів.

Так, для обґрунтування рішень щодо відбору параметрів економічно безпечної фінансової поведінки пропонується використання описаних R. Кауа [351, с. 235-247] та A. Jindal [350, с. 3-15] мереж ймовірнісних логічних висловлювань, заснованих на застосуванні формули Байеса. Основу такої мережі становить визначення ймовірності прояву події A при врахуванні ймовірності прояву події B , яка передувала настанню події A . Відповідно розрахунок такої умовної (апостеріорної) ймовірності $P(A|B)$ визначається за формулою:

$$P(A|B) = \frac{P(A \cup B)}{P(B)} = \frac{P(B|A)P(A)}{P(B)} \quad (3.2) \text{ [347, с. 4]}$$

Розрахунки за формулою (3.2) використовуються в багатьох напрямках економічних досліджень, оскільки поєднання різних гіпотез щодо настання подій A та B дозволяє формувати складні моделі стохастичних (випадкових) процесів, а також відслідковувати залежності в даних. Значною перевагою ймовірнісного підходу є можливість опрацьовувати неповні дані та моделювати вплив уявних (гіпотетичних) стратегій. Залучення мереж Байеса до методичного підходу щодо формування економічно безпечної фінансової поведінки підприємства в першу чергу ґрунтується на перелічених перевагах та на їх високій прогностичній цінності. При цьому авторська пропозиція полягає у тому, що обґрунтування ймовірностей та зв'язку подій, так саме як і доведення гіпотези $P(A|B)$, має базуватися на зв'язках екземплярів класів розробленої онтологічної моделі.

Для доведення даної пропозиції використаємо представлену на рис. 3.9 складову онтологічної моделі, яка орієнтована на визначення орієнтирів реалізації компенсаторних можливостей підприємства. Відповідна Байесова мережа ймовірнісного логічного висловлювання відображена на рис. 3.10. Дана

модель побудована з використанням програмного комплексу Netica [333], який візуалізує залежності між відібраними факторами та гіпотезами.

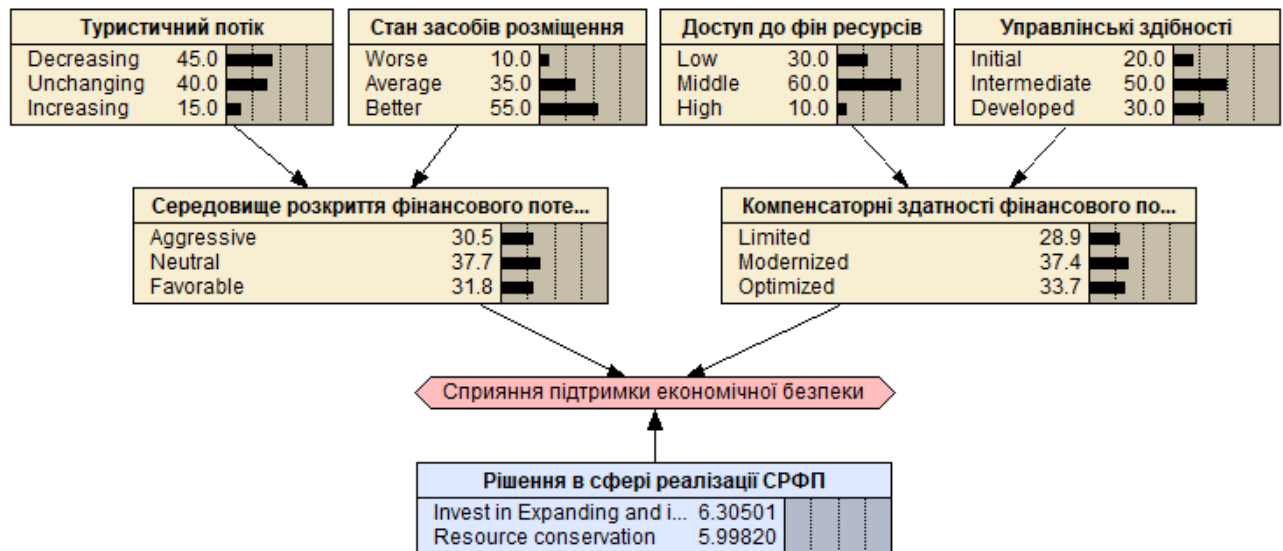

Рис. 3.10. Ймовірнісна модель логічного висловлення щодо напрямків реалізації компенсаторних можливостей фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності (авторська розробка)

Розглядаючи представлену на рис. 3.10 модель перш за все необхідно звернути увагу, що всі її елементи є екземплярами різних класів наведеної на рис. 3.6 онтології та в цілому відповідають розглянутим на рис. 3.9 відносинам між такими класами. Зазначена модель використовує всі три різновиди блоків середовища Netica за для визначення того, наскільки компенсаторні здатності фінансового потенціалу дозволяють нейтралізувати негативний вплив з боку середовища (або використати наявні нові можливості) й тим самим забезпечити підтримку економічної безпеки. Прийняті при цьому рішення будуть визначати фінансову поведінку підприємства. Далі розглянемо докладно включені до рис. 3.10 елементи та пов'язані з ними гіпотези.

В розробленій моделі компенсаторні можливості фінансового потенціалу визначаються як комбінація наявних у підприємства фінансових ресурсів та управлінських здібностей щодо використання таких ресурсів. Тобто за основу

формування гіпотез взято описаний у першому розділі дисертації (див. табл. 1.1) ресурсний та компетентнісний підходи до визначення сутності поняття «фінансовий потенціал підприємства». Вхідний вузол «Доступ до фінансових ресурсів» може містити стани «низький або обмежений» («Low» на рис. 3.10), «середній» («Middle») та «високий» («High»). Наведений на рис. 3.10 розподіл вхідних ймовірностей визначався експертним шляхом фахівцями ТОВ «Олді Тревел». Здібності до фінансового управління також характеризуються трьома рівнями на шкалі початкового, середнього та високого рівня зрілості. Результуючий вузол «Компенсаційні можливості» розраховується відповідно до формули (3.2) як визначення умовної (апостеріорної) ймовірності. Для даного вузла передбачається, що компенсаційні можливості можуть бути «Обмеженими» («Limited» на рис. 3.10), «Модернізованими» («Modernized») та «Оптимізованими» («Optimized»). Відомості для розрахунку апостеріорної ймовірності для даного блоку представлені на рис. М.1. Тобто введена до рис. М.1 гіпотеза відображає здатність ТОВ «Олді Тревел» компенсувати фінансові ризики за допомогою наявних ресурсів і навичок.

Наступний вхідний блок моделі характеризує умови реалізації потенціалу підприємства, для чого до Байєсової мережі ймовірнісного висновку введено вузол умовних ймовірностей «Середовище розкриття фінансового потенціалу», яке може характеризуватися як «Агресивне та несприятливе» («Aggressive» на рис. 3.10), «Нейтральне» («Neutral») та «Сприятливе» («Favorable»). Гіпотеза щодо параметрів середовища формується з двох вузлів, що відповідають зовнішньому та внутрішньому оточенню ТОВ «Олді Тревел» відповідно. Так, для підприємств туристичної галузі та сфери гостинності дуже важливою є позитивна динаміка туристичного потоку, яка може бути «Низхідною» («Decreasing»), «Незмінною» («Unchanging») та «Зростаючою» («Increasing»). Навіть наявність постійного зростання туристичного потоку не забезпечить переваг підприємству у разі неналежного стану засобів розміщення. Через це передбачено введення до моделі відповідного вузла, який на рис. 3.10 відображає початковий розподіл ймовірностей між такими характеристиками стану засобів

розміщення як «Неналежні» («Worse»), «Середні для галузі» («Average»), «Кращі» («Better»). Відомості для розрахунку апостеріорної ймовірності для блоку «Середовище розкриття фінансового потенціалу» подані на рис. М.1.

Оскільки створення Байесової мережі пропонується для обґрунтування рішень щодо забезпечення економічно безпечної фінансової поведінки, то підсумком застосування поданої на рис. 3.10 моделі обрано прийняття рішення щодо орієнтування такої поведінки на розширення поточної діяльності та вихід в нові сегменти туристичного ринку або щодо збереженні поточних фінансових ресурсів та захисті поточних позицій без інвестування в розвиток. Вибір одного з таких рішень моделюється блоком «Рішення в сфері реалізації СРФП», який містить згадку про дві моделі поведінки «Інвестування в розширення» («Invest in Expanding and innovation») та «Консервування ресурсів» («Resource conservation»). Прийняття рішення щодо однієї з зазначених моделей фінансової поведінки базується на визначенні вузла корисності «Сприяння підтримки економічної безпеки» («Safety»), охарактеризованого на рис. 3.11. Застосування такого блоку корисності дозволяє реалізувати сценарне моделювання (рис. 3.12)

Середовище розкриття фінансового потенціалу	Сприятливе (Favorable)	0	20	25
	Нейтральне (Neutral)	-5	5	20
	Агресивне (Aggressive)	-10	-5	10
		5	15	10
		0	5	5
		Обмежені (Limited)	Модернізовані (Modernized)	Оптимізовані (Optimized)
		Компенсаторні здатності фінансового потенціалу підприємства		

Умовні позначення:

Бальні оцінки корисності для реалізації стратегії

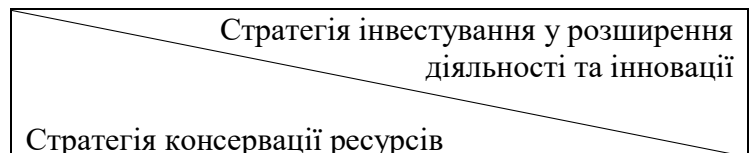
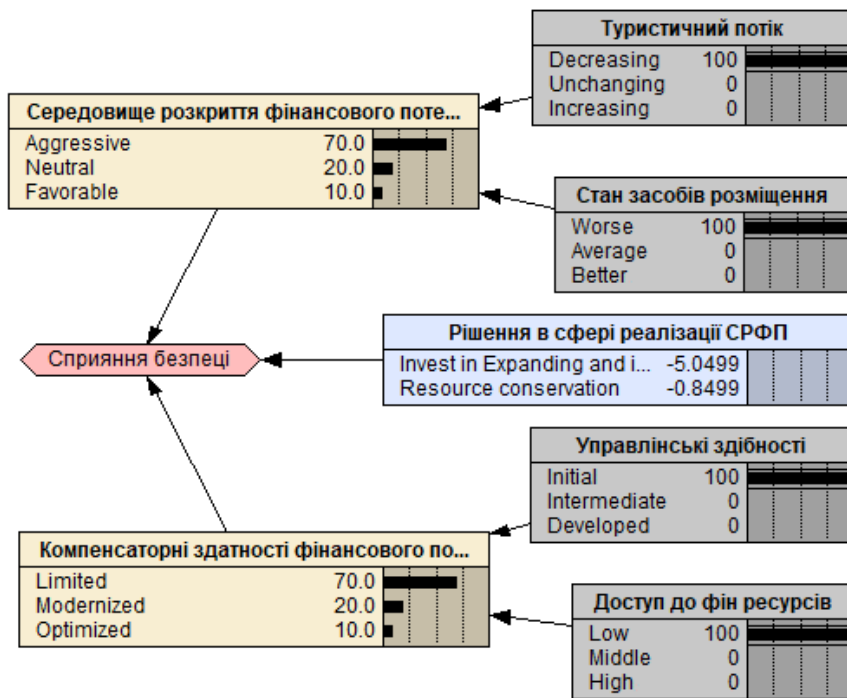
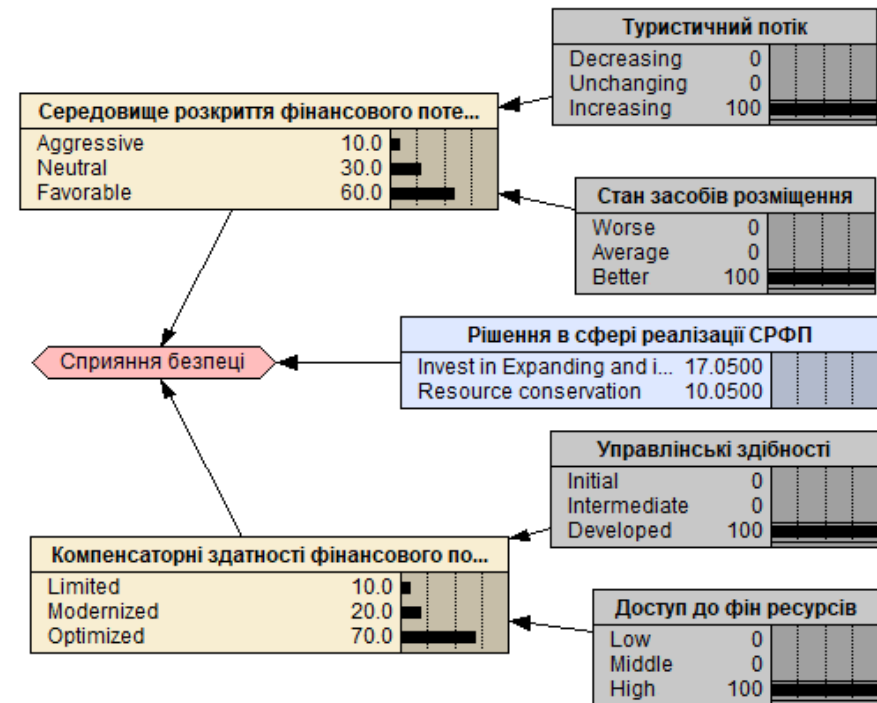

Рис. 3.11. Логіка визначення корисності обраної стратегії реалізації фінансового потенціалу підприємства (авторська розробка)

Сценарій «Екстенсивного захисту позицій у галузі»

Сценарій передбачає застосування моделі фінансової поведінки типу «Консервування ресурсів», оскільки очікуване значення корисності за даним типом поведінки є значно більшим ($EV_{RC} = -0.85 > EV_{IE} = -5.05$). Для даного сценарію властива обмеженість можливостей компенсування негативних впливів з боку середовища реалізації фінансового потенціалу. Існує високий ризик того, що інвестиції та фінансування розширення діяльності призведуть до зайвих фінансових втрат (в моделі це відображено через негативну оцінку підсумкової корисності)

Сценарій «Інтенсивного розвитку потенціалу»

Сценарій передбачає застосування моделі фінансової поведінки типу «Інвестування в розширення і інновації», оскільки очікуване значення корисності за даним типом поведінки є значно більшим ($EV_{IE} = 17.05 > EV_{RC} = 10.05$). Даний сценарій орієнтується на максимальне використання переваг, що надає середовище, за рахунок доволі високого рівня власного фінансового потенціалу. Оптимізовані компенсаторні можливості за даного сценарію значно підвищують апостеріорну ймовірність розширення масштабів діяльності та реалізацію фінансової підтримки такого розширення

Рис. 3.12. Реалізація стратегічного вибору ТОВ «Олді Тревел» у сфері розвитку фінансового потенціалу та вибору моделі економічно безпечної фінансової поведінки (авторська розробка)

Представлені на рис. 3.12 сценарії стратегічного вибору у сфері фінансової поведінки підприємства базуються на застосуванні блоку корисності (рис. 3.11), реалізація якого в середовищі Netica представлена на рис. М.2. Значення даного вузла оцінюються в балах, залежно від стану означених на рис. М.1 блоків моделі. Блок рішення пропонує кількісну оцінку для кожної з двох заданих моделей фінансової поведінки. Очікуване значення (Expected Value, EV) блоку рішень також розраховується як результат ймовірності Байеса. Зазначимо, що подані на рис. 3.12 сценарії містять крайні сценарії позиціонування за поданою на рис. 3.11 матриці. Система підтримки прийняття фінансових рішень ТОВ «Олді Тревел» може розглядати інші варіанти позиціонування (моделюються зміною розподілу похідних імовірностей) та орієнтуватися на значення EV за кожною з пропонованих альтернатив.

Слід звернути увагу, що реалізація поданого на рис. 3.8 етапу обґрунтування управлінських рішень у сфері розвитку фінансового потенціалу підприємства за допомогою Байесових ймовірнісних мереж не обов'язково має використовувати всі означені на рис. 3.10 та рис. 3.12 типи блоків. Мережа може використовувати базові блоки, які відповідають формулі (3.2) та моделювати ситуацію розвитку подій при зміні похідних значень та розподілу ймовірності. У якості прикладу такої реалізації на рис. 3.13 представлено модель визначення впливу зміни описаних у другому розділі дисертації характеристик фінансового стану ТОВ «Олді Тревел» на рівень розкриття його фінансового потенціалу.

Значення апріорних ймовірностей (вхідних змінних) на рис. 3.13 базується на усвідомленні фінансовими менеджерами ТОВ «Олді Тревел» прояву рівня відібраних характеристик відносно туристичної галузі в цілому та конкурентів зокрема. Вхідні ймовірності розподіляються за рівнями «нижче середнього», «середній» та «вище середнього» («Low», «Medium» та «High» для розглянутих блоків на рис. 3.13). Так, з рис. 3.13 можна побачити, що блок «Вартість власного капіталу» корелює з представленими у табл. 2.7

відомостями, а блок «Рентабельність та ділова активність» - з табл. 2.17. Також в поданій на рис. 3.13 моделі введено ряд динамічних характеристик, які відображають динаміку темпу змін відібраного показника. Передбачено виділення зон «падіння показника», «порівняної незмінності» та «зростання показника» (на рис. 3.13 подані як «Falling», «Constancy» та «Growing»). Тут наголосимо на відповідності блоку «Темпи зростання підсумку балансу» представленому у табл. 2.4 аналізу, а блоку «Динаміка фінансових результатів» – табл. 2.14. Параметри розподілу умовних (апостеріорних) ймовірностей блоків «Вартісні характеристики фінансового потенціалу», «Динамічні характеристики фінансового потенціалу» та безпосередньо блоку «Фінансовий потенціал» задаються системою правил, аналогічних до відображених у додатку М. Окремо зазначимо, що результати описаного моделювання використовуються на останньому етапі наведеного на рис. 3.8 методичного підходу щодо формування економічно безпечної фінансової поведінки підприємства – етапі моніторингу реалізації ФПП.

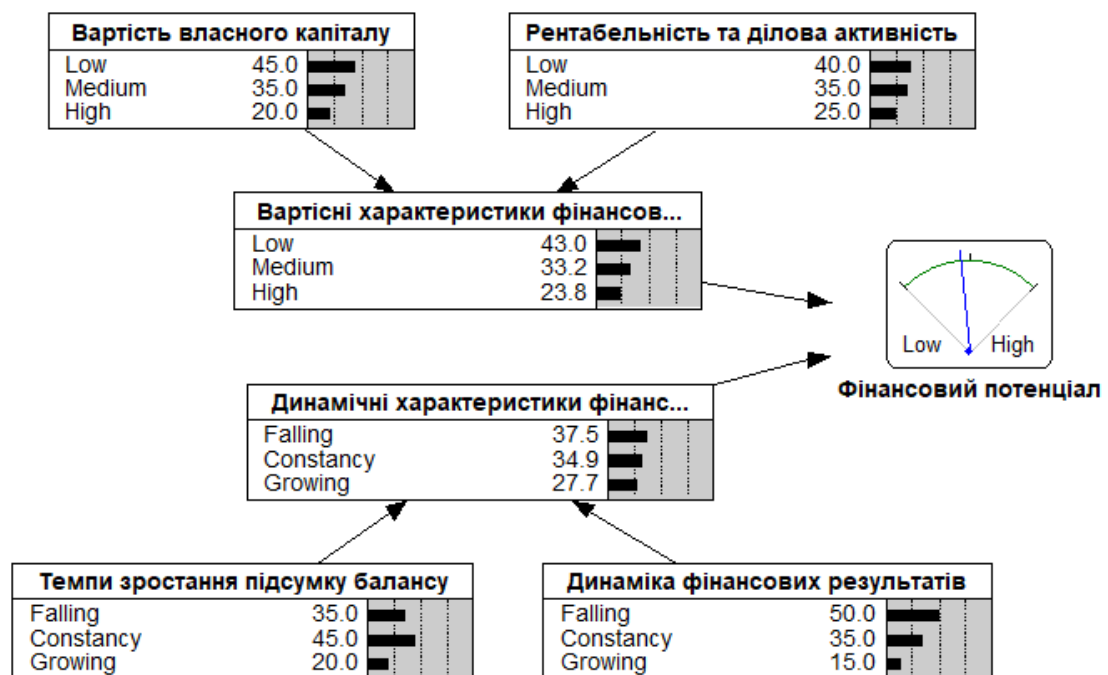

Рис. 3.13. Моніторингова модель визначення впливу характеристик фінансового стану ТОВ «Олді Тревел» на рівень розкриття його фінансового потенціалу (авторська розробка з використанням середовища Netica)

Ключовою особливістю описаних графових ймовірнісних моделей є можливість інтеграції експертних розрахунків та припущень з емпіричними даними. Тим самим розглянуті моделі забезпечують необхідних в сучасних трансформаційних умовах господарювання достатній рівень гнучкості прийняття фінансових рішень. Разом з тим, покладена в основу методичного підходу онтологічна модель формуванні економічно безпечної фінансової поведінки (див. рис. 3.6) одним з класів містить процедури забезпечення безпеки підприємства. Відповідно наповнюватися екземпляри даного класу можуть різними методами та прийомами. Так, в розрізі графових ймовірнісних моделей як екземпляри даного класу можуть бути використані описані Ценгом Г. та Хуангом Д. методи нечіткого логічного висновку [374, с. 217-245]. Також можливим є навчання розроблених моделей за рахунок застосування вбудованого в середовище Netica [333] алгоритму TAN (від англ. «Tree-Augmented Naive Bayes»), який дозволяє реалізовувати більш точні прогностичні моделі через встановлення більш сильної структурної залежності між атрибутами моделі.

У якості прикладу наповнення екземплярів класу процедур забезпечення економічної безпеки (може трактуватися як створення модельного базису) розглянемо можливість застосування лінійного програмування для розробки бюджетів реалізації обраного сценарію фінансової поведінки (відповідає передостанньому етапу неведеного на рис. 3.8 методичного підходу). В загальному випадку [374] лінійне програмування передбачає встановлення цільової функції та системи обмежень на її реалізацію. В рамках формування економічно безпечної фінансової поведінки за цільову функцію для ТОВ «Олді Тревел» (в рамках КВЕД 79.11 Діяльність туристичних агентств) можна обрати максимізацію прибутку (Z) від присутності на туристичному ринку. При цьому до уваги беруться витрати ($C_i, i = 1.. N$) та прибуток ($P_i, i = 1.. N$) від реалізації кожного з N видів пропонованого туристичного продукту. Рішення в частині забезпечення економічно безпечної фінансової поведінки полягатимуть у відборі параметрів (в найпростішому варіанті - кількості

екземплярів) пропонованого туристичного продукту ($x_i \in X$). Відповідно, цільова функція, що є елементом кортежу (3.1) та входить до розробленої онтологічної моделі (див. рис. 3.6) як екземпляр класу «Цільові орієнтири», задається наступним чином:

$$Z = \sum_{i=1}^N (P_i \times x_i) - \sum_{i=1}^N (C \times x_i) \rightarrow \max \quad (3.3)$$

Обмеження на реалізацію цільової функції будуть застосовуватися для розв'язання задачі лінійного програмування, але виступатимуть при цьому екземплярами класу «Імперативи реалізації» розробленої онтологічної моделі. У якості таких імперативів (обмежень реалізації цільової функції) доречним є введення вимог не перевищення загального бюджету (B) туристичного оператора та підтримки мінімально необхідного рівня ліквідності, коли ліквідні активи підприємства (L) після вирахування витрат реалізації фінансової поведінки не становляться менше заданого порогу (L_{min}). В результаті отримуємо:

$$\begin{cases} \sum_{i=1}^N (C \times x_i) \leq B \\ L - \sum_{i=1}^N (C \times x_i) \geq L_{min} \end{cases} \quad (3.4)$$

Під час розв'язання даної задачі (наприклад, через складову «Пошук рішення» Microsoft Excel) можна додати вимогу сприяння реалізації фінансової підтримки кожного з наявних видів пропозиції туристичного продукту (задається як вимога $x_i \geq 0$ для кожного продукту i). Результати розв'язання задачі лінійного програмування, так само як і результати ймовірнісних логічних висновків, передаються до блоку моніторингу формування фінансового потенціалу підприємства, особливості якого будуть висвітлені в наступному підрозділі дисертаційної роботи.

3.3. Методичні аспекти моніторингу стратегічних компетенцій сфери фінансового управління при формуванні фінансового потенціалу підприємства

Прийняття економічних рішень в сфері формування фінансового потенціалу підприємства пов'язано із обов'язковою необхідністю дотримання особливих вимог та задоволення специфічних потреб у якості, достовірності, оперативності отримання інформації стосовно розподілу та використання фінансових ресурсів, конфігурації грошових потоків і т.і. Забезпечення зазначеного розмаїття інформаційних потреб (своєрідність яких визначається неоднозначністю ФПП як об'єкту управління) передбачає розбудову складного інтегрованого комплексу процедур збирання, накопичення, обробки, інтерпретації, контролю адекватності актуальних відомостей про фінансовий стан суб'єкту господарювання. Невід'ємною складовою розбудови даного інформаційно-аналітичного комплексу є створення системи моніторингу фінансового потенціалу, характерними особливостями здійснення якого (на відміну від більш традиційних дій із аналізу та діагностики економічних даних) слід вважати такі: перспективна орієнтація та прогностичний характер; виявлення взаємозв'язків та закономірностей явищ та процесів у фінансовій сфері (насамперед – складових ФПП) із результатами діяльності підприємства; адаптивна спрямованість, варіативний та ситуативний (з урахуванням ймовірної неповноти доступних даних) характер висновків та рекомендацій щодо прийняття економічних рішень; підтримка цільової орієнтації на запобігання виявленню широкого кола ризиків та на формування фінансово-безпечної моделі поведінки підприємства та ін.

Таким чином, саме складність та розмаїття передумов розвитку фінансового потенціалу визначає неоднозначність методичних та інструментальних засад здійснення моніторингу в даній сфері. Так, наприклад, Цвайг Х та Галайко Н. [307, с.183-184] пов'язують випереджувальний характер управлінської орієнтації процедур здійснення фінансового

моніторингу переважно із необхідністю своєчасного виявлення негативних проявів загроз та ризиків щодо стійкості фінансового стану підприємства для запобігання критичному погіршенню результатів діяльності, для попередження небезпеки втрати ліквідності та платоспроможності та ін. До складу характерних методичних особливостей фінансового моніторингу Плікус І. [228, с.36] також відносить оперативний (в найбільш стислі проміжки часу) характер здійснення регулярних спостережень, об'єктом яких постають не стільки конкретні досягнуті значення певних значущих показників діяльності, скільки відхилення фактично досягнутих фінансових результатів від цільових орієнтирів, встановлених фінансовими планами.

Отже, саме увага щодо оперативного виявлення причин виникнення розбіжностей між фактичними та плановими фінансовими показниками, як наполягають Цвайг Х та Галайко Н. [307, с.184], обумовлює наявність особливої тісноти прямого зв'язку між процедурами здійснення фінансового моніторингу та продуктивним використанням технології бюджетування, зокрема – в контексті дотримання базових орієнтирів підтримки фінансової безпеки підприємства. З точки ж зору Боковець В. та ін. [34, с.66], зазначений прямий та безпосередній зв'язок відображає пріоритетність цільової орієнтації процедур фінансового моніторингу та бюджетування на виконання контрольної функції фінансів (такого роду контрольна першість знаходить відбиття у технологічній спільності здійснення спостережень за дотриманням в практичній фінансовій роботі параметрів діяльності, передбачених фінансовими та бюджетними планами). В свою чергу, Гавриленко О. [66, с.26] наполягає навіть на доречності ототожнення сутності фінансового моніторингу із змістовним наповненням процедур зовнішнього (оцінка та аналіз тенденцій змін господарського оточення підприємства) та внутрішнього (діагностика та спостереження стану ефективності використання фінансів) фінансового контролю.

В розвиток такого підходу, зокрема, Дорогань-Писаренко Л. [106, с.71] переконливо доводить, що при здійсненні моніторингу фінансового стану

підприємства найбільш продуктивним стає акцентування аналітичної уваги на превентивному виявленні та антиципативному попередженні поширення кризових проявів у розвитку суб'єкту господарювання. З іншого боку, наприклад, Халіна В. [300, с.333] цілком слушно наполягає, що управлінська орієнтація робіт із фінансового моніторингу охоплює набагато більш широке (порівняно до традиційних робіт з аналізу та діагностики) коло завдань, пов'язаних також із виявленням загальних тенденцій та закономірностей розвитку підприємства (відображенням прояву яких стають, зокрема, певні зміни фінансових результатів діяльності та фінансового стану), запобігання виявленню негативного впливу господарських змін на фінансові показники, вироблення рекомендацій щодо ситуативного реагування на подібного роду трансформації умов функціонування та розвитку і т. і.

З урахуванням розмаїття описаних завдань, Білик Г. [25, с.67] наголошує на доцільності розгляду функціоналу моніторингу в двох аспектах: процесному (об'єктом спостереження при цьому постає фінансова діяльність підприємства) та параметричному (дослідницька увага зосереджується на відслідковуванні рівня характеристик-показників фінансового стану в певному часовому проміжку). Слід, проте, відзначити, що такого роду розмежування за об'єктною ознакою (хоча у певній мірі й виглядає прийнятним – виходячи із суто процедурних та інструментальних моментів виконання аналітичних операцій) не може вважатися однозначно продуктивним, оскільки при виокремленні зазначених аспектів цілком можливою буде нестача уваги до урахування ключових закономірностей відбиття фінансових результатів діяльності на показниках фінансового стану. Крім того, не можна у повній мірі погодитися також із позицією Білик Г. [25, с.68] відносно доречності віднесення до обов'язкових вимог щодо побудови на підприємстві системи фінансового моніторингу імперативу застосування фінансової звітності як єдиного джерела інформаційного забезпечення аналітичних розвідок та досліджень. Більше того, наприклад, визнання виключного характеру фінансової звітності як одного-єдиного

джерела інформації в системі фінансового моніторингу у значній мірі суперечить презентованим Білик Г. [25, с.68] іншим, цілком справедливим, вимогам щодо організаційного структурування та методичного упорядкування даної системи (достатність інформації, гнучкість реагування, інтегрованість та комплексність оцінок, виявлення реакції на зміни факторів впливу і т. і.). Тому, з точки зору автора, в контексті здійснення спостережень за станом фінансового потенціалу, об'єктний та процесний аспекти здійснення моніторингу обов'язково потребують доповнення через акцентування аналітичної уваги на дослідженні змін в сфері організаційно-функціонального упорядкування фінансового управління.

Тому більш ґрунтовною здається точка зору Белопольської Т. [21, с.39], що пропонує розглядати побудову цілісного механізму моніторингу через урахування властивості органічної єдності структурного (аналітична система, цільовим орієнтиром функціонування якої є створення інформаційного підґрунтя для оперативного ухвалення управлінських рішень), процедурного (методичне та інструментальне забезпечення діагностичних спостережень та дослідницьких розвідок), процесного (безпосереднє відстеження стану об'єкту досліджень, виявлення релевантних відхилень фактичних режимів роботи від параметрів, передбачених планами і т. і.) аспектів. Крім того, наприклад, Громова А. та ін. [87, с.368] наполягають на доцільності розширення функціонального змісту процедур фінансового моніторингу також в напрямках планового (розробка заходів щодо оптимізації розподілу та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів) та виконавського (реалізація дій, спрямованих на підтримку стійкості фінансового стану) забезпечення формування фінансової бази розвитку підприємства. Але, з точки зору автора даної роботи, даний – надзвичайно широкий за охопленням предметної сфери фінансового моніторингу – підхід не можна вважати таким, що в належному ступені відповідає аналітично-дослідницькій та інформаційно-спостережній природі здійснення зазначеного процесу. В більшій мірі доречною тому слід вважати позицію Кануннікової В.

та ін. [128, с.195], що наполягають на необхідності надання особливої уваги в контексті визначення побудови механізму фінансового моніторингу саме щодо структурного упорядкування («створення гнучкої інфраструктури») даного процесу.

З цієї точки зору змістовно значущою здається також точка зору Корнійчук Г. [146, с.39], відповідно до думки якої моніторинг фінансового потенціалу підприємства являє собою відкриту інформаційно-аналітичну систему, орієнтовану на оперативне виявлення, всебічну оцінку та достовірне прогнозування наслідків виявлення впливу широкого кола факторів (що визначають фінансові результати діяльності та відображаються на динаміці формування фінансового стану підприємства) на ефективність управління ФПП. Слід, проте, зауважити, що встановлення в системі моніторингу фінансового потенціалу імперативу вимог щодо забезпечення оперативності реагування в певній мірі входить у протиріччя із переважно стратегічним характером орієнтації управлінських процесів формування та використання ФПП (що, зокрема, було доведено у розд. 1 даної дисертаційної роботи). На в значній мірі стратегічну спрямованість функціонування системи моніторингу фінансового потенціалу навіть в рамках запропонованого Корнійчук Г. [146, с.39-40] підходу вказує, зокрема, й те, що представлений при цьому підхід відносно об'єктивізації напрямків спостережень передбачає необхідність окремого докладного розгляду наявного стану та значущих тенденцій змін широкого кола факторів макро- та мезоекономічного походження (практики реалізації грошово-кредитної політики держави, інфляційні процеси і т. і.).

Отже, необхідним здається відзначити, що механізм моніторингу фінансового потенціалу обов'язково має бути орієнтованим на збалансоване поєднання оперативних (виявлення значущих відхилень фактичних параметрів ФПП від передбачених планами) та стратегічних (забезпечення організаційно-економічних передумов для якісного виконання функцій фінансового забезпечення розвитку підприємства в контексті реалізації

ключових цілей фінансового управління) аспектів. При цьому вагоме значення в ряду базисних завдань формування фінансового потенціалу (таких як акумулювання належних обсягів фінансового забезпечення, оптимізація розподілу та використання фінансових ресурсів в рамках перспективи здійснення процесів функціонування та розвитку для досягнення внутрішньоузгодженого комплексу стратегічних та операційних цілей, збереження стабільного фінансового стану, обмеження фінансових ризиків та ін.) набувають також пріоритети виконання поведінкової (перш за все, передбачає гармонізацію відносин стейкхолдерів), вартіснотворчої (сприяння підвищенню вартості), трансформаційної (оптимізація стратегічного вибору підприємства в контексті реалізації вимог щодо обмеження фінансових ризиків, оформлення додаткових преференцій власників капітальних ресурсів та ін.) функцій. Крім того, наприклад, Кануннікова В. та ін. [128, с.195] цілком слушно вказують на винятково тісний характер зв'язку між, з одного боку, інструментальними та методичними аспектами проведення фінансового моніторингу, а, з іншого боку – із процедурними аспектами виконання контрольної функції фінансів, а також – між проміжними й кінцевими результатами здійснення обох цих процесів.

Таким чином, методичні та інструментальні аспекти проведення моніторингу формування та розвитку фінансового потенціалу підприємства визначаються такими характерними особливостями, що, зокрема, знаходять належне відображення в контексті упорядкування етапів складної послідовності фінансового забезпечення реалізації стратегічного вибору підприємства (рис.3.14):

- цільова орієнтація на виявлення базових закономірностей та залежностей, що визначають динаміку змін фінансового потенціалу на основі імплементації прийнятого концептуального підходу щодо встановлення сутності та структуризації побудови ФПП (див. табл. 1.1);

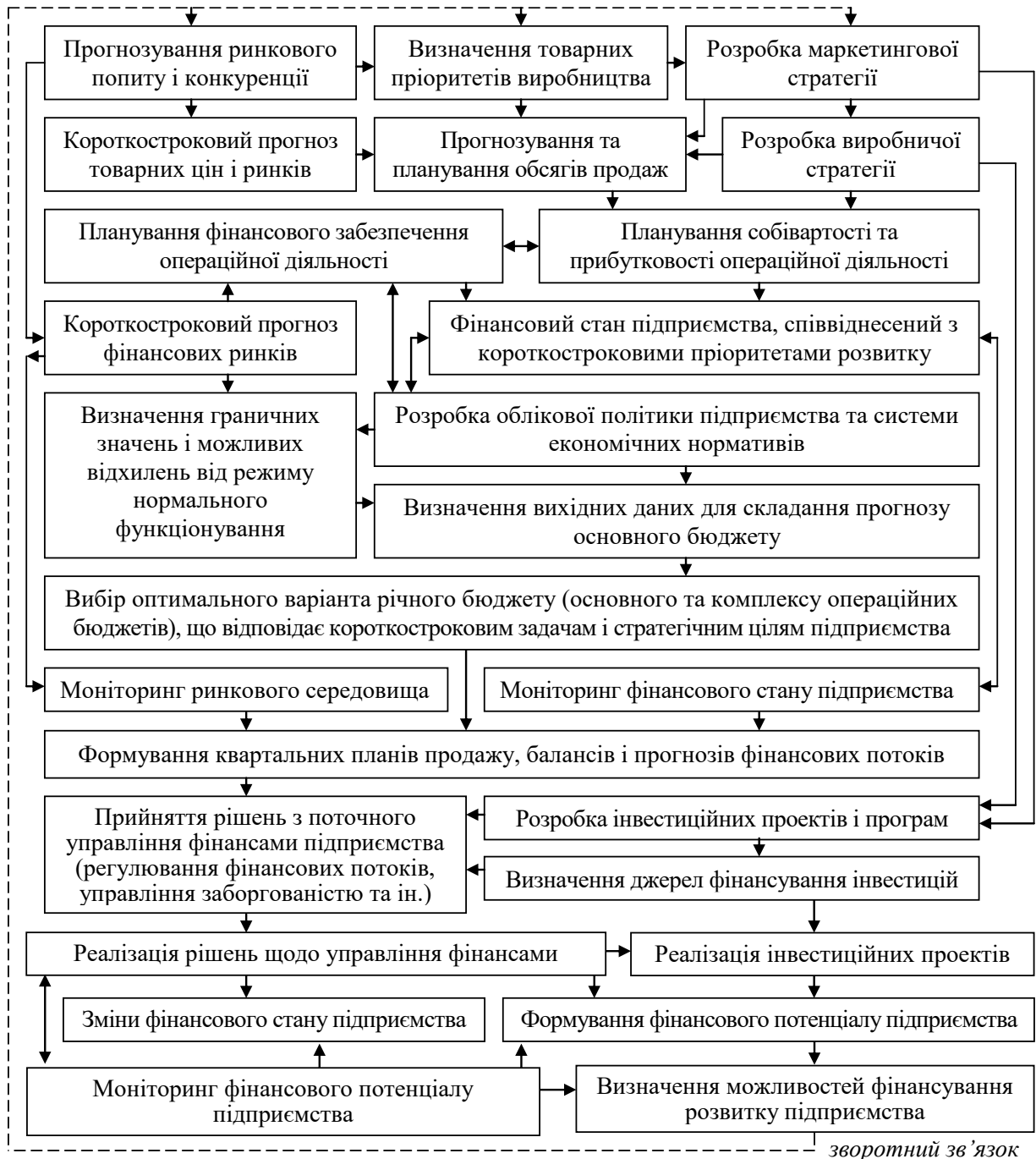

Рис. 3.14. Послідовність фінансового забезпечення реалізації стратегічного вибору підприємства (авторська розробка)

- перманентний характер здійснення процедур моніторингу, що має охоплювати весь масив значущих явищ і процесів у фінансовій сфері через безперервність спостереження, критичного осмислення та контролю граничних релевантних значень змін чітко окресленого кола заздалегідь визначених показників-індикаторів;

- перспективна (прогностична) спрямованість аналітично-дослідницьких процедур та очікуваних результатів проведення моніторингу, що мають відображати та враховувати сутнісні параметри зв'язку між поточним станом фінансового потенціалу (визначається динамікою попереднього розвитку) та тенденціями змін, які формуються під впливом новітніх (найчастіше – слабо прогнозованих та невизначених за часом і масштабом виявлення) змін середовища господарювання;

- організаційна та функціональна побудова системи моніторингу, а також змістовне наповнення відповідної системи показників для спостереження, аналізу та контролю має відбивати та відображати наявні параметри акумулювання та використання фінансової бази розвитку (об'єктно-результативна складова), процесні характеристики формування (процесна складова), структурно-функціональну побудову (структурна складова) фінансового потенціалу підприємства (з урахуванням усіх ключових параметрів та особливостей здійснення фінансово-господарської активності – локально-підприємницького, галузевого, регіонального, макроекономічного характеру);

- інструментально-методичне забезпечення моніторингу фінансового потенціалу підприємства має як задовольняти обов'язкові потреби щодо оперативності отримання, передачі, обробки, інтерпретації актуальної та релевантної економічної інформації, так і відповідати вимогам повної та всебічної інтегрованості до більш масштабного комплексу інформаційного забезпечення фінансового управління на операційному (зокрема, в контурах здійснення планових процесів в фінансовій сфері, бюджетування, контролю і т. і.) та стратегічному (в контексті формування фінансової стратегії та залежних від цієї стратегії інвестиційної, дивідендної політик та ін.) рівнях;

- адаптивний характер здійснення моніторингу фінансового потенціалу має забезпечуватися не тільки через дотримання методичного імперативу узгодженості та порівнянності (ранжуванням за ознаками цільового характеру оцінок, релевантності встановлених граничних меж відхилень, динамічності

передбачуваних змін і т. і.) показників у складі використовуваної системи показників-індикаторів для спостереження та аналізу, але й належним ієрархічним розподілом повноважень та відповідальності у відповідній управлінській підсистемі;

- визначення методичних та інструментальних засад моніторингу фінансового потенціалу, а також упорядкування системи показників-індикаторів мають бути орієнтовані як на своєчасні виявлення та попередження негативних проявів та загроз стійкості фінансового стану підприємства, так і на визначення (передбачення та прогнозування) циклічності виникнення нестандартних ситуацій, в рамках яких можуть відбуватися трансформації ключових закономірностей та залежностей щодо взаємодій між явищами і процесами у складі ФПП.

Отже, задоволення широкого кола складних фахових вимог щодо якості виконання функціоналу фінансового забезпечення функціонування та розвитку суб'єкту господарювання передбачає необхідність утворення та має спиратися на формування розмаїтого набору професійних компетенцій працівників, до площини відповідальності яких належить здійснення робіт із фінансового управління. Так, наприклад, Дорогань-Писаренко Л. [106, с.73], зокрема, вказує на те, що власне продуктивне здійснення моніторингу фінансових аспектів розвитку підприємства потребує наявності досить високого рівня сформованості професійних компетенцій фахового персоналу, задіяного у проведенні відповідних аналітичних розвідок. Боронос В. [38, с.99-100], Глущенко В. та Жукова Л. [242, с.65], Задорожня І. та ін. [115, с.207] цілком слушно наголошують на те, що саме компетентність (сформованість фахових компетенцій) персоналу, зайнятого в системі інформаційно-аналітичного забезпечення оцінки фінансового потенціалу, визначає достовірність відображення реальних передумов прийняття оптимальних управлінських рішень в фінансовій сфері.

При цьому, з одного боку, сформованість стратегічних компетенцій (як це було доведено у п. 1.3) являє собою самостійний елемент фінансового

потенціалу, що має бути обов'язково включеним до сфери проведення моніторингових спостережень та досліджень. Однак, з іншого боку, від стану власне фахових здатностей та спроможностей персоналу щодо здійснення моніторингу (як невід'ємної частини зазначених стратегічних компетенцій у складі ФПП) безпосередньо залежить продуктивність і результативність даного процесу. Так, зокрема, Сидоренко-Мельник Г. та Яковець К. [266, с.143] пропонують розглядати компетенції та здатності персоналу із використання ресурсів як суб'єктивну (нарівні із об'єктною – ресурсною – складовою) компоненту фінансового потенціалу. В розвиток такого підходу, Леськів С. та Семчук Ж. [169, с.143] наголошують на доцільності більш розширеного розгляду ролі та значення людського капіталу в структурі фінансового потенціалу, зокрема – через додавання до змісту фахових здібностей персоналу також характеристик природної обдарованості («можливості»), а також знань та вмінь («освіта»), які можуть бути продуктивно застосовані працівниками в конкретних управлінських умовах («ситуаційний фактор»).

З іншого боку, Цвайг Х та Галайко Н. [307, с.184] розмаїття функціонального наповнення операцій із здійснення моніторингу фінансового стану та фінансової безпеки підприємства прямо пов'язують із органічним включенням моніторингових процедур у склад більш широкого комплексу інформаційно-аналітичного забезпечення управління (іншими його компонентами при цьому вважаються окремі елементи планового процесу, технологій управлінського контролю, процедур інформаційно-комунікаційної взаємодії, проектування та використання механізмів зворотного зв'язку тощо). Отже, саме міжфункціональний характер операцій із проведення фінансового моніторингу в значній мірі визначає значущість вимог відносно сполученого поєднання у професійних компетенціях відповідних працівників різного роду фахових здібностей та спроможностей. Крім того, Акімова О. та Петченко М. [3, с.104], Васильєва Т. та ін. [51, с.128-130], Пащенко О. [225, с.130] відзначають, що сформованість стратегічних компетенцій є не тільки вагомим

елементом продуктивних можливостей у певній сфері господарської активності, але й також постає відображенням певної цільової орієнтації як ключової з'єднуючої характеристики потенціалу підприємства у цілому. Ситнік Г. [267, с.227], Шабатура Т та, Лагодієнко Н. [313, с.103], Кроленко О. [153, с.1], Юдіна О. [326, с.36-45], в свою чергу, вказують на взаємообумовленість зв'язків між ресурсною (власне, фінансові ресурси, які постають джерелом утворення стратегічних можливостей-здібностей підприємства) та компетентісною (здатність щодо ефективної реалізації функцій управління фінансовими ресурсами в контурі цільової орієнтації на формування конкурентних переваг бізнесу) складовими фінансового потенціалу. В розвиток такої позиції, Блакита Г. [26, с.153], Нагорнюк О. [205, с.147] відзначають наявність не менш значущої залежності структурного («фінансова структура», «організаційна складова управління фінансами») елементу ФПП від стану сформованості стратегічних компетенцій у фінансовій сфері. З іншого боку, Назарова Т. та Мілентьєва Ю. [208, с.113] вказують на вагомість вимог щодо фінансових компетенцій персоналу в контексті необхідності забезпечення злагодженості виконання розмаїтого за змістом відповідного функціонального навантаження із розробки та реалізації фінансової стратегії підприємства.

Таким чином, питання сформованості ключових компетенцій повинні займати особливе місце в контексті виконання операцій із фінансового моніторингу на підприємстві як на виконавському рівні, так і в більш широкому аналітично-дослідницькому контексті. Проте, слід відзначити, що проблематика моніторингу стратегічних компетенцій (в обох відзначених аспектах) до цього часу достатньо обмежено презентована як у теоретичному осмисленні, так і при розв'язанні цілком практичних завдань.

Зокрема, Бланк І. [28, с.125-127] підкреслював, що розмаїття та складність вимог щодо фахової підготовки працівників, на яких підприємством покладено відповідальність за проведення фінансового моніторингу, визначаються властивим для даного виду управлінських робіт

органічним поєднанням діагностичних (аналіз динаміки та встановлення характеру змін значень показників фінансового стану підприємства) та креативно-прогностичних (оцінка та передбачення можливих наслідків впливу виявлених змін на різні аспекти розвитку суб'єкту господарювання, розробка сценаріїв обмеження негативного впливу від несприятливих подій та ін.) вимог. З іншого боку, Корнійчук Г. [142, с.27] цілком слушно вказує на те, що неоднозначність визначення передумов формування та амбівалентність виокремлення складових фінансового потенціалу підприємства природно обумовлює варіативність встановлення змістовного наповнення та виокремлення меж утворення відповідних компетенцій в сфері фінансового управління. З даною точкою зору цілком погоджується Янчев А. [328, с.62], який також вказує на те, що вимоги до змісту та рівня сформованості професійних фінансових компетенцій прямо та безпосередньо залежать від сутності відповідного економічного явища (об'єкту управлінського впливу або сфери дослідницької уваги), що, в свою чергу, здатне визначати надмірність розмаїття необхідних фахових здібностей персоналу належно від участі певних працівників у конкретних бізнес-процесах в межах управлінської системи. Яструбецька Л. та ін. [329, с.218] в розвиток такої позиції відзначає надзвичайну динамічність трансформації змістовного наповнення (в інтелектуальному, нормативному, функціональному аспектах) фінансових компетенцій, зміни вимог до яких відображають рухливість перетворення економічної ситуації навколо об'єкту управління (в нашому випадку – навколо процесів формування фінансового потенціалу підприємства).

На особливу увагу, з точки зору автора, вивчення питань моніторингу стратегічних компетенцій сфери фінансового управління заслуговує з огляду на забезпечення продуктивності використання представленого в даній роботі методичного підходу щодо оцінки фінансового потенціалу підприємства (див. п.2.3). В основі визначення стану стратегічних компетентностей в сфері фінансового управління (як складової формування ФПП) при цьому

знаходиться проведення самоаналізу за експертним оцінюванням стану сформованості таких компетенцій. Проте орієнтація на поглиблене і докладне вивчення (визначається, зокрема, цільовою орієнтацією на аналітичну підтримку визначення стратегічних пріоритетів формування фінансового потенціалу підприємства – див. п.3.1) даного аспекту утворення ФПП унеможливилює використання елементів даного підходу при проведенні оперативних спостережень стану та змін стратегічних компетенцій в сфері фінансового управління. Отже, для здійснення моніторингу у даній сфері при формуванні фінансового потенціалу підприємства пропонується використання системи показників, склад елементів та внутрішня побудова якої визначається змістом відповідних стратегічних компетенцій (спроможність щодо ефективного регулювання руху фінансових потоків, пов'язаних із здійсненням бізнес-процесів підприємства; здатність щодо раціонального розподілу управлінських повноважень та виконавської відповідальності в системі фінансового управління; спроможність щодо вибору та реалізації заходів щодо оптимізації структури та вартості капіталу підприємства; здатність щодо капіталізації одержаних фінансових результатів діяльності на зростання вартості суб'єкту господарювання; спроможність щодо формування належної інформаційної бази управління фінансовим потенціалом) із диференціацією за результативними, процесними, структурно-функціональними ознаками (фрагмент сформованої за представленим підходом системи показників подано у табл. 3.6).

При цьому здійснення моніторингу стратегічних компетенцій сфери фінансового управління буде розглядатися не тільки як елемент системи інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття економічних і фінансових рішень, але й як у певній мірі гносеологічна основа для включення процедур фінансового моніторингу в управлінський контур реалізації стратегічного вибору підприємства (рис.3.15). Структурно-функціональне упорядкування управлінських робіт із планування розвитку фінансового потенціалу в контексті реалізації стратегічного вибору

Таблиця 3.6

**Система показників моніторингу стратегічних компетенцій підприємства в сфері фінансового управління
(фрагмент, авторська розробка)**

Стратегічна компетенція в сфері фінансового управління	Аспект оцінювання	Показник моніторингу	Бажаний напрямок змін
Спроможність щодо ефективного регулювання руху фінансових потоків, пов'язаних із здійсненням бізнес-процесів підприємства	Результативний	Виконання плану за обсягом надходжень виручки від реалізації товарів та послуг (за календарним планом надходження коштів)	Підвищення
		Виконання плану за рівнем (обсяги) операційних витрат (за календарним планом витрат коштів)	Підвищення
		Економія операційних витрат (за календарним планом витрат коштів)	Підвищення
	Процесний	Кількість відхилень ефективності фактичних значень виконання від показників операційних бюджетів (за різними діапазонами відхилень)	Зменшення
		Кількість випланих штрафів та неустойок за порушення термінів та умов проведення фінансових розрахунків	Зменшення
	Структурно-функціональний	Частка планових показників діяльності, укладених за бюджетним принципом, в загальній кількості позицій в системі планування підприємства	Підвищення
Частка планових показників діяльності, при формуванні яких передбачено оцінку ризиків, в загальній кількості позицій в системі планування підприємства		Підвищення	
Здатність щодо раціонального розподілу управлінських повноважень та виконавської відповідальності в системі фінансового управління	Результативний	Питома вага кількості партнерів, що пред'являли рекламачії за порушення умов розрахунків, у загальній кількості комерційних партнерів підприємства	Зменшення
		Виконання плану за собівартістю реалізації товарів та послуг (собівартістю обслуговування одного клієнту)	Підвищення
		Економія витрат у складі собівартості реалізації товарів та послуг (собівартості обслуговування одного клієнту)	Підвищення
	Процесний	Кількість відхилень ефективності фактичних значень виконання від показників бюджету адміністративних витрат (за різними діапазонами відхилень)	Зменшення
		Кількість відхилень ефективності фактичних значень виконання від показників бюджету оплати праці (за різними діапазонами відхилень)	Зменшення
	Структурно-функціональний	Кількість (відсоток) підрозділів та посад окремих працівників підприємства, для яких встановлено цільові показники діяльності за збалансованою системою (KPI)	Підвищення
Кількість (відсоток) виконання позицій цільових показників діяльності підрозділів та окремих працівників підприємства за збалансованою системою (KPI)		Підвищення	

Продовження табл. 3.6

Стратегічна компетенція в сфері фінансового управління	Аспект оцінювання	Показник моніторингу	Бажаний напрямок змін
Спроможність щодо вибору та реалізації заходів щодо оптимізації структури та вартості капіталу підприємства	Результативний	Виконання плану за інвестиційними витратами (показники капітального бюджету, за календарним планом надходження та витрат коштів)	Підвищення
		Виконання плану за кредиторською заборгованістю (показники капітального бюджету, за календарним планом надходження та витрат коштів)	Підвищення
		Виконання плану за фінансовими показниками, що формують інвестиційну привабливість підприємства	Підвищення
	Процесний	Кількість відхилень фактичних значень виконання від показників капітального бюджету (за різними діапазонами відхилень)	Зменшення
		Кількість відхилень виконання показників капітального бюджету від плану (за календарним планом)	Зменшення
	Структурно-функціональний	Частка працівників, задіяних у цільових проектних групах із реалізації інвестиційних проектів, у загальній чисельності персоналу	Підвищення
		Частка планових показників діяльності, пов'язаних із формуванням інвестиційної привабливості підприємства, в загальній кількості позицій в системі планування	Підвищення
	Здатність щодо капіталізації одержаних фінансових результатів діяльності на зростання вартості суб'єкту господарювання	Результативний	Виконання плану за реінвестуванням прибутку (виконання показників, передбачених капітальним бюджетом)
Виконання плану за виплатами власникам з прибутку (виконання показників, передбачених дивідендною політикою)			Підвищення
Виконання плану за фінансовими показниками, що формують ринкову вартість підприємства (за певним прийнятим методом оцінювання)			Підвищення
Процесний		Кількість відхилень фактичних значень виконання від показників формування вартості підприємства (за різними діапазонами відхилень)	Зменшення
		Кількість відхилень виконання показників фінансового плану від операційних вартісних нормативів виконання плану	Зменшення
Структурно-функціональний		Частка показників діяльності, які використовуються для оцінки вартості бізнесу, в загальній кількості позицій в системі планування підприємства	Підвищення
		Частка показників діяльності, які використовуються для здійснення фінансового контролю, в загальній кількості позицій в системі планування підприємства	Підвищення

Продовження табл. 3.6

Стратегічна компетенція в сфері фінансового управління	Аспект оцінювання	Показник моніторингу	Бажаний напрямок змін
Спроможність щодо формування належної інформаційної бази управління фінансовим потенціалом	Результативний	Середній термін реагування відповідальних осіб на виникнення відхилень ефективності фактичних значень виконання від показників операційних бюджетів	Підвищення
		Середній термін реагування відповідальних осіб на виникнення відхилень ефективності фактичних значень виконання від показників капітального бюджету	Підвищення
		Середній термін реагування відповідальних осіб на виникнення відхилень ефективності фактичних значень виконання від показників, передбачених графіками реалізації інвестиційного проекту	Підвищення
	Процесний	Кількість фінансових показників діяльності підприємства, значення яких використовується для формування баз даних	Підвищення
		Кількість фінансових показників діяльності підприємства, значення яких визначається через формалізовані засоби моделювання фінансового стану	Підвищення
	Структурно-функціональний	Частка фахових фінансового профілю, які протягом періоду здійснювали підвищення кваліфікації за фінансовим профілем, у загальній чисельності персоналу	Підвищення
		Частка показників, спостереження за значеннями яких передбачено в системі фінансового моніторингу, у загальній кількості позицій фінансового плану	Підвищення

Рис.3.15. Структурно-функціональне упорядкування управлінських робіт із планування розвитку фінансового потенціалу в контексті реалізації стратегічного вибору підприємства (авторська розробка)

підприємства дозволяє, таким чином, сформулювати та надалі розширити можливості для реалізації єдиного комплексного підходу щодо удосконалення інструментального та методичного забезпечення фінансового управління у цілому.

Висновки за розділом 3

1. Ключова роль стратегії розвитку фінансового потенціалу (СРФП) при структурному упорядкуванні та функціональному оформленні механізму стратегічного управління фінансами визначається цільовою орієнтацією СРФП на розв'язання широкого кола надзвичайно важливих завдань щодо формування належного забезпечення розвитку суб'єкту господарювання а також тим, що через СРФП може бути ефективна здійснена як продуктивна інтеграція положень інших елементів стратегічного набору (решти стратегій та складових потенціалу) підприємства на спільній та узгодженій фінансовій основі й проведено упорядкування відносин між ключовими стейкхолдерами щодо врегулювання питань узгодження різноспрямованих інтересів та суб'єктивних очікувань з принципових фінансово-економічних питань.

2. Передумови стратегічного вибору підприємства при цьому визначаються сполученням оцінок стану трьох факторів: конкурентна позиція (фактична, цільова) підприємства на цільовому ринку (пропонується визначати як частку суб'єкту господарювання на певному цільовому ринку або через інший інтегральний показник конкурентоспроможності ачи сталості конкурентних позицій); результативність (фактична, очікувана) використання фінансових ресурсів (рекомендується розраховувати як відношення отриманих доходів до підсумку балансу або через розрахунок таксономічного показника за підходом, представленим на рис.2.3); інвестиційні потреби (інвестиційні можливості) щодо фінансування розвитку підприємства (пропонується встановлювати як відношення відповідного показника очікуваних інвестицій до підсумку балансу).

3. Життєдіяльність підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності відбувається в складних і непередбачуваних умовах, що може негативно відобразитися на процесах формування та розвитку їх фінансового потенціалу. З огляду на потребу протидії негативним впливам оточення розроблено методичний підхід до формування економічно безпечної

фінансової поведінки підприємства, основу реалізації якого становить онтологічна модель фінансової поведінки підприємства, виконана в програмному середовищі Protégé та представлена як сукупність класів-характеристик процесів розвитку фінансового потенціалу. Забезпечення економічної безпеки фінансової поведінки підприємства базується на розробленій сукупності ознак економічної безпеки та параметрів реалізації фінансової поведінки. Такі ознаки та параметри представлені як екземпляри класів відповідної онтологічної моделі, які через систему запитів до неї дозволяють впливати на стратегічний вибір підприємства щодо орієнтирів розвитку його фінансового потенціалу. Для розробки управлінських рішень щодо підтримки економічно безпечної фінансової поведінки підприємства використано Байесових мереж ймовірнісного логічного висловлювання (Байесових мереж довіри), програмно реалізованих у середовищі Netica. Ймовірнісну мережу, побудовану з використанням блоків рішень та блоку корисності, застосовано для визначення компенсаторних можливостей фінансового потенціалу. Просту ймовірнісну мережу визначено для обґрунтування параметрів формування фінансового потенціалу, які в подальшому передаються до системи моніторингу реалізації потенціалу. Зроблено постановка завдання оптимізації параметрів реалізації фінансової поведінки підприємства засобами лінійного програмування.

4. Методичні та інструментальні аспекти проведення моніторингу формування та розвитку фінансового потенціалу підприємства визначаються такими характерними особливостями, знайшли відображення при упорядкуванні етапів складної послідовності фінансового забезпечення реалізації стратегічного вибору підприємства: цільова орієнтація на виявлення базових закономірностей та залежностей, що визначають динаміку змін фінансового потенціалу; перспективна спрямованість аналітично-дослідницьких процедур та очікуваних результатів проведення моніторингу; організаційна та функціональна побудова системи моніторингу відбиває параметри акумулювання та використання фінансової бази розвитку, процесні

характеристики формування, структурно-функціональну побудову фінансового потенціалу підприємства; підтримка спрямованості на задоволення потреб щодо оперативності отримання, передачі, обробки, інтерпретації актуальної та релевантної економічної інформації; адаптивний характер здійснення моніторингу; виявлення та попередження негативних проявів та загроз стійкості фінансового стану підприємства.

5. Доведено, що задоволення широкого кола складних фахових вимог щодо якості виконання функціоналу фінансового забезпечення функціонування та розвитку суб'єкту господарювання передбачає необхідність утворення та має спиратися на формування розмаїтого набору професійних компетенцій працівників, до площини відповідальності яких належить здійснення робіт із фінансового управління. Визначено функціонал фінансового моніторингу в рамках розробленої послідовності фінансового забезпечення реалізації стратегічного вибору підприємства та представлено підхід щодо структурно-функціонального упорядкування управлінських робіт із планування розвитку фінансового потенціалу в контексті реалізації стратегічного вибору підприємства.

Висновки та результати дослідження, наведені у розділі, опубліковані у працях № 251, 252, 253, 254, 361, 369 за списком літератури.

ВИСНОВКИ

1. Представлено обґрунтування теоретичних положень щодо визначення змістовного наповнення та структурної побудови механізму стратегічного управління розвитком фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності на основі упорядкування впливу факторів та удосконалення ресурсного забезпечення розвитку суб'єкту господарювання через використання належного комплексу форм, методів, інструментарію стратегічного фінансового управління, що дозволило представити авторське бачення структури та елементів ФПП, до складу яких (у всій складності зв'язків та відносин між ними) запропоновано віднести такі: джерела залучення фінансових ресурсів; обсяги акумулювання фінансових ресурсів, стратегічні компетентності сфери фінансового управління; систему (структурно-функціональний та організаційно-економічний аспекти) фінансового управління; фінансовий стан підприємства; обсяги та часовий розподіл інвестиційних потреб.

2. Умови здійснення бізнесової активності підприємств галузі протягом 2013-2014 рр. характеризувалися наявністю численних несприятливих проявів, що в значній мірі негативно відображалися на фінансово-економічних результатах діяльності. За такі обставини суб'єкти вітчизняної ТІСГ змушені були не тільки впроваджувати активні заходи щодо підвищення конкурентоспроможності туристичного продукту, який пропонувався споживачам (для збереження та відновлення попиту навіть у кризовому контексті подолання наслідків поширення глобальної пандемії), але й шукати можливості для та розширення фінансово-ресурсної бази господарювання та зміцнення фінансового стану.

3. Розроблено методичний підхід щодо оцінки фінансового потенціалу підприємства на основі узагальнення стану трьох ключових параметрів: фінансовий стан підприємства (визначається узагальненням показників майнового стану, платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості;

рентабельності та ділової активності); сформованість стратегічних компетенцій в сфері фінансового управління (спроможність щодо ефективного регулювання руху фінансових потоків, пов'язаних із здійсненням бізнес-процесів підприємства, здатність щодо раціонального розподілу управлінських повноважень та виконавської відповідальності в системі фінансового управління, спроможність щодо вибору та реалізації заходів щодо оптимізації структури та вартості капіталу підприємства, здатність щодо капіталізації одержаних фінансових результатів діяльності на зростання вартості суб'єкту господарювання, спроможність щодо формування належної інформаційної бази управління фінансовим потенціалом); вартість залучення капіталу (оцінка доходності додаткових фінансово-інвестиційних ресурсів із усіх внутрішніх та зовнішніх джерел постачання).

4. Запропоновано методичний підхід щодо структурного упорядкування стратегії розвитку фінансового потенціалу у складі стратегічного набору підприємства через виконання складної послідовності дій відносно визначення пріоритетів формування ФПП, яка заснована на використанні технології планування за встановленням стратегічного розриву. Визначення комплексу альтернатив та фінансових передумов стратегічного вибору відповідно до обраного варіанту стратегічного вибору підприємства запропоновано здійснювати з урахуванням стану сформованості фінансового потенціалу підприємства.

5. Динамічність змін умов господарювання підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності актуалізують питання протидії загрозам реалізації стратегії розвитку фінансового потенціалу. Основу такої протидії становить розроблений методичний підхід до формування економічно безпечної фінансової поведінки підприємства, заснований на онтологічній моделі предметної області дослідження. Наповнення класів онтологічної моделі ознаками прояву економічної безпеки, характеристиками та параметрами фінансової поведінки підприємства, рішеннями у сфері реалізації стратегії підприємства дозволили обґрунтувати ймовірнісні сценарії розвитку

його фінансового потенціалу та розробити процедури інструментального забезпечення їх реалізації. Особливої уваги приділено обґрунтуванню сценаріїв визначення рівня компенсаторних можливостей фінансового потенціалу їх зв'язку з моделями фінансової поведінки підприємства туристичної індустрії.

б. Для здійснення моніторингу сфери фінансового управління при формуванні фінансового потенціалу підприємства запропоновано методичні положення, що базуються на використанні системи показників, склад якої визначається змістом відповідних стратегічних компетенцій (спроможність щодо ефективного регулювання руху фінансових потоків, пов'язаних із здійсненням бізнес-процесів підприємства; здатність щодо раціонального розподілу управлінських повноважень та виконавської відповідальності в системі фінансового управління; спроможність щодо вибору та реалізації заходів щодо оптимізації структури та вартості капіталу підприємства; здатність щодо капіталізації одержаних фінансових результатів діяльності на зростання вартості суб'єкту господарювання; спроможність щодо формування належної інформаційної бази управління фінансовим потенціалом) із диференціацією за результативними, процесними, структурними ознаками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажаман І.А. Сутність та структура економічного потенціалу підприємства. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 22–25.
2. Акімова Л.М., Акімов О.О. Фінанси як суб'єкт господарювання. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. 1-2(2). С.32–40.
3. Акімова О., Петченко М. Оцінка фінансового потенціалу в складі потенціалу підприємства. *SWorldJournal*. 2023. Issue 18. Part 2. С. 103–110
4. Алієв Р.А. Методичні підходи до оцінки формування туристичного потенціалу регіону. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2020. Вип 2 (76). С. 47–53
5. Антонець М.В. Механізм оцінки масштабів кризового стану підприємства. *Вісник КНУТД. Серія: Економічні науки*. 2015. № 2 (85). С.114–123
6. Апелът Г.В., Павловські Г., Безпалько І.Р., Курпіта Л.О. Фінансове забезпечення діяльності комунальних підприємств у сфері туризму. *Академічні Візії*. 2022. Вип.10–11. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av>
7. Аранчій В.І., Зоря О.П. Фінансова стратегія у системі управління фінансами підприємства. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2016. № 2. С.156–159.
8. Ареф'єва О.В., Мізюк С.Г., Ращепкін М.Д. Особливості формування економічного потенціалу підприємств із позицій економічної безпеки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 22№Ч.1. С. 5–9.
9. Ареф'єв С.О., Ничипорук М.М. Резерви підвищення ефективності використання фінансового потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми інноваційного розвитку кластерного підприємництва в Україні : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (27 березня 2020 р., м. Київ)*. Київ : КНУТД, 2020. С. 128–134
10. Ареф'єва О., Коренков О. Методичний підхід до визначення резервів

загального потенціалу розвитку підприємства та управління ним. *Економіст*. 2003. № 9. С. 45–47.

11. Асаніна А.В. Фінансова стратегія як необхідний фактор успіху підприємства в умовах нестабільної економіки. *Бізнес Інформ*. 2011. № 7. С. 11–18.

12. Бабіна О. Є., Карпенко О. О. Узагальнення властивостей економічного потенціалу в контексті системного підходу. *Бізнес Інформ*. 2013. № 9. С. 55–60

13. Бабій І.В. Теоретичні аспекти розвитку конкурентного потенціалу кластерів в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. Вип. 2. Т. 2. 2017. С. 130–135

14. Бабіна О.Є. Потенціал як системна економічна категорія. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2011. № 36. С. 23–26

15. Бардаш С.В., Петрук О.М. Ідентифікація фінансового потенціалу франчайзингової туристичної мережі: гносеологічний дискурс. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. № 1 (95). С. 69–75

16. Бардаш С.В. Фінансова стабільність та її значення для розвитку підприємства. *Scientific Collection «InterConf»*. 2023: № 144. С. 99–103

17. Барибіна Я.О. Підходи до визначення сутності поняття «потенціал» у категоріальному апараті. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2011. № 6(51). Ч. 2. С. 48–53

18. Бачевський Б.Є., Заблодська І.В., Решетняк О.О. Потенціал і розвиток підприємства. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 400 с.

19. Белінська О.В. Сутність фінансового потенціалу підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2012. № 4. Т. 3. С. 267–271

20. Бедринець М.Д., Сурженко А.В. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі. К.: «Центр учбової літератури». 2016. 364 с.

21. Белополюская Т.В. Направления финансового мониторинга в системе управления. *Економіка: реалії часу*. 2011. № 1. С. 38–41.

22. Беляєва Н.С. Методи оцінки та роль ланцюжка цінностей при формуванні конкурентного потенціалу промислового підприємства. *Вісник*

Хмельницького національного університету. Вип. 4. Т. 2. 2013. С.43–52

23. Биба В.В., Теницька Н.Б.; Білизна А.Р. Оцінка конкурентних переваг розвитку підприємництва у сфері туризму на основі SWOT-аналізу. *Економіка і суспільство*. 2018. №19. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/43.pdf

24. Бикова В.Г. Фінансово-економічний потенціал підприємств загальнодержавного значення – оцінка і управління. *Фінанси України*. 2005. №6. С. 56–61

25. Білик Г.Г. Моніторинг фінансового стану підприємства як інструмент управління. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили: Економічні науки*. 2007. Вип. 51. Т. 64. С. 65–70.

26. Блакита Г.В. Фінансова стратегія торговельних підприємств: методологічні та прикладні аспекти: монографія. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2010. 548 с.

27. Блакита Г. Методологія вибору виду фінансової стратегії на підприємствах торгівлі. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2010. №6. С.48–60.

28. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия. К.: Эльга. 2009. 776 с.

29. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента; В 2-х томах. Том 1. К.: "Ника-Центр", "Эльга". 2003. 379 с.

30. Бланк И.А. Финансовая стратегия предприятия. К.: Эльга; Ника-центр. 2006. 456 с.

31. Блащак Б.Я. Фінансовий потенціал у структурі потенціалу підприємства. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія «Економіка і управління»*. 2019. Т. 30(69). № 3. С. 74–78

32. Богма О., Камінський С., Гутник П. Фінансовий потенціал підприємства: методика оцінювання. *Scientia Fructuosa*. 2022. №2. С. 36–47

33. Бойко М. Ефект мультиплікації у туризмі: обмеження та можливості. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 4. С. 23–32

- 34.Боковець В.В., Нижник Т.В., Соболева О.М. Моніторинг фінансового стану підприємства як основа управління бюджетом підприємства. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2014. № 3. С. 61–67
- 35.Бондар О.А., Куліков П.М., Шкуропат О.Г., Капінос О.М. Оцінка фінансового потенціалу підприємства. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2017. № 4. С.161–165
- 36.Бондар Ю.А., Друзенко К.Є. Фінансово-економічні аспекти функціонування туристичної галузі. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 4 (21). С.142–147
- 37.Боронос В.Г. Методологічні засади управління фінансовим потенціалом території. Суми : Сумський державний університет. 2011. 310 с.
- 38.Боронос В.Г. Проблеми інформаційного забезпечення оцінки фінансового потенціалу регіону. *Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ*. 2011. № 2 (26). С. 99–101
- 39.Боронос В.Г. Формування механізму оптимізації структури капіталу та його вплив на фінансовий потенціал підприємства. *Механізм регулювання економіки*. 2010. Т. 1, № 3. С. 154–166.
- 40.Бочко О.Ю., Апелът Г.В., Кузяк В.В., Стасюк Н.Р. Оптимізація фінансових ресурсів комунального туристичного підприємства у світлі маркетингової стратегії міста. *Академічні Візії*. 2022. Вип.12. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av>
- 41.Боярська М.О. Аналіз стратегії розвитку підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. №5. С.306–310
- 42.Бруслиновська І.В., Матвійчук В.І. Теоретичні аспекти формування фінансової стратегії підприємства. *Економіка і організація управління*. 2018. Вип. 3. С. 100–111.
- 43.Брюховецька Н.Ю., Булеєв І.П., Іваненко Л.В. Модель управління фінансовим потенціалом підприємства: функціональний підхід. *Бізнес Інформ*. 2019. №8. С. 129–135.
- 44.Буряченко А.Є. Фінансовий потенціал регіонального розвитку:

Монографія. К.: КНЕУ, 2013. 342 с.

45.Бутинець Ф.Ф., Шигун М.М. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті Житомир: ЖДТУ, 2004. 352 с.

46.Бутко М.П., Самко О.О. Генезис економічної теорії та методологічні підходи до оцінки туристичного потенціалу регіону. *Економіка та держава*. 2009. № 5. С. 33–38.

47.Бутнік-Сіверський О.Б., Рябикіна Н.І. Оптимізація величини та використання економічного потенціалу гірничо-збагачувального підприємства.. *Економіка: проблеми теорії та практики*. 2004. Т. 2. № 189. С. 402–407.

48.Бухгалтерський облік як наука: від основ до наукової картини світу [колективна монографія] / за заг. ред. В. Я. Плаксієнка. Київ: «Центр учбової літератури», 2021. 340 с.

49.Василик О.Д. Теорія фінансів К.: НІОС. 2000. 416 с

50.Васильєва Т., Гриценко Л., Кожушко І., Куценко В., Гапоненко С. Оцінка та управління фінансовим потенціалом підприємств сфери туризму та гостинності. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2023. №2 (316). С. 350–356

51.Васильєва Т.А., Леонов С.В., Антонюк Н.А., Тверезовська О.І. Моніторинг діяльності підприємства в стратегічному розвитку. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2019. №2. С. 127–131.

52.Васьківська К.В., Лозінська Л.Д., Галімук Ю.О. Економічний потенціал підприємства в умовах змін: суть та характерні особливості. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7858>

53.Васьківська К.В., Прокопишак В.Б., Чопик О.В. Фінансовий потенціал сільськогосподарських виробничих структур: теоретична суть та напрями нарощування. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. Вип. 6. С. 83–86

54.Васюренко В.А. Оцінка економічного потенціалу підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні*

науки. 2016. Вип. 17(1). С. 51–54

55.Васюренко О.В., Гнип Н.О. Планування фінансового потенціалу підприємства в посткризових умовах. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики* : збірник наукових праць. Вип. 2(11). 2011. С. 112–120.

56.Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. та гол. ред. В'ячеслав Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2009. 1736 с.

57.Величко О.В. Сутність економічного потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 9. С. 15–20

58.Верхоглядова Н.І., Коваленко Є.В. Аналіз підходів до визначення сутності потенціалу підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 1. С. 31–35

59.Вишнеvsька О. Феномен туризму у сучасному соціокультурному просторі : монографія. Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна. 2009. 296 с.

60.Власова Н.О., Міщенко В.А., П'ятак Т.В., Кочетова Т.І., Котлярова А.В. Фінанси підприємств. Х.: Світ Книг. 2018. 437 с.

61.Внукова Н.Н. Основи фінансового моніторингу фінансових послуг. К.: КНТ, 2009. 136 с.

62.Возняк Г.В. Фінансовий потенціал реального сектора економіки регіону: підходи до формування та використання. *Регіональна економіка*. 2012. № 1. С.107–116

63.Воронкова А. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация : монографія. Луганск: Изд-во Восточноукраинского нац. университета. 2000. 315 с.

64.Воронкова Т.Є., Біляк А.С. Фінансова стратегія в системі управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2017. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5910>

65.Гавва В.Н., Божко Е.А. Потенціал підприємства: формування та оцінювання. К. : Центр навчальної літератури. 2004. 224 с.

66.Гавриленко, О. В. Моніторинг і контроль фінансової стійкості та стану

економічної безпеки аграрного підприємства. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Том 4. № 2. С. 24–31

67.Гайдук А. Особливості попиту на туристичні послуги у вивченні туристичної активності. *Проблеми економіки та управління: Зб.наук.пр. Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”*. 1998. № 331. С.25–30.

68.Гладинець Н. І. Стратегічне управління ресурсами туристичного підприємства на базі інноваційних підходів. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія : Економіка та менеджмент*. 2018. № 14. С. 102–110.

69.Глуценко А.С. Фінанси. Львів «Магнолія 2006». 2014. 440 с.

70.Головкова Л.С. Методологічні проблеми вимірювання потенціалу підприємства. *Економіка та держава*. 2007. №4. С.37–42.

71.Голод А. Безпека регіональних туристичних систем:теорія, методологія та проблеми гарантування : монографія. Львів : ЛДУФК. 2017. 340 с

72.Гончар О.І. Актуалізація управління потенціалом підприємства за умов євроінтеграції. Хмельницький: ХНУ. 2015. 333 с.

73.Гончаренко О. М. Фінансова стратегія: теоретичні питання розробки та реалізації. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць*. Одеса: Одеський національний економічний університет. 2015. Вип. 1. № 56. С.35–40

74.Горбоконь В.Ю. Теоретичні засади системи економічного потенціалу підприємства. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2015. № 1(50). С. 121–137

75.Гордієнко П.Л., Дідковська Л.Г., Яшкіна Н.В. Стратегічний аналіз. К.: Алерта. 2011. 520 с.

76.Гречан А. П. Теоретико-методологічні основи розвитку підприємств легкої промисловості на інноваційних засадах: монографія. К.: КНУТД, 2005. 208 с.

77.Гривківська О.В., Мельник І.І. Оцінка фінансового потенціалу санаторно-курортних підприємств туристично-рекреаційної галузі Вінницького регіону. *Агросвіт*. 2010. № 2. С. 26–30.

78.Григораш О.В., Таран Н.О., Жданова О.М. Формування фінансових ресурсів підприємств України. *Економіка та суспільство*. 2017. №13. URL : https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/179.pdf

79.Гринчуцький В.І., Блащак Б.Я. Теоретичні аспекти формування механізму нарощування фінансового потенціалу підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 3 (20). С. 177–182.

80.Гринько Т.В. Імперативи розвитку сфери міжнародного туризму та гостинності. *Економіка та підприємництво: Збірник наукових праць*. К.: ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадими Гетьмана», 2019. № 42. С. 183–192.

81.Гринько Т.В. Декомпозиційно-динамічний підхід до моделювання фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства. *Економічний простір*. 2016. № 108. С. 194–202

82.Гринько Т.В., Кугіт Д.В. Грошові потоки підприємства та інформаційна складова в їх управлінні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 22. С.31–36.

83.Гринько Т., Вознюк О. Оцінка фінансового потенціалу підприємства-боржника в процедурі банкрутства. *Адаптивне управління: теорія і практика*. 2021. Серія Економіка, 12(24). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/600>

84.Гриньов А.В., Ястремська О.М. Якість формування фінансової стратегії підприємства. *Фінанси України*. 2006. № 6. С. 121–128.

85.Гриньова В.М., Попов О.Є. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні. Харків: Вид. ХДЕУ. 2003. 340 с.

86.Громова А.Є. Фінансовий потенціал, як основа формування прибутку підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2017. Вип.5. С.75–78.

87.Громова А.Є., Бондар В.О., Дубініна К.В. Моніторинг показників формування та використання фінансових ресурсів підприємств промисловості. *Бізнес Інформ*. 2018. № 5. С. 367–371.

88.Грушина А.І. Механізм стратегічного управління фінансовими ресурсами підприємств галузі культури. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 15(1). С. 90–94.

89.Гудзь О.І. Формування фінансової стратегії підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2017. Вип. 24(1). С.107–110.

90.Гудзь Ю. Ф. Методичні засади формування економічного потенціалу переробних підприємств АПК. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2016. Т. 21. Вип. 2. С. 91–96.

91.Гужва В.М. Інформаційні системи і технології на підприємствах. К: КНЕУ. 2001. 400 с.

92.Гуменюк В.В. Фінансово-аналітична оцінка ресурсно-майнового потенціалу туристичної галузі Івано-Франківщини. *Світ фінансів*. 2005. Вип. 3-4(4-5). С. 222–232

93.Данилюк М.О., Савко О.Я. Етапи формування фінансової стратегії підприємств. *Формування ринкової економіки. Спец. випуск. Ч.1*. 2021. С. 322–329.

94.Дараган А., Другова О. Фінансовий потенціал як економічна категорія. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 21. С.190–194

95.Дараган А.В., Геворкян А.Ю. Формування складників фінансового потенціалу підприємства. *Економічний простір*. 2021. №3. С. 55–58

96.Даценко Г.В. Теоретичні аспекти формування фінансової стратегії в системі регулювання діяльності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 5 Т. 2. С.162–165

97.Демко В.С. Вплив мультиплікативного ефекту інвестиційних витрат індустрії туристичних послуг на економіку України. *Науковий вісник Полісся*. 2020. № 2 (21). С. 145–154

98.Державна служба статистики України. Економічна статистика. Фінанси. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

99. Державна служба статистики України. Колективні засоби розміщування в Україні (юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб) у 2018, 2019, 2020 роках. Статистична інформація. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
100. Державна служба статистики України. Туризм. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
101. Деркач О.В., Кавтиш О.П. Проблеми аналізу фінансового стану підприємств. *Ефективна економіка*. 2013. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_4_67
102. Довгань Л.Є., Каракай Ю.В., Артеменко Л.П. Стратегічне управління. К.: Центр учбової літератури, 2009. 440 с.
103. Должанський І.З. Управління потенціалом підприємства. [І.З. Должанський, Т.О. Загорна, О.О. Удалих, І.М. Герасименко, В.М. Ращупкіна]. К. : Центр навчальної літератури. 2006. 362 с.
104. Домбровська С.О., Лапіна І.С. Адаптація фінансової стратегії підприємства до сучасних умов в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки"*. 2017. №25. С.138–141.
105. Дончак Л.Г., Шкварук Д.Г. Управління фінансами на регіональному рівні. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2021. № 1. С. 29–32
106. Дорогань-Писаренко Л.О. Антикризовий моніторинг фінансового стану сільськогосподарських підприємств. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2014. № 4. С. 71–74
107. Дубницький В., Маркова Н.М. Особливості формування стратегії розвитку промислового підприємства з урахуванням використання маркетингового потенціалу. *Прометей*. 2009. № 2 (29). С. 124–128
108. Економічний потенціал регіону: пріоритети використання : монографія [І. М. Школа, Т. М. Ореховська, І. Д. Козьменко та ін.] ; за ред. І. М. Школи.. Чернівці: Рута. 2003. 464 с.
109. Єрмошенко М. М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: наукова монографія. К.: НАУ. 2010. 232 с.

110. Жилінська Л.О. Основні підходи до оцінки економічного потенціалу підприємства. *Економічний часопис-XXI*. 2012. № 9/10. С. 53–56.
111. Журавльова І.В. Фінансова стратегія. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2019. 184 с.
112. Завідна Л.Д. Оцінка фінансового потенціалу підприємства готельного господарства. *Економічний простір*. 2020. № 154. С. 109–114
113. Завідна Л.Д. Готельний бізнес: стратегії розвитку : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 600 с.
114. Завідна Л.Д. Фінансовий потенціал підприємств готельного господарства. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 53. С.75–80
115. Задорожня І., Ерфан В., Готько Н. Управлінські підходи до формування фінансового потенціалу підприємства. *Геополітика України: історія і сучасність : зб. наук. пр.* 2020. Вип. 2 (25). С. 204–212.
116. Заєць Т.О. Моделі та механізми корпоративного управління в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 11. С. 65–68
117. Зайцева Л. О. Методичні засади розробки фінансової стратегії сталого розвитку публічних компаній. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Вип. 67. С.97–104
118. Зайчук Т. О. Теоретичні аспекти визначення ринкового потенціалу і таргетингу вітчизняними підприємствами. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2012. №1. С. 96–104
119. Закон України «Про державну статистику». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1992. № 43. ст.608
120. Захарчук С.С. Фінансово-економічні проблеми функціонування туристичної галузі в Україні. *Економіка. Управління. Інновації. Серія : Економічні науки*. 2010. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_1_9
121. Зеліско І.М. Роль фінансових ресурсів в діяльності економічних суб'єктів: теоретичний аспект. *Ефективна економіка*. 2016. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5296>
122. Зимовець В.В., Терещенко О.О. Корпоративні фінанси як домінанта

фінансової науки. *Фінанси України*. 2015. № 9. С.78–95

123. Іванець О.О. Концептуальні підходи до управління потенціалом розвитку підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2012. № 4 (55). С.151–155

124. Іващенко А. І., Юсупова К. Ф. Фінансова стратегія підприємства: розробка та реалізація в умовах девелоперської компанії. *Економіка та держава*. 2018. № 1. С. 45–49

125. Ігнашкіна Т.Б., Шура Н.О. Методичні підходи до оцінки ефективності відтворення основних фондів підприємств. *Економіка та держава*. 2021. №4. С.110–114

126. Калиніченко Ю. Стратегічний розвиток підприємства: теоретичні та практичні аспекти. *Галицький економічний вісник*. 2010. №4(29). С.106–115

127. Калінеску Т.В., Романовська Ю.А., Кирилов О.Д.. Стратегічний потенціал підприємства: формування та розвиток: монографія. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007. 272 с.

128. Кануннікова В. М., Полозова Т. В., Воскобойник О. М. Сутність фінансово-економічного моніторингу діяльності підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. № 37. С. 194–197.

129. Квасницька Р., Тарасюк М. Структуризація потенціалу підприємства. *Вісник КНТЕУ*. 2017. № 1. С. 73–82.

130. Квасній Л.Г. Антикризове управління економічним потенціалом. *Бізнес Інформ*. 2012. № 5. С. 248–250

131. Кирчата І.М., Шершенюк О.М. Фінансовий потенціал як об'єкт діагностики фінансового стану підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2018. № 2. С. 99–111

132. Кіктенко О.В., Буря В.В. Механізми поліпшення фінансової стратегії розвитку підприємства. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2019. № 3. С. 115–120

133. Кліменко С.О., Мікрюкова Л.В. Аналітичне забезпечення моніторингу фінансового стану вищого навчального закладу. *Економіка і суспільство*.

2016. Вип. 2. С.549–553

134. Коваль Л.В. Економічний потенціал підприємства: сутність та структура. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2010. № 690. С.59–65

135. Ковальова Г.О., Станіславик О.В., Коваленко О.М. Сутність та розрахунок фінансового потенціалу підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 2. С.23–26

136. Ковальчук Н.О. Оцінка фінансового потенціалу підприємства. *Економіка та Суспільство*. 2021. Вип.34. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1001>

137. Ковтун О.І. Стратегії підприємства: монографія. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2008. 424 с.

138. Кожушко О. Використання методу таксономії для оцінки рівня захисту інтелектуального капіталу промислових підприємств. *Економічний аналіз*. 2010. № 7. С. 286–289

139. Козирєва О.В. Соціально-економічний потенціал підприємства як основа інноваційного розвитку фармацевтичного виробництва. *Вісник Міжнародного слов'янського університету. Економічні науки*". 2004. Т. 7. №1. С. 75–80

140. Колосінська М.І., Бойда С.В. Мультиплікативний ефект туристичної сфери. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8504>

141. Корнійчук Г.В. Моніторинг у системі управління фінансовим потенціалом підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 13. С. 26–31.

142. Корнійчук Г.В. Економічний зміст фінансового потенціалу підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 7. Ч. 2. С. 26–29

143. Корнійчук Г.В. Структурні компоненти фінансового потенціалу агроформувань. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*.

Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип.11. С.73–77.

144. Корнійчук Г.В. Концептуальна модель системи діагностики фінансового потенціалу підприємства. *Агросвіт.* 2018. № 21. С. 7–14

145. Король С.Я., Туник О.М. Облік фінансового забезпечення туристичного підприємства. *Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту.* 2014. №7. С.286–295

146. Костевич О.Д. Фінансовий потенціал підприємств легкої промисловості в Україні. *Легка промисловість.* 2010. № 3. С. 27–30.

147. Корнєєв М. В. Дисбаланси руху фінансових ресурсів в економіці : монографія. Дніпропетровськ, 2015. 308 с.

148. Костинець Ю.В., Кучер М.М., Сайгак Є.Л. Впровадження інновацій на підприємствах малого бізнесу у сфері туризму та гостинності. *Актуальні проблеми економіки.* 2021. №3. С. 80–89.

149. Костирко Л. Фінансова стратегія компанії: адаптація, стійкий розвиток. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки.* 2013. Вип. 35(1). С.10–19.

150. Костін Ю.Д., Левицький Ю.А. Визначення місця стратегії розвитку в класифікації стратегій. *Вісник економічної науки України.* 2008. №2. С.60–63

151. Краснокутська Н. С. Потенціал торговельного підприємства: теорія та методологія дослідження: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 247 с.

152. Кривоберець М. Теоретичні основи управління потенціалом конкурентоспроможності туристичних операторів туристичних підприємств. *Інфраструктура ринку.* 2020. №41. С.97–101

153. Кроленко О.Є. Формування системи стратегічних цілей фінансової діяльності ГТС України як ключового елементу її фінансової стратегії. *Ефективна економіка.* 2015. № 2.

URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3832>

154. Крупський О.П. Концептуальні засади управління інноваційною

діяльністю туристичних підприємств. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій*. 2015. Вип. 4, Т.22. С. 64–71

155. Круш П. В., Дергалюк М. О. Обґрунтування складових економічного потенціалу підприємства як системи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 21. С. 11–14

156. Кузенко Т.Б., Сабліна Н.В. Методичні підходи до управління фінансовим потенціалом підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 4. С.123–130

157. Кузнєцова А.Я . Теорія фінансів. Львів, 2001. 256 с.

158. Кукушкін О. М. Сутність поняття «стратегія розвитку підприємства». *Науковий вісник*. 2005. №15.2. С. 220–227

159. Куліш Г.П., Чепка В.В. Фінансовий потенціал підприємства та його роль в умовах нестабільності економіки. *Статистика України*. 2017. № 1. С. 29–35

160. Кульбач Ю.О. Механізм управління вартістю підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 23. С. 82–86

161. Кульчицький М.І. Управління фінансами і фінансовий контроль на регіональному рівні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. № 3. С. 285–288.

162. Куніцин С.В. Механізм управління розвитком підприємств туристично-рекреаційної сфери: монографія. Сімферополь: Кримнавч-педдержаввидав. 2012. 420 с.

163. Кунцевич В.О. Поняття фінансового потенціалу розвитку підприємства та його оцінки. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. №7(37). С. 123–130.

164. Купира М.І., Колтунович О.В., Сокол Х.Я. Фінансовий потенціал підприємства: формування та детермінанти нарощення. *Економічний форум*. 2021. №1. С. 127–134

165. Кучер Г.В. Фінансовий потенціал як економічна категорія. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 9 (159). С. 46–52.

166. Лазорчин В.А. Теоретико-методичні основи формування фінансової стратегії підприємства. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Т. 5. № 3. С.185–191.
167. Левченко Н. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. №2. С.114–117
168. Лелюк О.О. Стратегія фінансування туристичних підприємств. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2017. Вип. 48. С.184–190
169. Леськів С.Р., Семчук Ж.В. Система індикаторів оцінювання фінансового потенціалу підприємств. *Агросвіт*. 2014. № 17. С. 40–42
170. Левчак І.Я. Вартість підприємства як критерій ефективності управління. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2014. Вип. 1(42). С. 104–108
171. Лисяк Л.В., Качула С. В., Міщенко Л.О., Міщенко Д.А. Фінанси : Дніпро: ТОВ “Акцент ПП”, 2017. 298 с
172. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2001. 580 с.
173. Ліснічук О.А., Виноградова Є.В. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2018. Вип. 33. С. 111–116
174. Ломачинська І.А. Формування сучасного концептуального підходу до визначення сутності фінансів підприємств. *Ефективна економіка*. 2013. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_6_50
175. Лысенко Н. Признаки и факторы региональной приоритетности развития туризма. *Региональная экономика: теория и практика*. 2008. № 20 (77). С. 128–131.
176. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти): монографія. К.: «Альтерпрес». 2003. 436 с.
177. Любіцева О.О., Бабарицька В.К. Туризмознавство. Київ: ВПЦ

"Київський університет". 2008. 336 с.

178. Ляхович Л. А. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та управління. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 22. С. 92–98

179. Мазур І.І., Алієв Р.А. Сутність і особливості реалізації потенціалу туристичного підприємництва. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2022. Вип. 33. С. 96–104

180. Малій О.Г. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до оцінювання. *Креативний простір України та світу : колективна монографія*. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2022. С. 217–223.

181. Мальська М., Худо В. Туристичний бізнес: теорія і практика. К.: Центр учбової літератури. 2007. 424 с.

182. Мамонтова Н. А. Управління вартістю компанії: теоретико-методологічні аспекти. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 8. С. 135–139

183. Маринич І.А., Дзіковський І.І. Сучасні підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.1. С.105–108.

184. Мартиненко В.П. Концептуальні аспекти фінансової стратегії підприємства. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»: збірник наукових праць*. № 19. 2021. С.78–81.

185. Мартиновський В.С., Кравець В.Г. Методичні підходи до оцінки економічного потенціалу підприємств. *Економіка харчової промисловості*. 2015. Т. 7. Вип. 3. С. 50–54

186. Марченко В.М., Бондар А.І. Методичний підхід до оцінювання фінансового потенціалу підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2017. № 20. С. 142–149

187. Маршук Л.М. Принципи формування фінансово-ресурсного потенціалу підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 18. С. 56–59

188. Маслак О.І. Концептуальні підходи к управленію маркетинговим потенціалом підприємства. *Бізнес Інформ*. 2009. №12 (2) С. 36–39

189. Маслак О.І. Особливості оцінювання фінансового потенціалу промислового підприємства. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*. 2012. Вип. 6 (77). С. 124–129
190. Маслак О.І., Безручко О.О. Управління економічним потенціалом підприємства на різних стадіях його життєвого циклу. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2014. № 1. С. 201–212
191. Маслиган О.О. Сутність фінансового потенціалу виробничого підприємства як економічної категорії. *Економічний простір*. 2009. №24. С.271–277
192. Мельник Л.Г. Економіка підприємства. Суми: Університетська книга, 2012. 846 с.
193. Мельник О. Г. Фінансовий потенціал машинобудівного підприємства: сутність та індикатори оцінювання. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2007. № 606 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. С. 46–51.
194. Мельниченко О.А., Шведун В.О. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні: монографія. Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2017. 153 с.
195. Митрофанов Г.В., Кравченко Г.О., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2002. 301 с.
196. Михайліченко Г.І. Туристичний потенціал: методи оцінювання та інноваційний розвиток. *Проблеми економіки*. 2013. № 1. С.115–123
197. Мізюк Б. М. Стратегічне управління. Львів : Магнолія. 2007. 392 с.
198. Мірошніченко В.О. Резерви посилення фінансового потенціалу аграрних підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 12. Ч. 2. С. 24–28
199. Міщенко А.П. Стратегічне управління. К.: ЦНЛ. 2004. 336 с.
200. Мозенков О.В. Системи фінансового моніторингу. Методологія проектування: монографія. Х.: ІНЖЕК, 2005. 152 с.
201. Мойсеєнко І.П. Управління інтелектуальним потенціалом: монографія.

Львів: Аверс, 2007. 304 с.

202. Мойсеєнко І.П., Мачкур Л.А. Аналіз фінансового потенціалу підприємства. *НУ «Львівська політехніка»*. 2006. Вип. 16.2. С. 201–206

203. Мочерний С.В. Економічний потенціал. *Економічна енциклопедія. [ред. кол. : С. В. Мочерний]*. Т. 1. К. : Видавничий центр «Академія». 2002. 952 с.

204. Навроцький Н.О. Оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. *Інтернаука*. 2017. № 1(23). С. 97–101

205. Нагорнюк О.В. Функції та принципи систематизації елементів фінансового потенціалу підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2017. Вип. 13. С.145–152

206. Нагорнюк О.В. Класифікація видів фінансового потенціалу підприємства. *Інтелект XXI*. 2018. № 1. С. 104–109.

207. Назаренко А.С. Теоретичні підходи до визначення сутності економічної категорії «фінансовий потенціал підприємства». *Економіка фінанси і право*. 2009. № 8. С. 22–29.

208. Назарова Т.Ю., Мілентьєва Ю.В. Формування фінансової стратегії: теоретичний аспект. *Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Серія : Актуальні проблеми розвитку українського суспільства*. 2018. № 4. С. 110–113

209. Нашкерська М.М. Особливості аналізу фінансового стану і результатів діяльності туристичного підприємства. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 5. С.169–173

210. Нестеренко А.С. Функції фінансової системи. *Система фінансового права: проблеми теорії і правового регулювання* : монографія. О. : Фенікс, 2011. С. 129–150.

211. Нестерова С.В., Ковальчук І.Є., Мартин В.В. Підходи до оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2018. №10. С.267–272

212. Немцов В.Д., Довгань Л.Є. Стратегічний менеджмент. К.: УВПК „ЕксОб”, 2001. 560 с.

213. Носирев О.О., Осипова С.К., Токар І.І. Фінансово-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності як інструмент стратегічного управління підприємством. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва* : зб. наук. пр. 2020. № 2 (25). С. 108–118

214. Олейник Л.В., Кузнецова А.П. Методологические основы формирования стратегии развития предприятия. *Економіка і організація управління*. 2018. № 3 (31). С.118–126

215. Олексюк О.І. Організаційний розвиток у контексті управління потенціалом підприємств. *Проблеми формування ринкової економіки: Міжвідомчий науковий збірник*. Випуск 8. К.: КНЕУ. 2000. С.12–15

216. Олійник О.О. Сучасні теоретичні підходи до визначення функцій та завдань фінансової системи. *Науковий вісник НУБіП України*. 2013. № 181. Ч. 5. С. 200–209

217. Онишко С.В. Фінансовий потенціал інноваційного розвитку економіки. *Фінанси України*. 2003. № 6. С. 67–74

218. Організаційно-економічні аспекти розвитку підприємницьких структур в Україні та світі : моногр. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. Гринько. Дніпро : Видавець Біла К. О. 2022. 400 с.

219. Організація маркетингового управління діяльністю підприємств машинобудівного кластера в умовах глобалізації : монографія / Т.І. Лепейко, А.А. Пилипенко, О. І. Пушкар, К.М. Березовський, О.В. Попов. Харків: ТОВ «Золоті сторінки». 2015. 664 с.

220. Орехова А.І. Економічний потенціал підприємства: сутнісні характеристики та структурізація. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 17. URL : https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/45.pdf

221. Паенко Т.В. Налоговое регулирование в контексте формирования финансового потенциала на предприятии. *Бізнес-інформ*. 2009. № 9. С. 96–98.

222. Панченко В.А. Фінансова безпека господарської діяльності підприємства. *Фінансові дослідження*. 2019. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2019_2_8

223. Папп В.В, Бошота Н.В. Фіскальна роль податкових надходжень туристичних підприємств країни. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2018. Вип. 1 (51). С.370–374

224. Пастухова В. В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність : монографія. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2002. 302 с.

225. Пащенко О.П. Сучасна парадигма стратегічного управління розвитком підприємства в контексті управління змінами. *Менеджмент суб'єктів господарювання в умовах міжнародної інтеграції*: кол. монографія / за заг. ред. Г. М. Тарасюк. Житомир: ЖДТУ. 2016. 414 с.

226. Педченко Н. С. Наскрізне дослідження оцінки складу та оптимізації структури фінансового потенціалу підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. Вип. 6, Ч.5. С. 54–57

227. Підвальна О.Г., Богуславська С.І. Оцінка економічного впливу індустрії туризму регіону: мультиплікативний ефект. *Вчені записки и ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2021. Вип.32 (71). Т. 3. С. 85–89

228. Плікус І.Й. Система моніторингу для фінансового прогнозу діяльності підприємства. *Фінанси України*. 2003. № 4. С. 35–44

229. Плікус І.Й. Концепція вартісно-орієнтованого управління та можливості її використання при санації підприємств. *Фінанси України*. 2011. № 1. С.108–122

230. Плікус і. Потенціал підприємства, його оцінка й трансформація економічна та бухгалтерська інтерпретація. *Фінанси. України*. 2012. № 4. С.91–105

231. Поддєрьогін А. Фінанси підприємств. К.: Академія. 2002. 952 с.

232. Покропивний С.Ф., Колот В.М. Підприємництво : стратегія, організація, ефективність. К. : КНЕУ, 1998. 352 с.

233. Помаз О.М. Уточнення трактування сутності категорії «стратегічний розвиток операційного менеджменту сільськогосподарських підприємств».

Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія “Фінанси і кредит”. 2013. №1. С.139–142

234. Пономаренко В.С. Стратегічне управління підприємством. Харків: Основа. 1999. 620 с.

235. Портна О.В. Фінансовий потенціал України: проблеми та перспективи. *Проблеми економіки*. 2012. № 4. С.205–208

236. Потенціал і розвиток підприємства. / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблудська, О.О. Решетняк. К.: Центр учбової літератури, 2009. 400 с.

237. Пробоїв О.А. Формування фінансового потенціалу підприємства : монографія. НАН України, Інститут економіки промисловості. Донецьк : Ноулідж, 2010. 235 с.

238. Пуятин Ю.А., Пушкарь А.И., Тридед А.Н. Финансовые механизмы управления развитием предприятия. Харків: Основа, 1999. 498 с.

239. Радова Л.Д., Череп А.В. Фінансова стратегія в системі управління підприємством. *Держава та регіони*. 2005. № 2. С. 130–135.

240. Ребрик Ю.С., Павлюченко М.А. Діагностування фінансового потенціалу підприємства на основі застосування оптимізаційної моделі. *Вісник Миколаївського національного університету*. 2018. Вип. 21. С. 378–385

241. Репіна І.М. Підприємницький потенціал: методологія оцінки та управління. *Вісн. Укр. акад. держ. управ. при Президентові України*. 1998. № 2. С. 262–271

242. Розвиток фінансового потенціалу суб’єктів господарювання як основа досягнення фінансово-економічної безпеки : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. В. В. Глуценка. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2013. 384 с.

243. Романишин В.О., Бернацька А.О. Фінансова стратегія та її роль у забезпеченні стійкого розвитку підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. №2. С. 54–62

244. Роскладка Н.О., Роскладка А.А., Пушкарьова А.В. Система моніторингу ключових показників ефективності діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. URL:

<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7551>

245. Руда Р.В. Збалансована система оцінки фінансового потенціалу підприємства. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2011. № 4. С.170–177.

246. Ружицька Т.Д. Сутність та складові елементи поняття “економічний потенціал підприємства”. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 5. Т. 2. С.178–181

247. Савко О.Я. Класифікація фінансових стратегій промислових підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 8(2). С. 79–82.

248. Савченко М., Коцемир О. Методичний інструментарій оцінювання фінансового потенціалу у контексті моніторингу ефективності фінансової стратегії підприємства електроенергетичної галузі. *Актуальні проблеми економіки*. 2023. № 2 (260). С.6–13

249. Сасенко М. Г. Стратегія підприємства. Тернопіль: «Економічна думка», 2006. 390 с.

250. Сазонець І.Л., Волошина Д.М. Поняття економічного потенціалу та формування потенціалу туристичної галузі України. *Ефективна економіка*. 2023. № 2. URL : <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/1138>

251. Сайгак Є. Механізм стратегічного управління розвитком фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності. *Актуальні проблеми економіки*. 2022. № 12(258). С. 148–156.

252. Сайгак Є. Оцінка фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності в стратегічному контексті розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. №4 (320). С. 170–175.

253. Сайгак Є.Л. Пріоритети та цільові орієнтири формування фінансової стратегії підприємства. *Інноваційні технології, моделі управління*

кібербезпекою *ІТМК-2023: Міжнародна наукова конференція*. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2023. С.20–21.

254. Сайгак Є.Л. Структура та складові фінансової стратегії підприємства. *Інноваційні рішення в економіці, бізнесі, суспільних комунікаціях та міжнародних відносинах: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. 20 квітня 2023 р. Т. 2. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2023. С. 163–166.

255. Самойлик Ю.В., Кучер М.М., Стеблюк Н.Ф., Сайгак Є.Л. Вплив пандемії на стратегію та маркетингову політику підприємств готельного бізнесу різних типів. *Актуальні проблеми економіки*. 2021. №4. С. 90–99.

256. Самойлик Ю.В., Стеблюк Н.Ф., Кучер М.М., Сайгак Є.Л. Міжнародний досвід формування стратегії та маркетингової політики підприємств готельного бізнесу. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія економічної науки*. 2021. №3. С. 197–202.

257. Самородов Б.В., Саух І.В., Виговська Н.Г. Інтегрована динамічна модель стратегічного аналізу фінансового потенціалу туристичних підприємств, *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*, 2019. Т. 2. № 29. С.296–304

258. Саух І.В. Науково-методичний підхід до стратегічного аналізу ресурсного забезпечення фінансового потенціалу туристичних підприємств. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2015. Вип. 2. С.299–316.

259. Саух І.В. Організаційний механізм реалізації стратегії розвитку фінансового потенціалу туристичного підприємства. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. Вип. 1. С. 207–220.

260. Саух І.В. Стратегічний аналіз фінансового потенціалу туристичних підприємств: теорія, методологія, організація: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2017. 420 с.

261. Сафонов Ю.М., Завізена Н.С. Управління потенціалом підприємства.

Одеса: Апрель. 2011. 234 с.

262. Свірський В.С. Фінансовий потенціал: теоретико концептуальні засади. *Світ фінансів*. 2007. № 4. С. 43–51

263. Селезень О.М. Оцінка фінансового потенціалу підприємства. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2017. Вип. 4. С. 96–99

264. Селіверстова Л.С., Єрмакова О.М. Місце та роль фінансів суб'єктів господарювання у фінансовій системі України. *Економіка і суспільство*. 2017. № 11. URL : https://economyandsociety.in.ua/journals/11_ukr/73.pdf

265. Семенов А.Г. Формування стратегії забезпечення фінансової стійкості промислового підприємства. *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 2019. № 4. С. 119–125.

266. Сидоренко-Мельник Г.М., Яковець К.І. Сутність та складові фінансового потенціалу сучасного підприємства. *Наука і молодь у XXI сторіччі : збірник тез доповідей Всеукраїнської молодіжної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 30 листопада 2022 року)*. Полтава : ПУЕТ. 2022. С.142–145

267. Ситник Г.В. Фінанси торгівлі: монографія. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2014. 672 с.

268. Сімонова В.С. Підходи до визначення поняття «конкурентний потенціал» та його роль у формуванні конкурентоспроможності підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. № 6. С.194–195.

269. Скриньковський Р.М. Діагностика фінансового, виробничого, трудового, соціально-економічного та інноваційно-інвестиційного потенціалів і аналіз потенційних ризиків підприємства в умовах невизначеності. *Проблеми економіки*. 2015. № 2. С. 186–193

270. Соколенко В. А. Сутність та види стратегії розвитку. *Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства*. Харків : НТУ "ХПІ". 2015. № 53 (1162). С. 70–74

271. Співак А. Проблеми реалізації маркетингового потенціалу підприємства. *Маркетинг: теорія і практика*. 2006. Вип.12. С.262–268
272. Стецюк П.А., Корнійчук Г.В. Теоретичні та практичні аспекти організації планування фінансового потенціалу підприємств. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. № 4 (22). 2017. С. 12–18
273. Стецюк П.А. Економічна суть фінансових ресурсів. *Фінанси України*. 2007. № 1. С. 129–143
274. Стояненко І.В., Зубко Т.Л., Терещенко А. М. Оцінка фінансового потенціалу підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. №6/2. С.20–25
275. Стоянов Г.С., Язіна В.А., Іванцов С.В. Сучасні методики оцінки фінансового потенціалу підприємства індустрії туризму та сфери гостинності. *Актуальні проблеми економіки*. 2022. № 10-11. С. 161–165
276. Стратегічний фінансовий менеджмент / Л.А. Костирко, Р.О. Костирко, І.М. Кукса, І.О. Тарасенко. Сєверодонецьк : СНУ ім. В. Даля. 2017. 465 с.
277. Строкович Г.В. Стратегія підприємства: монографія. Харків: НУА. 2011. 180 с.
278. Строкович Г.В., Гончарук С.В. Взаємозв'язок економічних категорій "фінанси", "фінансування", "фінансове забезпечення", "фінансові ресурси". *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 16(2). С. 113–120
279. Танклевська Н.С. Фінансовий потенціал як категорія управління фінансами підприємства. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2009. № 2. С. 257–262.
280. Тарасова В.В., Ковалевська І.М. Економічний аналіз руху грошових коштів туристичних підприємств. *Економіка та суспільство*. 2019. Вип. 20. С. 745–752
281. Тарасюк Г.М., Ярмолук М.Ю. Сутнісні характеристики та ефективність використання економічного потенціалу вітчизняних підприємств. *Вісник Житомирського державного технологічного*

університету. Серія : Економічні науки. 2014. № 2. С. 168–177

282. Тимоць М.В., Борович О.В. Концептуальні підходи до формування фінансової стратегії підприємства. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2019. Вип. 809. С. 34–38

283. Тимошик Н.С., Семчишин Є.В. Організаційні аспекти формування та оптимізації фінансових ресурсів підприємств. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Економіка і управління. 2019. Т. 30(69). № 2. С. 232–238.

284. Ткаченко Т. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2009. 463 с

285. Ткаченко Т.І., Соколова К.О. Теоретичні аспекти формування туристичного потенціалу підприємств. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Економіка. 2011. Вип. 1. С.107–112

286. Ткаченко А.М. Финансовая стратегия как компонент общей стратегии предприятия в системе управления. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2011. Т. 3. С. 19–23

287. Трухан О.Л. Змістовна сутність поняття «стратегія підприємства»: суперечності поглядів. *Вісник ЖДТУ:Економічні науки*. 2010. №.1(51). С.236–241

288. Тульчинська С.О., Нікітіна М.В. Визначення доцільності фінансового оздоровлення підприємства на підставі оцінки фінансового потенціалу. *Ефективна економіка*. 2014. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2964>

289. Туризм і охорона культурної спадщини: український та польський досвід: монографія / В. Вакуленко, І. Валентюк, В. Грибан, С. Коротич та інші; за заг. ред. Ю. Лебидинського. К.: К.І.С., 2003. 176 с

290. Турчак В.В. Методика оцінки фінансового потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*. 2014. №8 (11) . С.49–52

291. Тюха І.В., Денисюк І.О. Стратегія розвитку у системі стратегій підприємства. *Економіка харчової промисловості*. 2013. № 3(19). С. 33–37

292. Українська Л.О., Яхкінд В.П. Концептуальні підходи до визначення економічної сутності маркетингового потенціалу підприємства. *Економіка: проблеми теорії та практики*. Дніпропетровськ : ДНУ. 2009. Вип. 254. Т. I. С. 244–248.
293. Український портал акціонерних товариств. URL: <http://pat.ua>
294. Федонін О., Рєпіна І., Олексюк О. Потенціал підприємства: формування та оцінка. Київ : КНЕУ, 2004. 316 с.
295. Филипенко О.М., Колєсник Т.С. Методичний інструментарій оцінювання фінансового потенціалу підприємства роздрібної торгівлі. *Бізнес Інформ*. 2020. №10. С.149–154
296. Філіппова С.В. Економічна безпека підприємств реального сектору економіки в умовах вартісно–орієнтованого управління: [моногр.] / С.В. Філіппова, Л.О Волощук, С.О. Черкасова / під заг. ред. С.В. Філіппової. Одеса: ФОП Бондаренко М.О. 2015. 196 с.
297. Філіппова С.В., Боденчук Л.Б. Основи формування економічного потенціалу виробничого підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка*. 2012. Вип. 2 (36). С. 131–135
298. Фінанси підприємств / за ред. Г.Я. Аніловської, І.Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
299. Фінансова стратегія в управлінні підприємствами: монографія / А.Г. Семенов, О.О. Єропутова, Т.В. Перекрест та ін. Запоріжжя: КПУ. 2008. 188 с.
300. Халіна В.М. Концепція фінансово-економічного моніторин-гу підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. № 42. С. 331–334
301. Хацер М.В. Стратегія розвитку підприємства в умовах нестабільності економіки держави. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2014. №3(27). С.109–112
302. Химич І. Фінансова стратегія як елемент фінансової стабільності підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2013. №4(43). С.158–164
303. Хомяков В.І., Бакум І.В. Управління потенціалом підприємства. К. :

Кондор. 2009. 400 с.

304. Хринюк О.С., Крижня В.О. Фінансова стратегія підприємства як головний інструмент його сталого розвитку. *Економіка і суспільство*. 2018. №18. С. 581–587.

305. Хрущ Н.А., Лісова А.В. Механізм формування та реалізація фінансової стратегії в системі управління підприємством. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2014. Вип. 5(2). С.140–142.

306. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. Житомир : ЖОО ГО «Спілка економістів України». 2009. 504 с.

307. Цвайг Х.І., Галайко Н.В. Загрози фінансовій безпеці підприємства та шляхи їх усунення. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 11. С. 181–185

308. Челомбїтько Т.В. Сучасні підходи до дослідження економічного потенціалу як економічної системи. *Проблеми економіки*. 2020. №1. С. 227–233.

309. Чумаков К. І. Потенціал підприємства як економічна система. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2012. № 4 (55). С.223–229

310. Чумаченко М.Г. Економічний аналіз. К.:КНЕУ. 2001. 540 с.

311. Чуняк О.В. Домінантні напрями фінансової стратегії підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 6 (2). С. 173–177

312. Шабатура Т.С. Стратегічні напрями реалізації економічного потенціалу підприємства. *Галицький економічний вісник*. Т.: ТНТУ, 2019. Т. 58. № 3. С. 105–114

313. Шабатура Т.С., Лагодієнко Н.В. Методологічне забезпечення реалізації фінансового потенціалу підприємства аграрного виробництва. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. 2015. Т. 19. № 3. С. 101–106

314. Шаповал В.М., Герасименко Т.В., Шпак М.В. Розробка актуальних економічних стратегій підприємств туристичної галузі України. *Приазовський економічний вісник*. 2017. Вип.2(02). С.80–85

315. Швець Ю.О. Сучасний стан формування фінансової стратегії промислового підприємства та шляхи її реалізації. *Інфраструктура ринку*. 2019. №34. С.235–242
316. Швиданенко Г.О., Олесюк О.І. Сучасні технології діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: Монографія. Київ.: КНЕУ. 2002. 192 с.
317. Швиданенко Г.О., Бойченко К.С. Розвиток підприємства: стратегічні наміри, ризики та ефективність. К.: КНЕУ. 2015. 231 с.
318. Шевченко В.А. Формування фінансової стратегії підвищення вартості підприємства. *Вісник Одеського Національного університету ім. О. Мечникова*. 2017. Т. 22. Вип. 12. С.180–184
319. Шершньова З. Є. Стратегічне управління К.: КНЕУ. 2004. 699 с.
320. Шершньова З.Є., Оборська С.В. Стратегічне управління. К.: КНЕУ. 1999. 384 с.
321. Шикіна О. В. Застосування таксономічного аналізу як методу оцінки конкурентоспроможності готельного господарства. *Perspective economic and management issues: collection of scientific articles. Austria: "East West" Association For Advanced Studies and Higher Education GmbH*. 2015. P. 429–434
322. Шкроміда Н.Я. Економічний потенціал підприємства: сутність, складові. *Вісник Прикарпатського університету. Серія економіка*. 2011. Вип. 8. С. 145–149.
323. Шульга М. Освоєння особистістю соціокультурного простору життя через туризм. *Соціальний ареал життя особистості*. 2005. С.196–208.
324. Шура Н. Формування методичних підходів до оцінки фінансового потенціалу підприємств. *Економіка та держава*. 2021. № 4. С.110–114
325. Юдін М. А. Фінансовий потенціал машинобудівного підприємства. *Економіка промисловості*. 2009. № 5. С. 158–161
326. Юдіна О.І. Управління сталим економічним розвитком підприємств на основі моніторингу витрат: монографія. Дніпро : Ліра. 2020. 433 с.
327. Янковой А.Г. Многомерный анализ в системе STATISTICA. Вып. 1.

Одесса: Оптимум, 2001. 216 с

328. Янчев А.В. Электронный документооборот: методология та организация: монография. Х.: ХДУХТ, 2015. 289 с.

329. Яструбецька Л.С., Яструбецький В.О., Підхомний О.М. Фінансова компетентність як чинник фінансової безпеки суб'єктів господарювання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія економічна*. 2011. Вип. 2. С. 210–219.

330. A free, open-source ontology editor and framework for building intelligent systems. URL: <https://protege.stanford.edu/>

331. Ansoff Igor H. Strategic Management. Palgrave Macmillan; 2007th edition. 2007. 233 p.

332. Archer M. Sociology for One World: Unity and Diversity. *International Sociology*. 1991. Vol. 6, № 2. P. 99–125.

333. Bayesian network development software, Netica. URL: <https://www.norsys.com/index.html>

334. Bender R., Ward K.. Corporate Financial Strategy. London: Routledge. 2002. 320 с.

335. Bertero E., Rondi L. Financial pressure and the behaviour of public enterprises under soft and hard budget constraints: evidence from Italian panel data. *Journal of Public Economics*, 2000. № 75(1), P. 73–98.

336. Bilan Y., Vasilyeva T., Kryklii O., Shilimbetova G. The creative industry as a factor in the development of the economy: Dissemination of european experience in the countries with economies in transition. [Kūrybinė industrija kaip ekonomikos plėtros veiksnys: Europietiškosios patirties sklaida pereinamojo laikotarpio ekonomikos šalyse]. *Creativity Studies*. 2019. №12(1). P. 75–101.

337. Breuer W., Gurtler M., Schuhmacher F. Finanzierung. Working Paper. 2003. Juni 17. 41 p.

338. Chandler A.D. Strategy and Structure: Chapters in the History of the Industrial Enterprise. Beard Books. 1966. 580 p

339. Dell'Atti S., Labini S. S., Nyenno I. Matrix Forecasting to Investigate the

Capital Efficiency of the Insurance Market: Case of Italy. *Journal of Governance and Regulation*. 2020. Vol. 9. Is. 3. P. 72–83.

340. Doyle P. Marketing Management And Strategy. Pearson College Div. 2006. 446 p.

341. Economic Impact Research. World Travel & Tourism Council (WTTC). URL: <https://wttc.org>

342. Fisun I., Kucher M., Stebliuk N., Saihak Y., Prokopenko O. Modeling development strategy of tourism companies under the influence of external and internal environment: Evidence from Ukraine. *Tourism and Travelling*, 2022. №4(1). P. 1–15.

343. Franchon G., Romanet Y. Finance de l'entreprise. Comprendre et maitriser l'evolution financiere de l'entreprise. Paris, France : CLET, 1985. 246 p

344. Froud J., Haslam C, Johal S., Williams K. Shareholder value and financialization: consultancy promises, management moves. *Economy and Society*. 2000. №29 (1). P. 80-110

345. Goeldner C.R., Ritchie J.R.B. Tourism: principles, practices, philosophies. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc. 2009. 633 p.

346. Groppelli A.A., Nikbakht E. Finance, 4th ed. Barron's Educational Series. 2000. 593 p.

347. Grover J. The Manual of Strategic Economic Decision Making: Using Bayesian Belief Networks to Solve Complex Problems. Gewerbestrasse: pringer International Publishing. 2016. 280 p.

348. Hill C.W.L. Global business today. University of Washington. 1998. 506p.

349. Hurwicz L. Optimality and informational efficiency in resource allocation processes. *Mathematical Methods in the Social Sciences / Ed. by K. Arrow, S. Karlin, P. Suppes*. Stanford: Stanford University Press, 1960. P.27–46

350. Jindal A., Sharma S., Routroy S. Bayesian Belief Network Approach for Supply Risk Modelling. *International Journal of Information Systems and Supply Chain Management*. 2022, Vol. 15. № 1. P. 1–17

351. Kaya R., Yet B. Building Bayesian networks based on DEMATEL for

multiple criteria decision problems: A supplier selection case study. *Expert Systems with Applications*. 2019. № 134. P. 234–248

352. Lee C., Finnerty J. *Corporate Finance: Theory, Method, and Applications*. Harcourt College Pub. 1990. 765 p.

353. Mansfeld Y., Pizam A. *Tourism, Security and Safety. From Theory to Practice*. Routledge, 2005. 376 p.

354. Maskin E. Nash equilibrium and welfare optimality. *Review of Economic Studies*. 1999. №66. P. 23–38.

355. Maskin E., Riley J. Monopoly with incomplete information. *RAND Journal of Economics*. 1984. №15. P. 171–196.

356. Mintzberg H., Quinn J.B., Voyer J. *Strategy Process: Collegiate Edition, The Facsimile, Subsequent Edition*. Pearson College Div, 1994. 595 p.

357. Myachin V., Yudina O., Myroshnychenko O. Fuzzy-logical expert system for assessing the financial security of enterprises. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2021. Vol. 7. № 2. P. 139 – 145

358. Nelson R.R., Winter S.G. *An Evolutionary Theory of Economic Change*. Cambridge: Harvard University Press. 2009. 454 p.

359. Pavlíček J. Corporate Financial Strategy in SMEs. Proceedings of the World Congress on Engineering. Vol. II. 2009. P. 1356–1358.

360. Pockock M.A., Taylor A.H.. *Financial Planning and Control*. Gower Publishing Company. 1981. 459 p.

361. Polyakov M., Bilozubenko V., Nebaba N., Korneyev M., Saihak Y. Analysis of asymmetry factors in the development of the EU tourism industry. *Innovative Marketing*. 2020. Vol. 16. Issue 4. P.117–128.

362. Porter M.E. *On Competition*. Harvard Business Review Press; Updated, Expanded ed. Edition. 2008. 576 p.

363. Ray R., Russ T. Economic Value Added: Theory, Evidence, A Missing Link. *Journal of Applied Corporate Finance*. 2001. № 1. P. 53–69

364. Robert M. *Strategy pure & simple II: how winning companies dominate their competitors*. Homewood; Irwin. 1998. 269 p.

365. Sadalia I., Syahyunan, Butar-Butar N. A. Financial Behavior and Performance on Small and Medium Enterprises in Coastal Area of Medan City. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, 2017. P. 1–6
366. Smida. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. Емітенти. URL: <https://smida.gov.ua/db/emitent>
367. Stevenson W.J. Production/Operations Management. Irwin Professional Publishing. 1998. 912 p.
368. Stock Market. Загальнодоступна інформаційна база даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Емітенти. URL: <https://stockmarket.gov.ua>
369. Sukhachova O., Nebaba N., Sabirov O., Vyshnikina O., Saihak Y., Hlushenkova A. Comprehensive assessment of activities of corporate integration association of services enterprises. *AD ALTA: Journal of interdisciplinary research*. Vol. 12, Issue 1, Special Issue XXVII. 2022. P.103–107.
370. Thompson A.A., Strickland III A.J. Strategic Management: Concepts and Cases Hardcover. 2003. 1088 p.
371. Trebicka B. Tourism as a Multiplier Effect in Economy: The Case Study of Albania. *International Journal of Business and Management Invention*. 2016. №5. P.17-21
372. Trending in travel. Emerging consumer trends in Travel & Tourism in 2021 and beyond. World Travel & Tourism Council (WTTC). 2021. 26 p.
373. Tylecote A., Visintin F. Corporate Governance, Finance and the Technological Advantage of Nations. N.Y.: Routledge. 2007. 336 p.
374. Tzeng G.H., Huang J.J. Multiple Attribute Decision Making: Methods and Applications. Berlin: CRC Press, 2011. 350 p.
375. Watson D., Head A. Corporate finance: principles and practice. Edinburgh: Pearson Education Limited. 2010. 473 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Узагальнення теоретичних підходів щодо ідентифікації сутності фінансового потенціалу підприємства (за джерелами, зазначеними у таблиці)

Підхід	Сутнісна характеристика фінансового потенціалу	Автор, літ. джерело
Ресурсний (ключові слова – ресурси, якесь ресурсів, фінанси, фінансові ресурси, капітал, витрати, доходи, грошові потоки)	сукупність усіх наявних та потенційних ресурсів підприємства, у тому числі і фінансових, що можуть забезпечити досягнення в поточній та довгостроковій перспективі визначених стратегічних цілей з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища... складна система, яка поєднує і трансформує фінансові ресурси та дає можливість їх ефективного використання	Блацак В. [31, с.76]
	спроможність акумулювати фінансові ресурси за допомогою використання наявних дохідних джерел та формування сприятливого інвестиційного клімату завдяки застосуванню відповідних фінансових інструментів з метою забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку	Буряченко А. [44, с.91]
	основою ... є наявні фінансові ресурси... результатом реалізації ... на нижньому рівні – виробництво... на загальному – стійкий фінансовий стан	Васьківська К. та ін. [53, с.85]
	сукупність потенційних фінансових ресурсів і доходів підприємства за заданих або таких, що склалися, параметрах ресурсного і виробничого потенціалів, а також ринкової кон'юнктури	Васюренко О., Гнип Н. [55, с. 112].
	сукупність фінансових ресурсів, за допомогою ефективного та раціонального використання яких підприємство здатне отримати прибуток та досягти поставленої мети своєї діяльності, а також отримати максимально можливий фінансовий результат, за рахунок використання наявних власних ресурсів і залучення додаткових коштів на найбільш вигідних для підприємства умовах	Громова А. [86, с.75-76]
	частина загального економічного потенціалу підприємства... (характеризує) наявні у підприємства масштаби фінансових ресурсів та уміле їх використання	Ігнашкіна Т., Шура Н. [125, с.150-151]
	поєднання фінансових ресурсів, які виступають інструментом забезпечення поточної господарської діяльності підприємства та сталого розвитку в стратегічній перспективі	Кирчата І., Шершенюк О. [131, с.102]
	потенційно можливий обсяг акумуляції, віддачі, витрачання фінансових ресурсів за рахунок його положення (фінансового, економічного, територіального тощо) відносно інших підприємств, а також за рахунок будь-яких інших властивостей самої фінансової системи підприємства	Коваленко О. та ін. [135, с.26]
	наявні фінансові ресурси у розрізі власних, залучених та позикових, а також ефективність використання даних видів фінансових ресурсів	Ковальчук Н. [136, с.3]

Підхід	Сутнісна характеристика фінансового потенціалу	Автор, літ. джерело
Ресурсний (ключові слова – ресурси, якісь ресурсів, фінанси, фінансові ресурси, капітал, витрати, доходи, грошові потоки)	максимальний обсяг фінансових ресурсів, який в конкретних організаційно-економічних і фінансових умовах спроможне залучити підприємство для реалізації своїх виробничих та інвестиційних програм, а також відшкодувати у повному обсязі за допомогою чистих грошових потоків, які генерують (забезпечують) ці програми	Корнійчук Г. [142, с.28]
	наслідок дії таких ключових груп параметрів як фінансовий стан підприємства та ресурсний і ринковий потенціал, що характеризує наявність та якість ресурсів підприємства, при цьому не лише матеріальних (виробничі потужності, технологічність устаткування, наявність фінансових ресурсів), а й нематеріальних (кадровий потенціал, якість менеджменту, інтелектуальний потенціал компанії)	Костевич О. [146, с.30]
	забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами, необхідними для ведення виробничо-господарської діяльності з урахуванням стратегічних перспектив, а також забезпеченість власним капіталом в обсязі, необхідному для ліквідності та фінансової стійкості	Кузенко Т., Сабліна Н. [156, с.125]
	система фінансових ресурсів, що рухає діяльність в сторону максимізації прибутку, ми ж у свою чергу змінюємо систему через ефективний менеджмент... (при наданні) пріоритету капіталізації через сукупність фінансових можливостей і ресурсів (в тому числі)	Купира М. та ін. [164, с.133]
	сукупність фінансових ресурсів, за допомогою ефективного та раціонального використання яких підприємство здатне отримати прибуток та досягти поставленої мети своєї діяльності	Маслиган О. [191, с.271]
	наявність у компанії необхідних фінансових ресурсів для підтримки стабільного функціонування в короткостроковій та довгостроковій перспективі, а також можливості вчасного поповнення цих ресурсів на вигідних умовах	Нестерова С. та ін. [211, с.271]
	сукупність фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію і нарощування економічного потенціалу з метою максимізації прибутку	Паєнко Т. [221, с.96]
	сукупність власних і залучених фінансових ресурсів підприємства та можливості системи щодо їх ефективного управління для досягнення загально стратегічних цілей	Селезень О. [263, с.97]
	максимально можлива вартість всіх ресурсів підприємства, за умови їх функціонування в рамках певної організаційної структури	Тульчинська С., Нікітіна М. [288, с.1]
	обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів підприємства, що ними воно може розпоряджатися для здійснення поточних і перспективних витрат	Федонін О. та ін. [294, с.105]

Підхід	Сутнісна характеристика фінансового потенціалу	Автор, літ. джерело
Перспективний (ключові слова – можливості, перспективи, потреби, цілі підприємства, передумови, потреби, резерви джерела фінансування, залучення фінансів)	сукупність наявних і потенційних можливостей підприємства щодо мобілізації та нарощення їхнього обсягу і трансформації їх в інші фактори виробництва у відповідності до потреби з метою досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства	Ареф'єв С., Ничипорук М. [9, с.130]
	обсяг наявних фінансових ресурсів підприємства та прихованих його можливостей, за рахунок яких існує потенційна можливість збереження стійкості підприємства, підвищення його конкурентоспроможності, отримання наперед визначеного позитивного фінансового результату, що може бути реалізованим внаслідок управлінського впливу з метою досягнення певного наперед визначеного рівня розвитку підприємства як на певний момент часу, так і в перспективі	Белінська О. [19, с.268]
	сукупність існуючих та потенційних можливостей підприємства накопичувати і використовувати фінансові ресурси, відповідно до потреб і цілей виробництва	Зайчук Т. [118, с.97]
	сукупністю об'єктивних передумов (можливостей) залучити такий обсяг фінансових ресурсів, який в конкретних організаційно-економічних і фінансових умовах підприємство спроможне відшкодувати у повному обсязі за рахунок чистих грошових потоків від його виробничих та інвестиційних програм, для реалізації яких залучаються ці фінансові ресурси	Корнійчук Г. [143, с.74]
	можливості підприємства, які виникають у сфері поєднання фінансових ресурсів і компетенцій у їх залученні та реалізації для досягнення певних цілей	Краснокутська Н. [151, с.40]
	сукупність можливостей підприємства, які визначаються наявністю та використанням фінансових ресурсів, здатних приносити дохід у певний період	Куліш Г., Чепка В. [159, с.30]
	(розвитку) сукупність наявних фінансових ресурсів, можливостей системи щодо їхнього залучення та ефективного управління для досягнення тактичних цілей і стратегічної мети підприємства – максимізації вартості підприємства в довгостроковому періоді	Кунцевич В. [163, с.127-129]
	сукупність можливостей підприємства, які визначаються наявністю і організацією використання фінансових ресурсів та організаційних механізмів, спрямованих на забезпечення економічного розвитку підприємства на перспективу	Левченко Н. [167, с.116]
	поточні, а й перспективні можливості підприємства, які визначаються наявністю і організацією використання фінансових ресурсів	Малій О. [180, с.222]
	сукупність фінансових ресурсів та можливостей, якими забезпечене підприємство, з приводу яких на підприємстві виникають відносини, які спрямовані на досягнення максимального фінансового результату	Марченко В., Бондар А. [186, с.144]

Підхід	Сутнісна характеристика фінансового потенціалу	Автор, літ. джерело
Перспективний (ключові слова – <i>можливості, перспективи, потреби, цілі підприємства, передумови, потреби, резерви джерела фінансування, залучення фінансів</i>)	сукупність фінансових ресурсів і можливостей підприємства, які дають змогу забезпечити визначений стратегічний напрямок розвитку підприємства	Маслак О. [189, с.125]
	сукупність наявних фінансових ресурсів та можливостей щодо їхнього залучення, позики, нарощення та відтворення з метою досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства	Мельник О. [193, с.49]
	потенціал, який визначається обсягом, складом і структурою джерел фінансування (пасивів) підприємства, тобто частина економічного потенціалу підприємства	Митрофанов Г. та ін. [195, с.21];
	наявні фінансові ресурси та їх резерви, які можуть бути використані за певних умов	Онишко С. [217, с. 68]
	сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів, що можуть бути мобілізовані та реалізовані фінансовою системою за певних умов для забезпечення сталих темпів економічного зростання у визначений період часу	Свірський В. [262, с.50]
	складна й багатопланова економічна категорія, що представляє собою сукупність об'єктивних передумов (можливостей) залучити такий обсяг фінансових ресурсів, який в конкретних організаційно-економічних і фінансових умовах підприємством спроможне відшкодувати у повному обсязі за рахунок чистих грошових потоків від його виробничих та інвестиційних програм, для реалізації яких залучаються ці фінансові ресурси	Стецюк П., Корнійчук Г. [272, с.13]
	коло фінансових можливостей (з урахуванням джерел фінансування та вимог реалізації поточних або стратегічних фінансових цілей)	Филипенко О., Колеснік Т. [295, с.150-151]
	вартісна категорія, яка дозволяє виміряти в абсолютних обсягах та визначити у відносних показниках наявні фінансові активи економічних суб'єктів, змодельовати їх потенційні можливості до нарощування та реалізації у майбутньому	Бондар О., Куліков П. та ін. [35, с.163-164]
Індикаторний (ключові слова – <i>критерій, показник, система показників, характеристика, інтегральний, комплексний</i>)	критерій, який визначає здатність підприємства до пристосування при змінах економічної кон'юнктури, адже, саме він відіграє вагомий роль у спроможності підприємства генерувати необхідний обсяг позитивних грошових потоків, бути інвестиційно привабливою, ліквідною та фінансово надійною	Бондар О., Куліков П. та ін. [35, с.163-164]
	комплексне поняття... характеризується системою показників, які відображують наявність і розміщення засобів, реальні та потенційні фінансові можливості (такі як) склад та структура активів підприємства, обсяг виробленої продукції та послуг, загальні витрати на виробництво, структура витрат, структура оборотних засобів та період їх обігу, платоспроможність, інтенсивність інвестицій, норма прибутку, рентабельність продукції	Кирчата І., Шершенюк О. [131, с.101]

Підхід	Сутнісна характеристика фінансового потенціалу	Автор, літ. джерело
Індикаторний (ключові слова – критерій, показник, система показників, характеристика, інтегральний, комплексний)	потенційні фінансові показники виробництва (прибутковість, ліквідність, платоспроможність), потенційні інвестиційні можливості	Танклевська Н. [279, с.258-259];
	інтегральний показник, що враховує показники фінансової стійкості підприємства й визначає обсяг фінансових ресурсів, що можуть бути додатково використані підприємством без загрози для фінансової автономії	Юдін М. [325, с.159];
	комплексна характеристика системи управління ... фінансовою діяльністю (підприємства), яка виражається у можливостях формування необхідного обсягу фінансових ресурсів із різних джерел, ефективного їх розподілу та використання з метою забезпечення тактичних і стратегічних задач фінансування майбутнього розвитку підприємства з урахуванням фактору ризику	Нагорнюк О. [206, с.105]
	найважливіша характеристика ефективності фінансово-господарської діяльності та надійності підприємства, що визначає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у ділових стосунках, є основою ефективною реалізації фінансових інтересів усіх учасників господарської діяльності	Руда Р. [245, с.172]
	характеристика ефективності фінансово-господарської діяльності та надійності підприємства... визначає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у ділових стосунках, є основою ефективною реалізації фінансових інтересів усіх учасників господарської діяльності	Стояненко І. та ін. [274, с.24]
Компетентісний (ключові слова – відносини, зв'язки, система, здатність, трансформація, механізм, властивість)	складна динамічна система, що об'єднує в собі як просторові, так і тимчасові характеристики, концентрує різні рівні зв'язків та відносин, має певні закономірності розвитку... відображає минуле, являє собою сукупність властивостей, нагромаджених системою у процесі її становлення і таких, що зумовлюють можливість її функціонування та розвитку (набуває значення «ресурсу»)... характеристика практичного застосування та використання наявних можливостей, що забезпечує розмежування реалізованих та нереалізованих можливостей («резерв»)... орієнтований на розвиток	Возняк Г. [62, с.109]
	взаємозв'язки, які виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально позитивного економічного результату за умов: наявності власного капіталу, який є достатнім для вирішення питання ліквідності та фінансової стійкості; – можливості нарощування капіталу, який необхідний для реалізації інвестиційних проектів; рентабельності власного капіталу; наявності ефективною системи управління фінансами, що забезпечує прозорість поточного і майбутнього фінансового стану	Гринчуцький В., Блащак Б. [79, с.179]

Підхід	Сутнісна характеристика фінансового потенціалу	Автор, літ. джерело
Компетентісний (ключові слова – відносини, зв'язки, система, здатність, трансформація, механізм, властивість)	<i>(явище, яке)</i> визначає конкурентоспроможність підприємства, можливості ділового співробітництва, оцінює, наскільки гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів у фінансовому й виробничому відношеннях	Мойсенко І., Мачкур Л. [202, с.201]
	здатність фінансової служби підприємства створювати достатній обсяг ресурсів для забезпечення своєї операційної та інвестиційної діяльності за принципом їх збалансованості, ефективного використання	Брюховецька Н., Булеєв І., Іваненко Л. [43, с.131]
	складна динамічна система, елементи якої взаємопов'язані та взаємозумовлені... кожен елемент цієї системи залежить від рівня розвитку підприємства, конкурентної позиції, можливості залучення та поєднання окремих видів джерел фінансування, ефективності системи управління	Белінська О. [19, с.269]
	рушійна сила, необхідна для переведення сконцентрованих на підприємстві ресурсів із статичного стану в динамічний, що забезпечує максимально ефективну реалізацію цілей та напрямів розвитку підприємства	Бикова В. [24, с.56]
	ключовий важіль, який формує механізм динамічної трансформації ресурсів у результати господарської діяльності підприємства	Боронос В. [39, с. 154].
	інерційність саморозвитку, самостійкості й самозбереження фінансової системи (підприємства)	Коваленко О. та ін. [135, с.26]
	здатність до оптимізації фінансової системи із залучення та використання фінансових ресурсів	Кунцевич В. [163, с.123-124]
	здатність підприємства забезпечити основні складники ланцюга «збут – виробництво – закупівля» фінансовими ресурсами за принципом найбільш ефективного їх розподілу	Маршук Л. [187, с.57]
	наявність ефективної системи управління фінансами, що забезпечує прозорість поточного й перспективного фінансового стану підприємства	Назаренко А. [207, с.26]
стійку властивість системи долати суперечності та забезпечувати гармонійну відповідність етапам життєвого циклу для довгострокового розвитку на основі сформованих, постійно збагачуваних та оптимізованих до потреб розвитку фінансових ресурсів, наявних умов реалізації спроможностей розвитку, які опосередковуються структурою внутрішніх і зовнішніх зв'язків та безперервних процесів інноваційного оновлення (поширення нових знань, евристичних підходів, нестандартних рішень тощо)	Педченко Н. [226, с.54]	

Додаток Б

Узагальнення теоретичних підходів щодо ідентифікації сутності фінансової стратегії підприємства (за джерелами, зазначеними у таблиці)

Підхід	Сутнісна характеристика фінансової стратегії	Автор, літ. джерело
Функціонально-управлінський (ключові слова – функції, управління, управлінські рішення, цілі управління, дії, заходи, функціональні стратегії)	функціональна стратегія підприємства, що забезпечує всі основні напрями розвитку його фінансової діяльності та фінансових відносин шляхом формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватного коригування напрямів формування та використання фінансових ресурсів при зміні умов зовнішнього середовища	Бланк І. [30, с.11]
	стратегія, яка передбачає визначення довгострокової мети фінансової діяльності підприємства, вибір найбільш ефективних способів і шляхів її досягнення	Романишин В., Бернацька А. [243, с.55-56]
	засіб для забезпечення життєдіяльності та спосіб реалізації загальної мети підприємства, яка включає в себе: формування, планування, облік, аналіз та контроль за фінансовими ресурсами фірми... узгоджується із завданнями та напрямками загальної стратегії розвитку підприємства і повинна корегуватися при зміні екзогенних чи ендегенних чинників	Данилюк М., Савко Я. [93, с.326]
	невід’ємна складова частина та надзвичайно важливий елемент у системі стратегічного управління підприємством... дає змогу підприємству сформувати фінансові резерви, з її допомогою можна оцінити результати поточної роботи та розробити управлінські рішення щодо майбутніх напрямів діяльності.	Савко О. [247, с.82]
	визначення довготермінової мети фінансової діяльності підприємства, а також вибір найефективніших способів та шляхів їх досягнення	Химич І. [302, с.159]
	багатофакторна модель дій та заходів, необхідних для досягнення довгострокових цілей підприємства, забезпечення конкурентоспроможного розвитку шляхом ефективного управління фінансовими ресурсами та координації грошових потоків	Швець Ю. [315, с.236]
	дозволяє концентруватися на головних напрямках фінансової діяльності у стратегічному періоді і створює базис для прийняття всієї подальшої системи стратегічних фінансових рішень	Блакита Г. [27, с.48]
	встановлює об’єкти, процеси, учасників її формування і реалізації, механізми, що забезпечують досягнення цілей у рамках заданих обмежень, і через фінансові ресурси відіграє роль засобу координації інших функціональних стратегій	Бруслиновська І., Матвійчук В. [42, с.102]
	формування системи довгострокових цілей фінансово-господарської діяльності та вибір найефективніших шляхів їх досягнення, зважаючи на тенденції розвитку фінансового ринку	Воронкова Т. [64, с.1]

Підхід	Сутнісна характеристика фінансової стратегії	Автор, літ. джерело
<p>Функціо-нально-управлінський (ключові слова – функції, управління, управлінські рішення, цілі управління, дії, заходи, функціональні стратегії)</p>	<p>стратегія, яка відповідає загальній стратегії підприємства, визначає довгострокові фінансові цілі, виокремлює завдання, які слідує із них та формує систему управління фінансовими ресурсами з метою забезпечення ефективного їх використання та сталого розвитку</p>	<p>Хринюк О., Крижня В. [304, с.583]</p>
	<p>з одного боку, система формування та втілення пріоритетних фінансових цілей підприємства шляхом ефективного залучення та використання фінансових ресурсів, координації їх потоків, забезпечення необхідного рівня фінансової безпеки на основі постійного обліку змін факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ, а з іншого боку – складна багатофакторно-орієнтована модель дій і заходів, які необхідні для досягнення визначених перспективних цілей у загальній концепції розвитку компанії; охоплює такі напрями діяльності підприємства, як аналіз фінансового стану, управління структурою та вартістю капіталу, оптимізація основних та оборотних фондів, безготівкові розрахунки, розподіл прибутку, політика в галузі цінних паперів, податкова та цінова політика, облік і фінансова оцінка ризиків</p>	<p>Тимоць М., Борович О. [282, с.37]</p>
	<p>еластична багатофакторна модель перспективного фінансового розвитку підприємства, яка орієнтована на реалізацію його загальної стратегії у сфері формування та використання фінансово-ресурсного потенціалу підприємства та містить визначені довгострокові фінансові цілі, технології (інструменти досягнення), ресурси та систему управління, яка забезпечує її дієздатність і адаптацію до зміни умов господарювання</p>	<p>Чуняк О. [311, с.173-177]</p>
	<p>включає методи та практику формування фінансових ресурсів, їх планування та забезпечення стабілізації та фінансової стійкості підприємства у ринкових конкурентних умовах функціонування... визначає фінансову політику як форму реалізації загальної економічної стратегії підприємства у розрізі окремих аспектів його фінансової діяльності</p>	<p>Ткаченко А. [286, с.23]</p>
<p>Капітальний (ключові слова – фінансові ресурси, інвестиції, капітал, вартість)</p>	<p>включає методи та практику формування фінансових ресурсів, їх планування та забезпечення фінансової стійкості підприємства за ринкових умов господарювання... охоплює всі форми фінансової діяльності підприємства: оптимізацію основних і оборотних засобів, формування та розподіл прибутку, грошові розрахунки, інвестиційну політику</p>	<p>Лазорчин В. [166, с.187]</p>
	<p>найважливіша підсистема корпоративної стратегії... має вигляд довготермінової програми конкретних дій з використанням власних і залучених зовнішніх фінансових ресурсів в організації для досягнення стратегічної конкурентної переваги</p>	<p>Міщенко А. [199, с.63]</p>

Підхід	Сутнісна характеристика фінансової стратегії	Автор, літ. джерело
Капі- тальний (<i>ключові слова – фінансові ресурси, інвестиції, капітал, вартість</i>)	стратегія, яка визначає діяльність підприємства... розробляється у формі програми фінансування розвитку та конкретизується у фінансовому плані (бюджеті) організації з урахуванням необхідних змін у структурі капіталу та фондів для досягнення розроблених стратегій зростання та підвищення конкурентних переваг підприємства	Журавльова І. [111, с.18]
	визначення довгострокових фінансових цілей та завдань підприємства, що включають формування, управління та планування його фінансових ресурсів з метою підвищення вартості підприємства за умови забезпечення фінансової рівноваги	Гончаренко О. [73, с.37]
	сукупність заходів щодо ефективного управління процесами залучення, розподілу та використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання, спрямованих на таку організацію фінансових відносин підприємства з контрагентами, яка дозволяє досягти встановлених цілей, насамперед - забезпечення зростання його ринкової вартості	Бруслиновська І., Матвійчук В. [42, с.102]
Поведін- ковий (<i>ключові слова – відносини, поведінка, ризик, позиції</i>)	характеризує різні відносини між суб'єктами ринку в фінансовій сфері... визначає поведінку підприємства на ринку, формування його ринкової позиції у зв'язку із фінансовим станом, використанням фондів фінансових ресурсів, а також застосуванням грошово-кредитних інструментів	Мартиненко В. [184, с.79]
	є основою ефективної фінансової діяльності підприємства та важливим чинником забезпечення його конкурентоспроможності у перспективі... повинна мінімізувати наслідки появи можливих ризиків і сприяти забезпеченню фінансової стійкості та платоспроможності підприємства	Гудзь О. [89, с.109]
	включає стратегію використання прибутку; інвестиційну стратегію; стратегію фінансування та стратегію фінансових правовідносин	Павлічек Д. [359, с.1365]
	процес розробки і досягнення мети фінансового управління за допомогою елементів фінансового механізму... із одного боку, характеризує економічні відносини між їх учасниками, а із іншого боку – визначає поведінку компанії в ринковому середовищі і формує його стратегічну позицію	Костирко Л. [149, с.11]

Додаток В

Характеристика принципів стратегічного фінансового планування
(узагальнено за [11; 27; 30; 89; 107; 96; 111; 124; 150; 247; 282])

Принцип	Характеристика принципу
Наукова обґрунтованість прогнозів, стратегічних програм і планів	Необхідність урахування в процесі стратегічного планування системи законів розвитку суспільства, тенденції розвитку окремих його елементів; досягнень науки, що забезпечують високий рівень ефективності; повноту використання усього можливого набору фінансових інструментів, за допомогою яких підприємство функціонує на ринку; єдність стратегічних і тактичних планів, програм, прогнозів; постійне удосконалення технології ухвалення рішення, що залежить від ситуації, що склалася; комплексне використання всіх інших елементів методології стратегічного планування
Єдність економіки і політики (планового процесу)	Розробка підприємством загальної економічної стратегії, яка визначає перспективні напрямки функціонування та цілі якої є детермінантами для здійснення фінансової діяльності
Єдність централізму і автономії	Розробка фінансової стратегії уповноваженим функціональним підрозділом для декількох рівнів управління паралельно із розробкою інших стратегій, що забезпечують функціонування та розвиток підприємства, для гарантування погодженості інтересів усіх зацікавлених сторін
Об'єднання загальних і локальних інтересів	Органічний взаємозв'язок інтересів усіх сторін, що стосуються безпосередньо підприємства: власників, кредиторів, керівників, співробітників, ділових партнерів і конкурентів; передбачає створення за допомогою системи економічних стимулів у виді різноманітних форм заробітної плати, премій, надбавок особистої і колективної зацікавленості учасників розробки і реалізації фінансової стратегії
Забезпечення оптимальної пропорційності на основі виділення провідних ланок	Формування відповідними суб'єктами управління пропорцій й досягнення відповідності між структурними елементами керованої підсистеми, виходячи з визначеного критерію оптимальності: часу, необхідного для рішення стратегічної проблеми планування; обсягу капітальних чи вкладень обсягу матеріальних ресурсів; кількості працівників, необхідних для рішення задачі
Єдність, комплексності прогнозів, стратегічних програм і планів	Забезпечення єдності процесу відтворення в рамках підприємства, існування єдиного економічного простору, єдиного ринку з властивою для нього інфраструктурою
Єдність розробки, забезпечення можливості виконання і перевірки реалізованих програм	Розроблювачі в процесі складання планів повинні забезпечити внутрішню погодженість основних його розділів і показників, точність розрахунків, а також можливість їхньої подальшої перевірки
Компроміс між ризиком і прибутковістю	Більш високому рівню ризику фінансових вкладень відповідає більш високий рівень необхідної прибутковості

Принцип	Характеристика принципу
Мінімізація фінансового ризику	Обов'язкова оцінка ризиків, зв'язаних з реалізацією проекту під впливом зміни економічної, політичної кон'юнктури й обумовлює необхідність диверсифікованості фінансової діяльності
Часова цінність грошових ресурсів	Однакові суми грошей, що відносяться до різних відрізків часу, мають різну цінність
Пріоритетне значення грошового потоку	Процес ухвалення управлінського рішення має бути заснований на аналізі грошових потоків, а не на бухгалтерському прибутку
Урахування позицій конкурентів	Утрудненість щодо довгострокового одержання прибутку на конкурентному ринку
Урахування податкового середовища підприємства	Передбачає в процесі фінансового стратегічного планування глибокий аналіз різних альтернатив, що впливають на розмір податкових виплат – тому, що прийняття рішень обов'язково має ґрунтуватися на визначенні грошових потоків після сплати податків
Обґрунтованість фінансових рішень, що приймаються	Обов'язкова експертиза інвестиційного проекту щодо його відповідності критеріям самооплатності, технологічності, порівняльної ефективності
Мінімізація фінансового ризику	Обов'язкова оцінка ризиків, зв'язаних з реалізацією проекту під впливом зміни економічної, політичної кон'юнктури і передбачає різні форми запобігання утрат від настання ризикованого випадку
Етичне фінансове управління	Необхідність дотримання вищих етичних стандартів ведення бізнесу, що є одним з важливих елементів при формуванні нематеріальних активів підприємства

Додаток Д

Динаміка обсягів реалізації товарів та послуг туристичної індустрії та сфери гостинності, за видами економічної діяльності, по регіонах України у 2014-2021 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Регіони (області) України	Обсяги реалізації товарів та послуг, за видами економічної діяльності, по регіонах України, за роками ¹																
		2014		2015			2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		млн. грн.	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %
Тимчасове розміщення	Україна	3858,6	5136,3	33,1	7113,9	38,5	8894,5	25,0	10694,4	20,2	11581,8	8,3	6367,5	-45,0	12565,3	97,3		
	Вінницька	50,7	14,7	-71,0	30,1	104,3	35,8	19,2	42,2	17,8	47,3	12,0	29,4	-37,7	42,3	43,7		
	Волинська	24,9	30,1	21,0	32,2	7,1	40,8	26,6	50,0	22,5	42,1	-15,7	22,6	-46,3	39,9	76,5		
	Дніпропетровська	141,5	159,5	12,7	263,1	64,9	226,0	-14,1	258,4	14,3	315,0	21,9	247,1	-21,6	245,4	-0,7		
	Донецька	211,7	175,5	-17,1	214,3	22,1	140,9	-34,3	180,5	28,2	224,4	24,3	79,4	-64,6	191,9	141,6		
	Житомирська	7,9	10,7	35,1	17,6	65,0	17,9	1,9	19,7	9,7	25,7	30,6	8,8	-65,7	16,3	85,4		
	Закарпатська	82,0	89,4	9,1	110,4	23,5	164,4	48,8	190,6	15,9	221,1	16,0	213,0	-3,7	232,8	9,3		
	Запорізька	214,9	264,6	23,1	232,7	-12,1	314,7	35,3	436,3	38,7	541,7	24,1	277,1	-48,8	456,4	64,7		
	Івано-Франківська	54,8	86,5	58,0	80,9	-6,5	304,2	275,9	343,0	12,8	390,9	14,0	297,0	-24,0	572,1	92,6		
	Київська	102,8	197,1	91,7	220,3	11,8	254,3	15,4	333,9	31,3	287,1	-14,0	292,9	2,0	389,3	32,9		
	Кіровоградська	20,2	12,6	-37,8	19,0	50,8	25,2	32,7	44,8	77,8	63,6	42,1	44,7	-29,8	65,0	45,4		
	Луганська	7,2	н/р ²	н/р	16,8	н/р	22,1	31,2	21,9	-0,7	30,9	41,2	22,6	-26,8	н/р	н/р		
	Львівська	443,4	823,3	85,7	978,7	18,9	1216,0	24,2	1374,4	13,0	1515,0	10,2	709,7	-53,2	1582,2	123,0		
	Миколаївська	61,2	73,2	19,6	91,1	24,5	99,3	9,0	134,5	35,5	165,0	22,7	118,2	-28,3	176,4	49,2		
	Одеська	385,6	430,6	11,7	559,9	30,0	733,9	31,1	899,5	22,6	809,5	-10,0	406,5	-49,8	816,0	100,7		
	Полтавська	53,4	59,9	12,1	104,2	73,9	150,3	44,2	179,2	19,2	225,4	25,8	134,8	-40,2	244,7	81,6		
	Рівненська	18,5	н/р	н/р	24,9	н/р	26,4	6,0	23,8	-10,0	23,0	-3,3	12,3	-46,6	23,5	91,1		
	Сумська	9,8	31,4	220,8	13,2	-57,9	18,9	43,3	29,4	55,2	21,6	-26,4	16,2	-24,9	22,4	37,9		
	Тернопільська	12,1	16,4	35,2	19,7	20,5	25,3	28,2	30,0	18,9	30,6	2,0	11,7	-61,7	н/р	н/р		
	Харківська	122,4	173,7	41,9	262,7	51,2	379,0	44,3	367,7	-3,0	419,4	14,1	215,7	-48,6	359,3	66,6		
	Херсонська	72,1	63,4	-12,0	111,7	76,1	117,2	4,9	152,2	29,9	184,2	21,0	129,3	-29,8	226,0	74,8		
	Хмельницька	23,7	29,2	23,2	41,0	40,0	55,3	34,9	56,9	3,0	57,1	0,4	40,7	-28,8	52,2	28,2		
	Черкаська	27,5	38,0	38,4	37,6	-1,1	43,5	15,7	56,7	30,4	52,9	-6,8	44,0	-16,8	62,6	42,3		
	Чернівецька	25,3	28,5	12,4	37,3	30,9	32,4	-12,9	35,3	8,7	34,7	-1,7	10,0	-71,2	23,9	139,6		
Чернігівська	22,3	26,8	20,6	49,3	83,6	79,0	60,3	59,4	-24,7	57,9	-2,7	55,9	-3,4	80,2	43,4			
м. Київ	1662,9	2254,2	35,6	3545,3	57,3	4371,9	23,3	5374,1	22,9	5795,7	7,8	2927,7	-49,5	6576,2	124,6			

Продовження дод. Д.

Вид економічної діяльності	Регіони (області) України	Обсяги реалізації товарів та послуг, за видами економічної діяльності, по регіонах України, за роками														
		2014	2015		2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		млн. грн.	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %
Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування	Україна	6951,8	8636,4	24,2	11039,2	27,8	14753,6	33,6	18695,1	26,7	22982,0	22,9	18747,7	-18,4	26923,1	43,6
	Вінницька	37,7	46,2	22,5	44,2	-4,2	68,3	54,6	59,9	-12,3	86,4	44,2	30,0	-65,3	52,9	76,3
	Волинська	32,9	45,4	37,9	37,7	-16,8	40,6	7,5	215,0	430,2	239,7	11,5	116,9	-51,2	219,7	87,9
	Дніпропетровська	162,2	208,9	28,8	323,3	54,8	366,6	13,4	546,4	49,0	530,5	-2,9	558,8	5,3	1059,2	89,6
	Донецька	73,4	71,1	-3,1	54,7	-23,1	64,8	18,6	95,8	47,8	168,7	76,1	95,0	-43,7	179,5	89,1
	Житомирська	46,8	49,5	5,7	74,3	50,1	119,4	60,7	131,8	10,4	142,4	8,0	111,3	-21,8	125,7	12,9
	Закарпатська	57,2	70,8	23,7	86,2	21,7	94,4	9,6	111,2	17,7	101,0	-9,1	65,5	-35,2	66,4	1,4
	Запорізька	40,4	43,5	7,7	65,1	49,7	82,3	26,5	101,4	23,1	90,6	-10,6	103,3	14,0	142,3	37,7
	Івано-Франківська	37,3	50,5	35,4	63,4	25,4	65,3	3,0	78,0	19,5	82,1	5,3	70,0	-14,8	83,4	19,2
	Київська	248,5	н/р	н/р	533,8	н/р	769,7	44,2	604,4	-21,5	686,9	13,7	470,3	-31,5	815,0	73,3
	Кіровоградська	8,7	11,5	31,8	15,9	39,0	12,0	-24,4	14,7	22,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	Луганська	н/р	н/р	н/р	16,7	н/р	22,4	34,7	22,2	-1,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	Львівська	339,4	461,1	35,9	635,2	37,7	708,1	11,5	958,8	35,4	968,9	1,0	577,6	-40,4	908,2	57,2
	Миколаївська	17,6	20,3	15,4	27,4	35,3	21,2	-22,6	34,2	60,8	60,3	76,5	42,7	-29,1	43,9	2,6
	Одеська	228,9	240,9	5,2	346,0	43,6	396,3	14,5	599,9	51,4	588,3	-1,9	461,5	-21,5	983,4	113,1
	Полтавська	43,0	30,6	-28,9	56,8	85,7	40,0	-29,7	59,2	48,2	50,9	-14,1	39,4	-22,5	49,1	24,6
	Рівненська	103,1	80,8	-21,7	75,4	-6,6	73,8	-2,2	80,3	8,9	98,2	22,2	71,4	-27,2	100,1	40,1
	Сумська	32,4	31,0	-4,5	35,5	14,6	36,6	3,1	40,3	10,1	43,0	6,8	33,1	-23,2	37,2	12,4
	Тернопільська	19,0	20,3	7,1	28,3	38,9	41,1	45,6	53,9	31,1	50,9	-5,7	36,6	-28,0	68,3	86,6
	Харківська	142,8	181,4	27,0	536,3	195,6	642,9	19,9	637,4	-0,9	1052,1	65,1	858,5	-18,4	1252,1	45,9
	Херсонська	26,9	38,0	41,2	55,5	45,9	69,7	25,6	98,4	41,2	122,1	24,1	103,8	-15,0	149,9	44,5
	Хмельницька	28,8	30,8	6,7	35,4	15,0	39,4	11,5	50,6	28,2	61,9	22,3	43,4	-29,9	69,8	60,9
	Черкаська	50,8	51,6	1,5	61,8	19,7	41,3	-33,1	51,3	24,1	52,1	1,5	35,4	-31,9	56,8	60,3
	Чернівецька	25,5	19,4	-24,1	30,5	57,5	37,3	22,3	45,0	20,8	47,9	6,4	16,6	-65,4	26,3	58,8
Чернігівська	н/р	222,4	н/р	224,9	1,2	327,0	45,4	176,1	-46,1	316,3	79,6	180,2	-43,0	205,6	14,1	
м. Київ	4943,7	6366,7	28,8	7575,0	19,0	10572,8	39,6	13828,8	30,8	17297,8	25,1	14392,4	-16,8	19699,3	36,9	

Вид економічної діяльності	Регіони (області) України	Обсяги реалізації товарів та послуг, за видами економічної діяльності, по регіонах України, за роками															
		2014	2015			2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		млн. грн.	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	млн. грн.	річний темп змін, %	
Діяльність туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	Україна	3874,3	4610,8	19,0	5703,3	23,7	6727,8	18,0	9466,9	40,7	12786,2	35,1	6194,3	-51,6	13697,8	121,1	
	Вінницька	9,2	15,5	69,3	17,1	10,0	30,2	76,8	46,0	52,5	39,6	-14,0	27,2	-31,2	21,1	-22,4	
	Волинська	4,0	29,4	628,7	9,0	-69,5	14,0	55,9	13,1	-6,6	18,7	43,3	5,2	-72,3	9,5	82,1	
	Дніпропетровська	95,3	43,2	-54,6	104,2	141,0	119,4	14,6	154,9	29,7	151,0	-2,5	81,0	-46,4	127,6	57,6	
	Донецька	8,3	4,8	-41,4	10,4	114,1	42,4	309,0	36,3	-14,3	40,6	11,8	34,9	-14,1	59,7	70,9	
	Житомирська	7,2	15,2	112,7	13,5	-11,6	н/р	н/р	32,1	н/р	22,5	-29,9	13,1	-41,7	32,9	150,5	
	Закарпатська	10,5	9,0	-14,3	15,7	75,2	15,8	0,1	29,9	89,8	31,2	4,3	19,3	-38,0	32,7	69,5	
	Запорізька	66,8	72,1	7,8	97,6	35,5	106,8	9,5	128,3	20,1	124,5	-3,0	52,8	-57,6	100,4	90,1	
	Івано-Франківська	н/р	251,3	н/р	330,8	31,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	Київська	13,1	23,7	80,0	28,5	20,4	35,5	24,6	44,0	24,0	44,1	0,4	23,5	-46,8	44,6	90,1	
	Кіровоградська	7,0	5,6	-19,3	7,0	23,1	н/р	н/р	7,7	н/р	8,3	7,6	4,4	-46,6	22,8	415,5	
	Луганська	0,8	1,1	39,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	Львівська	188,3	320,6	70,3	452,8	41,2	549,9	21,4	734,8	33,6	857,1	16,6	341,5	-60,2	695,4	103,6	
	Миколаївська	3,0	4,0	34,3	4,7	18,2	6,6	39,8	8,9	34,4	н/р	н/р	14,3	н/р	23,0	60,8	
	Одеська	98,8	121,9	23,4	157,8	29,5	203,3	28,8	208,6	2,6	204,9	-1,8	99,3	-51,5	212,8	114,4	
	Полтавська	5,8	9,5	64,6	9,2	-3,5	23,9	159,6	23,9	0,0	12,8	-46,2	5,4	-58,1	16,2	201,3	
	Рівненська	н/р	7,3	н/р	7,6	3,2	9,8	29,0	19,0	94,7	23,6	24,0	12,3	-47,7	16,8	35,8	
	Сумська	13,7	16,4	19,9	13,4	-18,5	14,6	8,6	15,4	6,1	18,1	17,0	9,8	-45,7	16,1	64,4	
	Тернопільська	7,7	9,8	27,4	9,0	-8,4	12,2	36,1	18,9	54,8	17,2	-9,0	2,7	-84,2	4,8	78,0	
	Харківська	45,5	118,5	160,8	68,5	-42,2	95,5	39,5	92,0	-3,7	113,8	23,6	78,1	-31,3	115,9	48,4	
	Херсонська	н/р	22,0	н/р	15,8	-28,3	21,6	36,9	20,5	-5,3	20,4	-0,5	9,7	-52,4	27,1	179,6	
	Хмельницька	7,1	6,8	-3,2	5,0	-27,3	6,9	37,6	8,3	21,8	13,3	58,9	9,7	-26,8	23,6	142,9	
	Черкаська	12,7	20,1	58,1	16,8	-16,6	28,0	66,5	22,0	-21,2	13,7	-37,7	4,0	-71,2	9,3	136,3	
Чернівецька	н/р	11,7	н/р	7,3	-37,5	53,9	636,7	46,1	-14,4	54,3	17,6	25,0	-53,9	43,6	74,5		
Чернігівська	4,9	2,5	-48,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,5	н/р	2,9	-55,8	5,6	95,1		
м. Київ	3003,0	3468,4	15,5	4298,5	23,9	5049,6	17,5	7287,5	44,3	10613,6	45,6	5006,0	-52,8	11560,1	130,9		

¹ – без урахування показників діяльності банків, бюджетних установ, а також за 2014-2020 роки без тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях (тут і далі);

² – дані не оприлюднювалися та не враховувалися у розрахунках з метою забезпечення виконання вимог Закону України "Про державну статистику" [39] щодо конфіденційності статистичної інформації – первинне та вторинне блокування вразливих значень (тут і далі).

Додаток Ж

Динаміка та структура фінансового результату суб'єктів (в цілому та по підприємствам середнього бізнесу)
туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр.

Таблиця Ж.1

Аналіз динаміки та структури фінансового результату суб'єктів (в цілому та по підприємствам середнього бізнесу)
туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Фінансовий результат підприємств до оподаткування, у т.ч.															
		в цілому								середній бізнес							
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	підприємства, які одержали прибуток			підприємства, які одержали збиток			усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	підприємства, які одержали прибуток			підприємства, які одержали збиток		
				частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %			частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	-724,0	н/р	50,0	304,8	н/р	50,0	1028,8	н/р	-613,4	н/р	38,8	174,7	н/р	61,2	788,1	н/р
	2014	-5118,6	607,0	48,2	196,7	-35,5	51,8	5315,2	416,6	-4353,6	609,7	30,4	120,8	-30,9	69,6	4474,4	467,7
	2015	-5243,4	2,4	56,8	351,6	78,8	43,2	5595,0	5,3	-4265,1	-2,0	42,7	248,0	105,3	57,3	4513,1	0,9
	2016	-2124,0	-59,5	59,1	844,5	140,2	40,9	2968,5	-46,9	-1247,1	-70,8	49,4	713,7	187,8	50,6	1960,8	-56,6
	2017	1463,1	-168,9	59,4	3018,6	257,5	40,6	1555,5	-47,6	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2018	2158,2	47,5	64,1	3006,1	-0,4	35,9	847,9	-45,5	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2019	3307,1	53,2	64,8	4217,8	40,3	35,2	910,7	7,4	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2020	-4092,0	-223,7	47,0	871,8	-79,3	53,0	4963,8	445,1	-2667,3	н/р	29,5	725,9	н/р	70,5	3393,2	н/р
	2021	3253,1	-179,5	58,8	3883,7	345,5	41,2	630,6	-87,3	2892,9	-208,5	60,3	3272,3	350,8	39,7	379,4	-88,8
	2022	-6292,2	-293,4	46,5	333,7	-91,4	53,5	6625,9	950,7	-2513,3	-186,9	34,3	148,7	-95,5	65,7	2662,0	601,6
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	-117,5	н/р	58,1	51,8	н/р	41,9	169,3	н/р	-72,3	н/р	57,1	12,3	н/р	42,9	84,6	н/р
	2014	-179,5	52,8	54,9	26,2	-49,5	45,1	205,7	21,5	-41,2	-43,0	70,0	6,8	-45,1	30,0	48,0	-43,3
	2015	-92,2	-48,6	64,5	30,1	15,2	35,5	122,4	-40,5	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2016	-27,3	-70,4	67,9	40,6	34,6	32,1	67,9	-44,5	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2017	-131,7	382,0	67,2	37,9	-6,5	32,8	169,6	149,8	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2018	-8,0	-93,9	71,0	70,2	84,9	29,0	78,2	-53,9	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2019	14,4	-279,2	70,0	76,5	9,1	30,0	62,2	-20,5	-14,5	н/р	75,0	4,9	н/р	25,0	19,5	н/р
	2020	-81,5	-667,3	56,5	51,1	-33,3	43,5	132,5	113,2	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2021	1345,5	-1751,6	68,5	1428,0	2696,0	31,5	82,5	-37,7	1294,8	н/р	42,9	1322,2	н/р	57,1	27,4	н/р
	2022	-67,0	-105,0	41,0	32,0	-97,8	59,0	99,0	19,9	-4,9	-100,4	-	н/р	н/р	100,0	4,9	-81,9

Продовження дод. Ж
Продовження табл. Ж.1

Вид економічної діяльності	Роки	Фінансовий результат підприємств до оподаткування, у т.ч.																
		в цілому								середній бізнес								
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	підприємства, які одержали прибуток			підприємства, які одержали збиток			усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	підприємства, які одержали прибуток			підприємства, які одержали збиток			
				частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %			частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	
Діяльність інших засобів тимчасового розміщення	2013	-15,1	н/р	55,9	10,3	н/р	44,1	25,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2014	-28,7	89,6	53,8	3,5	-65,8	46,2	32,2	26,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2015	-0,9	-96,7	56,2	6,5	83,7	43,8	7,4	-77,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2016	-3,9	310,4	59,4	3,6	-43,6	40,6	7,5	1,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2017	-7,8	101,6	65,8	3,5	-3,6	34,2	11,3	50,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2018	-8,1	4,5	58,6	4,1	18,0	41,4	12,3	8,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2019	-7,7	-5,3	60,9	5,5	32,1	39,1	13,2	7,3	н/р	н/р	-	н/р	н/р	-	н/р	н/р	н/р
	2020	-6,8	-11,2	52,2	2,6	-52,5	47,8	9,4	-28,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2021	2,5	-136,4	57,5	5,9	126,2	42,5	3,4	-64,0	0,2	н/р	100,0	0,2	н/р	-	н/р	н/р	н/р
	2022	5,4	116,0	36,4	10,5	78,2	63,6	5,1	50,5	н/р	н/р	-	н/р	н/р	-	н/р	н/р	н/р
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	-412,6	н/р	61,5	420,8	н/р	38,5	833,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2014	-1239,3	200,4	62,1	142,7	-66,1	37,9	1382,1	65,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2015	-1737,0	40,2	75,6	382,2	167,8	24,4	2119,2	53,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2016	206,3	-111,9	74,8	787,5	106,0	25,2	581,3	-72,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2017	660,0	220,0	71,8	1239,3	57,4	28,2	579,4	-0,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2018	745,4	12,9	73,1	1312,2	5,9	26,9	566,8	-2,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2019	1335,3	79,1	72,3	1905,1	45,2	27,7	569,8	0,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2020	-261,1	-119,6	62,1	1132,6	-40,5	37,9	1393,7	144,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2021	745,4	-385,5	64,4	1684,1	48,7	35,6	938,7	-32,7	-271,6	н/р	62,1	138,2	н/р	37,9	409,8	н/р	
	2022	-2240,5	-400,6	59,5	1087,8	-35,4	40,5	3328,3	254,6	214,3	-178,9	60,4	834,6	503,9	39,6	620,3	51,4	
Діяльність туристичних агентств	2013	-372,8	н/р	69,1	74,8	н/р	30,9	447,5	н/р	5,0	н/р	75,0	7,5	н/р	25,0	2,5	н/р	
	2014	-29,4	-92,1	65,7	52,2	-30,2	34,3	81,6	-81,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2015	4,9	-116,6	75,6	74,1	41,9	24,4	69,2	-15,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2016	55,7	1036,8	74,4	102,8	38,7	25,6	47,1	-31,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2017	33,1	-40,6	71,9	90,2	-12,2	28,1	57,2	21,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2018	70,1	112,0	75,7	125,0	38,5	24,3	54,9	-3,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2019	140,9	101,0	73,8	195,9	56,7	26,2	55,0	0,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	

Продовження дод. Ж
Продовження табл. Ж.1

Вид економічної діяльності	Роки	Фінансовий результат підприємств до оподаткування, у т.ч.															
		в цілому								середній бізнес							
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	підприємства, які одержали прибуток			підприємства, які одержали збиток			усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	підприємства, які одержали прибуток			підприємства, які одержали збиток		
				частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %			частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %
	2020	-51,6	-136,6	64,3	77,6	-60,4	35,7	129,2	135,0	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2021	181,3	-451,6	79,3	205,6	164,9	20,7	24,3	-81,2	24,7	н/р	100,0	24,7	н/р	-	н/р	н/р
	2022	-67,8	-137,4	56,3	82,9	-59,7	43,7	150,7	521,5	-2,0	-108,2	-	н/р	н/р	100,0	2,0	н/р
Діяльність туристичних операторів	2013	-35,6	н/р	65,5	92,7	н/р	34,5	128,3	н/р	-52,0	н/р	64,0	17,0	н/р	36,0	69,0	н/р
	2014	-207,4	482,0	62,5	64,3	-30,6	37,5	271,8	111,8	-142,5	173,9	45,0	4,5	-73,5	55,0	147,0	113,0
	2015	-203,5	-1,9	73,3	112,4	74,7	26,7	316,0	16,3	-211,7	48,5	42,9	11,1	145,6	57,1	222,8	51,5
	2016	-353,0	73,4	71,7	114,5	1,9	28,3	467,5	48,0	-375,9	77,5	61,5	28,7	159,2	38,5	404,6	81,6
	2017	6,1	-101,7	70,9	112,7	-1,6	29,1	106,6	-77,2	-19,3	-94,9	72,7	33,0	15,0	27,3	52,4	-87,1
	2018	-47,0	-866,3	73,7	207,3	84,0	26,3	254,4	138,7	-91,9	375,3	76,9	114,5	246,7	23,1	206,4	294,2
	2019	-13,9	-70,5	73,9	201,3	-2,9	26,1	215,2	-15,4	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2020	-1013,5	7202,2	56,5	77,6	-61,4	43,5	1091,2	407,1	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2021	466,6	-146,0	73,8	688,7	787,2	26,2	222,1	-79,6	126,6	н/р	70,0	292,1	н/р	30,0	165,6	н/р
	2022	-263,6	-156,5	56,1	95,2	-86,2	43,9	358,8	61,5	-228,1	-280,3	33,3	2,6	-99,1	66,7	230,8	39,4
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	-45,1	н/р	69,8	31,4	н/р	30,2	76,4	н/р	8,8	н/р	100,0	8,8	н/р	-	н/р	н/р
	2014	-45,4	0,8	70,0	21,8	-30,5	30,0	67,2	-12,0	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2015	-18,9	-58,4	73,4	57,5	163,9	26,6	76,4	13,6	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2016	42,7	-326,1	73,9	111,8	94,5	26,1	69,1	-9,6	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2017	-25,1	-158,6	70,4	70,6	-36,8	29,6	95,7	38,5	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2018	11,2	-144,6	74,7	76,9	8,8	25,3	65,7	-31,4	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2019	39,3	251,9	76,2	83,4	8,5	23,8	44,0	-32,9	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2020	-59,8	-252,0	56,5	57,4	-31,1	43,5	117,2	166,1	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р
	2021	-40,9	-31,5	71,4	55,6	-3,3	28,6	96,5	-17,7	-81,2	н/р	-	н/р	н/р	100,0	81,2	н/р
2022	-146,7	258,3	58,3	95,4	71,7	41,7	242,1	150,9	-220,3	171,4	-	н/р	н/р	100,0	220,3	171,4	

Аналіз динаміки та структури фінансового результату суб'єктів малого бізнесу туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Фінансовий результат підприємств малого бізнесу до оподаткування, у т.ч.																
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	підприємства, які одержали прибуток			підприємства, які одержали збиток			мікропідприємства								
				частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	підприємства, які одержали прибуток			підприємства, які одержали збиток					
										частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %			
Діяльність готелів і подібних засобів тим-часового розмішування	2013	-110,6	н/р	51,4	130,1	н/р	48,6	240,7	н/р	-38,5	н/р	51,8	55,6	н/р	48,2	94,0	н/р	
	2014	-764,9	591,8	50,2	75,9	-41,7	49,8	840,8	249,4	-418,2	987,1	54,0	38,7	-30,3	46,0	456,9	386,0	
	2015	-978,3	27,9	58,2	103,6	36,6	41,8	1081,9	28,7	-440,6	5,4	59,1	56,5	45,9	40,9	497,1	8,8	
	2016	-876,9	-10,4	60,1	130,8	26,2	39,9	1007,7	-6,9	-333,8	-24,2	57,9	57,4	1,5	42,1	391,1	-21,3	
	2017	-270,9	-69,1	59,7	128,5	-1,7	40,3	399,5	-60,4	-143,0	-57,2	58,7	57,5	0,2	41,3	200,5	-48,7	
	2018	-174,3	-35,7	64,0	224,9	75,0	36,0	399,3	-0,1	-22,4	-84,3	64,2	122,6	113,2	35,8	145,0	-27,7	
	2019	289,1	-265,9	64,5	519,9	131,1	35,5	230,8	-42,2	131,2	-685,6	62,4	261,8	113,7	37,6	130,6	-9,9	
	2020	-1424,7	-592,8	48,6	145,9	-71,9	51,4	1570,6	580,6	-460,8	-451,1	51,7	53,6	-79,5	48,3	514,5	293,9	
	2021	360,2	-125,3	58,6	611,5	319,1	41,4	251,2	-84,0	-31,5	-93,2	54,7	136,3	154,2	45,3	167,7	-67,4	
	2022	-3778,9	-1149,1	47,5	185,0	-69,7	52,5	3963,9	1477,7	-3166,7	9967,2	45,2	77,0	-43,5	54,8	3243,7	1834,0	
Діяльність засобів розмішування на період відпустки та іншого тим-часового проживання	2013	-45,2	н/р	58,1	39,5	н/р	41,9	84,7	н/р	-30,7	н/р	57,0	15,6	н/р	43,0	46,3	н/р	
	2014	-138,3	206,0	54,7	19,4	-50,9	45,3	157,7	86,2	-52,6	71,3	52,6	9,7	-38,0	47,4	62,3	34,4	
	2015	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-44,7	-14,9	63,3	13,6	40,4	36,7	58,3	-6,3	
	2016	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-18,2	-59,2	66,1	20,4	50,3	33,9	38,7	-33,7	
	2017	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-32,3	76,8	66,3	21,7	6,4	33,7	54,0	39,6	
	2018	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	3,5	-110,9	69,6	43,2	99,0	30,4	39,7	-26,4	
	2019	28,9	н/р	69,9	71,6	н/р	30,1	42,7	н/р	7,6	116,6	66,2	44,0	1,7	33,8	36,4	-8,4	
	2020	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-49,5	-749,1	57,4	25,5	-42,0	42,6	75,0	106,2	
	2021	50,7	н/р	68,9	105,8	н/р	31,1	55,1	н/р	1,6	-103,3	66,5	46,7	82,9	33,5	45,0	-39,9	
	2022	-62,0	-222,3	41,5	32,0	-69,7	58,5	94,0	70,6	-57,7	-3615,6	42,5	27,2	-41,8	57,5	84,9	88,5	

Продовження дод. Ж
Продовження табл. Ж.2

Вид економічної діяльності	Роки	Фінансовий результат підприємств малого бізнесу до оподаткування, у т.ч.																
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	підприємства, які одержали прибуток			підприємства, які одержали збиток			мікропідприємства								
				частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	підприємства, які одержали прибуток			підприємства, які одержали збиток					
										частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %			
Діяльність інших засобів тимчасового розміщення	2013	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-7,5	н/р	59,0	2,6	н/р	41,0	10,2	н/р	
	2014	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-7,0	-7,7	60,3	2,1	-19,9	39,7	9,1	-10,9	
	2015	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	1,9	-127,5	57,1	5,7	170,0	42,9	3,8	-58,1	
	2016	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-1,9	-201,9	58,6	2,0	-64,6	41,4	4,0	4,6	
	2017	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-2,9	51,3	67,2	2,4	16,6	32,8	5,3	33,6	
	2018	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-4,5	51,7	57,9	1,8	-25,8	42,1	6,2	17,2	
	2019	-7,7	н/р	60,9	5,5	н/р	39,1	13,2	н/р	-3,1	-31,8	56,6	2,2	25,3	43,4	5,2	-15,7	
	2020	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-5,8	89,6	50,0	1,9	-15,1	50,0	7,6	45,7	
	2021	2,3	н/р	55,3	5,7	н/р	44,7	3,4	н/р	-1,1	-80,6	51,9	1,5	-21,1	48,1	2,6	-66,1	
	2022	5,4	133,7	36,4	10,5	84,1	63,6	5,1	50,5	-1,3	12,1	26,9	2,5	67,8	73,1	3,7	43,7	
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	-243,7	н/р	61,4	127,4	н/р	38,6	371,1	н/р	-127,8	н/р	63,5	47,2	н/р	36,5	175,1	н/р	
	2014	-581,4	138,6	62,3	99,7	-21,8	37,7	681,1	83,5	-222,7	74,2	64,4	38,5	-18,4	35,7	261,2	49,2	
	2015	-1344,3	131,2	75,8	147,9	48,4	24,2	1492,2	119,1	-1163,4	422,4	76,5	64,4	67,1	23,5	1227,8	370,0	
	2016	-130,1	-90,3	74,6	228,9	54,7	25,4	359,0	-75,9	-111,2	-90,4	74,2	85,2	32,4	25,8	196,5	-84,0	
	2017	-69,8	-46,3	71,7	267,6	16,9	28,3	337,5	-6,0	-96,0	-13,7	71,3	72,8	-14,6	28,7	168,7	-14,1	
	2018	-80,6	15,5	73,0	283,9	6,1	27,0	364,6	8,0	-116,5	21,4	72,7	87,4	20,2	27,3	203,9	20,9	
	2019	-70,1	-13,1	72,1	349,9	23,3	27,9	420,0	15,2	-98,6	-15,4	71,9	111,3	27,3	28,1	209,9	2,9	
	2020	-473,0	574,9	62,2	197,9	-43,5	37,8	670,9	59,7	-220,3	123,4	62,5	105,3	-5,4	37,5	325,5	55,1	
	2021	-236,0	-50,1	64,5	292,9	48,0	35,5	528,9	-21,2	-167,6	-23,9	64,2	115,7	9,9	35,8	283,3	-13,0	
	2022	-358,7	52,0	59,5	249,6	-14,8	40,5	608,3	15,0	-286,1	70,7	59,1	118,1	2,1	40,9	404,2	42,7	
Діяльність туристичних агентств	2013	-377,8	н/р	69,1	67,3	н/р	30,9	445,0	н/р	11,1	н/р	69,0	47,8	н/р	31,0	36,7	н/р	
	2014	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-0,2	-102,1	65,6	31,1	-35,1	34,4	31,3	-14,8	
	2015	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	23,1	-100,2	75,4	47,2	52,1	24,6	24,2	-22,8	
	2016	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	39,7	72,0	74,2	61,9	31,2	25,8	22,3	-7,8	
	2017	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	40,4	1,9	71,6	70,2	13,3	28,4	29,8	33,7	
	2018	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	68,4	69,3	75,7	97,1	38,4	24,3	28,7	-3,6	

Продовження дод. Ж
Продовження табл. Ж.2

Вид економічної діяльності	Роки	Фінансовий результат підприємств малого бізнесу до оподаткування, у т.ч.																
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	підприємства, які одержали прибуток			підприємства, які одержали збиток			мікропідприємства								
				частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	підприємства, які одержали прибуток			підприємства, які одержали збиток					
										частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %			
	2019	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	68,2	-0,3	73,4	113,3	16,7	26,6	45,1	57,2	
	2020	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	16,3	-76,1	64,5	65,6	-42,2	35,5	49,3	9,2	
	2021	156,6	н/р	79,2	180,9	н/р	20,8	24,3	н/р	137,5	744,6	79,1	158,4	141,7	20,9	21,0	-57,4	
	2022	-65,8	-142,0	56,4	82,9	-54,2	43,6	148,7	513,1	-8,0	-105,8	56,3	67,5	-57,4	43,7	75,5	259,8	
Діяльність туристичних операторів	2013	16,4	н/р	65,5	75,7	н/р	34,5	59,3	н/р	30,9	н/р	65,6	54,8	н/р	34,4	23,9	н/р	
	2014	-64,9	-495,5	62,8	59,8	-21,0	37,2	124,7	110,4	-6,0	-119,4	63,4	26,9	-50,9	36,6	32,9	37,7	
	2015	8,2	-112,6	73,7	101,3	69,4	26,3	93,2	-25,3	-2,6	-57,3	73,0	52,5	95,0	27,0	55,0	67,3	
	2016	22,9	180,1	71,8	85,8	-15,3	28,2	62,9	-32,5	25,8	-1106,9	70,8	44,8	-14,7	29,2	19,0	-65,5	
	2017	25,5	11,2	70,9	79,7	-7,1	29,1	54,2	-13,8	16,9	-34,7	70,4	42,5	-5,0	29,6	25,7	35,4	
	2018	44,9	76,2	73,6	92,8	16,5	26,4	47,9	-11,6	38,1	126,1	73,6	61,8	45,1	26,4	23,6	-8,0	
	2019	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	38,1	0,1	73,4	75,7	22,6	26,6	37,6	58,9	
	2020	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-37,7	-198,8	57,1	35,4	-53,2	42,9	73,1	94,6	
	2021	340,0	н/р	73,8	396,5	н/р	26,2	56,5	н/р	36,2	-196,1	73,9	65,5	85,1	26,1	29,3	-59,9	
	2022	-35,4	-110,4	56,4	92,6	-76,7	43,6	128,0	126,4	-3,4	-109,5	57,5	49,9	-23,9	42,5	53,3	81,9	
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	-53,9	н/р	69,3	22,5	н/р	30,7	76,4	н/р	-58,1	н/р	69,0	12,9	н/р	31,0	71,0	н/р	
	2014	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-48,8	-15,9	70,8	9,6	-25,4	29,2	58,5	-17,6	
	2015	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-44,7	-8,5	72,9	20,1	108,4	27,1	64,8	10,7	
	2016	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-6,5	-85,4	72,2	28,3	40,9	27,8	34,8	-46,3	
	2017	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	-0,3	-95,2	71,1	39,0	38,0	28,9	39,3	13,0	
	2018	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	30,8	-96,9	73,3	51,1	30,9	26,7	20,2	-48,5	
	2019	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	31,7	2,8	74,8	57,9	13,3	25,2	26,2	29,4	
	2020	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	к/с	н/р	н/р	14,1	-55,4	57,4	48,9	-15,5	42,6	34,8	32,7	
	2021	40,2	н/р	71,7	55,6	н/р	28,3	15,3	н/р	19,3	36,9	69,7	29,5	-39,6	30,3	10,2	-70,7	
2022	73,6	82,9	59,1	95,4	71,7	40,9	21,8	42,2	49,9	158,2	56,3	70,1	137,5	43,7	20,2	98,2		

Додаток К

Аналіз показників фінансового стану та динаміки розвитку підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України

Таблиця К.1

Аналіз динаміки та структури підсумку балансу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Баланс підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	24043,8	н/р	н/р	н/р	н/р	16955,7	н/р	70,5	7088,1	н/р	29,5	4234,3	н/р	17,6
	2014	17725,5	-26,3	н/р	н/р	н/р	12438,2	-26,6	70,2	5287,3	-25,4	29,8	2783,0	-34,3	15,7
	2015	19338,2	9,1	н/р	н/р	н/р	13399,4	7,7	69,3	5938,8	12,3	30,7	2883,7	3,6	14,9
	2016	22575,8	16,7	н/р	н/р	н/р	14896,3	11,2	66,0	7679,5	29,3	34,0	3316,5	15,0	14,7
	2017	25883,9	14,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	10947,5	42,6	42,3	7140,6	115,3	27,6
	2018	29643,3	14,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	11922,5	8,9	40,2	7048,6	-1,3	23,8
	2019	28042,7	-5,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	8376,3	-29,7	29,9	4036,9	-42,7	14,4
	2020	30800,4	9,8	н/р	н/р	н/р	19360,9	н/р	62,9	11439,6	36,6	37,1	5162,6	27,9	16,8
	2021	30405,7	-1,3	н/р	н/р	н/р	16987,2	-12,3	55,9	13418,5	17,3	44,1	5074,4	-1,7	16,7
	2022	28434,6	-6,5	н/р	н/р	н/р	16421,5	-3,3	57,8	12013,1	-10,5	42,2	6354,1	25,2	22,3
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	3391,0	н/р	н/р	н/р	н/р	1279,7	н/р	37,7	2111,4	н/р	62,3	1218,6	н/р	35,9
	2014	1708,2	-49,6	н/р	н/р	н/р	251,9	-80,3	14,7	1456,3	-31,0	85,3	770,8	-36,7	45,1
	2015	2175,2	27,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1222,4	58,6	56,2
	2016	2275,5	4,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1345,2	10,0	59,1
	2017	2712,7	19,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1511,3	12,4	55,7
	2018	3124,7	15,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1737,3	14,9	55,6
	2019	4140,5	32,5	н/р	н/р	н/р	456,5	н/р	11,0	3684,0	н/р	89,0	2041,6	17,5	49,3
	2020	5632,4	36,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2946,4	44,3	52,3
	2021	4418,3	-21,6	н/р	н/р	н/р	501,2	н/р	11,3	3917,1	н/р	88,7	2420,0	-17,9	54,8
	2022	4676,6	5,8	н/р	н/р	н/р	384,9	-23,2	8,2	4291,7	9,6	91,8	2935,4	21,3	62,8

Продовження дод. К
Продовження табл. К.1

Вид економічної діяльності	Роки	Баланс підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	413,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	128,9	н/р	31,2
	2014	166,3	-59,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	63,3	-50,9	38,1
	2015	159,5	-4,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	113,0	78,5	70,8
	2016	209,9	31,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	81,6	-27,8	38,9
	2017	199,8	-4,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	124,0	52,1	62,1
	2018	278,7	39,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	177,5	43,2	63,7
	2019	310,7	11,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	310,7	н/р	100,0	128,8	-27,4	41,5
	2020	1214,0	290,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	97,5	-24,3	8,0
	2021	1059,6	-12,7	н/р	н/р	н/р	н/р	959,3	н/р	90,5	100,3	н/р	9,5	39,3	-59,6
2022	158,3	-85,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	158,3	57,8	100,0	46,6	18,4	29,4
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	9116,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4294,7	н/р	47,1	1970,1	н/р	21,6
	2014	7712,3	-15,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4645,7	8,2	60,2	2100,0	6,6	27,2
	2015	7983,1	3,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4280,9	-7,9	53,6	2243,9	6,9	28,1
	2016	9145,1	14,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	5036,8	17,7	55,1	2702,0	20,4	29,5
	2017	10529,9	15,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	5550,2	10,2	52,7	2901,2	7,4	27,6
	2018	13001,7	23,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6331,4	14,1	48,7	3211,9	10,7	24,7
	2019	16166,8	24,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	7806,1	23,3	48,3	3943,8	22,8	24,4
	2020	17208,3	6,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	8965,0	14,8	52,1	5201,2	31,9	30,2
	2021	18349,1	6,6	4888,5	н/р	26,6	5295,0	н/р	28,9	8165,5	-8,9	44,5	4893,3	-5,9	26,7
2022	20195,1	10,1	5108,9	4,5	25,3	5445,0	2,8	27,0	9641,2	18,1	47,7	5944,3	21,5	29,4	
Діяльність туристичних агентств	2013	2202,1	н/р	н/р	н/р	н/р	137,6	н/р	6,2	2064,5	н/р	93,8	612,7	н/р	27,8
	2014	1165,7	-47,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	484,0	-21,0	41,5
	2015	1210,4	3,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	589,2	21,7	48,7
	2016	1350,1	11,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	641,1	8,8	47,5
	2017	1673,2	23,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	831,6	29,7	49,7
	2018	2024,1	21,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1032,7	24,2	51,0
	2019	2420,6	19,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1278,4	23,8	52,8
	2020	2207,3	-8,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1555,3	21,7	70,5
	2021	2008,9	-9,0	н/р	н/р	н/р	112,0	н/р	5,6	1896,9	н/р	94,4	1261,1	-18,9	62,8
2022	1917,8	-4,5	н/р	н/р	н/р	105,9	-5,4	5,5	1811,9	-4,5	94,5	1355,3	7,5	70,7	

Продовження дод. К
Продовження табл. К.1

Вид економічної діяльності	Роки	Баланс підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність туристичних операторів	2013	1960,6	н/р	н/р	н/р	н/р	1160,5	н/р	59,2	800,1	н/р	40,8	366,4	н/р	18,7
	2014	2078,4	6,0	н/р	н/р	н/р	1390,4	19,8	66,9	688,0	-14,0	33,1	281,9	-23,1	13,6
	2015	2860,9	37,6	н/р	н/р	н/р	1841,1	32,4	64,4	1019,8	48,2	35,6	484,7	72,0	16,9
	2016	4095,2	43,1	н/р	н/р	н/р	2940,9	59,7	71,8	1154,3	13,2	28,2	482,8	-0,4	11,8
	2017	3667,7	-10,4	н/р	н/р	н/р	2269,6	-22,8	61,9	1398,2	21,1	38,1	652,9	35,2	17,8
	2018	4442,4	21,1	н/р	н/р	н/р	2714,9	19,6	61,1	1727,6	23,6	38,9	794,6	21,7	17,9
	2019	6214,2	39,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1017,7	28,1	16,4
	2020	5556,0	-10,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1409,2	38,5	25,4
	2021	8255,7	48,6	н/р	н/р	н/р	6112,7	н/р	74,0	2143,0	н/р	26,0	1257,6	-10,8	15,2
	2022	6178,7	-25,2	н/р	н/р	н/р	4495,9	-26,4	72,8	1682,8	-21,5	27,2	995,5	-20,8	16,1
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	806,7	н/р	н/р	н/р	н/р	77,1	н/р	9,6	729,6	н/р	90,4	555,3	н/р	68,8
	2014	734,3	-9,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	562,3	1,3	76,6
	2015	817,1	11,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	589,7	4,9	72,2
	2016	740,0	-9,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	328,3	-44,3	44,4
	2017	744,3	0,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	396,4	20,7	53,3
	2018	1782,5	139,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1333,5	236,4	74,8
	2019	1632,8	-8,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1169,3	-12,3	71,6
	2020	2019,4	23,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1586,3	35,7	78,6
	2021	1549,7	-23,3	н/р	н/р	н/р	98,5	н/р	6,4	1451,3	н/р	93,6	709,6	-55,3	45,8
	2022	2159,8	39,4	н/р	н/р	н/р	870,8	784,5	40,3	1289,0	-11,2	59,7	961,8	35,5	44,5

Динаміка кількості суб'єктів господарювання туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2010-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Кількість суб'єктів господарювання, у т.ч.:				
		усього, од.	темп змін за рік, %	фізичні особи-підприємці		
				усього, од.	темп змін за рік, %	частка у заг. кіль-ті, %
Тимчасове розміщування, у т.ч.:	2010	10113	н/р	8372	н/р	82,80
	2011	9664	-4,44	7879	-5,89	81,50
	2012	6734	-30,32	4598	-41,64	68,30
	2013	8465	25,71	6036	31,27	71,30
	2014	8106	-4,24	6321	4,72	78,00
	2015	8055	-0,63	6283	-0,60	78,00
	2016	7520	-6,64	5979	-4,84	79,50
	2017	7628	1,44	5902	-1,29	77,40
	2018	8203	7,54	6410	8,61	78,10
	2019	8838	7,74	6962	8,61	78,80
	2020	8419	-4,74	6591	-5,33	78,30
	2021	8127	-3,47	6293	-4,52	77,40
	2022	6275	-22,79	5039	-19,93	80,30
діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування	2010	4209	н/р	3327	н/р	79,00
	2011	4067	-3,37	3131	-5,89	77,00
	2012	3010	-25,99	1827	-41,65	60,70
	2013	3788	25,85	2399	31,31	63,30
	2014	4081	7,73	3006	25,30	73,70
	2015	4035	-1,13	2962	-1,46	73,40
	2016	4104	1,71	3174	7,16	77,30
	2017	4432	7,99	3392	6,87	76,50
	2018	4985	12,48	3883	14,48	77,90
	2019	5451	9,35	4291	10,51	78,70
	2020	5125	-5,98	3963	-7,64	77,30
	2021	4903	-4,33	3734	-5,78	76,20
	2022	4082	-16,74	3221	-13,74	78,90
діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2010	5032	н/р	4264	н/р	84,70
	2011	4745	-5,70	4014	-5,86	84,60
	2012	3141	-33,80	2343	-41,63	74,60
	2013	3919	24,77	3074	31,20	78,40
	2014	3382	-13,70	2785	-9,40	82,30
	2015	3453	2,10	2865	2,87	83,00
	2016	2762	-20,01	2246	-21,61	81,30
	2017	2636	-4,56	2060	-8,28	78,10
	2018	2698	2,35	2111	2,48	78,20
	2019	2858	5,93	2248	6,49	78,70
	2020	2845	-0,45	2272	1,07	79,90
	2021	2805	-1,41	2231	-1,80	79,50
	2022	1905	-32,09	1577	-29,31	82,80

Вид економічної діяльності	Роки	Кількість суб'єктів господарювання, у т.ч.:				
		усього, од.	темп змін за рік, %	фізичні особи-підприємці		
				усього, од.	темп змін за рік, %	частка у заг. кіль-ті, %
діяльність інших засобів тимчасового розміщування	2010	790	н/р	720	н/р	91,10
	2011	773	-2,15	677	-5,97	87,60
	2012	517	-33,12	395	-41,65	76,40
	2013	672	29,98	519	31,39	77,20
	2014	571	-15,03	486	-6,36	85,10
	2015	493	-13,66	411	-15,43	83,40
	2016	590	19,68	519	26,28	88,00
	2017	501	-15,08	419	-19,27	83,60
	2018	465	-7,19	388	-7,40	83,40
	2019	473	1,72	394	1,55	83,30
	2020	398	-15,86	325	-17,51	81,70
	2021	371	-6,78	296	-8,92	79,80
	2022	258	-30,46	224	-24,32	86,80
діяльність із забезпечення стравами та напоями	2010	39920	н/р	31884	н/р	79,90
	2011	33186	-16,87	25091	-21,31	75,60
	2012	37351	12,55	29992	19,53	80,30
	2013	43612	16,76	35945	19,85	82,40
	2014	49447	13,38	43347	20,59	87,70
	2015	50381	1,89	44453	2,55	88,20
	2016	50176	-0,41	45173	1,62	90,00
	2017	49950	-0,45	44391	-1,73	88,90
	2018	53558	7,22	47816	7,72	89,30
	2019	60851	13,62	54842	14,69	90,10
	2020	63329	4,07	57460	4,77	90,70
	2021	61648	-2,65	55922	-2,68	90,70
	2022	51459	-16,53	47890	-14,36	93,10
діяльність туристичних агентств	2010	8336	н/р	5352	н/р	64,20
	2011	6362	-23,68	3487	-34,85	54,80
	2012	6108	-3,99	3483	-0,11	57,00
	2013	7299	19,50	4472	28,40	61,30
	2014	8085	10,77	5759	28,78	71,20
	2015	7274	-10,03	4999	-13,20	68,70
	2016	7122	-2,09	5459	9,20	76,60
	2017	7590	6,57	5694	4,30	75,00
	2018	8144	7,30	6181	8,55	75,90
	2019	8990	10,39	6943	12,33	77,20
	2020	8740	-2,78	6734	-3,01	77,00
	2021	8751	0,13	6893	2,36	78,80
	2022	6761	-22,74	5760	-16,44	85,20
діяльність туристичних операторів	2010	860	н/р	111	н/р	12,90
	2011	1272	47,91	73	-34,23	5,70
	2012	1220	-4,09	73	0,00	6,00
	2013	1472	20,66	93	27,40	6,30
	2014	1299	-11,75	116	24,73	8,90

Продовження дод. К
Таблиця К.2

Вид економічної діяльності	Роки	Кількість суб'єктів господарювання, у т.ч.:				
		усього, од.	темп змін за рік, %	фізичні особи-підприємці		
				усього, од.	темп змін за рік, %	частка у заг. кіль-ті, %
-//-	2015	1294	-0,38	106	-8,62	8,20
	2016	1095	-15,38	99	-6,60	9,00
	2017	1108	1,19	95	-4,04	9,00
	2018	1218	9,93	93	-2,11	7,60
	2019	1261	3,53	101	8,60	8,00
	2020	1198	-5,00	91	-9,90	7,60
	2021	1141	-4,76	100	9,89	8,80
	2022	716	-37,25	86	-14,00	12,00
надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2010	1290	н/р	892	н/р	69,10
	2011	926	-28,22	581	-34,87	62,70
	2012	898	-3,02	580	-0,17	64,60
	2013	1058	17,82	745	28,45	70,40
	2014	886	-16,26	670	-10,07	75,60
	2015	824	-7,00	600	-10,45	72,80
	2016	1719	108,62	1530	155,00	89,00
	2017	1395	-18,85	1175	-23,20	84,20
	2018	1158	-16,99	919	-21,79	79,40
	2019	1325	14,42	1052	14,47	79,40
	2020	1178	-11,09	895	-14,92	76,00
	2021	1112	-5,60	840	-6,15	75,50
2022	952	-14,39	783	-6,79	82,20	

Аналіз динаміки та структури вартості необоротних активів підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Вартість необоротних активів підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства			
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	17390,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	50,8	4482,1	н/р	25,8
	2014	13388,3	-23,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	57,7	3779,7	-15,7	28,2
	2015	14397,2	7,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	52,2	3903,0	3,3	27,1
	2016	16115,4	11,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	56,8	4365,5	11,9	27,1
	2017	17969,0	11,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	65,4	7566,3	73,3	42,1
	2018	21732,4	20,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	59,3	7875,7	4,1	36,2
	2019	21150,2	-2,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	50,0	4916,9	-37,6	23,2
	2020	23208,4	9,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	56,8	6845,6	39,2	29,5
	2021	22861,6	-1,5	3260,2	н/р	14,3	16114,8	н/р	70,5	14842,1	12,7	64,9	6764,7	-1,2	29,6	
	2022	20454,3	-10,5	3651,5	12,0	17,9	14726,0	-8,6	72,0	12665,3	-14,7	61,9	7906,8	16,9	38,7	
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	2628,9	н/р	н/р	н/р	н/р	1096,1	н/р	41,7	1532,7	н/р	58,3	889,7	н/р	33,8	
	2014	1250,3	-52,4	н/р	н/р	н/р	162,0	-85,2	13,0	1088,3	-29,0	87,0	539,8	-39,3	43,2	
	2015	1296,6	3,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	719,2	33,2	55,5	
	2016	1388,8	7,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	758,5	5,5	54,6	
	2017	1695,6	22,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	877,9	15,7	51,8	
	2018	1976,2	16,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	971,6	10,7	49,2	
	2019	2548,8	29,0	н/р	н/р	н/р	295,0	н/р	11,6	2253,8	н/р	88,4	988,6	1,7	38,8	
	2020	3655,0	43,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1941,7	96,4	53,1	
	2021	2144,8	-41,3	н/р	н/р	н/р	358,0	н/р	16,7	1786,9	н/р	83,3	1396,8	-28,1	65,1	
	2022	1868,2	-12,9	н/р	н/р	н/р	247,2	-30,9	13,2	1621,0	-9,3	86,8	1414,5	1,3	75,7	

Продовження дод.К
Продовження табл. К.3

Вид економічної діяльності	Роки	Вартість необоротних активів підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	313,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	88,6	н/р	28,3
	2014	130,8	-58,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	42,0	-52,6	32,1
	2015	132,3	1,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	92,6	120,3	70,0
	2016	163,2	23,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	56,9	-38,5	34,9
	2017	149,6	-8,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	85,2	49,6	56,9
	2018	225,7	50,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	136,7	60,5	60,6
	2019	233,2	3,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	233,2	н/р	100,0	80,4	-41,2	34,5
	2020	1111,6	376,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	66,9	-16,8	6,0
	2021	969,2	-12,8	н/р	н/р	н/р	н/р	897,8	н/р	92,6	71,4	н/р	7,4	25,2	-62,3
2022	111,6	-88,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	111,6	56,3	100,0	30,0	19,1	26,9
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	5204,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2574,0	н/р	49,5	1149,4	н/р	22,1
	2014	4410,2	-15,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2699,2	4,9	61,2	1325,1	15,3	30,0
	2015	4104,2	-6,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2089,6	-22,6	50,9	1250,2	-5,7	30,5
	2016	4303,3	4,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2541,7	21,6	59,1	1471,8	17,7	34,2
	2017	4762,5	10,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2578,3	1,4	54,1	1548,3	5,2	32,5
	2018	5559,8	16,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2604,4	1,0	46,8	1499,9	-3,1	27,0
	2019	6500,4	16,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3096,2	18,9	47,6	1715,4	14,4	26,4
	2020	7065,0	8,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3103,7	0,2	43,9	1897,6	10,6	26,9
	2021	8230,7	16,5	3260,2	н/р	39,6	1720,5	н/р	20,9	3250,0	4,7	39,5	2323,4	22,4	28,2
2022	8597,9	4,5	3651,5	12,0	42,5	1522,6	-11,5	17,7	3423,8	5,3	39,8	2436,3	4,9	28,3	
Діяльність туристичних агентств	2013	429,9	н/р	н/р	н/р	н/р	53,5	н/р	12,4	376,4	н/р	87,6	135,1	н/р	31,4
	2014	401,9	-6,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	113,8	-15,7	28,3
	2015	403,2	0,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	77,5	-31,9	19,2
	2016	389,1	-3,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	63,5	-18,1	16,3
	2017	525,9	35,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	119,2	87,6	22,7
	2018	527,2	0,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	123,5	3,6	23,4
	2019	551,8	4,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	156,5	26,7	28,4
	2020	339,6	-38,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	234,2	49,6	69,0
	2021	227,2	-33,1	н/р	н/р	н/р	н/р	37,8	н/р	16,7	189,4	н/р	83,3	131,5	-43,9
2022	233,8	2,9	н/р	н/р	н/р	н/р	36,3	-4,1	15,5	197,5	4,3	84,5	156,4	18,9	66,9

Продовження дод.К
Продовження табл. К.3

Вид економічної діяльності	Роки	Вартість необоротних активів підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства			
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність туристичних операторів	2013	282,0	н/р	н/р	н/р	н/р	148,8	н/р	52,8	133,2	н/р	47,2	69,4	н/р	24,6	
	2014	224,1	-20,5	н/р	н/р	н/р	157,6	5,9	70,3	66,5	-50,0	29,7	24,5	-64,7	10,9	
	2015	127,3	-43,2	н/р	н/р	н/р	41,4	-73,7	32,5	85,9	29,1	67,5	37,9	54,9	29,8	
	2016	149,7	17,6	н/р	н/р	н/р	41,5	0,2	27,7	108,2	26,0	72,3	51,9	36,9	34,7	
	2017	247,5	65,4	н/р	н/р	н/р	111,8	169,6	45,2	135,7	25,4	54,8	43,3	-16,5	17,5	
	2018	288,5	16,6	н/р	н/р	н/р	191,3	71,1	66,3	97,2	-28,4	33,7	42,8	-1,2	14,8	
	2019	329,6	14,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	74,1	73,1	22,5	
	2020	399,6	21,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	88,1	18,9	22,0
	2021	393,1	-1,6	н/р	н/р	н/р	166,0	н/р	42,2	227,1	н/р	57,8	80,8	-8,3	20,5	
	2022	350,8	-10,8	н/р	н/р	н/р	198,5	19,6	56,6	152,4	-32,9	43,4	85,6	6,0	24,4	
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	89,4	н/р	н/р	н/р	н/р	7,2	н/р	8,0	82,2	н/р	92,0	70,3	н/р	78,7	
	2014	77,3	-13,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	62,8	-10,7	81,2	
	2015	69,9	-9,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	43,3	-31,1	61,9	
	2016	97,2	39,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	57,7	33,4	59,4	
	2017	146,9	51,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	101,7	76,1	69,2	
	2018	330,2	124,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	258,5	154,1	78,3	
	2019	341,6	3,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	259,3	0,3	75,9	
	2020	386,2	13,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	275,5	6,2	71,3	
	2021	190,5	-50,7	н/р	н/р	н/р	55,9	н/р	29,4	134,6	н/р	70,6	70,2	-74,5	36,9	
	2022	232,4	22,0	н/р	н/р	н/р	93,7	67,5	40,3	138,7	3,1	59,7	103,8	47,8	44,7	

Аналіз динаміки та структури залишкової вартості основних засобів та нематеріальних активів підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Залишкова вартість основних засобів та нематеріальних активів підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	13549,8	н/р	н/р	н/р	н/р	10949,0	н/р	80,8	2600,8	н/р	19,2	1042,0	н/р	7,7
	2014	10615,7	-21,7	н/р	н/р	н/р	8048,1	-26,5	75,8	2567,6	-1,3	24,2	897,5	-13,9	8,5
	2015	11310,9	6,5	н/р	н/р	н/р	8333,5	3,5	73,7	2977,5	16,0	26,3	933,5	4,0	8,3
	2016	11278,7	-0,3	н/р	н/р	н/р	7673,5	-7,9	68,0	3605,2	21,1	32,0	913,6	-2,1	8,1
	2017	10454,7	-7,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3557,2	-1,3	34,0	1476,1	61,6	14,1
	2018	12177,0	16,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4027,2	13,2	33,1	1429,7	-3,1	11,7
	2019	13327,6	9,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3425,0	-15,0	25,7	1581,8	10,6	11,9
	2020	13884,4	4,2	н/р	н/р	н/р	9119,3	н/р	65,7	4765,1	39,1	34,3	2313,3	46,2	16,7
	2021	14835,4	6,8	н/р	н/р	н/р	9976,9	9,4	67,3	4858,5	2,0	32,7	2296,5	-0,7	15,5
	2022	14879,7	0,3	н/р	н/р	н/р	9200,8	-7,8	61,8	5678,9	16,9	38,2	2987,7	30,1	20,1
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	1699,9	н/р	н/р	н/р	н/р	591,7	н/р	34,8	1108,3	н/р	65,2	650,6	н/р	38,3
	2014	1021,6	-39,9	н/р	н/р	н/р	129,0	-78,2	12,6	892,7	-19,5	87,4	398,3	-38,8	39,0
	2015	931,6	-8,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	446,4	12,1	47,9
	2016	1000,8	7,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	450,5	0,9	45,0
	2017	1270,1	26,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	571,3	26,8	45,0
	2018	1402,1	10,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	630,0	10,3	44,9
	2019	1341,7	-4,3	н/р	н/р	н/р	253,4	н/р	18,9	1088,2	н/р	81,1	726,5	15,3	54,1
	2020	2309,0	72,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1691,5	132,8	73,3
	2021	1513,2	-34,5	н/р	н/р	н/р	310,7	н/р	20,5	1202,5	н/р	79,5	847,5	-49,9	56,0
	2022	1294,6	-14,4	н/р	н/р	н/р	203,2	-34,6	15,7	1091,4	-9,2	84,3	893,1	5,4	69,0

Продовження дод.К
Продовження табл. К.4

Вид економічної діяльності	Роки	Залишкова вартість основних засобів та нематеріальних активів підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	268,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	61,5	н/р	22,9
	2014	117,3	-56,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	33,6	-45,4	28,6
	2015	117,0	-0,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	78,3	133,1	66,9
	2016	150,4	28,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	46,4	-40,8	30,8
	2017	131,8	-12,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	72,9	57,2	55,3
	2018	190,5	44,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	103,7	42,3	54,4
	2019	221,0	16,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	221,0	н/р	100,0	70,0	-32,5	31,7
	2020	647,2	192,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	65,1	-7,0	10,1
	2021	633,5	-2,1	н/р	н/р	н/р	568,2	н/р	89,7	65,3	н/р	10,3	20,3	-68,9	3,2
2022	77,4	-87,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	77,4	18,5	100,0	27,0	33,1	34,9	
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	4434,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1967,2	н/р	44,4	782,8	н/р	17,7
	2014	3525,4	-20,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2010,1	2,2	57,0	872,2	11,4	24,7
	2015	3265,6	-7,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1597,3	-20,5	48,9	898,2	3,0	27,5
	2016	3587,9	9,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2062,0	29,1	57,5	1123,5	25,1	31,3
	2017	3957,0	10,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2021,8	-1,9	51,1	1143,5	1,8	28,9
	2018	4445,9	12,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2041,6	1,0	45,9	1085,6	-5,1	24,4
	2019	5337,6	20,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2411,1	18,1	45,2	1262,8	16,3	23,7
	2020	5702,0	6,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2492,5	3,4	43,7	1436,0	13,7	25,2
	2021	6451,4	13,1	2415,4	н/р	37,4	1562,9	н/р	24,2	2473,1	-0,8	38,3	1672,1	16,4	25,9
2022	6130,5	-5,0	2264,7	-6,2	36,9	1414,0	-9,5	23,1	2451,8	-0,9	40,0	1583,6	-5,3	25,8	
Діяльність туристичних агентств	2013	128,4	н/р	н/р	н/р	н/р	28,5	н/р	22,2	99,9	н/р	77,8	79,1	н/р	61,6
	2014	129,9	1,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	84,3	6,6	64,9
	2015	107,0	-17,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	49,7	-41,0	46,5
	2016	109,6	2,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	48,5	-2,4	44,3
	2017	200,9	83,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	82,3	69,6	40,9
	2018	210,8	4,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	87,5	6,3	41,5
	2019	178,9	-15,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	73,6	-15,9	41,1
	2020	159,6	-10,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	116,5	58,3	73,0
	2021	111,6	-30,1	н/р	н/р	н/р	19,6	н/р	17,6	92,0	н/р	82,4	70,7	-39,3	63,4
2022	111,3	-0,3	н/р	н/р	н/р	17,3	-12,2	15,5	94,0	2,2	84,5	78,8	11,5	70,8	

*Продовження дод.К
Продовження табл. К.4*

Вид економічної діяльності	Роки	Залишкова вартість основних засобів та нематеріальних активів підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства						
										усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %				
Діяльність туристичних операторів	2013	180,5	н/р	н/р	н/р	н/р	103,8	н/р	57,5	76,7	н/р	42,5	33,0	н/р	18,3	
	2014	130,6	-27,7	н/р	н/р	н/р	93,9	-9,5	71,9	36,7	-52,2	28,1	14,0	-57,6	10,7	
	2015	88,7	-32,1	н/р	н/р	н/р	33,4	-64,4	37,7	55,2	50,6	62,3	26,7	90,5	30,1	
	2016	111,6	25,9	н/р	н/р	н/р	33,2	-0,7	29,7	78,4	42,0	70,3	39,6	48,4	35,5	
	2017	149,0	33,6	н/р	н/р	н/р	44,6	34,5	29,9	104,4	33,2	70,1	29,8	-24,6	20,0	
	2018	185,8	24,7	н/р	н/р	н/р	121,4	172,1	65,3	64,4	-38,3	34,7	26,6	-10,8	14,3	
	2019	219,2	18,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	55,3	107,7	25,2	
	2020	301,8	37,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	70,6	27,6	23,4	
	2021	313,8	4,0	н/р	н/р	н/р	108,4	н/р	34,5	205,4	н/р	65,5	66,3	-6,1	21,1	
2022	272,3	-13,2	н/р	н/р	н/р	185,2	70,9	68,0	87,1	-57,6	32,0	67,3	1,5	24,7		
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	42,1	н/р	н/р	н/р	н/р	7,0	н/р	16,6	35,1	н/р	83,4	26,3	н/р	62,5	
	2014	34,2	-18,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	20,9	-20,3	61,2	
	2015	40,4	17,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	16,6	-20,8	41,1	
	2016	44,7	10,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	15,3	-7,9	34,1	
	2017	66,0	47,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	43,0	181,5	65,1	
	2018	235,1	256,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	206,5	380,5	87,8	
	2019	229,2	-2,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	184,5	-10,7	80,5	
	2020	226,7	-1,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	189,5	2,7	83,6	
	2021	57,0	-74,8	н/р	н/р	н/р	2,4	н/р	4,2	54,6	н/р	95,8	28,6	-84,9	50,1	
2022	68,3	19,7	н/р	н/р	н/р	12,3	407,8	18,0	56,0	2,5	82,0	37,4	30,7	54,7		

Продовження дод. К

Таблиця К.5

Аналіз динаміки та структури зносу основних засобів та нематеріальних активів підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Знос основних засобів та нематеріальних активів підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	4440,5	н/р	н/р	н/р	н/р	3615,7	н/р	81,4	824,8	н/р	18,6	184,5	н/р	4,2
	2014	4032,7	-9,2	н/р	н/р	н/р	3145,0	-13,0	78,0	887,7	7,6	22,0	212,6	15,2	5,3
	2015	4413,2	9,4	н/р	н/р	н/р	3324,0	5,7	75,3	1089,2	22,7	24,7	253,8	19,4	5,8
	2016	5216,9	18,2	н/р	н/р	н/р	3655,4	10,0	70,1	1561,5	43,4	29,9	269,9	6,3	5,2
	2017	5556,2	6,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1511,1	-3,2	27,2	385,0	42,7	6,9
	2018	6014,4	8,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1701,4	12,6	28,3	523,9	36,1	8,7
	2019	7371,6	22,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1924,7	13,1	26,1	846,2	61,5	11,5
	2020	8273,8	12,2	н/р	н/р	н/р	5772,4	н/р	69,8	2501,4	30,0	30,2	1176,6	39,0	14,2
	2021	9292,1	12,3	н/р	н/р	н/р	6600,9	14,4	71,0	2691,1	7,6	29,0	1221,7	3,8	13,1
	2022	11054,4	19,0	н/р	н/р	н/р	7165,3	8,6	64,8	3889,1	44,5	35,2	1989,6	62,9	18,0
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	869,0	н/р	н/р	н/р	н/р	315,1	н/р	36,3	553,9	н/р	63,7	267,5	н/р	30,8
	2014	826,7	-4,9	н/р	н/р	н/р	190,3	-39,6	23,0	636,3	14,9	77,0	103,5	-61,3	12,5
	2015	806,1	-2,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	123,4	19,3	15,3
	2016	872,0	8,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	155,1	25,6	17,8
	2017	806,0	-7,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	173,2	11,7	21,5
	2018	622,0	-22,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	192,7	11,3	31,0
	2019	699,5	12,5	н/р	н/р	н/р	213,4	н/р	30,5	486,1	н/р	69,5	252,0	30,8	36,0
	2020	769,5	10,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	315,2	25,1	41,0
	2021	698,6	-9,2	н/р	н/р	н/р	242,1	н/р	34,7	456,5	н/р	65,3	241,3	-23,4	34,5
	2022	591,1	-15,4	н/р	н/р	н/р	198,7	-17,9	33,6	392,4	-14,0	66,4	283,7	17,5	48,0

Продовження дод. К
Продовження табл. К.5

Вид економічної діяльності	Роки	Залишкова вартість основних засобів та нематеріальних активів підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	131,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	32,3	н/р	24,6
	2014	44,0	-66,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	17,6	-45,6	40,0
	2015	44,8	1,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	21,9	24,3	48,8
	2016	55,8	24,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	24,0	9,9	43,0
	2017	61,1	9,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	27,8	15,7	45,5
	2018	66,5	8,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	26,4	-4,9	39,8
	2019	80,8	21,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	80,8	н/р	100,0	23,6	-10,5	29,3
	2020	411,6	409,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	43,9	85,5	10,7
	2021	467,2	13,5	н/р	н/р	н/р	416,3	н/р	89,1	50,9	н/р	10,9	22,1	-49,6	4,7
2022	52,1	-88,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	52,1	2,4	100,0	23,1	4,7	44,4	
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	2156,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	953,6	н/р	44,2	312,8	н/р	14,5
	2014	2107,3	-2,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1001,0	5,0	47,5	338,4	8,2	16,1
	2015	2254,7	7,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	999,7	-0,1	44,3	403,5	19,3	17,9
	2016	2461,2	9,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1182,6	18,3	48,1	433,9	7,5	17,6
	2017	2664,8	8,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1165,2	-1,5	43,7	454,8	4,8	17,1
	2018	3046,1	14,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1261,3	8,2	41,4	519,4	14,2	17,1
	2019	3302,3	8,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1403,6	11,3	42,5	560,9	8,0	17,0
	2020	3797,1	15,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1555,8	10,8	41,0	728,5	29,9	19,2
	2021	4102,5	8,0	1289,0	н/р	31,4	1325,8	н/р	32,3	1487,8	-4,4	36,3	743,7	2,1	18,1
2022	4799,8	17,0	1590,8	23,4	33,1	1420,2	7,1	29,6	1788,8	20,2	37,3	966,7	30,0	20,1	
Діяльність туристичних агентств	2013	97,8	н/р	н/р	н/р	н/р	17,6	н/р	18,0	80,2	н/р	82,0	49,5	н/р	50,6
	2014	79,4	-18,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	38,4	-22,5	48,3
	2015	96,2	21,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	39,4	2,6	40,9
	2016	99,3	3,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	38,0	-3,5	38,3
	2017	145,3	46,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	67,5	77,5	46,4
	2018	167,2	15,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	75,8	12,3	45,3
	2019	168,9	1,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	75,8	0,1	44,9
	2020	154,0	-8,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	108,6	43,2	70,5
	2021	125,8	-18,3	н/р	н/р	н/р	19,5	н/р	15,5	106,3	н/р	84,5	70,9	-34,7	56,4
2022	122,4	-2,7	н/р	н/р	н/р	21,8	11,8	17,8	100,6	-5,4	82,2	66,7	-5,9	54,5	

Продовження дод.К
Продовження табл. К.5

Вид економічної діяльності	Роки	Залишкова вартість основних засобів та нематеріальних активів підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства			
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність туристичних операторів	2013	160,7	н/р	н/р	н/р	н/р	95,7	н/р	59,6	64,9	н/р	40,4	30,6	н/р	19,1	
	2014	104,4	-35,1	н/р	н/р	н/р	55,5	-42,1	53,2	48,9	-24,7	46,8	22,2	-27,6	21,2	
	2015	123,9	18,8	н/р	н/р	н/р	57,0	2,8	46,0	66,9	36,9	54,0	31,2	40,7	25,2	
	2016	128,9	4,1	н/р	н/р	н/р	45,9	-19,5	35,6	83,0	24,1	64,4	35,8	14,8	27,8	
	2017	139,9	8,5	н/р	н/р	н/р	54,7	19,0	39,1	85,3	2,7	60,9	33,1	-7,5	23,7	
	2018	159,3	13,8	н/р	н/р	н/р	74,5	36,2	46,7	84,8	-0,5	53,3	35,1	6,0	22,0	
	2019	202,6	27,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	44,9	27,9	22,2
	2020	253,5	25,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	51,4	14,5	20,3
	2021	297,8	17,4	н/р	н/р	н/р	193,4	н/р	65,0	104,4	н/р	35,0	45,2	-12,1	15,2	
	2022	315,3	5,9	н/р	н/р	н/р	198,7	2,8	63,0	116,5	11,7	37,0	57,6	27,5	18,3	
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	28,3	н/р	н/р	н/р	н/р	6,2	н/р	22,0	22,1	н/р	78,0	13,9	н/р	49,0	
	2014	22,0	-22,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	12,0	-13,5	54,6	
	2015	27,7	26,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	10,1	-16,0	36,3	
	2016	47,4	70,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	13,6	34,5	28,6	
	2017	58,5	23,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	19,0	39,8	32,4	
	2018	78,9	34,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	22,1	16,4	28,0	
	2019	97,5	23,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	17,2	-21,9	17,7	
	2020	125,6	28,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	20,2	17,4	16,1	
	2021	118,2	-5,9	н/р	н/р	н/р	6,7	н/р	5,6	111,5	н/р	94,4	25,4	25,4	21,5	
2022	132,0	11,7	н/р	н/р	н/р	76,4	1048,5	57,9	55,5	-50,2	42,1	28,9	13,8	21,9		

Аналіз динаміки та структури вартості оборотних активів підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Вартість оборотних активів підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	6653,1	н/р	н/р	н/р	н/р	3984,1	н/р	59,9	2669,0	н/р	40,1	1899,1	н/р	28,5
	2014	4310,2	-35,2	н/р	н/р	н/р	2820,1	-29,2	65,4	1490,1	-44,2	34,6	921,3	-51,5	21,4
	2015	4918,9	14,1	н/р	н/р	н/р	3077,6	9,1	62,6	1841,2	23,6	37,4	1065,3	15,6	21,7
	2016	6434,2	30,8	н/р	н/р	н/р	3937,9	28,0	61,2	2496,2	35,6	38,8	1249,6	17,3	19,4
	2017	7891,8	22,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3391,3	35,9	43,0	2092,7	67,5	26,5
	2018	7889,3	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3448,3	1,7	43,7	1796,0	-14,2	22,8
	2019	6872,9	-12,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3389,2	-1,7	49,3	1906,1	6,1	27,7
	2020	7577,4	10,2	н/р	н/р	н/р	3385,7	н/р	44,7	4191,7	23,7	55,3	2225,9	16,8	29,4
	2021	7538,6	-0,5	н/р	н/р	н/р	3843,1	13,5	51,0	3695,5	-11,8	49,0	2065,8	-7,2	27,4
	2022	7974,5	5,8	н/р	н/р	н/р	3459,7	-10,0	43,4	4514,8	22,2	56,6	2338,8	13,2	29,3
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	762,1	н/р	н/р	н/р	н/р	183,5	н/р	24,1	578,6	н/р	75,9	328,9	н/р	43,2
	2014	457,9	-39,9	н/р	н/р	н/р	89,9	-51,0	19,6	367,9	-36,4	80,4	231,0	-29,8	50,4
	2015	878,5	91,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	503,2	117,9	57,3
	2016	884,3	0,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	584,3	16,1	66,1
	2017	1014,4	14,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	631,0	8,0	62,2
	2018	1145,6	12,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	763,0	20,9	66,6
	2019	1589,3	38,7	н/р	н/р	н/р	161,5	н/р	10,2	1427,8	н/р	89,8	1050,6	37,7	66,1
	2020	1975,0	24,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1002,4	-4,6	50,8
	2021	2271,0	15,0	н/р	н/р	н/р	143,2	н/р	6,3	2127,8	н/р	93,7	1020,8	1,8	44,9
	2022	2808,3	23,7	н/р	н/р	н/р	137,7	-3,9	4,9	2670,6	25,5	95,1	1520,7	49,0	54,2

Продовження дод.К
Продовження табл. К.6

Вид економічної діяльності	Роки	Вартість оборотних активів підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства			
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	96,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	37,2	н/р	38,8	
	2014	32,0	-66,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	17,8	-52,1	55,7	
	2015	23,8	-25,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	17,0	-4,9	71,3	
	2016	43,1	80,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	21,2	25,0	49,2	
	2017	46,8	8,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	35,4	67,0	75,7	
	2018	49,7	6,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	37,4	5,7	75,3	
	2019	77,5	56,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	77,5	н/р	100,0	48,4	29,4	62,5
	2020	102,1	31,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	30,3	-37,4	29,7
	2021	90,4	-11,5	н/р	н/р	н/р	н/р	61,5	н/р	68,0	28,9	н/р	32,0	14,1	-53,4	15,7
2022	46,7	-48,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	46,7	61,5	100,0	16,6	17,1	35,5	
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	3910,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1718,7	н/р	44,0	819,5	н/р	21,0	
	2014	3297,6	-15,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1942,4	13,0	58,9	771,5	-5,9	23,4	
	2015	3874,5	17,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2187,9	12,6	56,5	990,4	28,4	25,6	
	2016	4838,5	24,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2492,8	13,9	51,5	1228,0	24,0	25,4	
	2017	5766,6	19,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2971,1	19,2	51,5	1352,3	10,1	23,4	
	2018	7441,1	29,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3726,2	25,4	50,1	1711,3	26,5	23,0	
	2019	9663,8	29,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4707,4	26,3	48,7	2228,0	30,2	23,1	
	2020	10142,5	5,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	5860,6	24,5	57,8	3303,2	48,3	32,6	
	2021	10117,5	-0,2	1628,2	н/р	16,1	3574,2	н/р	35,3	4915,1	-16,1	48,6	2569,9	-22,2	25,4	
2022	11588,4	14,5	1457,4	-10,5	12,6	3920,0	9,7	33,8	6211,1	26,4	53,6	3501,8	36,3	30,2		
Діяльність туристичних агентств	2013	1772,1	н/р	н/р	н/р	н/р	84,1	н/р	4,7	1688,1	н/р	95,3	477,6	н/р	27,0	
	2014	763,7	-56,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	370,1	-22,5	48,5	
	2015	807,2	5,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	511,7	38,3	63,4	
	2016	961,0	19,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	577,5	12,9	60,1	
	2017	1147,3	19,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	712,4	23,4	62,1	
	2018	1496,9	30,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	909,2	27,6	60,7	
	2019	1868,8	24,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1121,9	23,4	60,0	
	2020	1867,2	-0,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1320,6	17,7	70,7	
	2021	1781,7	-4,6	н/р	н/р	н/р	74,2	н/р	4,2	1707,5	н/р	95,8	1129,7	-14,5	63,4	
	2022	1684,0	-5,5	н/р	н/р	н/р	69,7	-6,1	4,1	1614,3	-5,5	95,9	1199,0	6,1	71,2	

Продовження дод.К
Продовження табл. К.6

Вид економічної діяльності	Роки	Вартість оборотних активів підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність туристичних операторів	2013	1678,6	н/р	н/р	н/р	н/р	1011,7	н/р	60,3	666,9	н/р	39,7	297,0	н/р	17,7
	2014	1854,3	10,5	н/р	н/р	н/р	1232,8	21,9	66,5	621,5	-6,8	33,5	257,4	-13,3	13,9
	2015	2733,5	47,4	н/р	н/р	н/р	1799,7	46,0	65,8	933,8	50,3	34,2	446,7	73,5	16,3
	2016	3939,1	44,1	н/р	н/р	н/р	2899,4	61,1	73,6	1039,7	11,3	26,4	424,5	-5,0	10,8
	2017	3420,2	-13,2	н/р	н/р	н/р	2157,8	-25,6	63,1	1262,5	21,4	36,9	609,6	43,6	17,8
	2018	4154,0	21,5	н/р	н/р	н/р	2523,6	17,0	60,8	1630,4	29,1	39,2	751,7	23,3	18,1
	2019	5880,6	41,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	939,6	25,0	16,0
	2020	5152,4	-12,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1317,1	40,2	25,6
	2021	7858,6	52,5	н/р	н/р	н/р	5946,7	н/р	75,7	1911,9	н/р	24,3	1172,8	-11,0	14,9
	2022	5823,9	-25,9	н/р	н/р	н/р	4297,4	-27,7	73,8	1526,4	-20,2	26,2	905,9	-22,8	15,6
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	717,2	н/р	н/р	н/р	н/р	69,9	н/р	9,7	647,3	н/р	90,3	484,8	н/р	67,6
	2014	656,8	-8,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	499,4	3,0	76,0
	2015	747,1	13,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	546,3	9,4	73,1
	2016	642,7	-14,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	270,6	-50,5	42,1
	2017	597,3	-7,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	294,6	8,9	49,3
	2018	1452,2	143,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1075,0	264,9	74,0
	2019	1291,2	-11,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	909,9	-15,4	70,5
	2020	1631,7	26,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1309,3	43,9	80,2
	2021	1359,1	-16,7	н/р	н/р	н/р	42,5	н/р	3,1	1316,6	н/р	96,9	639,3	-51,2	47,0
	2022	1927,4	41,8	н/р	н/р	н/р	777,1	1727,7	40,3	1150,3	-12,6	59,7	858,0	34,2	44,5

Аналіз динаміки та структури вартості необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Вартість оборотних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття, підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства			
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	0,2	н/р	н/р	н/р	н/р	0,2	н/р	99,6	0,0	н/р	0,4	0,0	н/р	0,4	
	2014	27,0	в 161 р.	н/р	н/р	н/р	14,3	8532,3	53,1	12,7	н/р	46,9	6,2	н/р	23,1	
	2015	22,2	-17,7	н/р	н/р	н/р	16,5	15,1	74,3	5,7	-54,9	25,7	5,6	-9,6	25,4	
	2016	26,2	18,1	н/р	н/р	н/р	12,4	-24,6	47,4	13,8	141,2	52,6	13,7	143,5	52,4	
	2017	23,1	-12,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	12,1	-12,2	52,4	12,1	-12,0	52,4	
	2018	21,5	-6,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	11,1	-7,9	51,7	11,1	-7,9	51,7	
	2019	19,6	-8,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	10,4	-6,6	53,0	10,4	-6,6	52,9	
	2020	14,6	-25,4	н/р	н/р	н/р	5,5	н/р	37,8	9,1	-12,4	62,2	9,1	-12,5	62,1	
	2021	5,6	-61,9	н/р	н/р	н/р	5,6	0,4	99,8	0,0	-99,9	0,2	н/р	н/р	н/р	
	2022	5,8	4,9	н/р	н/р	н/р	5,7	2,7	97,7	0,1	1354,3	2,3	0,1	н/р	2,1	
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	н/р	100,0	0,0	н/р	70,6	
	2014	0,0	26,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	26,7	100,0	0,0	79,5	100,0	
	2015	0,0	-55,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	-55,7	100,0	
	2016	2,4	11731,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,4	11731,6	100,0	
	2017	2,7	10,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,4	0,0	90,6	
	2018	2,9	7,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,6	8,5	91,2	
	2019	2,4	-16,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,4	н/р	100,0	2,4	-8,6	100,0	
	2020	2,4	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,4	0,0	100,0	
	2021	2,4	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,4	н/р	100,0	2,4	0,0	100,0	
	2022	0,2	-93,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,2	-93,5	100,0	0,2	-93,5	100,0	

Продовження дод.К
Продовження табл. К.7

Вид економічної діяльності	Роки	Вартість оборотних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття, підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства			
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	3,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3,1	н/р	90,6
	2014	3,4	0,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3,4	10,7	100,0
	2015	3,4	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3,4	0,0	100,0
	2016	3,7	7,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3,4	0,0	93,1
	2017	3,4	-6,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3,4	0,0	100,0
	2018	3,4	-0,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3,4	-0,4	100,0
	2019	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2020	0,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,2	н/р	100,0
	2021	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
2022	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	2,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,0	н/р	81,7	1,1	н/р	46,5	
	2014	4,6	87,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4,2	108,7	90,9	3,4	196,9	73,7	
	2015	4,4	-3,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3,4	-18,7	76,8	3,3	-1,8	75,3	
	2016	3,3	-25,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,3	-32,1	70,4	2,1	-36,1	65,0	
	2017	0,8	-75,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,8	-66,7	95,0	0,6	-70,2	78,3	
	2018	0,8	2,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,8	7,4	100,0	0,7	5,5	81,0	
	2019	2,6	216,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,5	199,5	94,6	0,4	-44,1	14,3	
	2020	0,8	-68,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,7	-72,7	82,7	0,4	16,9	53,5	
	2021	0,8	-0,8	н/р	н/р	н/р	0,4	н/р	45,4	0,4	-34,5	54,6	0,1	-87,7	6,7	
	2022	8,8	987,3	н/р	н/р	н/р	2,4	553,9	27,3	6,4	1347,1	72,7	6,2	в 14 р.	70,6	
Діяльність туристичних агентств	2013	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	н/р	100,0	0,0	н/р	100,0	
	2014	0,0	322,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	322,6	100,0	
	2015	0,0	-71,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	-71,7	100,0	
	2016	0,0	-62,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	-62,2	100,0	
	2017	0,0	6,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	6,3	100,0	
	2018	0,0	-70,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	-70,6	100,0	
	2019	0,0	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	0,0	100,0	
	2020	0,5	35926,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,5	в357р.	100,0	
	2021	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2022	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	

Продовження дод.К
Продовження табл. К.7

Вид економічної діяльності	Роки	Вартість оборотних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття, підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства						
										усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність туристичних операторів	2013	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	н/р	100,0	0,0	н/р	52,5
	2014	0,0	-89,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	-89,5	100,0	0,0	-82,4	88,2
	2015	0,2	10158,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,2	10158,8	100,0	0,2	в115р.	100,0
	2016	6,4	3585,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,4	3585,9	100,0	6,4	3585,9	100,0
	2017	0,0	-100,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	-100,0	100,0	0,0	-100,0	100,0
	2018	0,0	100,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	100,0	100,0	0,0	100,0	100,0
	2019	4,0	в200р.	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4,0	в200р.	100,0
	2020	4,0	0,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4,0	-0,1	99,7
	2021	4,0	-0,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4,0	н/р	100,0	4,0	-0,1	100,0
	2022	4,0	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4,0	0,0	100,0	4,0	0,0	100,0
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	0,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,1	н/р	100,0	0,1	н/р	100,0
	2014	0,1	-0,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,1	-0,1	100,0
	2015	0,1	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,1	0,0	100,0
	2016	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2017	0,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,1	н/р	100,0
	2018	0,1	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,1	0,0	100,0
	2019	0,1	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,1	0,0	100,0
	2020	1,5	в 14 р.	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,5	в 14 р.	100,0
	2021	0,1	-93,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,1	н/р	100,0	0,1	-93,4	100,0
	2022	0,0	-96,2	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	н/р	100,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р

**Аналіз динаміки та структури власного капіталу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у
2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])**

Вид економічної діяльності	Роки	Вартість власного капіталу підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	8299,2	н/р	н/р	н/р	н/р	5976,6	н/р	72,0	2322,6	н/р	28,0	1233,7	н/р	14,9
	2014	901,0	-89,1	н/р	н/р	н/р	-214,6	-103,6	-23,8	1115,7	-52,0	123,8	335,2	-72,8	37,2
	2015	-3613,6	-501,0	н/р	н/р	н/р	-3867,6	1701,8	107,0	254,1	-77,2	-7,0	-194,6	-158,0	5,4
	2016	-7972,1	120,6	н/р	н/р	н/р	-6905,3	78,5	86,6	-1066,8	-519,9	13,4	-106,6	-45,2	1,3
	2017	-5456,0	-31,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	699,8	-165,6	-12,8	-33,2	-68,9	0,6
	2018	-1115,1	-79,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1710,2	144,4	-153,4	520,3	-1668,6	-46,7
	2019	730,3	-165,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1521,0	-11,1	208,3	1168,8	124,6	160,1
	2020	-882,3	-220,8	н/р	н/р	н/р	-434,8	н/р	49,3	-447,5	-129,4	50,7	1506,4	28,9	-170,7
	2021	3444,2	-490,4	н/р	н/р	н/р	-354,7	-18,4	-10,3	3798,8	-948,9	110,3	1137,7	-24,5	33,0
2022	-494,0	-114,3	н/р	н/р	н/р	-2849,2	703,3	576,8	2355,2	-38,0	-476,8	1902,9	67,3	-385,2	
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	1947,4	н/р	н/р	н/р	н/р	794,8	н/р	40,8	1152,6	н/р	59,2	735,4	н/р	37,8
	2014	642,5	-67,0	н/р	н/р	н/р	41,3	-94,8	6,4	601,2	-47,8	93,6	527,0	-28,3	82,0
	2015	633,3	-1,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	437,8	-16,9	69,1
	2016	712,4	12,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	429,9	-1,8	60,3
	2017	1017,1	42,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	574,1	33,6	56,4
	2018	1416,0	39,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	661,5	15,2	46,7
	2019	1291,1	-8,8	н/р	н/р	н/р	163,4	н/р	12,7	1127,7	н/р	87,3	709,7	7,3	55,0
	2020	1770,5	37,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	846,8	19,3	47,8
	2021	913,8	-48,4	н/р	н/р	н/р	-8,5	н/р	-0,9	922,3	н/р	100,9	605,5	-28,5	66,3
2022	829,8	-9,2	н/р	н/р	н/р	115,0	-1446,2	13,9	714,8	-22,5	86,1	543,6	-10,2	65,5	

Продовження дод.К
Продовження табл. К.8

Вид економічної діяльності	Роки	Вартість власного капіталу підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства			
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	202,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	46,1	н/р	22,8	
	2014	14,6	-92,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	28,4	-38,4	194,5	
	2015	17,9	22,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	84,1	196,3	470,1	
	2016	60,0	235,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	55,0	-34,6	91,6	
	2017	6,8	-88,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	59,3	7,8	873,1	
	2018	11,6	70,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	38,5	-35,2	332,6	
	2019	8,1	-29,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	8,1	н/р	100,0	30,5	-20,7	375,2
	2020	463,4	5600,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	40,8	33,7	8,8
	2021	647,4	39,7	н/р	н/р	н/р	н/р	590,9	н/р	91,3	56,4	н/р	8,7	18,3	-55,1	2,8
	2022	77,3	-88,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	77,3	36,9	100,0	26,9	47,2	34,9
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	3336,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1622,0	н/р	48,6	692,3	н/р	20,7	
	2014	1788,2	-46,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1375,8	-15,2	76,9	687,5	-0,7	38,4	
	2015	-113,7	-106,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-243,3	-117,7	213,9	-462,6	-167,3	406,7	
	2016	1038,0	-1012,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	463,4	-290,5	44,6	440,4	-195,2	42,4	
	2017	1770,1	70,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1043,5	125,2	59,0	705,1	60,1	39,8	
	2018	2530,8	43,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1148,8	10,1	45,4	661,8	-6,1	26,1	
	2019	4127,0	63,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1353,4	17,8	32,8	831,7	25,7	20,2	
	2020	4031,0	-2,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1831,6	35,3	45,4	1252,1	50,5	31,1	
	2021	4182,4	3,8	2962,4	н/р	70,8	-547,1	н/р	-13,1	1767,2	-3,5	42,3	1252,0	0,0	29,9	
	2022	3615,0	-13,6	3140,9	6,0	86,9	-681,0	24,5	-18,8	1155,1	-34,6	32,0	735,2	-41,3	20,3	
Діяльність туристичних агентств	2013	773,8	н/р	н/р	н/р	н/р	51,9	н/р	6,7	721,9	н/р	93,3	104,9	н/р	13,6	
	2014	391,9	-49,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	128,1	22,1	32,7	
	2015	384,8	-1,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	131,6	2,8	34,2	
	2016	391,2	1,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	131,6	0,0	33,6	
	2017	406,5	3,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	164,9	25,3	40,6	
	2018	491,4	20,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	232,6	41,1	47,3	
	2019	663,8	35,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	347,0	49,2	52,3	
	2020	422,1	-36,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	408,0	17,6	96,6	
	2021	538,2	27,5	н/р	н/р	н/р	н/р	67,3	н/р	12,5	471,0	н/р	87,5	487,6	19,5	90,6
	2022	441,8	-17,9	н/р	н/р	н/р	н/р	65,6	-2,5	14,8	376,2	-20,1	85,2	490,0	0,5	110,9

Продовження дод.К
Продовження табл. К.8

Вид економічної діяльності	Роки	Вартість власного капіталу підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства						
										усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %				
Діяльність туристичних операторів	2013	-214,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-287,4	н/р	133,8	72,7	н/р	-33,8	58,5	н/р	-27,2
	2014	-644,7	200,3	н/р	н/р	н/р	н/р	-520,6	81,2	80,8	-124,1	-270,7	19,2	-1,8	-103,1	0,3
	2015	-894,3	38,7	н/р	н/р	н/р	н/р	-771,1	48,1	86,2	-123,2	-0,7	13,8	-48,7	2572,1	5,4
	2016	-1225,2	37,0	н/р	н/р	н/р	н/р	-1210,6	57,0	98,8	-14,6	-88,2	1,2	14,8	-130,3	-1,2
	2017	-3095,8	152,7	н/р	н/р	н/р	н/р	-3095,8	155,7	100,0	-0,1	-99,5	0,0	6,8	-53,6	-0,2
	2018	-3077,0	-0,6	н/р	н/р	н/р	н/р	-3102,3	0,2	100,8	25,2	-3451,0	-0,8	85,0	1141,8	-2,8
	2019	-2994,1	-2,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	163,0	91,8	-5,4
	2020	-3972,8	32,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	104,9	-35,6	-2,6
	2021	-3768,0	-5,2	н/р	н/р	н/р	н/р	-3963,4	н/р	105,2	195,4	н/р	-5,2	113,2	7,9	-3,0
	2022	-3238,0	-14,1	н/р	н/р	н/р	н/р	-3161,9	-20,2	97,7	-76,1	-138,9	2,3	100,1	-11,6	-3,1
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	7,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	22,5	н/р	302,3	-15,0	н/р	-202,3	-41,5	н/р	-558,8
	2014	30,8	314,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,2	-114,8	20,0
	2015	1,4	-95,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-53,0	-960,4	-3838,9
	2016	15,5	1020,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-86,6	63,2	-559,0
	2017	-35,1	-326,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-49,0	-43,4	139,5
	2018	-53,1	51,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-31,3	-36,0	59,0
	2019	-12,5	-76,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,5	-108,0	-20,0
	2020	-58,9	370,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	20,0	697,3	-34,0
	2021	-143,6	143,8	н/р	н/р	н/р	н/р	-236,1	н/р	164,5	92,6	н/р	-64,5	-38,1	-290,4	26,5
	2022	-214,1	49,1	н/р	н/р	н/р	н/р	-396,3	67,8	185,2	182,3	96,9	-85,2	74,2	-294,9	-34,7

Аналіз динаміки та структури довгострокових зобов'язань і забезпечення підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Довгострокові зобов'язання і забезпечення підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	7549,9	н/р	н/р	н/р	н/р	5650,5	н/р	74,8	1899,4	н/р	25,2	901,9	н/р	11,9
	2014	8818,9	16,8	н/р	н/р	н/р	6704,0	18,6	76,0	2114,9	11,3	24,0	1290,0	43,0	14,6
	2015	12835,1	45,5	н/р	н/р	н/р	9894,1	47,6	77,1	2941,0	39,1	22,9	1439,2	11,6	11,2
	2016	18551,8	44,5	н/р	н/р	н/р	14230,5	43,8	76,7	4321,3	46,9	23,3	1365,0	-5,2	7,4
	2017	15081,7	-18,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2583,9	-40,2	17,1	1243,2	-8,9	8,2
	2018	14353,9	-4,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2476,8	-4,1	17,3	1233,7	-0,8	8,6
	2019	11488,7	-20,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1804,0	-27,2	15,7	742,5	-39,8	6,5
	2020	12941,9	12,6	н/р	н/р	н/р	9464,0	н/р	73,1	3477,8	92,8	26,9	1037,1	39,7	8,0
	2021	8447,3	-34,7	н/р	н/р	н/р	7076,9	-25,2	83,8	1370,4	-60,6	16,2	815,0	-21,4	9,6
	2022	9611,0	13,8	н/р	н/р	н/р	7394,4	4,5	76,9	2216,7	61,7	23,1	661,8	-18,8	6,9
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	642,2	н/р	н/р	н/р	н/р	236,1	н/р	36,8	406,1	н/р	63,2	273,9	н/р	42,7
	2014	392,7	-38,9	н/р	н/р	н/р	42,7	-81,9	10,9	350,0	-13,8	89,1	105,8	-61,4	26,9
	2015	257,5	-34,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	139,2	31,6	54,1
	2016	233,0	-9,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	116,8	-16,1	50,1
	2017	242,2	3,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	119,6	2,4	49,4
	2018	351,5	45,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	151,1	26,3	43,0
	2019	279,9	-20,4	н/р	н/р	н/р	82,1	н/р	29,3	197,8	н/р	70,7	146,0	-3,3	52,2
	2020	211,8	-24,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	120,6	-17,4	56,9
	2021	129,7	-38,8	н/р	н/р	н/р	1,9	н/р	1,5	127,8	н/р	98,5	127,4	5,6	98,2
	2022	99,2	-23,5	н/р	н/р	н/р	0,2	-88,5	0,2	98,9	-22,6	99,8	98,7	-22,5	99,5

Продовження дод. К
Продовження табл. К.9

Вид економічної діяльності	Роки	Довгострокові зобов'язання і забезпечення підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства			
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	64,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	47,2	н/р	72,9
	2014	16,5	-74,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	12,5	-73,5	75,6
	2015	1,3	-92,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,3	-89,9	100,0
	2016	0,8	-38,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,7	-42,2	94,3
	2017	36,3	4602,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	31,1	4181,3	85,8
	2018	34,3	-5,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	33,3	7,0	97,2
	2019	0,9	-97,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,9	н/р	100,0	0,0	-99,9	2,7
	2020	296,7	33265,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	-33,8	0,0
	2021	192,6	-35,1	н/р	н/р	н/р	н/р	190,3	н/р	98,8	2,3	н/р	1,2	н/р	н/р	н/р
	2022	1,9	-99,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,9	-18,0	100,0	0,7	н/р	38,4
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	1523,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	704,4	н/р	46,2	256,0	н/р	16,8	
	2014	1839,0	20,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	869,6	23,4	47,3	287,1	12,1	15,6	
	2015	2444,8	32,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	867,1	-0,3	35,5	393,5	37,1	16,1	
	2016	2280,9	-6,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1385,8	59,8	60,8	618,5	57,2	27,1	
	2017	2500,4	9,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	999,6	-27,9	40,0	498,4	-19,4	19,9	
	2018	2569,9	2,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1021,9	2,2	39,8	477,0	-4,3	18,6	
	2019	2431,9	-5,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	848,6	-17,0	34,9	483,1	1,3	19,9	
	2020	3077,0	26,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1013,1	19,4	32,9	572,6	18,5	18,6	
	2021	2882,4	-6,3	770,9	н/р	26,7	1177,3	н/р	40,8	934,1	-7,8	32,4	766,0	33,8	26,6	
	2022	2635,1	-8,6	816,5	5,9	31,0	1330,6	13,0	50,5	488,0	-47,8	18,5	341,9	-55,4	13,0	
Діяльність туристичних агентств	2013	100,1	н/р	н/р	н/р	н/р	3,3	н/р	3,2	96,9	н/р	96,8	38,6	н/р	38,5	
	2014	48,6	-51,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	16,5	-57,3	33,9	
	2015	30,7	-36,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	8,9	-46,0	29,0	
	2016	31,2	1,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	8,6	-3,2	27,6	
	2017	50,2	61,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	24,6	185,8	49,0	
	2018	62,3	24,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	24,6	0,1	39,6	
	2019	58,4	-6,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	29,2	18,3	49,9	
	2020	26,2	-55,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	23,2	-20,3	88,5	
	2021	10,3	-60,9	н/р	н/р	н/р	1,8	н/р	17,2	8,5	н/р	82,8	3,0	-87,2	29,0	
	2022	10,8	5,6	н/р	н/р	н/р	1,7	-3,5	15,7	9,1	7,4	84,3	7,3	146,5	67,8	

Продовження дод. К
Продовження табл. К.9

Вид економічної діяльності	Роки	Довгострокові зобов'язання і забезпечення підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність туристичних операторів	2013	76,0	н/р	н/р	н/р	н/р	27,1	н/р	35,6	48,9	н/р	64,4	9,7	н/р	12,8
	2014	87,9	15,6	н/р	н/р	н/р	37,5	38,6	42,7	50,3	2,9	57,3	9,3	-4,1	10,6
	2015	35,4	-59,8	н/р	н/р	н/р	12,5	-66,6	35,5	22,8	-54,6	64,5	14,1	50,9	39,7
	2016	76,5	116,3	н/р	н/р	н/р	57,0	354,5	74,5	19,5	-14,5	25,5	14,4	2,4	18,8
	2017	25,8	-66,2	н/р	н/р	н/р	3,9	-93,1	15,2	21,9	12,4	84,8	16,7	16,0	64,6
	2018	75,9	193,7	н/р	н/р	н/р	54,6	1291,3	71,9	21,3	-2,8	28,1	16,8	0,4	22,1
	2019	86,9	14,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	28,7	71,2	33,1
	2020	91,1	4,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	16,7	-41,7	18,4
	2021	75,9	-16,7	н/р	н/р	н/р	58,2	н/р	76,7	17,7	н/р	23,3	13,4	-19,6	17,7
	2022	34,5	-54,5	н/р	н/р	н/р	19,5	-66,6	56,4	15,0	-14,9	43,6	13,1	-2,9	37,9
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	120,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	120,8	н/р	100,0	120,5	н/р	99,7
	2014	58,3	-51,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	57,9	-51,9	99,4
	2015	97,3	66,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	90,8	56,7	93,3
	2016	137,1	40,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	99,7	9,8	72,7
	2017	181,7	32,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	102,3	2,6	56,3
	2018	226,5	24,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	105,5	3,1	46,6
	2019	229,3	1,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	105,9	0,3	46,2
	2020	328,3	43,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	97,6	-7,9	29,7
	2021	377,6	15,0	н/р	н/р	н/р	278,3	н/р	73,7	99,3	н/р	26,3	98,7	1,2	26,2
2022	529,9	40,3	н/р	н/р	н/р	426,5	53,3	80,5	103,4	4,1	19,5	100,7	2,0	19,0	

Аналіз динаміки та структури поточних зобов'язань і забезпечення підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Поточні зобов'язання і забезпечення підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	11996,1	18,6	н/р	н/р	н/р	7571,1	2,7	63,1	4425,0	61,3	36,9	2058,1	25,6	17,2
	2014	16258,2	35,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	7663,8	73,2	47,1	5930,6	188,2	36,5
	2015	16401,0	0,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	7731,9	0,9	47,1	5291,1	-10,8	32,3
	2016	15818,8	-3,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	5047,8	-34,7	31,9	2122,0	-59,9	13,4
	2017	18736,8	18,4	н/р	н/р	н/р	10331,2	н/р	55,1	8405,6	66,5	44,9	2615,6	23,3	14,0
	2018	18513,8	-1,2	н/р	н/р	н/р	10264,6	-0,6	55,4	8249,2	-1,9	44,6	3121,6	19,3	16,9
	2019	19317,2	4,3	н/р	н/р	н/р	11875,9	15,7	61,5	7441,3	-9,8	38,5	3789,4	21,4	19,6
	2020	794,1	н/р	н/р	н/р	н/р	248,8	н/р	31,3	545,3	н/р	68,7	208,8	н/р	26,3
	2021	673,0	-15,2	н/р	н/р	н/р	167,9	-32,5	25,0	505,1	-7,4	75,0	138,0	-33,9	20,5
	2022	1284,4	90,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	645,4	367,8	50,3
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	1330,1	3,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	798,5	23,7	60,0
	2014	1453,4	9,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	817,6	2,4	56,3
	2015	1356,8	-6,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	924,3	13,1	68,1
	2016	2569,5	89,4	н/р	н/р	н/р	210,9	н/р	8,2	2358,6	н/р	91,8	1185,9	28,3	46,2
	2017	3650,1	42,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1979,0	66,9	54,2
	2018	3374,8	-7,5	н/р	н/р	н/р	507,8	н/р	15,0	2867,0	н/р	85,0	1687,2	-14,7	50,0
	2019	3747,7	11,1	н/р	н/р	н/р	269,7	-46,9	7,2	3478,0	21,3	92,8	2293,1	35,9	61,2
	2020	146,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	35,7	н/р	24,4
	2021	135,1	-7,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	22,4	-37,2	16,6
	2022	140,4	3,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	27,6	23,2	19,7

Продовження дод. К
Продовження табл. К.10

Вид економічної діяльності	Роки	Поточні зобов'язання і забезпечення підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства			
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	149,1	6,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	25,8	-6,5	17,3
	2014	156,7	5,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	33,5	29,9	21,4
	2015	232,9	48,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	105,7	215,4	45,4
	2016	301,7	29,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	301,7	н/р	100,0	н/р	98,3	-7,0	32,6
	2017	453,8	50,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	56,7	-42,4	12,5
	2018	219,7	-51,6	н/р	н/р	н/р	н/р	178,1	н/р	81,1	41,6	н/р	18,9	21,0	-62,9	9,6
	2019	79,1	-64,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	79,1	90,4	100,0	18,9	-10,2	23,9
	2020	4244,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1955,9	н/р	46,1	1019,7	н/р	24,0
	2021	4084,9	-3,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2400,1	22,7	58,8	1125,3	10,4	27,5
	2022	5651,6	38,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3656,6	52,4	64,7	2312,7	105,5	40,9
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	5825,8	3,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3187,3	-12,8	54,7	1643,0	-29,0	28,2	
	2014	6257,2	7,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3504,9	10,0	56,0	1695,4	3,2	27,1	
	2015	7900,7	26,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4160,3	18,7	52,7	2072,8	22,3	26,2	
	2016	9604,2	21,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	5600,3	34,6	58,3	2628,4	26,8	27,4	
	2017	10100,1	5,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6120,1	9,3	60,6	3376,3	28,5	33,4	
	2018	11283,6	11,7	1155,2	н/р	10,2	4664,9	н/р	41,3	5463,6	-10,7	48,4	2875,1	-14,8	25,5	
	2019	13938,3	23,5	1151,5	-0,3	8,3	4795,4	2,8	34,4	7991,4	46,3	57,3	4867,2	69,3	34,9	
	2020	1327,5	н/р	н/р	н/р	н/р	82,4	н/р	6,2	1245,1	н/р	93,8	468,5	н/р	35,3	
	2021	725,0	-45,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	339,2	-27,6	46,8
	2022	794,9	9,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	448,7	32,3	56,4
Діяльність туристичних агентств	2013	927,7	16,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	500,9	11,6	54,0
	2014	1216,5	31,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	642,1	28,2	52,8
	2015	1470,5	20,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	775,5	20,8	52,7
	2016	1698,4	15,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	902,3	16,3	53,1
	2017	1758,9	3,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1124,1	24,6	63,9
	2018	1460,4	-17,0	н/р	н/р	н/р	н/р	43,0	н/р	2,9	1417,4	н/р	97,1	770,5	-31,5	52,8
	2019	1465,2	0,3	н/р	н/р	н/р	н/р	38,6	-10,2	2,6	1426,5	0,6	97,4	857,9	11,3	58,6
	2020	2098,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1420,8	н/р	67,7	677,7	н/р	32,3	297,4	н/р	14,2
	2021	2635,3	25,6	н/р	н/р	н/р	н/р	1873,5	31,9	71,1	761,8	12,4	28,9	274,4	-7,8	10,4
	2022	3719,9	41,2	н/р	н/р	н/р	н/р	2599,7	38,8	69,9	1120,2	47,0	30,1	519,4	89,3	14,0

Продовження дод.К
Продовження табл. К.10

Вид економічної діяльності	Роки	Поточні зобов'язання і забезпечення підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність туристичних операторів	2013	5243,9	41,0	н/р	н/р	н/р	4094,5	57,5	78,1	1149,4	2,6	21,9	453,7	-12,6	8,7
	2014	6737,7	28,5	н/р	н/р	н/р	5361,4	30,9	79,6	1376,3	19,7	20,4	629,4	38,7	9,3
	2015	7443,6	10,5	н/р	н/р	н/р	5762,5	7,5	77,4	1681,0	22,1	22,6	692,8	10,1	9,3
	2016	9121,5	22,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	826,0	19,2	9,1
	2017	9437,5	3,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1287,3	55,8	13,6
	2018	11947,9	26,6	н/р	н/р	н/р	10017,9	н/р	83,8	1930,0	н/р	16,2	1130,9	-12,2	9,5
	2019	9382,2	-21,5	н/р	н/р	н/р	7638,4	-23,8	81,4	1743,8	-9,6	18,6	882,3	-22,0	9,4
	2020	678,3	н/р	н/р	н/р	н/р	54,6	н/р	8,1	623,6	н/р	91,9	476,1	н/р	70,2
	2021	645,2	-4,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	498,2	4,6	77,2
	2022	718,4	11,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	552,0	10,8	76,8
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	587,3	-18,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	315,2	-42,9	53,7
	2014	597,7	1,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	343,1	8,9	57,4
	2015	1609,1	169,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1259,4	267,1	78,3
	2016	1416,0	-12,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1060,9	-15,8	74,9
	2017	1750,0	23,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1468,8	38,4	83,9
	2018	1315,7	-24,8	н/р	н/р	н/р	56,3	н/р	4,3	1259,3	н/р	95,7	649,0	-55,8	49,3
	2019	1843,9	40,2	н/р	н/р	н/р	840,7	1392,8	45,6	1003,3	-20,3	54,4	786,8	21,2	42,7
	2020	11996,1	18,6	н/р	н/р	н/р	7571,1	2,7	63,1	4425,0	61,3	36,9	2058,1	25,6	17,2
	2021	16258,2	35,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	7663,8	73,2	47,1	5930,6	188,2	36,5
2022	16401,0	0,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	7731,9	0,9	47,1	5291,1	-10,8	32,3	

**Аналіз динаміки та структури обсягів короткострокового банківського кредитування підприємств туристичної
індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])**

Вид економічної діяльності	Роки	Обсяги короткострокового банківського кредитування підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	647,0	н/р	н/р	н/р	н/р	624,5	н/р	96,5	22,5	н/р	3,5	9,7	н/р	1,5
	2014	846,9	30,9	н/р	н/р	н/р	688,3	10,2	81,3	158,6	605,4	18,7	19,6	101,8	2,3
	2015	769,8	-9,1	н/р	н/р	н/р	684,9	-0,5	89,0	84,9	-46,5	11,0	27,1	37,9	3,5
	2016	764,6	-0,7	н/р	н/р	н/р	622,0	-9,2	81,3	142,6	68,0	18,7	123,9	357,1	16,2
	2017	1416,6	85,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	583,8	309,3	41,2	560,1	352,2	39,5
	2018	1461,3	3,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	138,2	-76,3	9,5	17,0	-97,0	1,2
	2019	1497,6	2,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	40,7	-70,5	2,7	8,6	-49,4	0,6
	2020	367,7	-75,4	н/р	н/р	н/р	342,3	н/р	93,1	25,4	-37,6	6,9	1,3	-85,0	0,4
	2021	377,8	2,7	н/р	н/р	н/р	309,6	-9,5	82,0	68,2	168,2	18,0	44,7	3359,4	11,8
	2022	779,9	106,4	н/р	н/р	н/р	505,4	63,2	64,8	274,5	302,7	35,2	219,2	390,4	28,1
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	127,7	н/р	н/р	н/р	н/р	2,0	н/р	1,6	125,7	н/р	98,4	10,3	н/р	8,1
	2014	2,9	-97,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,9	-97,7	100,0	1,7	-83,5	59,1
	2015	3,3	15,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,5	48,2	75,6
	2016	2,6	-21,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,3	-87,1	12,4
	2017	1,4	-48,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,3	-8,0	22,0
	2018	5,8	327,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	5,7	1784,1	97,0
	2019	34,5	490,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	34,5	н/р	100,0	34,0	500,2	98,6
	2020	8,8	-74,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	8,4	-75,2	96,1
	2021	10,3	17,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	10,3	н/р	100,0	9,2	9,0	89,3
	2022	139,1	1252,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	139,1	1252,5	100,0	138,6	1408,8	99,6

Продовження дод.К
Продовження табл. К.11

Вид економічної діяльності	Роки	Обсяги короткострокового банківського кредитування підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність інших засобів тимчасового розміщування	2013	1,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,1	н/р	8,7
	2014	94,8	5752,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2015	97,2	2,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2016	98,2	1,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2017	98,2	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2018	98,2	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2019	118,5	20,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	118,5	н/р	100,0	20,3	н/р	17,1
	2020	145,9	23,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	20,3	0,0	13,9
	2021	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2022	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	328,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	175,3	н/р	53,4	77,2	н/р	23,5
	2014	324,0	-1,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	217,9	24,3	67,3	86,8	12,4	26,8
	2015	350,9	8,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	233,4	7,1	66,5	95,3	9,9	27,2
	2016	200,7	-42,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	141,0	-39,6	70,2	94,5	-0,9	47,1
	2017	102,6	-48,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	84,6	-40,0	82,5	42,8	-54,7	41,7
	2018	250,1	143,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	192,8	127,8	77,1	49,4	15,2	19,7
	2019	163,0	-34,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	141,9	-26,4	87,0	49,4	0,1	30,3
	2020	222,3	36,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	209,0	47,3	94,0	61,1	23,5	27,5
	2021	344,5	54,9	н/р	н/р	н/р	183,4	н/р	53,2	161,1	-22,9	46,8	113,8	86,3	33,0
	2022	417,8	21,3	н/р	н/р	н/р	224,4	22,4	53,7	193,3	20,0	46,3	147,7	29,8	35,4
Діяльність туристичних агентств	2013	41,3	н/р	н/р	н/р	н/р	7,5	н/р	18,1	33,8	н/р	81,9	25,5	н/р	61,7
	2014	17,9	-56,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	17,1	-33,0	95,5
	2015	3,5	-80,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,2	-86,9	64,0
	2016	8,8	151,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	7,3	225,8	82,9
	2017	6,0	-31,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4,8	-34,8	79,1
	2018	12,7	110,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	7,5	56,7	58,8
	2019	24,4	92,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	11,1	48,3	45,4
	2020	8,8	-64,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	7,2	-34,5	82,4
	2021	7,4	-15,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	7,4	н/р	100,0	2,1	-71,6	27,7
	2022	1,6	-79,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,6	-79,0	100,0	1,6	-24,3	100,0

Продовження дод. К
Продовження табл. К.11

Вид економічної діяльності	Роки	Обсяги короткострокового банківського кредитування підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства						
										усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %				
Діяльність туристичних операторів	2013	589,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	571,0	н/р	97,0	17,9	н/р	3,0	4,0	н/р	0,7
	2014	609,3	3,5	н/р	н/р	н/р	н/р	593,7	4,0	97,4	15,6	-12,9	2,6	4,1	1,9	0,7
	2015	324,1	-46,8	н/р	н/р	н/р	н/р	304,1	-48,8	93,8	20,1	28,6	6,2	3,9	-4,2	1,2
	2016	257,9	-20,4	н/р	н/р	н/р	н/р	230,9	-24,1	89,5	27,0	34,3	10,5	2,7	-29,9	1,1
	2017	89,9	-65,1	н/р	н/р	н/р	н/р	63,8	-72,4	71,0	26,1	-3,4	29,0	5,1	88,1	5,7
	2018	118,8	32,2	н/р	н/р	н/р	н/р	84,2	32,0	70,9	34,6	32,7	29,1	8,2	59,2	6,9
	2019	101,9	-14,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4,0	-50,6	4,0
	2020	69,7	-31,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	21,4	431,6	30,7
	2021	107,1	53,7	н/р	н/р	н/р	н/р	63,4	н/р	59,2	43,6	н/р	40,8	10,2	-52,2	9,6
2022	59,4	-44,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	59,4	36,2	100,0	6,8	-33,5	11,5	
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	100,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	100,6	н/р	100,0	98,7	н/р	98,1
	2014	91,0	-9,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	88,5	-10,3	97,3
	2015	76,2	-16,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	76,2	-13,9	100,0
	2016	1,7	-97,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,7	-97,8	100,0
	2017	2,8	66,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,8	66,0	100,0
	2018	126,8	4494,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	77,1	2694,0	60,8
	2019	126,4	-0,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	76,2	-1,3	60,2
	2020	111,4	-11,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	75,9	-0,4	68,1
	2021	80,2	-28,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	80,2	н/р	100,0	75,2	-0,9	93,8
2022	104,9	30,8	н/р	н/р	н/р	н/р	25,0	н/р	23,8	79,9	-0,3	76,2	79,9	6,3	76,2	

Аналіз динаміки та структури обсягів поточної кредиторської заборгованості підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Поточна кредиторська заборгованість підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	2144,7	н/р	н/р	н/р	н/р	1435,5	н/р	66,9	709,3	н/р	33,1	353,1	н/р	16,5
	2014	1859,1	-13,3	н/р	н/р	н/р	1219,2	-15,1	65,6	639,9	-9,8	34,4	277,2	-21,5	14,9
	2015	2335,8	25,6	н/р	н/р	н/р	1492,9	22,5	63,9	842,9	31,7	36,1	380,9	37,4	16,3
	2016	2096,2	-10,3	н/р	н/р	н/р	1222,8	-18,1	58,3	873,4	3,6	41,7	291,5	-23,5	13,9
	2017	2188,3	4,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	935,5	7,1	42,7	440,0	51,0	20,1
	2018	2785,3	27,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1097,0	17,3	39,4	508,6	15,6	18,3
	2019	4252,3	52,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1187,6	8,3	27,9	451,8	-11,2	10,6
	2020	5261,9	23,7	н/р	н/р	н/р	2642,1	н/р	50,2	2619,8	120,6	49,8	573,7	27,0	10,9
	2021	4989,5	-5,2	н/р	н/р	н/р	2243,3	-15,1	45,0	2746,2	4,8	55,0	473,8	-17,4	9,5
	2022	4192,2	-16,0	н/р	н/р	н/р	2402,3	7,1	57,3	1789,9	-34,8	42,7	602,3	27,1	14,4
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	355,8	н/р	н/р	н/р	н/р	207,9	н/р	58,4	147,9	н/р	41,6	75,6	н/р	21,2
	2014	510,0	43,3	н/р	н/р	н/р	163,7	-21,3	32,1	346,3	134,1	67,9	42,6	-43,7	8,4
	2015	552,9	8,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	63,3	48,6	11,4
	2016	597,7	8,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	120,9	90,9	20,2
	2017	635,7	6,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	99,2	-18,0	15,6
	2018	445,5	-29,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	111,8	12,8	25,1
	2019	648,9	45,7	н/р	н/р	н/р	121,8	н/р	18,8	527,1	н/р	81,2	111,9	0,0	17,2
	2020	814,7	25,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	96,4	-13,8	11,8
	2021	484,5	-40,5	н/р	н/р	н/р	269,7	н/р	55,7	214,8	н/р	44,3	158,0	63,9	32,6
	2022	347,4	-28,3	н/р	н/р	н/р	221,7	-17,8	63,8	125,7	-41,5	36,2	112,7	-28,7	32,4

Продовження дод.К
Продовження табл. К.12

Вид економічної діяльності	Роки	Поточна кредиторська заборгованість підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства			
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	60,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,2	н/р	10,2
	2014	14,8	-75,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,0	-3,5	40,3
	2015	16,6	12,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	9,4	57,8	56,7
	2016	19,7	18,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	5,4	-42,6	27,4
	2017	24,6	25,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	13,0	140,6	52,8
	2018	78,1	217,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	65,7	405,6	84,1
	2019	68,8	-12,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	68,8	н/р	100,0	22,1	-66,4	32,1
	2020	59,4	-13,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	14,9	-32,5	25,1
	2021	23,7	-60,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	9,6	н/р	40,3	14,2	н/р	59,7	6,6	-55,4
2022	64,7	172,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	64,7	356,0	100,0	8,7	31,7	13,5
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	2478,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	892,4	н/р	36,0	429,1	н/р	17,3
	2014	2301,2	-7,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1121,6	25,7	48,7	523,2	21,9	22,7
	2015	2196,4	-4,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1092,1	-2,6	49,7	517,6	-1,1	23,6
	2016	3036,9	38,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1303,4	19,3	42,9	622,0	20,2	20,5
	2017	3244,3	6,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1553,0	19,2	47,9	639,6	2,8	19,7
	2018	4299,2	32,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1689,1	8,8	39,3	695,5	8,7	16,2
	2019	4360,6	1,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2120,9	25,6	48,6	856,3	23,1	19,6
	2020	4269,3	-2,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2160,6	1,9	50,6	998,8	16,6	23,4
	2021	5222,0	22,3	1024,4	н/р	19,6	2214,9	н/р	42,4	1982,6	-8,2	38,0	827,9	-17,1	15,9	
2022	5817,8	11,4	1031,3	0,7	17,7	2388,9	7,9	41,1	2397,6	20,9	41,2	961,3	16,1	16,5		
Діяльність туристичних агентств	2013	417,6	н/р	н/р	н/р	н/р	65,0	н/р	15,6	352,6	н/р	84,4	131,5	н/р	31,5	
	2014	372,1	-10,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	138,2	5,1	37,1	
	2015	465,2	25,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	195,2	41,2	42,0	
	2016	575,7	23,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	260,4	33,4	45,2	
	2017	665,7	15,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	341,2	31,0	51,3	
	2018	738,2	10,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	398,7	16,9	54,0	
	2019	858,5	16,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	476,5	19,5	55,5	
	2020	798,4	-7,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	399,7	-16,1	50,1	
	2021	779,6	-2,4	н/р	н/р	н/р	28,4	н/р	3,6	751,2	н/р	96,4	370,8	-7,2	47,6	
2022	897,2	15,1	н/р	н/р	н/р	26,8	-5,8	3,0	870,5	15,9	97,0	421,7	13,7	47,0		

Продовження дод.К
Продовження табл. К.12

Вид економічної діяльності	Роки	Поточна кредиторська заборгованість підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність туристичних операторів	2013	778,7	н/р	н/р	н/р	н/р	460,5	н/р	59,1	318,3	н/р	40,9	147,0	н/р	18,9
	2014	1045,5	34,3	н/р	н/р	н/р	633,6	37,6	60,6	411,9	29,4	39,4	140,1	-4,7	13,4
	2015	1629,9	55,9	н/р	н/р	н/р	979,4	54,6	60,1	650,5	57,9	39,9	347,7	148,2	21,3
	2016	2106,1	29,2	н/р	н/р	н/р	1491,3	52,3	70,8	614,9	-5,5	29,2	254,5	-26,8	12,1
	2017	2183,9	3,7	н/р	н/р	н/р	1498,8	0,5	68,6	685,0	11,4	31,4	355,9	39,9	16,3
	2018	2779,0	27,3	н/р	н/р	н/р	1985,2	32,5	71,4	793,8	15,9	28,6	311,3	-12,5	11,2
	2019	3617,8	30,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	376,2	20,9	10,4
	2020	3809,4	5,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	403,1	7,1	10,6
	2021	3983,2	4,6	н/р	н/р	н/р	3181,5	н/р	79,9	801,7	н/р	20,1	492,3	22,1	12,4
	2022	2287,9	-42,6	н/р	н/р	н/р	1494,6	-53,0	65,3	793,3	-1,0	34,7	357,5	-27,4	15,6
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	276,3	н/р	н/р	н/р	н/р	51,4	н/р	18,6	224,9	н/р	81,4	164,8	н/р	59,6
	2014	285,8	3,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	165,7	0,6	58,0
	2015	299,4	4,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	170,8	3,1	57,0
	2016	285,0	-4,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	51,2	-70,0	18,0
	2017	228,9	-19,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	75,3	47,1	32,9
	2018	430,0	87,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	215,9	186,7	50,2
	2019	491,7	14,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	292,8	35,6	59,6
	2020	439,4	-10,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	279,9	-4,4	63,7
	2021	508,6	15,7	н/р	н/р	н/р	13,3	н/р	2,6	495,3	н/р	97,4	228,3	-18,5	44,9
	2022	925,4	82,0	н/р	н/р	н/р	645,4	4741,6	69,7	280,0	-43,5	30,3	223,9	-1,9	24,2

Аналіз динаміки та структури обсягів поточного забезпечення підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Поточне забезпечення підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	15,6	н/р	н/р	н/р	н/р	15,6	н/р	100,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2014	14,3	-8,3	н/р	н/р	н/р	14,3	-8,8	99,5	0,1	н/р	0,5	0,0	н/р	0,2
	2015	24,5	70,9	н/р	н/р	н/р	24,4	71,6	99,9	0,0	-58,6	0,1	н/р	н/р	н/р
	2016	35,7	45,9	н/р	н/р	н/р	35,0	43,1	97,9	0,7	2444,8	2,1	0,2	н/р	0,6
	2017	63,9	79,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,9	18,4	1,4	0,2	5,5	0,4
	2018	72,3	13,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,9	8,4	1,3	0,2	-30,1	0,2
	2019	54,4	-24,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,0	8,4	1,9	0,5	195,6	0,9
	2020	42,7	-21,4	н/р	н/р	н/р	41,4	н/р	96,9	1,3	28,4	3,1	0,7	44,4	1,6
	2021	66,1	54,5	н/р	н/р	н/р	65,3	57,6	98,8	0,8	-42,0	1,2	0,0	-94,4	0,1
	2022	85,6	29,6	н/р	н/р	н/р	83,2	27,4	97,1	2,5	220,5	2,9	0,5	1315,8	0,6
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	1,0	н/р	н/р	н/р	н/р	1,0	н/р	99,2	0,0	н/р	0,8	н/р	н/р	н/р
	2014	1,5	43,0	н/р	н/р	н/р	1,5	43,2	99,3	0,0	25,0	0,7	0,0	н/р	0,7
	2015	1,5	-2,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	-20,0	0,5
	2016	2,0	34,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	-12,5	0,4
	2017	2,9	44,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2018	3,0	3,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2019	3,0	-0,3	н/р	н/р	н/р	2,9	н/р	98,1	0,1	н/р	1,9	н/р	н/р	н/р
	2020	3,4	16,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2021	5,0	45,3	н/р	н/р	н/р	5,0	н/р	100,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2022	1,3	-74,4	н/р	н/р	н/р	1,3	-74,4	100,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р

Продовження дод.К
Продовження табл. К.13

Вид економічної діяльності	Роки	Поточне забезпечення підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства			
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	0,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2014	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2015	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2016	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2017	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2018	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2019	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	н/р	100,0	н/р	н/р	н/р
	2020	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2021	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
	2022	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	4,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,6	н/р	14,4	0,4	н/р	10,9	
	2014	2,0	-51,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,5	-21,7	23,2	0,4	-2,5	21,9	
	2015	9,9	404,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,9	524,3	28,7	0,4	0,2	4,3	
	2016	7,2	-27,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,7	-76,3	9,4	0,4	-0,2	6,0	
	2017	14,4	100,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,5	-22,2	3,6	0,4	1,4	3,0	
	2018	11,3	-21,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,6	22,8	5,7	0,4	-1,4	3,8	
	2019	53,3	371,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,5	-17,5	1,0	0,4	0,0	0,8	
	2020	66,4	24,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,7	29,5	1,0	0,4	0,0	0,6	
	2021	95,2	43,5	73,7	н/р	77,5	21,0	н/р	22,0	0,5	-27,2	0,5	0,5	16,7	0,5	
	2022	73,7	-22,6	50,2	-31,9	68,1	23,5	12,0	31,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
Діяльність туристичних агентств	2013	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2014	0,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2015	3,5	1512,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2016	3,9	10,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2017	5,1	29,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2018	5,9	17,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	н/р	0,5	
	2019	6,7	12,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2020	6,2	-7,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2021	8,7	39,4	н/р	н/р	н/р	8,7	н/р	100,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2022	6,6	-23,3	н/р	н/р	н/р	6,6	-23,3	100,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	

Продовження дод.К
Продовження табл. К.13

Вид економічної діяльності	Роки	Поточне забезпечення підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства						
										усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %				
Діяльність туристичних операторів	2013	0,3	н/р	н/р	н/р	н/р	0,2	н/р	55,2	0,1	н/р	44,8	н/р	н/р	н/р	
	2014	5,2	1791,7	н/р	н/р	н/р	5,1	3261,4	98,1	0,1	-21,8	1,9	н/р	н/р	н/р	
	2015	6,5	24,1	н/р	н/р	н/р	6,4	24,5	98,4	0,1	5,2	1,6	0,1	н/р	1,6	
	2016	7,9	20,8	н/р	н/р	н/р	7,4	15,5	94,1	0,5	355,9	5,9	0,4	286,3	5,0	
	2017	9,2	17,0	н/р	н/р	н/р	8,5	15,3	92,7	0,7	43,9	7,3	0,1	-73,9	1,1	
	2018	12,1	31,5	н/р	н/р	н/р	11,2	31,0	92,4	0,9	37,5	7,6	0,5	349,5	3,8	
	2019	17,8	47,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2020	12,0	-32,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,4	н/р	3,2
	2021	14,9	23,9	н/р	н/р	н/р	14,4	н/р	96,4	0,5	н/р	3,6	0,5	41,9	3,6	
2022	14,7	-1,6	н/р	н/р	н/р	13,6	-5,5	92,5	1,1	102,2	7,5	0,6	4,6	3,9		
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2014	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2015	0,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2016	0,3	-34,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2017	0,3	8,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2018	0,4	26,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2019	0,3	-17,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2020	0,3	-8,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	
	2021	0,3	13,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,3	н/р	100,0	н/р	н/р	н/р	
2022	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р		

**Аналіз динаміки та структури зареєстрованого капіталу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності
України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])**

Вид економічної діяльності	Роки	Зареєстрований капітал підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	11799,1	н/р	н/р	н/р	н/р	5503,6	н/р	46,6	6295,6	н/р	53,4	4751,9	н/р	40,3
	2014	6747,5	-42,8	н/р	н/р	н/р	3805,0	-30,9	56,4	2942,5	-53,3	43,6	1588,2	-66,6	23,5
	2015	7518,3	11,4	н/р	н/р	н/р	4151,3	9,1	55,2	3367,0	14,4	44,8	1483,0	-6,6	19,7
	2016	6927,0	-7,9	н/р	н/р	н/р	3492,7	-15,9	50,4	3434,3	2,0	49,6	1544,5	4,1	22,3
	2017	7203,8	4,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3964,7	15,4	55,0	1982,0	28,3	27,5
	2018	8375,8	16,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4964,2	25,2	59,3	2352,8	18,7	28,1
	2019	8504,3	1,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3991,5	-19,6	46,9	2370,9	0,8	27,9
	2020	9675,1	13,8	н/р	н/р	н/р	4243,6	н/р	43,9	5431,5	36,1	56,1	3312,7	39,7	34,2
	2021	10528,8	8,8	н/р	н/р	н/р	4258,9	0,4	40,5	6269,9	15,4	59,5	3727,1	12,5	35,4
2022	10763,0	2,2	н/р	н/р	н/р	3861,3	-9,3	35,9	6901,7	10,1	64,1	4394,1	17,9	40,8	
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	2672,1	н/р	н/р	н/р	н/р	1215,1	н/р	45,5	1457,0	н/р	54,5	844,1	н/р	31,6
	2014	1577,7	-41,0	н/р	н/р	н/р	201,9	-83,4	12,8	1375,8	-5,6	87,2	645,8	-23,5	40,9
	2015	1587,9	0,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	701,5	8,6	44,2
	2016	1608,5	1,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	687,1	-2,0	42,7
	2017	1945,3	20,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	833,9	21,4	42,9
	2018	1782,3	-8,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	951,8	14,1	53,4
	2019	1494,0	-16,2	н/р	н/р	н/р	190,4	н/р	12,7	1303,6	н/р	87,3	975,8	2,5	65,3
	2020	2148,4	43,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1152,5	18,1	53,6
	2021	1533,7	-28,6	н/р	н/р	н/р	198,8	н/р	13,0	1334,9	н/р	87,0	983,1	-14,7	64,1
2022	1327,6	-13,4	н/р	н/р	н/р	171,5	-13,7	12,9	1156,1	-13,4	87,1	914,9	-6,9	68,9	

Продовження дод.К
Продовження табл. К.14

Вид економічної діяльності	Роки	Зареєстрований капітал підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства					
										усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %			
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	408,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	273,8	н/р	67,0
	2014	126,0	-69,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	50,2	-81,6	39,9
	2015	132,6	5,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	107,9	114,8	81,4
	2016	180,6	36,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	73,8	-31,6	40,9
	2017	110,0	-39,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	85,8	16,2	77,9
	2018	106,6	-3,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	78,9	-7,9	74,0
	2019	111,4	4,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	111,4	н/р	100,0	76,7	-2,8	68,9
	2020	149,9	34,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	86,4	12,6	57,6
	2021	133,0	-11,3	н/р	н/р	н/р	н/р	73,2	н/р	55,1	59,7	н/р	44,9	39,6	-54,1
2022	77,3	-41,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	77,3	29,4	100,0	44,8	13,1	58,0
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	5490,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3127,1	н/р	57,0	1629,6	н/р	29,7
	2014	4736,2	-13,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3326,2	6,4	70,2	1669,3	2,4	35,2
	2015	4379,0	-7,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2952,2	-11,2	67,4	1748,2	4,7	39,9
	2016	5225,6	19,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3885,4	31,6	74,4	2349,6	34,4	45,0
	2017	4716,4	-9,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3454,5	-11,1	73,2	2026,8	-13,7	43,0
	2018	5218,7	10,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3528,9	2,2	67,6	2103,9	3,8	40,3
	2019	5515,0	5,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3733,0	5,8	67,7	2168,9	3,1	39,3
	2020	6198,5	12,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4254,4	14,0	68,6	2881,3	32,8	46,5
	2021	5429,5	-12,4	901,8	н/р	16,6	950,8	н/р	17,5	3576,9	-15,9	65,9	2580,3	-10,4	47,5
2022	6792,9	25,1	2821,7	212,9	41,5	699,2	-26,5	10,3	3272,0	-8,5	48,2	2375,6	-7,9	35,0	
Діяльність туристичних агентств	2013	446,9	н/р	н/р	н/р	н/р	8,8	н/р	2,0	438,2	н/р	98,0	202,0	н/р	45,2
	2014	365,6	-18,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	124,7	-38,3	34,1
	2015	449,4	22,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	200,9	61,1	44,7
	2016	354,2	-21,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	96,4	-52,0	27,2
	2017	419,3	18,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	154,3	60,0	36,8
	2018	402,7	-4,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	141,5	-8,3	35,1
	2019	498,2	23,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	240,6	70,1	48,3
	2020	356,6	-28,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	313,5	30,3	87,9
	2021	307,5	-13,8	н/р	н/р	н/р	4,0	н/р	1,3	303,5	н/р	98,7	267,0	-14,8	86,8
2022	319,7	4,0	н/р	н/р	н/р	3,8	-5,2	1,2	315,9	4,1	98,8	295,3	10,6	92,4	

Продовження дод.К
Продовження табл. К.14

Вид економічної діяльності	Роки	Зареєстрований капітал підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства					
										усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %			
Діяльність туристичних операторів	2013	280,7	н/р	н/р	н/р	н/р	108,9	н/р	38,8	171,7	н/р	61,2	102,0	н/р	36,4
	2014	222,4	-20,7	н/р	н/р	н/р	45,8	-58,0	20,6	176,6	2,9	79,4	121,3	18,8	54,5
	2015	160,7	-27,7	н/р	н/р	н/р	44,6	-2,5	27,8	116,1	-34,3	72,2	83,3	-31,3	51,9
	2016	206,9	28,7	н/р	н/р	н/р	41,4	-7,3	20,0	165,5	42,6	80,0	105,8	26,9	51,1
	2017	215,0	3,9	н/р	н/р	н/р	41,3	-0,4	19,2	173,7	5,0	80,8	85,7	-19,0	39,9
	2018	263,3	22,5	н/р	н/р	н/р	114,7	178,0	43,6	148,6	-14,5	56,4	75,6	-11,8	28,7
	2019	301,5	14,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	124,1	64,2	41,2
	2020	294,7	-2,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	115,2	-7,2	39,1
	2021	301,8	2,4	н/р	н/р	н/р	126,6	н/р	41,9	175,2	н/р	58,1	102,6	-11,0	34,0
2022	285,5	-5,4	н/р	н/р	н/р	145,0	14,5	50,8	140,5	-19,8	49,2	110,1	7,3	38,6	
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	296,0	н/р	н/р	н/р	н/р	0,6	н/р	0,2	295,4	н/р	99,8	271,6	н/р	91,7
	2014	235,1	-20,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	219,1	-19,3	93,2
	2015	217,8	-7,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	192,0	-12,4	88,2
	2016	176,5	-19,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	145,3	-24,3	82,3
	2017	230,2	30,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	202,5	39,3	88,0
	2018	208,4	-9,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	191,8	-5,3	92,0
	2019	216,8	4,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	188,5	-1,7	87,0
	2020	141,8	-34,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	117,1	-37,9	82,5
	2021	112,9	-20,4	н/р	н/р	н/р	10,0	н/р	8,8	102,9	н/р	91,2	63,8	-45,5	56,5
2022	145,3	28,8	н/р	н/р	н/р	10,1	2,0	7,0	135,2	31,4	93,0	93,0	45,9	64,0	

Аналіз динаміки та структури неоплаченого і вилученого капіталу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Неоплачений і вилучений капітал підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	3333,4	н/р	н/р	н/р	н/р	210,5	н/р	6,3	3122,9	н/р	93,7	2956,2	н/р	88,7
	2014	666,7	-80,0	н/р	н/р	н/р	255,6	21,4	38,3	411,2	-86,8	61,7	362,0	-87,8	54,3
	2015	781,0	17,1	н/р	н/р	н/р	349,4	36,7	44,7	431,5	5,0	55,3	361,6	-0,1	46,3
	2016	384,6	-50,8	н/р	н/р	н/р	85,0	-75,7	22,1	299,6	-30,6	77,9	217,6	-39,8	56,6
	2017	491,5	27,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	380,4	27,0	77,4	294,6	35,4	59,9
	2018	593,2	20,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	330,9	-13,0	55,8	241,1	-18,2	40,6
	2019	430,0	-27,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	212,9	-35,7	49,5	144,7	-40,0	33,7
	2020	478,5	11,3	н/р	н/р	н/р	64,3	н/р	13,4	414,2	94,6	86,6	231,3	59,8	48,3
	2021	703,6	47,1	н/р	н/р	н/р	58,1	-9,6	8,3	645,5	55,9	91,7	466,6	101,7	66,3
2022	694,8	-1,3	н/р	н/р	н/р	57,2	-1,4	8,2	637,5	-1,2	91,8	499,8	7,1	71,9	
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	360,3	н/р	н/р	н/р	н/р	152,2	н/р	42,2	208,1	н/р	57,8	99,8	н/р	27,7
	2014	153,2	-57,5	н/р	н/р	н/р	91,6	-39,8	59,8	61,6	-70,4	40,2	49,7	-50,2	32,4
	2015	77,0	-49,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	59,5	19,7	77,3
	2016	82,3	7,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	48,5	-18,5	58,9
	2017	126,9	54,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	62,0	27,8	48,9
	2018	211,4	66,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	93,0	50,0	44,0
	2019	107,8	-49,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	107,8	н/р	100,0	53,2	-42,7	49,4
	2020	163,1	51,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	96,8	81,9	59,4
	2021	90,0	-44,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	90,0	н/р	100,0	73,4	-24,2	81,6
2022	69,8	-22,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	69,8	-22,4	100,0	69,8	-4,8	100,0	

Продовження дод.К
Продовження табл. К.15

Вид економічної діяльності	Роки	Неоплачений і вилучений капітал підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства					
										усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %			
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	197,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	195,3	н/р	99,0
	2014	10,3	-94,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	8,7	-95,6	83,9
	2015	11,4	9,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	11,1	28,4	98,1
	2016	12,2	7,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	12,1	8,8	99,0
	2017	12,1	-1,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	12,1	-0,3	99,8
	2018	11,4	-5,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	11,4	-5,9	99,9
	2019	10,8	-4,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	10,8	н/р	100,0	10,8	-4,8	99,9
	2020	13,9	27,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	13,8	28,0	99,9
	2021	15,3	10,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	15,3	н/р	100,0	15,3	10,2	99,9
2022	12,4	-18,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	12,4	-18,8	100,0	12,4	-18,7	100,0	
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	536,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	471,7	н/р	88,0	344,9	н/р	64,3
	2014	593,9	10,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	432,8	-8,3	72,9	247,7	-28,2	41,7
	2015	525,8	-11,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	418,1	-3,4	79,5	277,4	12,0	52,8
	2016	678,4	29,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	598,8	43,2	88,3	342,7	23,6	50,5
	2017	563,9	-16,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	472,2	-21,1	83,7	311,9	-9,0	55,3
	2018	700,4	24,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	574,2	21,6	82,0	360,6	15,6	51,5
	2019	489,5	-30,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	432,4	-24,7	88,3	233,4	-35,3	47,7
	2020	490,0	0,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	349,3	-19,2	71,3	243,3	4,3	49,7
	2021	484,7	-1,1	10,9	н/р	2,3	108,2	н/р	22,3	365,6	4,7	75,4	234,0	-3,8	48,3
2022	536,5	10,7	10,9	0,0	2,0	71,0	-34,3	13,2	454,5	24,3	84,7	372,2	59,0	69,4	
Діяльність туристичних агентств	2013	52,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	52,9	н/р	100,0	49,0	н/р	92,6
	2014	16,0	-69,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	13,9	-71,6	87,3
	2015	16,8	5,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	10,6	-24,1	62,9
	2016	8,5	-49,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	7,4	-30,2	86,7
	2017	63,8	650,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	63,3	758,6	99,3
	2018	29,5	-53,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	29,4	-53,6	99,6
	2019	19,5	-33,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	17,1	-41,8	87,7
	2020	52,3	168,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	51,1	198,8	97,6
	2021	43,5	-16,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	43,5	н/р	100,0	42,6	-16,7	97,9
2022	35,7	-17,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	35,7	-17,7	100,0	35,7	-16,1	99,8	

Продовження дод.К
Продовження табл. К.15

Вид економічної діяльності	Роки	Неоплачений і вилучений капітал підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства						
										усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %				
Діяльність туристичних операторів	2013	11,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	11,2	н/р	100,0	10,0	н/р	89,2
	2014	6,0	-46,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,0	-46,1	100,0	5,0	-50,3	82,2
	2015	11,6	92,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	11,6	92,0	100,0	10,8	118,7	93,7
	2016	28,6	147,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	28,6	147,2	100,0	14,3	31,8	50,0
	2017	46,0	60,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	46,0	60,6	100,0	14,2	-0,6	30,9
	2018	30,3	-34,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	30,3	-34,1	100,0	7,1	-49,8	23,6
	2019	25,4	-16,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	16,6	132,9	65,4
	2020	18,9	-25,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	10,1	-39,5	53,1
	2021	14,4	-23,9	н/р	н/р	н/р	н/р	1,3	н/р	9,3	13,1	н/р	90,7	11,9	18,4	82,7
2022	9,2	-36,0	н/р	н/р	н/р	н/р	1,3	0,0	14,5	7,9	-39,7	85,5	7,6	-36,5	82,0	
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	46,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	46,7	н/р	100,0	40,0	н/р	85,8
	2014	13,1	-71,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	7,3	-81,7	56,0
	2015	7,1	-46,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	5,5	-25,6	77,3
	2016	3,4	-51,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,4	-55,6	71,2
	2017	8,9	161,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	8,5	252,7	96,0
	2018	7,5	-15,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	7,5	-12,3	100,0
	2019	7,2	-3,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	7,2	-3,5	99,9
	2020	6,8	-5,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,8	-6,0	99,8
	2021	10,2	49,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	10,2	н/р	100,0	7,1	3,8	69,5
2022	6,9	-32,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,9	-32,2	100,0	6,9	-2,4	99,9	

Аналіз динаміки та структури капіталу в дооцінках і додатковий капітал підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Капітал в дооцінках і додатковий капітал підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	3761,3	н/р	н/р	н/р	н/р	3370,7	н/р	89,6	390,6	н/р	10,4	162,0	н/р	4,3
	2014	3406,3	-9,4	н/р	н/р	н/р	2926,5	-13,2	85,9	479,8	22,9	14,1	170,7	5,3	5,0
	2015	3298,9	-3,2	н/р	н/р	н/р	2853,0	-2,5	86,5	445,9	-7,1	13,5	201,5	18,1	6,1
	2016	3653,0	10,7	н/р	н/р	н/р	2949,1	3,4	80,7	703,9	57,9	19,3	175,0	-13,1	4,8
	2017	3602,7	-1,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	546,1	-22,4	15,2	193,8	10,7	5,4
	2018	4304,3	19,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	564,8	3,4	13,1	149,1	-23,0	3,5
	2019	4683,7	8,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	877,9	55,4	18,7	472,0	216,5	10,1
	2020	4639,3	-0,9	н/р	н/р	н/р	3726,5	н/р	80,3	912,8	4,0	19,7	596,5	26,4	12,9
	2021	5061,1	9,1	н/р	н/р	н/р	4065,2	9,1	80,3	995,9	9,1	19,7	295,9	-50,4	5,8
2022	5002,0	-1,2	н/р	н/р	н/р	3976,9	-2,2	79,5	1025,1	2,9	20,5	671,3	126,9	13,4	
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	425,0	н/р	н/р	н/р	н/р	114,2	н/р	26,9	310,8	н/р	73,1	217,1	н/р	51,1
	2014	119,5	-71,9	н/р	н/р	н/р	17,1	-85,0	14,3	102,4	-67,1	85,7	60,4	-72,2	50,6
	2015	101,1	-15,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	58,3	-3,5	57,7
	2016	160,3	58,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	67,0	14,9	41,8
	2017	313,2	95,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	96,0	43,3	30,7
	2018	295,9	-5,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	87,5	-8,9	29,6
	2019	290,4	-1,8	н/р	н/р	н/р	110,7	н/р	38,1	179,8	н/р	61,9	75,4	-13,8	26,0
	2020	276,6	-4,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	97,9	29,8	35,4
	2021	214,5	-22,5	н/р	н/р	н/р	104,1	н/р	48,6	110,3	н/р	51,4	42,5	-56,5	19,8
2022	186,3	-13,1	н/р	н/р	н/р	103,7	-0,5	55,6	82,7	-25,1	44,4	41,8	-1,8	22,4	

Продовження дод.К
Продовження табл. К.16

Вид економічної діяльності	Роки	Капітал в дооцінках і додатковий капітал підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства			
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	37,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	8,4	н/р	22,6
	2014	6,3	-83,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3,2	-62,1	50,5
	2015	4,3	-31,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4,1	29,5	95,5
	2016	7,3	68,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4,5	8,0	61,1
	2017	9,9	35,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4,2	-5,8	42,4
	2018	30,7	208,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3,6	-15,3	11,6
	2019	39,2	27,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	39,2	н/р	100,0	4,2	17,5	10,7
	2020	480,5	1124,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	7,2	71,3	1,5
	2021	536,8	11,7	н/р	н/р	н/р	н/р	517,3	н/р	96,4	19,4	н/р	3,6	4,0	-43,9	0,8
	2022	11,5	-97,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	11,5	-40,6	100,0	3,5	-14,3	29,9
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	377,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	269,1	н/р	71,3	145,2	н/р	38,5	
	2014	378,1	0,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	257,8	-4,2	68,2	168,5	16,0	44,6	
	2015	378,1	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	198,4	-23,0	52,5	130,5	-22,5	34,5	
	2016	341,7	-9,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	190,6	-3,9	55,8	132,2	1,3	38,7	
	2017	338,8	-0,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	179,4	-5,9	52,9	120,1	-9,2	35,4	
	2018	452,2	33,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	150,9	-15,9	33,4	94,7	-21,1	20,9	
	2019	506,9	12,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	204,0	35,1	40,2	113,8	20,2	22,5	
	2020	482,8	-4,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	199,6	-2,1	41,3	121,6	6,8	25,2	
	2021	451,2	-6,6	104,1	н/р	23,1	155,8	н/р	34,5	191,3	-4,2	42,4	116,4	-4,3	25,8	
	2022	349,3	-22,6	104,1	0,0	29,8	63,6	-59,1	18,2	181,6	-5,1	52,0	115,2	-1,0	33,0	
Діяльність туристичних агентств	2013	19,0	н/р	н/р	н/р	н/р	11,7	н/р	61,8	7,3	н/р	38,2	6,8	н/р	35,6	
	2014	49,2	158,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	37,9	461,1	77,1	
	2015	24,4	-50,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4,9	-87,0	20,2	
	2016	22,8	-6,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3,5	-28,2	15,5	
	2017	34,5	51,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	16,9	378,3	49,0	
	2018	26,5	-23,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	17,1	0,8	64,3	
	2019	21,7	-18,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	16,4	-3,6	75,6	
	2020	10,6	-51,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,1	-62,9	57,4	
	2021	9,6	-9,2	н/р	н/р	н/р	н/р	4,3	н/р	45,1	5,3	н/р	54,9	3,8	-37,8	39,3
	2022	14,6	51,0	н/р	н/р	н/р	н/р	4,3	-1,8	29,3	10,3	94,4	70,7	8,8	132,0	60,4

Продовження дод.К
Продовження табл. К.16

Вид економічної діяльності	Роки	Капітал в дооцінках і додатковий капітал підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства						
										усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %				
Діяльність туристичних операторів	2013	55,0	н/р	н/р	н/р	н/р	50,3	н/р	91,6	4,6	н/р	8,4	3,2	н/р	5,8	
	2014	13,3	-75,7	н/р	н/р	н/р	10,3	-79,5	77,4	3,0	-34,8	22,6	2,0	-37,5	14,9	
	2015	11,2	-16,3	н/р	н/р	н/р	4,6	-55,1	41,5	6,5	116,6	58,5	0,8	-60,0	7,1	
	2016	15,5	38,6	н/р	н/р	н/р	7,5	61,8	48,4	8,0	22,2	51,6	2,0	155,0	13,1	
	2017	49,7	221,3	н/р	н/р	н/р	6,4	-14,4	12,9	43,3	442,8	87,1	3,3	60,7	6,6	
	2018	17,2	-65,3	н/р	н/р	н/р	6,4	0,0	37,2	10,8	-75,0	62,8	4,5	39,2	26,3	
	2019	21,7	26,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	9,6	111,1	44,0
	2020	35,0	61,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	11,3	18,5	32,4
	2021	29,5	-15,8	н/р	н/р	н/р	18,5	н/р	62,6	11,0	н/р	37,4	7,9	-30,8	26,6	
2022	88,5	200,1	н/р	н/р	н/р	80,6	336,3	91,0	8,0	-27,8	9,0	4,4	-44,1	5,0		
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	6,5	н/р	н/р	н/р	н/р	1,8	н/р	28,1	4,6	н/р	71,9	3,4	н/р	52,5	
	2014	0,4	-93,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,3	-91,1	71,4	
	2015	0,5	12,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,5	50,5	95,8	
	2016	7,7	1519,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,1	-78,5	1,3	
	2017	7,1	-7,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	7,1	7163,9	99,7	
	2018	7,0	-2,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,9	-3,2	98,6	
	2019	21,2	203,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	21,2	208,1	99,9	
	2020	29,0	36,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	21,2	-0,1	73,0	
	2021	21,8	-24,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	21,8	н/р	100,0	21,2	0,2	97,4	
2022	21,5	-1,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	21,5	-1,5	100,0	21,0	-0,9	98,0		

Аналіз динаміки та структури резервного капіталу та інших резервів підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Резервний капітал та інші резерви підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	47,4	н/р	н/р	н/р	н/р	36,8	н/р	77,7	10,6	н/р	22,3	2,4	н/р	5,0
	2014	39,5	-16,6	н/р	н/р	н/р	27,1	-26,4	68,6	12,4	17,4	31,4	2,1	-11,4	5,4
	2015	35,9	-9,1	н/р	н/р	н/р	20,1	-25,8	56,0	15,8	27,5	44,0	7,6	260,5	21,2
	2016	41,1	14,4	н/р	н/р	н/р	20,8	3,2	50,5	20,3	28,7	49,5	9,1	18,6	22,0
	2017	32,4	-21,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	11,3	-44,3	35,0	6,3	-30,8	19,3
	2018	43,0	32,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	15,7	38,8	36,6	5,9	-6,5	13,6
	2019	41,3	-3,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	11,4	-27,6	27,6	6,1	3,9	14,7
	2020	52,3	26,5	н/р	н/р	н/р	38,4	н/р	73,4	13,9	22,0	26,6	6,7	10,8	12,9
	2021	58,2	11,3	н/р	н/р	н/р	37,8	-1,5	64,9	20,4	46,8	35,1	13,2	96,2	22,7
	2022	221,2	280,0	н/р	н/р	н/р	41,4	9,5	18,7	179,8	780,7	81,3	18,0	36,0	8,1
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	8,2	н/р	н/р	н/р	н/р	2,2	н/р	26,8	6,0	н/р	73,2	2,0	н/р	24,2
	2014	6,5	-20,4	н/р	н/р	н/р	0,4	-81,5	6,2	6,1	1,9	93,8	2,0	-0,6	30,3
	2015	5,7	-13,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,8	-8,8	31,8
	2016	14,1	148,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,6	-12,9	11,1
	2017	15,5	10,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,6	67,1	16,8
	2018	20,1	29,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3,2	21,6	15,8
	2019	28,4	40,9	н/р	н/р	н/р	11,5	н/р	40,6	16,8	н/р	59,4	4,1	29,9	14,6
	2020	27,2	-4,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,9	67,0	25,4
	2021	15,8	-41,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	15,8	н/р	100,0	2,5	-63,8	15,8
	2022	6,1	-61,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,1	-61,4	100,0	3,5	39,1	56,8

Продовження дод.К
Продовження табл. К.17

Вид економічної діяльності	Роки	Резервний капітал та інші резерви підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства			
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	1,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,2	н/р	83,7
	2014	0,7	-47,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,7	-37,4	100,0
	2015	0,7	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,7	0,0	100,0
	2016	0,9	19,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,7	-11,8	73,9
	2017	0,9	1,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,7	-0,2	72,9
	2018	3,2	251,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,9	345,1	92,4
	2019	0,3	-89,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,3	н/р	100,0	0,1	-97,2	24,5
	2020	0,3	4,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,3	289,1	91,5
	2021	0,5	56,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,5	н/р	100,0	0,3	-3,1	56,7
	2022	0,5	-1,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,5	-1,4	100,0	0,3	-2,5	56,1
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	27,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	23,0	н/р	82,6	13,1	н/р	47,1	
	2014	21,7	-22,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	17,1	-25,7	78,8	8,7	-33,6	40,1	
	2015	29,1	33,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	20,3	18,2	69,7	8,2	-5,7	28,3	
	2016	21,1	-27,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	15,9	-21,3	75,5	10,6	29,4	50,4	
	2017	20,8	-1,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	16,4	2,7	78,9	9,8	-8,0	47,2	
	2018	20,0	-3,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	16,1	-1,7	80,4	8,3	-15,1	41,5	
	2019	18,0	-9,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	15,2	-5,2	84,5	7,8	-5,8	43,4	
	2020	16,3	-9,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	14,6	-4,4	89,4	7,8	-0,6	47,8	
	2021	12,1	-25,6	0,0	н/р	0,1	1,9	н/р	15,7	10,2	-29,9	84,2	7,0	-10,7	57,3	
	2022	9,4	-22,1	0,0	0,0	0,1	1,1	-44,8	11,2	8,4	-17,9	88,8	4,4	-37,3	46,2	
Діяльність туристичних агентств	2013	383,0	н/р	н/р	н/р	н/р	1,0	н/р	0,2	382,0	н/р	99,8	1,6	н/р	0,4	
	2014	3,3	-99,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,9	-45,7	26,0	
	2015	4,2	25,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,3	51,9	31,6	
	2016	4,2	1,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,4	3,9	32,3	
	2017	4,8	11,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	2,1	54,8	44,7	
	2018	7,5	58,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4,0	87,1	53,0	
	2019	10,2	36,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3,8	-4,2	37,2	
	2020	11,3	10,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,7	76,5	59,4	
	2021	10,4	-8,4	н/р	н/р	н/р	1,0	н/р	9,2	9,4	н/р	90,8	9,4	40,1	90,8	
	2022	7,7	-25,6	н/р	н/р	н/р	1,0	0,0	12,3	6,8	-28,1	87,7	6,8	-28,1	87,7	

Продовження дод.К
Продовження табл. К.17

Вид економічної діяльності	Роки	Резервний капітал та інші резерви підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства			
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність туристичних операторів	2013	7,3	н/р	н/р	н/р	н/р	0,5	н/р	6,2	6,8	н/р	93,8	4,0	н/р	54,6	
	2014	4,4	-39,7	н/р	н/р	н/р	0,0	-94,5	0,6	4,4	-36,0	99,4	3,7	-6,1	84,9	
	2015	4,8	9,1	н/р	н/р	н/р	0,0	0,0	0,5	4,8	9,2	99,5	3,8	1,2	78,7	
	2016	5,5	15,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	5,5	16,1	100,0	4,1	8,5	73,9	
	2017	6,1	10,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,1	10,5	100,0	4,9	18,6	79,4	
	2018	4,5	-26,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4,5	-26,9	100,0	4,1	-15,9	91,3	
	2019	5,0	12,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3,8	-7,1	75,3	
	2020	5,2	3,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4,4	16,7	84,9	
	2021	8,2	57,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	8,2	н/р	100,0	8,2	84,8	99,6	
	2022	9,3	13,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	9,3	13,4	100,0	8,5	4,0	91,3	
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	12,2	н/р	н/р	н/р	н/р	10,4	н/р	85,2	1,8	н/р	14,8	1,8	н/р	14,5	
	2014	2,2	-81,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,6	-9,2	72,6	
	2015	1,7	-23,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,7	3,1	98,0	
	2016	0,3	-82,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,2	-89,2	59,7	
	2017	0,5	53,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,3	89,6	73,7	
	2018	0,4	-6,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,3	-11,1	69,8	
	2019	0,3	-23,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,2	-31,2	63,1	
	2020	1,0	209,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,0	-92,5	1,5	
	2021	1,0	-0,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,0	н/р	100,0	0,0	-28,8	1,1	
	2022	0,1	-92,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,1	-92,2	100,0	0,0	0,0	14,1	

Аналіз динаміки та структури нерозподіленого прибутку (непокритий збитку) підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	-3975,2	н/р	н/р	н/р	н/р	-2724,0	н/р	68,5	-1251,2	н/р	31,5	-726,5	н/р	18,3
	2014	-8625,6	117,0	н/р	н/р	н/р	-6717,7	146,6	77,9	-1907,9	52,5	22,1	-1063,7	46,4	12,3
	2015	-13685,7	58,7	н/р	н/р	н/р	-10542,6	56,9	77,0	-3143,1	64,7	23,0	-1525,1	43,4	11,1
	2016	-18208,6	33,0	н/р	н/р	н/р	-13282,8	26,0	72,9	-4925,8	56,7	27,1	-1617,6	6,1	8,9
	2017	-15803,4	-13,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-3442,0	-30,1	21,8	-1920,6	18,7	12,2
	2018	-13245,1	-16,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-3503,6	1,8	26,5	-1746,3	-9,1	13,2
	2019	-12069,0	-8,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-3147,0	-10,2	26,1	-1535,4	-12,1	12,7
	2020	-14770,5	22,4	н/р	н/р	н/р	-8379,0	н/р	56,7	-6391,5	103,1	43,3	-2178,3	41,9	14,7
	2021	-11500,4	-22,1	н/р	н/р	н/р	-8658,5	3,3	75,3	-2841,9	-55,5	24,7	-2431,9	11,6	21,1
	2022	-15785,4	37,3	н/р	н/р	н/р	-10671,5	23,2	67,6	-5113,9	79,9	32,4	-2680,7	10,2	17,0
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	-797,7	н/р	н/р	н/р	н/р	-384,5	н/р	48,2	-413,2	н/р	51,8	-228,0	н/р	28,6
	2014	-908,0	13,8	н/р	н/р	н/р	-86,5	-77,5	9,5	-821,5	98,8	90,5	-131,5	-42,3	14,5
	2015	-984,4	8,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-264,4	101,0	26,9
	2016	-988,1	0,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-277,3	4,9	28,1
	2017	-1130,1	14,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-296,4	6,9	26,2
	2018	-470,9	-58,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-288,0	-2,8	61,2
	2019	-413,8	-12,1	н/р	н/р	н/р	-149,1	н/р	36,0	-264,7	н/р	64,0	-292,3	1,5	70,6
	2020	-518,6	25,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-313,5	7,2	60,5
	2021	-760,2	46,6	н/р	н/р	н/р	-311,5	н/р	41,0	-448,7	н/р	59,0	-349,3	11,4	45,9
	2022	-620,5	-18,4	н/р	н/р	н/р	-160,2	-48,6	25,8	-460,3	2,6	74,2	-346,7	-0,7	55,9

Продовження дод.К
Продовження табл. К.18

Вид економічної діяльності	Роки	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства						
										усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %				
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	-47,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-42,0	н/р	88,0	
	2014	-108,1	126,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-17,1	-59,3	15,8	
	2015	-108,5	0,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-17,5	2,5	16,2	
	2016	-116,6	7,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-11,8	-32,8	10,1	
	2017	-102,0	-12,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-19,2	63,0	18,8	
	2018	-117,5	15,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-35,6	85,2	30,3	
	2019	-132,0	12,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-132,0	н/р	100,0	-39,7	11,4	30,1
	2020	-153,4	16,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-39,2	-1,1	25,6
	2021	-7,6	-95,0	н/р	н/р	н/р	н/р	0,4	н/р	-4,7	-8,0	н/р	104,7	-10,4	-73,4	136,9
2022	0,3	-103,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,3	-103,6	100,0	-9,3	-11,2	-3184,0	
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	-2023,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-1325,6	н/р	65,5	-750,8	н/р	37,1	
	2014	-2754,0	36,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-1792,7	35,2	65,1	-911,3	21,4	33,1	
	2015	-4374,0	58,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-2996,1	67,1	68,5	-2072,2	127,4	47,4	
	2016	-3872,1	-11,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-3029,8	1,1	78,2	-1709,3	-17,5	44,1	
	2017	-2741,8	-29,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-2134,5	-29,5	77,9	-1139,6	-33,3	41,6	
	2018	-2459,7	-10,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-1973,0	-7,6	80,2	-1184,6	3,9	48,2	
	2019	-1423,5	-42,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-2166,3	9,8	152,2	-1225,4	3,5	86,1	
	2020	-2176,6	52,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-2287,7	5,6	105,1	-1515,2	23,6	69,6	
	2021	-1225,7	-43,7	1967,3	н/р	-160,5	-1547,4	н/р	126,2	-1645,6	-28,1	134,3	-1217,6	-19,6	99,3	
2022	-3000,2	144,8	226,1	-88,5	-7,5	-1374,0	-11,2	45,8	-1852,3	12,6	61,7	-1387,9	14,0	46,3		
Діяльність туристичних агентств	2013	-22,2	н/р	н/р	н/р	н/р	30,5	н/р	-137,5	-52,6	н/р	237,5	-56,4	н/р	254,5	
	2014	-10,3	-53,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-21,5	-61,8	208,4	
	2015	-76,4	639,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-65,0	201,8	85,1	
	2016	18,4	-124,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	37,6	-157,9	204,0	
	2017	11,8	-36,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	54,8	45,7	466,2	
	2018	84,1	615,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	99,5	81,5	118,2	
	2019	153,1	82,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	103,2	3,8	67,4	
	2020	95,9	-37,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	132,8	28,6	138,4	
	2021	254,2	165,0	н/р	н/р	н/р	58,0	н/р	22,8	196,3	н/р	77,2	250,0	88,3	98,3	
2022	135,5	-46,7	н/р	н/р	н/р	56,6	-2,4	41,7	79,0	-59,8	58,3	214,8	-14,1	158,5		

Продовження дод.К
Продовження табл. К.18

Вид економічної діяльності	Роки	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства						
										усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %				
Діяльність туристичних операторів	2013	-546,4	н/р	н/р	н/р	н/р	-447,1	н/р	81,8	-99,3	н/р	18,2	-40,7	н/р	7,5	
	2014	-878,8	60,8	н/р	н/р	н/р	-576,7	29,0	65,6	-302,1	204,1	34,4	-123,8	204,0	14,1	
	2015	-1059,4	20,5	н/р	н/р	н/р	-820,4	42,3	77,4	-239,0	-20,9	22,6	-125,7	1,5	11,9	
	2016	-1424,5	34,5	н/р	н/р	н/р	-1259,5	53,5	88,4	-165,0	-31,0	11,6	-82,8	-34,1	5,8	
	2017	-3320,7	133,1	н/р	н/р	н/р	-3143,4	149,6	94,7	-177,2	7,4	5,3	-72,7	-12,2	2,2	
	2018	-3331,7	0,3	н/р	н/р	н/р	-3223,3	2,5	96,7	-108,4	-38,9	3,3	7,9	-110,8	-0,2	
	2019	-3297,0	-1,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	42,1	433,8	-1,3
	2020	-4288,7	30,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-16,0	-138,0	0,4
	2021	-4093,1	-4,6	н/р	н/р	н/р	-4107,1	н/р	100,3	14,0	н/р	-0,3	6,5	-140,7	-0,2	
	2022	-3612,1	-11,8	н/р	н/р	н/р	-3386,1	-17,6	93,7	-225,9	-1710,6	6,3	-15,3	-335,0	0,4	
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	-260,5	н/р	н/р	н/р	н/р	9,7	н/р	-3,7	-270,2	н/р	103,7	-278,2	н/р	106,8	
	2014	-193,8	-25,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-207,5	-25,4	107,0	
	2015	-211,5	9,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-241,7	16,5	114,3	
	2016	-165,6	-21,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-229,7	-5,0	138,8	
	2017	-264,0	59,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-250,3	9,0	94,8	
	2018	-261,5	-0,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-222,8	-11,0	85,2	
	2019	-243,6	-6,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-200,2	-10,2	82,2	
	2020	-223,9	-8,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	-111,5	-44,3	49,8	
	2021	-269,1	20,2	н/р	н/р	н/р	-246,1	н/р	91,5	-23,0	н/р	8,5	-116,1	4,1	43,1	
2022	-374,0	39,0	н/р	н/р	н/р	-406,5	65,2	108,7	32,4	-241,3	-8,7	-32,9	-71,6	8,8		

Аналіз динаміки та структури незавершених капітальних інвестицій підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Незавершені капітальні інвестиції підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства					
										усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %			
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	2640,7	н/р	н/р	н/р	н/р	1232,8	н/р	46,7	1408,0	н/р	53,3	977,1	н/р	37,0
	2014	1657,5	-37,2	н/р	н/р	н/р	809,0	-34,4	48,8	848,5	-39,7	51,2	652,4	-33,2	39,4
	2015	1484,4	-10,4	н/р	н/р	н/р	612,6	-24,3	41,3	871,8	2,7	58,7	693,7	6,3	46,7
	2016	2393,1	61,2	н/р	н/р	н/р	1234,4	101,5	51,6	1158,7	32,9	48,4	969,8	39,8	40,5
	2017	1957,5	-18,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	892,7	-23,0	45,6	712,3	-26,6	36,4
	2018	3202,7	63,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1242,2	39,2	38,8	792,2	11,2	24,7
	2019	1493,6	-53,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	994,7	-19,9	66,6	259,1	-67,3	17,3
	2020	2365,9	58,4	н/р	н/р	н/р	423,8	н/р	17,9	1942,1	95,2	82,1	384,3	48,3	16,2
	2021	1293,0	-45,4	н/р	н/р	н/р	437,7	3,3	33,9	855,2	-56,0	66,1	373,1	-2,9	28,9
2022	1328,1	2,7	н/р	н/р	н/р	362,3	-17,2	27,3	965,8	12,9	72,7	455,9	22,2	34,3	
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	395,0	н/р	н/р	н/р	н/р	61,1	н/р	15,5	333,9	н/р	84,5	183,9	н/р	46,5
	2014	111,3	-71,8	н/р	н/р	н/р	20,7	-66,1	18,6	90,7	-72,8	81,4	68,1	-62,9	61,2
	2015	136,0	22,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	84,9	24,6	62,4
	2016	149,0	9,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	109,3	28,7	73,3
	2017	180,9	21,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	104,8	-4,1	57,9
	2018	283,6	56,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	124,7	19,0	44,0
	2019	1036,0	265,3	н/р	н/р	н/р	15,2	н/р	1,5	1020,8	н/р	98,5	150,4	20,6	14,5
	2020	910,8	-12,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	131,7	-12,4	14,5
	2021	504,9	-44,6	н/р	н/р	н/р	13,8	н/р	2,7	491,1	н/р	97,3	461,8	250,7	91,4
2022	434,3	-14,0	н/р	н/р	н/р	13,2	-4,0	3,0	421,1	-14,3	97,0	416,4	-9,8	95,9	

Продовження дод. К
Продовження табл. К.19

Вид економічної діяльності	Роки	Незавершені капітальні інвестиції підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	37,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	25,3	н/р	68,2
	2014	11,0	-70,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,8	-73,2	61,8
	2015	12,9	17,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	12,8	88,4	98,8
	2016	11,2	-13,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	9,6	-25,0	85,3
	2017	16,7	48,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	11,3	17,8	67,7
	2018	34,0	104,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	31,9	183,0	93,9
	2019	11,1	-67,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	11,1	н/р	100,0	9,3	-70,8	84,4
	2020	462,9	4087,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,7	-92,1	0,2
	2021	335,1	-27,6	н/р	н/р	н/р	н/р	329,3	н/р	98,3	5,8	н/р	1,7	4,8	550,5
2022	34,0	-89,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	34,0	484,8	100,0	2,8	-41,6	8,3
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	527,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	401,0	н/р	76,0	228,3	н/р	43,3
	2014	624,2	18,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	454,1	13,3	72,7	255,8	12,0	41,0
	2015	473,2	-24,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	308,6	-32,0	65,2	224,6	-12,2	47,5
	2016	460,8	-2,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	307,1	-0,5	66,6	237,8	5,9	51,6
	2017	570,1	23,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	350,1	14,0	61,4	258,8	8,9	45,4
	2018	838,8	47,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	376,4	7,5	44,9	285,0	10,1	34,0
	2019	609,0	-27,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	503,6	33,8	82,7	306,1	7,4	50,3
	2020	657,9	8,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	425,1	-15,6	64,6	315,7	3,1	48,0
	2021	907,5	38,0	189,7	н/р	20,9	122,3	н/р	13,5	595,5	40,1	65,6	488,1	54,6	53,8
2022	736,4	-18,9	222,0	17,0	30,1	80,1	-34,5	10,9	434,3	-27,1	59,0	327,0	-33,0	44,4	
Діяльність туристичних агентств	2013	25,3	н/р	н/р	н/р	н/р	0,6	н/р	2,4	24,7	н/р	97,6	19,4	н/р	76,6
	2014	15,8	-37,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	11,6	-40,3	73,2
	2015	31,5	99,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	12,9	11,5	41,1
	2016	24,0	-23,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,2	-52,2	25,8
	2017	37,5	56,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	19,9	222,6	53,2
	2018	44,4	18,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	25,0	25,3	56,3
	2019	76,7	72,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	57,0	128,2	74,3
	2020	83,7	9,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	71,6	25,6	85,5
	2021	42,3	-49,5	н/р	н/р	н/р	0,1	н/р	0,3	42,2	н/р	99,7	31,0	-56,8	73,2
2022	33,5	-20,8	н/р	н/р	н/р	0,1	0,0	0,3	33,4	-20,9	99,7	32,2	4,1	96,3	

Продовження дод.К
Продовження табл. К.19

Вид економічної діяльності	Роки	Незавершені капітальні інвестиції підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства						
										усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %				
Діяльність туристичних операторів	2013	14,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,3	н/р	43,0	8,4	н/р	57,0	2,5	н/р	16,8
	2014	14,1	-4,1	н/р	н/р	н/р	н/р	9,1	43,5	64,4	5,0	-40,1	35,6	0,6	-75,8	4,2
	2015	12,4	-12,6	н/р	н/р	н/р	н/р	5,5	-39,9	44,3	6,9	36,6	55,7	1,3	117,5	10,6
	2016	15,9	28,3	н/р	н/р	н/р	н/р	7,8	42,1	49,1	8,1	17,4	50,9	1,3	-1,5	8,1
	2017	14,3	-9,7	н/р	н/р	н/р	н/р	6,6	-15,7	45,8	7,8	-4,0	54,2	1,6	22,2	11,0
	2018	16,5	15,3	н/р	н/р	н/р	н/р	7,6	15,6	46,0	8,9	15,0	54,0	1,0	-36,3	6,1
	2019	22,0	33,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,3	25,5	5,7
	2020	21,3	-3,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,1	-8,6	5,4
	2021	9,2	-56,8	н/р	н/р	н/р	н/р	8,4	н/р	91,8	0,8	н/р	8,2	0,5	-59,1	5,1
	2022	11,9	29,4	н/р	н/р	н/р	н/р	10,1	19,8	85,0	1,8	137,0	15,0	1,5	218,2	12,6
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	37,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,2	н/р	0,6	37,6	н/р	99,4	35,4	н/р	93,4
	2014	4,1	-89,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3,4	-90,5	81,4
	2015	3,7	-10,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,3	-62,3	34,2
	2016	3,5	-4,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,6	30,1	46,6
	2017	40,7	1049,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	35,7	2066,2	87,7
	2018	49,6	21,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	33,2	-7,0	67,0
	2019	35,0	-29,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	33,5	1,0	95,7
	2020	80,4	129,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	50,3	50,1	62,6
	2021	18,7	-76,7	н/р	н/р	н/р	н/р	0,2	н/р	0,8	18,6	н/р	99,2	5,0	-90,1	26,7
2022	20,5	9,4	н/р	н/р	н/р	н/р	0,2	11,9	0,8	20,3	9,3	99,2	5,7	13,7	27,7	

Аналіз динаміки та структури довгострокових капітальних інвестицій підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2013-2022 рр. (узагальнено та розраховано за [98])

Вид економічної діяльності	Роки	Довгострокові капітальні інвестиції підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщення	2013	757,3	н/р	н/р	н/р	н/р	359,3	н/р	47,4	398,0	н/р	52,6	306,8	н/р	40,5
	2014	671,6	-11,3	н/р	н/р	н/р	352,7	-1,8	52,5	318,9	-19,9	47,5	262,2	-14,5	39,0
	2015	524,6	-21,9	н/р	н/р	н/р	343,1	-2,7	65,4	181,6	-43,1	34,6	136,8	-47,8	26,1
	2016	1192,0	127,2	н/р	н/р	н/р	895,1	160,9	75,1	297,0	63,6	24,9	128,5	-6,1	10,8
	2017	1931,8	62,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	424,0	42,8	21,9	214,5	67,0	11,1
	2018	3029,9	56,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	524,6	23,7	17,3	366,2	70,7	12,1
	2019	3896,8	28,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	445,2	-15,1	11,4	183,4	-49,9	4,7
	2020	4446,1	14,1	н/р	н/р	н/р	4070,9	н/р	91,6	375,2	-15,7	8,4	135,0	-26,4	3,0
	2021	5158,9	16,0	н/р	н/р	н/р	1350,3	-66,8	26,2	3808,6	915,0	73,8	163,5	21,1	3,2
	2022	2559,5	-50,4	н/р	н/р	н/р	1925,3	42,6	75,2	634,2	-83,3	24,8	371,2	127,1	14,5
Діяльність засобів розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання	2013	496,5	н/р	н/р	н/р	н/р	419,6	н/р	84,5	76,9	н/р	15,5	46,4	н/р	9,4
	2014	97,0	-80,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	97,0	26,2	100,0	68,5	47,4	70,6
	2015	202,4	108,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	180,8	164,0	89,3
	2016	211,2	4,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	194,9	7,8	92,3
	2017	212,9	0,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	196,0	0,6	92,1
	2018	224,8	5,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	182,3	-7,0	81,1
	2019	95,1	-57,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	95,1	н/р	100,0	70,5	-61,3	74,1
	2020	358,8	277,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	72,7	3,2	20,3
	2021	52,8	-85,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	52,8	н/р	100,0	49,6	-31,8	93,9
	2022	73,1	38,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	73,1	38,4	100,0	70,6	42,5	96,6

Продовження дод. К
Продовження табл. К.20

Вид економічної діяльності	Роки	Довгострокові капітальні інвестиції підприємств, за масштабами діяльності, з яких													
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.					
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства		
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %
Діяльність інших засобів тимчасового розмішування	2013	5,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,6	н/р	28,0
	2014	1,5	-72,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,5	-2,1	100,0
	2015	1,5	-0,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,5	-0,4	100,0
	2016	1,5	-2,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,0	-35,7	66,2
	2017	1,0	-33,8	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,0	-0,1	100,0
	2018	1,0	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,0	0,0	100,0
	2019	1,0	0,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	1,0	н/р	100,0	1,0	0,0	100,0
	2020	1,3	32,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,9	-7,0	70,5
	2021	0,5	-61,4	н/р	н/р	н/р	0,4	н/р	76,3	0,1	н/р	23,7	н/р	н/р	н/р
	2022	0,1	-76,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	0,1	0,0	100,0	0,1	н/р	100,0
Діяльність із забезпечення стравами та напоями	2013	172,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	152,1	н/р	88,4	111,9	н/р	65,0
	2014	151,4	-12,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	138,4	-9,0	91,4	119,2	6,6	78,7
	2015	294,2	94,3	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	121,6	-12,2	41,3	90,4	-24,2	30,7
	2016	182,4	-38,0	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	108,7	-10,6	59,6	75,5	-16,5	41,4
	2017	165,0	-9,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	142,5	31,1	86,3	103,7	37,5	62,9
	2018	140,4	-14,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	112,5	-21,0	80,1	81,3	-21,7	57,9
	2019	140,9	0,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	117,1	4,1	83,1	92,0	13,2	65,3
	2020	115,7	-17,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	107,7	-8,0	93,1	83,8	-8,9	72,4
	2021	98,6	-14,8	0,2	н/р	0,2	26,1	н/р	26,5	72,3	-32,9	73,4	68,6	-18,2	69,5
	2022	526,3	433,8	110,4	73497,3	21,0	17,6	-32,6	3,3	398,3	450,7	75,7	393,7	474,3	74,8
Діяльність туристичних агентств	2013	263,4	н/р	н/р	н/р	н/р	20,4	н/р	7,8	243,0	н/р	92,2	31,2	н/р	11,8
	2014	245,3	-6,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	12,7	-59,2	5,2
	2015	254,1	3,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	9,2	-27,2	3,6
	2016	245,5	-3,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	3,4	-62,7	1,4
	2017	276,3	12,6	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	10,5	205,4	3,8
	2018	261,2	-5,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	5,3	-49,8	2,0
	2019	273,5	4,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	4,7	-10,5	1,7
	2020	72,8	-73,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	26,7	465,2	36,7
	2021	45,5	-37,4	н/р	н/р	н/р	18,1	н/р	39,7	27,5	н/р	60,3	2,2	-91,9	4,8
	2022	48,4	6,2	н/р	н/р	н/р	18,9	4,6	39,1	29,5	7,2	60,9	4,7	118,3	9,8

Продовження дод.К
Продовження табл. К.20

Вид економічної діяльності	Роки	Довгострокові капітальні інвестиції підприємств, за масштабами діяльності, з яких														
		усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	великий бізнес			середній бізнес			малий бізнес, у т.ч.						
				усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	мікропідприємства			
													усього, млн. грн.	річні темпи змін, %	частка у заг. обсягу, %	
Діяльність туристичних операторів	2013	74,9	н/р	н/р	н/р	н/р	36,9	н/р	49,3	38,0	н/р	50,7	28,1	н/р	37,5	
	2014	69,5	-7,1	н/р	н/р	н/р	52,7	42,9	75,8	16,8	-55,8	24,2	7,4	-73,6	10,6	
	2015	18,0	-74,2	н/р	н/р	н/р	1,0	-98,1	5,5	17,0	1,1	94,5	7,4	0,1	41,2	
	2016	15,7	-12,5	н/р	н/р	н/р	0,5	-50,4	3,1	15,2	-10,3	96,9	8,8	19,1	56,1	
	2017	76,8	388,2	н/р	н/р	н/р	60,6	12190,7	78,9	16,2	6,4	21,1	9,8	11,3	12,8	
	2018	78,6	2,4	н/р	н/р	н/р	61,9	2,2	78,7	16,7	3,1	21,3	10,3	5,1	13,1	
	2019	75,2	-4,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	6,9	-33,4	9,1	
	2020	67,9	-9,7	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	8,9	29,6	13,1	
	2021	59,6	-12,1	н/р	н/р	н/р	49,2	н/р	82,5	10,4	н/р	17,5	3,6	-60,0	6,0	
	2022	51,7	-13,2	н/р	н/р	н/р	3,0	-93,9	5,8	48,7	367,2	94,2	2,8	-20,3	5,5	
Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність	2013	8,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	8,1	н/р	100,0	7,6	н/р	94,5	
	2014	30,7	280,2	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	30,3	297,5	98,8	
	2015	5,7	-81,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	5,3	-82,5	93,3	
	2016	6,6	15,5	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	5,9	12,1	90,5	
	2017	11,6	77,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	10,6	79,3	91,5	
	2018	10,9	-6,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	8,4	-20,7	77,5	
	2019	32,0	193,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	29,9	254,3	93,6	
	2020	30,6	-4,4	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	29,0	-3,2	94,7	
	2021	54,4	77,9	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	54,4	н/р	100,0	30,2	4,1	55,5	
	2022	56,6	4,1	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	н/р	56,6	4,1	100,0	55,0	82,4	97,2	

Додаток Л

Аналіз показників фінансового стану деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України

Таблиця Л.1

Аналіз динаміки вартості нематеріальних та інших необоротних активів деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])

Підприємство	Роки	Нематеріальні активи				Інші необоротні активи	
		первісна вартість		накопичена амортизація		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %		
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	207,0	н/р	90,1	н/р	0,0	н/р
	2019	207,0	0,0	101,5	12,7	0,0	н/р
	2020	207,0	0,0	115,2	13,5	0,0	н/р
	2021	207,0	0,0	135,5	17,6	0,0	н/р
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	471,0	н/р	336,0	н/р	0,0	н/р
	2019	476,0	1,1	368,0	9,5	0,0	н/р
	2020	476,0	0,0	397,0	7,9	0,0	н/р
	2021	526,0	10,5	432,0	8,8	0,0	н/р
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	2265,0	н/р	2035,0	н/р	19515,0	н/р
	2019	2276,0	0,5	2097,0	3,0	19216,0	-1,5
	2020	2349,0	3,2	2256,0	7,6	11201,0	-41,7
	2021	2471,0	5,2	2348,0	4,1	10123,0	-9,6
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	18,0	н/р	10,0	н/р	0,0	н/р
	2019	31,0	72,2	12,0	20,0	0,0	н/р
	2020	32,0	3,2	15,0	25,0	0,0	н/р
	2021	32,0	0,0	18,0	20,0	0,0	н/р
ТОВ "Олді Тревел"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р

Аналіз динаміки інвестицій деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])

Підприємство	Роки	Незавершені капітальні інвестиції		Довгострокові фінансові інвестиції		Поточні фінансові інвестиції	
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	3227,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2019	1376,1	-57,4	0,0	н/р	0,0	н/р
	2020	1272,1	-7,6	0,0	н/р	0,0	н/р
	2021	2741,6	115,5	0,0	н/р	0,0	н/р
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	640,0	н/р	7,0	н/р	1200,0	н/р
	2019	507,0	-20,8	7,0	0,0	1200,0	0,0
	2020	1795,0	254,0	7,0	0,0	26,0	-97,8
	2021	2109,0	17,5	7,0	0,0	2366,0	9000,0
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	738,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2019	610,0	-17,3	0,0	н/р	0,0	н/р
	2020	3311,0	442,8	0,0	н/р	0,0	н/р
	2021	497,0	-85,0	0,0	н/р	0,0	н/р
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	5618,0	н/р	231,0	н/р	0,0	н/р
	2019	5971,0	6,3	231,0	0,0	0,0	н/р
	2020	5317,0	-11,0	231,0	0,0	0,0	н/р
	2021	5124,0	-3,6	231,0	0,0	0,0	н/р
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
ТОВ "Олді Тревел"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2020	21,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2021	0,0	-100,0	0,0	н/р	0,0	н/р

Аналіз динаміки вартості окремих складових власного капіталу деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])

Підприємство	Роки	Зареєстрований (пайовий) капітал		Додатковий капітал		Резервний капітал	
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
ПрАТ" ГК "Братислава"	2018	11750,0	н/р	23392,0	н/р	1095,4	н/р
	2019	11750,0	0,0	22587,7	-3,4	1095,4	0,0
	2020	11749,6	0,0	21782,6	-3,6	1095,4	0,0
	2021	11749,6	0,0	20977,5	-3,7	1095,4	0,0
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	100000,0	н/р	1665,0	н/р	1021,0	н/р
	2019	100000,0	0,0	1665,0	0,0	1021,0	0,0
	2020	100000,0	0,0	1665,0	0,0	2605,0	155,1
	2021	100000,0	0,0	1665,0	0,0	2700,0	3,6
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	366700,0	н/р	487804,0	н/р	1636,0	н/р
	2019	366700,0	0,0	487804,0	0,0	2271,0	38,8
	2020	366700,0	0,0	487804,0	0,0	7902,0	248,0
	2021	366700,0	0,0	487804,0	0,0	8418,0	6,5
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	1461,0	н/р	5844,0	н/р	0,0	н/р
	2019	1461,0	0,0	5844,0	0,0	0,0	н/р
	2020	1461,0	0,0	5844,0	0,0	0,0	н/р
	2021	1461,0	0,0	5844,0	0,0	0,0	н/р
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	9060,0	н/р	1179,0	н/р	7,0	н/р
	2019	9060,0	0,0	1179,0	0,0	17,0	142,9
	2020	9060,0	0,0	1179,0	0,0	27,0	58,8
	2021	9060,0	0,0	1179,0	0,0	24,0	-11,1
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	10270,0	н/р	2025,0	н/р	6,0	н/р
	2019	10270,0	0,0	2025,0	0,0	13,0	116,7
	2020	10270,0	0,0	2025,0	0,0	22,0	69,2
	2021	10270,0	0,0	2025,0	0,0	32,0	45,5
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	2718,0	н/р	104,0	н/р	39,0	н/р
	2019	2718,0	0,0	2861,0	2651,0	42,0	7,7
	2020	2718,0	0,0	2861,0	0,0	42,0	0,0
	2021	2718,0	0,0	2861,0	0,0	42,0	0,0
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	2615,0	н/р	7329,0	н/р	0,0	н/р
	2019	2615,0	0,0	7329,0	0,0	0,0	н/р
	2020	2615,0	0,0	7329,0	0,0	0,0	н/р
	2021	2615,0	0,0	7329,0	0,0	0,0	н/р
ТОВ "Олді Тревел"	2018	10867,0	н/р	16,0	н/р	0,0	н/р
	2019	10867,0	0,0	16,0	0,0	0,0	н/р
	2020	10867,0	0,0	0,0	-100,0	0,0	н/р
	2021	10867,0	0,0	0,0	н/р	0,0	н/р

**Аналіз динаміки вартості оборотних активів, необоротних активів,
утримуваних для продажу, та групи вибуття, деяких підприємств
туристичної індустрії та сфери гостинності України у 2018-2021 рр.
(розраховано за [293, 366, 368])**

Підприємство	Роки	Інші оборотні активи		Оборотні активи		Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	214,0	н/р	9887,0	н/р	0,0	н/р
	2019	291,7	36,3	5266,7	-46,7	0,0	н/р
	2020	945,0	224,0	9890,9	87,8	0,0	н/р
	2021	705,5	-25,3	4642,0	-53,1	0,0	н/р
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	18,0	н/р	6006,0	н/р	0,0	н/р
	2019	12,0	-33,3	7199,0	19,9	0,0	н/р
	2020	8,0	-33,3	4287,0	-40,5	0,0	н/р
	2021	717,0	8862,5	4222,0	-1,5	0,0	н/р
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	605,0	н/р	29627,0	н/р	0,0	н/р
	2019	2148,0	255,0	42124,0	42,2	0,0	н/р
	2020	2757,0	28,4	31731,0	-24,7	0,0	н/р
	2021	1850,0	-32,9	45034,0	41,9	0,0	н/р
ПрАТ "Тернопіль- готель"	2018	0,0	н/р	7640,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	10736,0	40,5	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	9701,0	-9,6	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	8331,0	-14,1	0,0	н/р
ПрАТ "Івано- Франківськ- турист"	2018	23,0	н/р	2204,0	н/р	0,0	н/р
	2019	2,0	-91,3	2010,0	-8,8	0,0	н/р
	2020	144,0	7100,0	913,0	-54,6	0,0	н/р
	2021	5,0	-96,5	439,0	-51,9	0,0	н/р
ПрАТ "Полтава- турист"	2018	0,0	н/р	1522,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	2496,0	64,0	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	3336,0	33,7	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	2753,0	-17,5	0,0	н/р
ПрАТ "Хмельницьк- турист"	2018	0,0	н/р	221,0	н/р	0,0	н/р
	2019	3,0	н/р	221,0	0,0	0,0	н/р
	2020	3,0	0,0	366,0	65,6	0,0	н/р
	2021	3,0	0,0	146,0	-60,1	0,0	н/р
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	48,0	н/р	1458,0	н/р	0,0	н/р
	2019	107,0	122,9	1273,0	-12,7	0,0	н/р
	2020	74,0	-30,8	1623,0	27,5	0,0	н/р
	2021	110,0	48,6	1934,0	19,2	0,0	н/р
ТОВ "Олді Тревел"	2018	0,0	н/р	727,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	372,0	-48,8	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	412,0	10,8	0,0	н/р
	2021	0,0	н/р	99,0	-76,0	0,0	н/р

**Аналіз динаміки вартості окремих складових поточних зобов'язань
деяких підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності України
у 2018-2021 рр. (розраховано за [293, 366, 368])**

Підприємство	Роки	Коротко-строкові кредити банків		Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями		Доходи майбутніх періодів		Інші поточні зобов'язання	
		усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %	усього, тис. грн.	темп змін за рік, %
ПрАТ "ГК "Братислава"	2018	0,0	н/р	2251,0	н/р	0,0	н/р	15414,0	н/р
	2019	0,0	н/р	3044,9	35,3	29535,6	н/р	47352,9	207,2
	2020	0,0	н/р	6065,4	99,2	28640,7	-3,0	50038,5	5,7
	2021	0,0	н/р	1293,3	-78,7	27745,6	-3,1	41027,5	-18,0
ПрАТ "ТГК "Дністер"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	2048,0	н/р
	2019	0,0	н/р	29700,0	н/р	0,0	н/р	1648,0	-19,5
	2020	0,0	н/р	0,0	-100,0	0,0	н/р	80917,0	4810,0
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	16773,0	-79,3
ПрАТ "Готель "Прем'єр Палац"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	10801,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	112448,0	941,1
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	248599,0	121,1
	2021	162876,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	198975,0	-20,0
ПрАТ "Тернопіль-готель"	2018	2795,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	9,0	н/р
	2019	0,0	-100,0	0,0	н/р	0,0	н/р	5,0	-44,4
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	-100,0
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	6,0	н/р
ПрАТ "Івано-Франківськ-турист"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	5,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	-100,0
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	269,0	н/р
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	6,0	-97,8
ПрАТ "Полтава-турист"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	9,0	н/р
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	6,0	-33,3
ПрАТ "Хмельницьк-турист"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	663,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	685,0	3,3
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	-100,0
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р
ТОВ "Компанія Термінал-А"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	16,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	1,0	-93,8
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	4,0	300,0
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	-100,0
ТОВ "Олді Тревел"	2018	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	2357,0	н/р
	2019	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	2996,0	27,1
	2020	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	929,0	-69,0
	2021	0,0	н/р	0,0	н/р	0,0	н/р	822,0	-11,5

Додаток М

Інструментальне забезпечення процедури обґрунтування економічно
безпечної фінансової поведінки підприємства

Deprisiat...	Tourist_...	Aggress...	Neutral	Favorable	Finance...	Manage...	Limited	Modern...	Optimiz...
Worse	Decreasing	70	20	10	Low	Initial	70	20	10
Worse	Unchanging	60	30	10	Low	Intermedi...	50	30	20
Worse	Increasing	50	30	20	Low	Developed	30	40	30
Average	Decreasing	40	40	20	Middle	Initial	40	40	20
Average	Unchanging	30	40	30	Middle	Intermedi...	20	50	30
Average	Increasing	20	40	40	Middle	Developed	10	30	60
Better	Decreasing	30	40	30	High	Initial	30	40	30
Better	Unchanging	20	40	40	High	Intermedi...	20	30	50
Better	Increasing	10	30	60	High	Developed	10	20	70

Блок середовища розкриття
фінансового потенціалу (Environment)

Визначення рівня компенсаторної здатності
фінансового потенціалу (Compensatory)

Рис. М.1. Таблиці визначення умовної (апостеріорної) ймовірності для блоків поданої на рис. 3.9 моделі логічного висловлення щодо напрямків реалізації компенсаторних можливостей фінансового потенціалу підприємств

Compensatory	Decisions	Environment	Safety
Limited	Invest in Expanding and innov	Aggressive	-10
Limited	Invest in Expanding and innov	Neutral	-5
Limited	Invest in Expanding and innov	Favorable	0
Limited	Resource conservation	Aggressive	-5
Limited	Resource conservation	Neutral	0
Limited	Resource conservation	Favorable	5
Modernized	Invest in Expanding and innov	Aggressive	-5
Modernized	Invest in Expanding and innov	Neutral	5
Modernized	Invest in Expanding and innov	Favorable	20
Modernized	Resource conservation	Aggressive	0
Modernized	Resource conservation	Neutral	5
Modernized	Resource conservation	Favorable	15
Optimized	Invest in Expanding and innov	Aggressive	0
Optimized	Invest in Expanding and innov	Neutral	20
Optimized	Invest in Expanding and innov	Favorable	25
Optimized	Resource conservation	Aggressive	5
Optimized	Resource conservation	Neutral	15
Optimized	Resource conservation	Favorable	10

Рис. М.2. Обґрунтування параметрів блоку корисності «Сприйняття підтримки економічної безпеки» («Safety»), як реалізації поданого на рис. 3.11 обґрунтування у програмному середовищі Netica (авторська розробка)

Додаток Н

Список публікацій здобувача за темою дисертації
Статті у наукових фахових виданнях України

1. Сайгак Є. Оцінка фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності в стратегічному контексті розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. №4 (320). С. 170–175 (0,55 друк. арк.).

2. Сайгак Є. Механізм стратегічного управління розвитком фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності. *Актуальні проблеми економіки*. 2022. №12 (258). С.148–156 (0,54 друк. арк.).

3. Костинець Ю.В., Кучер М.М., Сайгак Є.Л. Впровадження інновацій на підприємствах малого бізнесу у сфері туризму та гостинності. *Актуальні проблеми економіки*. 2021. №3. С. 80–89. (загальний обсяг – 0,42 друк. арк., особисто автора – 0,14 друк. арк.: визначено основні тенденції впровадження цифрових інновацій в готельних підприємствах, зроблено висновки про основні напрямки впровадження інновацій на підприємствах малого бізнесу у сфері туризму та гостинності).

4. Самойлик Ю.В., Стеблюк Н.Ф., Кучер М.М., Сайгак Є.Л. Міжнародний досвід формування стратегії та маркетингової політики підприємств готельного бізнесу. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія економічної науки*. 2021. №3. С. 197–202. (загальний обсяг – 0,48 друк. арк., особисто автора – 0,12 друк. арк.: проведено компаративний аналіз потенціалу країн та виявлено особливості розвитку готельного та туристичного бізнесу за показниками подорожей та туризму).

5. Самойлик Ю.В., Кучер М.М., Стеблюк Н.Ф., Сайгак Є.Л. Вплив пандемії на стратегію та маркетингову політику підприємств готельного бізнесу різних типів. *Актуальні проблеми економіки*. 2021. №4. С. 90–99.

(загальний обсяг – 0,56 друк. арк., особисто автора – 0,14 друк. арк.: обґрунтовано доцільність диференціації джерел синергії корпоративних інтеграційних об'єднань за напрямками – збільшення доходів, скорочення витрат, зменшення податкових відрахувань, зменшення додаткових капіталовкладень).

Статті у наукових періодичних виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та/або Web of Science:

6. Sukhachova O., Nebaba N., Sabirov O., Vyshnikina O., Saihak Y., Hlushenkova A. Comprehensive assessment of activities of corporate integration association of services enterprises. *AD ALTA: Journal of interdisciplinary research*. Vol. 12, Issue 1, Special Issue XXVII. 2022. P.103–107. (загальний обсяг – 0,84 друк. арк., особисто автора – 0,14 друк. арк.: обґрунтовано доцільність диференціації джерел синергії корпоративних інтеграційних об'єднань за напрямками – збільшення доходів, скорочення витрат, зменшення податкових відрахувань, зменшення додаткових капіталовкладень).

7. Polyakov M., Bilozubenko V., Nebaba N., Korneyev M., Saihak Y. Analysis of asymmetry factors in the development of the EU tourism industry. *Innovative Marketing*. 2020. Vol. 16. Issue 4. P.117–128. (загальний обсяг – 1,30 друк. арк., особисто автора – 0,26 друк. арк.: доведено пріоритетність заходів щодо підвищення рівня безпеки обслуговування клієнтів в механізмі забезпечення стратегічного розвитку підприємств готельного бізнесу).

Статті у зарубіжних наукових виданнях

8. Fisun I., Kucher M., Stebliuk N., Saihak Y., Prokopenko O. Modeling development strategy of tourism companies under the influence of external and internal environment: Evidence from Ukraine. *Tourism and Travelling*, 2022. №4(1). P. 1–15. (загальний обсяг – 1,20 друк. арк., особисто автора – 0,24 друк. арк.: досліджено ринкові тенденції в розвитку індустрії туризму, що

визначають стратегічні аспекти формування національної туристичної інфраструктури).

Праці апробаційного характеру

9. Сайгак Є.Л. Пріоритети та цільові орієнтири формування фінансової стратегії підприємства. *Інноваційні технології, моделі управління кібербезпекою ІТМК-2023: Міжнародна наукова конференція*. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2023. С.20–21. (0,17 друк. арк.).

10. Сайгак Є.Л. Структура та складові фінансової стратегії підприємства. *Інноваційні рішення в економіці, бізнесі, суспільних комунікаціях та міжнародних відносинах: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. 20 квітня 2023 р. Т 2. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2023. С. 163–166. (0,22 друк. арк.).

Додаток П

№ 07-23/173 від 20.07.2023

Довідка

про використання результатів, викладених в дисертації Сайгак Єлизавети Леонідівни, поданої на здобуття ступеня доктора філософії (pHD) за освітньо-науковою програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» на тему «Формування фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності»

Представлені в дисертаційній роботі наукові розробки з проблематики формування фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності були виконані на підставі проведення аналізу та узагальнення досвіду господарювання підприємств туристично-рекреаційної галузі України, в тому числі ТОВ «Компанія «Термінал-А». Практичні та методичні рекомендації, викладені в дисертаційній роботі Сайгак Єлизавети Леонідівни, вивчено нами та використовуються у практичній діяльності.

За активною участю автора та з використанням методичних положень щодо формування фінансової стратегії підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності, поданих в дисертації, на підприємстві розроблено пропозиції щодо удосконалення системи планування фінансово-господарської діяльності. У роботі ТОВ «Компанія «Термінал-А» використовуються також запропоновані у дисертації авторські рекомендації щодо удосконалення методик стратегічного фінансового аналізу і діагностики фінансового стану підприємства.

Певний інтерес викликають пропозиції дисертанта щодо удосконалення підходів до формування системи бюджетного фінансового планування діяльності підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності.

Директор
ТОВ «Компанія «Термінал-А»

К.А. Крив'як

№ 3195/008 від 04.09.2023

ДОВІДКА

про використання результатів та окремих пропозицій Сайгак Єлизавети Леонідівни, поданих в дисертації на здобуття ступеня доктора філософії (PhD) за освітньо-науковою програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» на тему «Формування фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності»

У діяльності ТОВ «Олді Тревел» були використані рекомендації та пропозиції аспірантки Сайгак Єлизавети Леонідівни, викладені в дисертаційній роботі на здобуття ступеня доктора філософії (PhD) за освітньо-науковою програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» на тему «Формування фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності».

Автором було докладно вивчено умови діяльності підприємства, зроблено обґрунтовані висновки щодо можливих напрямків підвищення ефективності процесів накопичення та використання фінансового потенціалу.

У діяльності ТОВ «Олді Тревел» знайшли використання розробки дисертанта щодо удосконалення методичних положень із формування фінансової стратегії підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності. Прийняті до впровадження рекомендації, викладені у дисертаційній роботі, щодо удосконалення оцінки якості управління фінансовим потенціалом сприятимуть підвищенню економічних результатів діяльності підприємства.

Усі запропоновані автором дисертації рекомендації є корисними, мають практичну цінність, а їхнє використання сприятиме удосконаленню організаційно-економічного забезпечення формування фінансового потенціалу підприємств туристичної індустрії та сфери гостинності.

**Директор
ТОВ «Олді Тревел»**

О.В. Бровкіна

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ
(УМСФ)

вул. Володимира Вернадського, 2/4, м. Дніпро, 49000
тел./факс: (056) 745-55-96; (0562) 47-17-91
E-mail: university.msf@gmail.com Код ЄДРПОУ 39568620

12 09 2023 № 13 9 -33/01/49

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Сайгак Єлизавети Леонідівни на тему: «Формування фінансового
потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності» на
здобуття наукового ступеня доктора філософії (pHd) за освітньо-науковою
програмою 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

Основні теоретико-методологічні положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи здобувача Сайгак Єлизавети Леонідівни у сфері формування фінансового потенціалу підприємства, були використані у науковій роботі у 2022-2023 рр. під час виконання науково-дослідної теми «Модернізація систем управління підприємства сфери обслуговування» (державний реєстраційний номер 0122U000214) на кафедрі туризму та готельно-ресторанної справи Університету митної справи та фінансів для розробки методичного підходу щодо обґрунтування методичних положень із формування фінансової стратегії підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності.

Проректор з наукової роботи

Д.В. Приймаченко

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ
(УМСФ)**

вул. Володимира Вернадського, 2/4, м. Дніпро, 49000
тел./факс: (056) 745-55-96; (0562) 47-17-91
E-mail: university.msf@gmail.com Код ЄДРПОУ 39568620

14.09.23 № 13.1-33/01/64

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Сайгак Єлизавети Леонідівни на тему: «Формування фінансового
потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності» на
здобуття наукового ступеня доктора філософії (pHd) за освітньо-науковою
програмою 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» в освітній
процес Університету митної справи та фінансів**

Результати дисертаційного дослідження Сайгак Єлизавети Леонідівни на тему: «Формування фінансового потенціалу підприємства туристичної індустрії та сфери гостинності» на здобуття наукового ступеня доктора філософії (pHd) за освітньо-науковою програмою 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» знайшли застосування в освітньому процесі Університету митної справи та фінансів при викладанні дисциплін «Економіка та фінанси підприємств готельного та ресторанного бізнесу», «Економіка туристичного бізнесу» для підготовки бакалаврів за спеціальностями 241 «Готельно-ресторанна справа», 242 «Туризм» та дисципліни «Економіка та менеджмент міжнародного туризму» для підготовки магістрів за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Застосування результатів дисертаційної роботи Сайгак Єлизавети Леонідівни в освітньому процесі дало можливість оновити та доповнити навчально-методичні комплекси вказаних дисциплін, забезпечити змістовне поглиблення теоретико-методологічного забезпечення освітнього процесу підготовки здобувачів вищої освіти.

Проректор з наукової роботи Дмитро ПРИЙМАЧЕНКО